

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา
บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมออกแบบ

พฤษภาคม 2556

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา
บ้านป่ากลาง อำเภอป่าสัก จังหวัดน่าน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนุรักษ์ศิลปกรรมและการออกแบบ

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา
บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรม การออกแบบ

พฤษภาคม 2556

ชนกฤต ใจสุตา. (2556). การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน เพื่อเพิ่มมูลค่า: กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน. ปริญญาโท ศป.ม. (นวัตกรรมการออกแบบ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ มุสิกกะปาน, ดร.กรกมล คำสุข.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนจากวิถีชีวิต งานหัตถกรรมผ้าปัก และงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินของชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน และองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการออกแบบและพัฒนาเป็นเครื่องประดับเงินในรูปแบบร่วมสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยมีการศึกษาวิจัยตามความมุ่งหมายของการศึกษากล่าวคือ เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าเมี่ยน, งานหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยนและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน ในประเด็น ด้านรูปแบบลวดลาย ด้านการเลือกใช้วัสดุวัตถุดิบ และเทคนิคการสร้างสรรคผลงาน จากนั้นนำผลที่ได้มาใช้ในการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน แล้วนำผลที่ได้ไปประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้แก่เครื่องประดับเงิน และยังสามารถทำให้เกิดการพัฒนาเครื่องประดับเงินในรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมชาวเขาดังกล่าว ซึ่งงานวิจัยนี้ได้รวบรวมข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นองค์ความรู้ด้านอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนและการออกแบบเครื่องประดับเงินต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า งานหัตถกรรมผ้าปักและผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน ข้างต้นสามารถสรุปความสอดคล้องกันของชิ้นงานหัตถกรรมทั้งสองได้ ดังนี้ พบว่า ผลงานหัตถกรรมผ้าปักและผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน มีความสอดคล้องกันในด้านของรูปแบบลวดลาย กล่าวคือรูปแบบลวดลายที่ปรากฏในชิ้นงานหัตถกรรมทั้งสอง คือ รูปแบบลวดลายที่มีแนวคิดมาจากธรรมชาติและสิ่งรอบตัว โดยเฉพาะจากพืช และสัตว์ โดยลวดลายที่พบเป็นลวดลายเรขาคณิต และลายเส้นเรขาคณิต ในลักษณะของรูปแบบลวดทอน และรูปแบบเพิ่มขยาย เพื่อให้เกิดความสวยงาม อีกทั้งยังนิยมสร้างสรรค์ลวดลายด้วยการจัดวางองค์ประกอบคือนิยมตกแต่งจากลายขนาดเล็กๆ ให้เป็นลายขนาดใหญ่ในงานหัตถกรรมผ้าปัก หรือจากองค์ประกอบเล็กๆ ให้เป็นองค์ประกอบใหญ่ๆ ในงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน ชิ้นงานจึงมีรายละเอียดค่อนข้างมาก และยังพบว่ามีการใช้สีสันทันเข้ามาช่วยในการสร้างจุดสนใจให้แก่ชิ้นงานอีกด้วย กล่าวคือ ในงานหัตถกรรมผ้าปักมีการใช้สีสันทันในการปักมากกว่า 5 สีในแต่ละลวดลาย นิยมให้มีพื้นลายสีเข้มและใช้สีสันทันสดใสเป็นตัวลวดลายเพิ่มให้เกิดความโดดเด่นในงานหัตถกรรมเครื่องประดับก็เช่นกันมีการใช้สีสันทันเพิ่มเติมลงไปในงานด้วยเทคนิคการลงยาสีมีการใช้สีสันทันต่างๆ แต่งแต้มลงในตัวลวดหรือลงในงานบางส่วนเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและจุดเด่น

ส่วนแนวโน้มด้านรูปแบบเครื่องประดับในปี2013/14 พบว่า รูปแบบเครื่องประดับเงินที่ได้รับอิทธิพลหรือแรงบันดาลใจมาจากวัฒนธรรมของชนเผ่าเป็นรูปแบบที่ยังคงได้รับความนิยม โดยมีลักษณะการออกแบบที่แสดงออกถึงความเป็นชนเผ่าผสมผสานกับรูปร่างที่ทันสมัย การสร้างความน่าสนใจด้วยลวดลายเรขาคณิตตามแบบลวดลายชนเผ่า มีการใช้สีที่ดูฉลาดเพื่อให้ชิ้นงานดูทันสมัย นิยมการขัดเงาหรือรมดำบนพื้นผิว งานแกะสลักแบบชนเผ่าลายขี้มลายุลวด ด้านอุปกรณ์ตกแต่ง ลูกบิด หินสี ขนนก ใบไม้และขนสัตว์ ช่วยให้ความรู้สึกแบบชนเผ่า รวมถึงการสร้างพื้นผิวหรือการตกแต่งแบบดิบๆก็ยิ่งส่งเสริมความเป็นชนเผ่ามากยิ่งขึ้น

จากผลการอภิปรายข้างต้นเป็นข้อมูลที่ใช้ในการประเมินแบบร่าง โดยมีเกณฑ์การประเมินแบบร่างดังนี้คือ แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และสามารถผลิตได้ในเชิงอุตสาหกรรม จากการประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญไปสู่การวิเคราะห์แบบสอบถามโดยผู้บริโภคต่อแบบร่างเสมือนจริง พบว่ามี 1 แบบร่าง ที่มีค่าการประเมินอันดับสูงสุดที่สุด มีรูปแบบที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และสามารถผลิตได้จริงในเชิงอุตสาหกรรม

DESIGN AND DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY SILVER JEWELRY FROM IDENTITY
MIEN HILL TRIBES TO ADD VALUE: A CASE STUDY BAN PA KLANG, PUA DISTRICT, NAN
PROVINCE.

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Design Innovation
at Srinakharinwirot University

May 2013

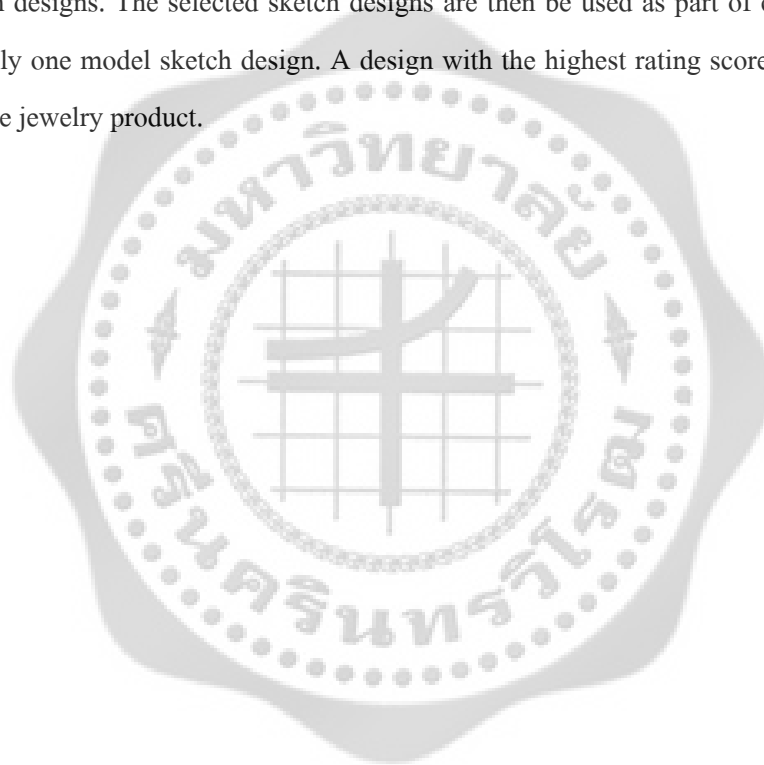
Thanakit Jaisuda. (2013). *Contemporary Silver Jewelry Design and Development based on the Identity of Mien Hill Tribe People for increasing value: A Case Study of Ban Pa Klang Pua District, Nan Province. A Study and Development on*. Master thesis. M.F.A. (Design Innovation). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University, Advisor Committee : Assist. Prof. Dr. Ravitep Musikapan, Dr. Koraklod Kumsook.

This research project aims to study the identity of Mien people, a northern indigenous hill tribe people residing in the northern part of Thailand, which is presented in their artisan works of embroideries and silver jewelry. The selected group of study consists of Mien people from Ban Pa Klang (village) located in Pua District, Nan Province. The purposes of this research include learning the knowledge of Mien people's identity and how to apply the knowledge gained in creating as well as developing the designs of contemporary silver jewelry in order to increase the value of the product. Both purposes are the main focus of this study. By that, it means the research emphasizes on studying the reflected identity of Mien people through their artisan works of embroideries and silver jewelry regarding the pattern of design, raw material selection, and creativity technique. The results of study are not only applied in the designing and developing of contemporary silver jewelry based on Mien people's identity but also used to evaluate customer satisfaction as well. This way the value of silver jewelry product can be increased and new designs of silver jewelry can be developed to best suit modern day customer satisfaction. Not only that, Mien people can also benefit from this project as well since it also helps to preserve Mien culture by introducing products originated from their culture. The data collection methods used includes the use of questionnaire and conducting an interview. Then, the obtained information is analyzed in order to form in-depth knowledge of Mien people's identity to be further used in silver jewelry product design.

The research results reveal a correlation between artisan embroideries and artisan silver jewelry of Mien people from Ban Pa Klang Pua District, Nan Province. It can be found that both artisan products have a common designing pattern. This suggests that both tribal artisan works of embroideries and silver jewelry are created based on the same concept deriving from their own natural surroundings, particularly the plants and animals. The most commonly used patterns are such as geometrical shapes and lines in both simplified and expanded forms. Most of the designing patterns used involve the organizing of elements, meaning that the decoration of artisan embroideries usually begins with small shapes and patterns and then expanding into larger size whereas the decoration of in artisan silver jewelry usually begins from small elements and then change into larger elements. By doing this, the product received have a higher intricate quality by containing a more detailed features in terms of its designing patterns. Meanwhile, the

use of vibrant colors also helps create a more stunning piece of design. In their artisan embroidery, more than five bright colors are used in each pattern of design. In artisan silver jewelry bright and colorful designing patterns are used to create a stunning and exceptional product. The added colors by using enamel technique as well as the use of vibrant colors in the entire designing patterns or in some part of the artisan work give a more interesting and unique results.

Then, the analyzed results of the study in combination with the results and analysis of 2013/14 regarding the designing pattern of jewelry are used as a guide in creating sketch designs of contemporary design of silver jewelry based on Mien people's identity that also suits the customer satisfaction. The sketch designs based on the information collected are presented to professional designers for selection of three model sketch designs. The selected sketch designs are then be used as part of customer survey for the selection of only one model sketch design. A design with the highest rating score is used as a model sketch design of the jewelry product.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา

บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ของ

ชนกฤต ใจสุดา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการออกแบบ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ 2556

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รวิเทพ มุสิกะปาน)

..... กรรมการ

(ดร. กรกมล คำสุข)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(.....)

.....กรรมการ

(.....)

.....กรรมการ

(.....)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้ สำเร็จด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ มุสิกกะปาน, ดร.กรกมล คำสุข , อ.ยงยุทธี ผันแปรจิต กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสามได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาการออกแบบอย่างมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น และท่านทั้งสามยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ผู้ให้ข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ประสานงานต่างๆ ที่ทำให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จลงได้ด้วยดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรนวัตกรรมการออกแบบ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าการศึกษาระดับปริญญาโทมิได้ ลื่นสุดลงเพียงการทำปริญญานิพนธ์ หากแต่ผู้วิจัยได้ซึมซับกระบวนการวิจัย และยังสามารถประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาต่อไปในอนาคตได้

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ ญาติ พี่ น้อง และเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ทั้งกำลังใจ กำลังใจ ที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

ธนกฤต ใจสุดา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดทางการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ชนเผ่าเมี่ยน(ฮ่า).....	8
ประวัติความเป็นมา.....	8
วิถีเมี่ยน.....	10
ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมชนเผ่าเมี่ยน.....	16
เครื่องแต่งกายชนเผ่าเมี่ยน.....	21
ชาวเมี่ยนกับศิลปะและความชำนาญ.....	25
งานหัตถกรรมชาวเขาเผ่าเมี่ยน : ผ้าปัก.....	26
การตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย.....	26
การปักผ้าของชาวเมี่ยน.....	28
งานหัตถกรรมชาวเขาเผ่าเมี่ยน : เครื่องประดับเงิน.....	31
กระบวนการผลิตเครื่องเงิน.....	33
เครื่องประดับของชาวเมี่ยนตามประเพณีนิยม.....	33
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	35
แนวคิดทางการตลาด.....	35
แนวคิดการเพิ่มมูลค่า.....	42
แนวคิดอัตลักษณ์.....	45
แนวคิดร่วมสมัย.....	47

สารบัญ

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบ.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	60
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
วิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนด้านงานหัตถกรรมผ้าปัก.....	70
วิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนด้านงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน.....	86
ออกแบบเครื่องประดับที่ได้จากการศึกษา.....	102
วิเคราะห์แบบประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	107
วิเคราะห์แบบสอบถามผู้บริโภคต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริง.....	111
การผลิตชิ้นงานเครื่องประดับ.....	117
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	118
บรรณานุกรม.....	128
ภาคผนวก.....	133
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	134
ภาคผนวก ข ภาพแบบร่างเสมือนจริง.....	150
ภาคผนวก ค ภาพขั้นตอนการผลิต.....	154
ภาคผนวก ง เอกสารขอความอนุเคราะห์เพื่อการทำวิจัย.....	159
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	166

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลการวิเคราะห์การประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	109
2 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อแบบร่าง.....	110
3 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	111
4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแบบร่างที่ 6.....	112
5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแบบร่างที่ 8.....	113
6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแบบร่างที่ 13.....	114
7 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้บริโภคแสดงความคิดเห็นต่อแบบร่างเสมือนจริง.....	114

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การเรียนหนังสือของชาวเผ่าเมี่ยน.....	11
2 บ้านชนเผ่าเมี่ยน.....	13
3 ชุดแต่งงานชนเผ่าเมี่ยน.....	19
4 เครื่องแต่งกายชนเผ่าเมี่ยน.....	24
5 นुरुช สตรี ชนเผ่าเมี่ยน.....	25
6 การปักผ้าของหญิงชาวเผ่าเมี่ยน.....	28
7 วงจรแห่งวัฒนธรรม (Circuit of culture).....	46
8 ลายผ้าปักชาวเขา.....	73
9 ลายผ้าปักชาวเขา.....	74
10 ลายผ้าปักชาวเขา.....	75
11 ลายผ้าปักชาวเขา.....	76
12 ลายผ้าปักชาวเขา.....	77
13 ลายผ้าปักชาวเขา.....	78
14 ลายผ้าปักชาวเขา.....	79
15 ลายผ้าปักชาวเขา.....	80
16 ลายผ้าปักชาวเขา.....	81
17 ลายผ้าปักชาวเขา.....	82
18 ลายผ้าปักชาวเขา.....	83
19 ลายผ้าปักชาวเขา.....	84
20 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	89
21 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	90
22 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	91
23 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	92
24 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	93
25 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	94
26 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	95
27 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	96
28 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	97
29 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	98

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
30 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	99
31 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน.....	100
32 แนวโน้มเครื่องประดับปี 2012-2013.....	104
33 ลวดลายสำหรับพัฒนาแบบร่าง.....	105
34 แบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า.....	106
35 การประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	110
36 การประเมินแบบร่างโดยผู้บริโภค.....	115
37 แบบร่างที่ผ่านการคัดเลือกและนำไปผลิตเป็นต้นแบบ.....	116

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สินค้าประเภท เครื่องเงินและเครื่องประดับเงินจัดเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยมีราคา ค่อนข้างสูง และขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บริโภคส่วนใหญ่ลูกค้าภายในประเทศจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้อ่อนถึงปานกลางขึ้นไป กลุ่มวัยรุ่นกลุ่มลูกค้าที่ทำงานแล้ว และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพราะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจซื้อสูง รูปแบบของผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญโดยเฉพาะสินค้าเครื่องเงินที่เป็นเครื่องประดับจะมีรูปแบบที่หลากหลาย กระแสเครื่องประดับเงินที่มาแรงในปัจจุบันสืบเนื่องจากผู้บริโภคต้องการเครื่องประดับที่มีราคาน่าซื้อหา ตลอดจนมีคุณภาพและคุ้มค่าสูง โดยระดับราคาเริ่มต้นของเครื่องประดับเงินไม่เพียงช่วยดึงดูดผู้บริโภคเท่านั้น (เงินมีราคาซื้อขายอยู่ที่ 18.25 เหรียญต่อออนซ์) แต่มีรูปทรงที่หลากหลาย ตั้งแต่เรียบง่าย เน้นรูปทรงแบบประติมากรรมไปจนแบบเน้นพื้นผิว เป็นสิ่งที่ช่วยในการดึงดูดความต้องการของผู้บริโภคได้เช่นกัน(ศูนย์ข้อมูลอัญมณีและเครื่องประดับ. 2554. ออนไลน์)

ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2554: ออนไลน์) ที่มีการวิเคราะห์ตลาดเครื่องประดับเงินในปัจจุบันกล่าวว่า

จากความต้องการเครื่องประดับเงินในตลาดโลกที่มีแนวโน้มปรับเพิ่มสูงขึ้น โดยจะเห็นได้จากในปี 2549 สัดส่วนการนำเข้าเครื่องประดับเงินในตลาดโลกมีประมาณร้อยละ 11.9 ของสัดส่วนการนำเข้าเครื่องประดับทั้งหมดในตลาดโลก เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24.1 ในปี 2552 ในขณะที่การนำเข้าเครื่องประดับที่ทำจากโลหะมีค่าชนิดอื่นๆ มีแนวโน้มลดลงจากสัดส่วนการนำเข้าประมาณร้อยละ 88.1 ของสัดส่วนการนำเข้าเครื่องประดับทั้งหมดในตลาดโลกในปี 2549 เป็นสัดส่วนร้อยละ 75.9 ในปี 2552 ทำให้ประเทศส่งออกที่สำคัญในตลาดโลกไม่ว่าจะเป็นไทย จีน อินเดีย หรืออิตาลี ต่างเล็งเห็นโอกาสที่จะขยายการส่งออกสินค้าเครื่องประดับในกลุ่มนี้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยอาจจะต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ทั้งจากคู่แข่งที่มีศักยภาพในตลาดโลก ไม่ว่าจะเป็นจีนและอินเดีย ซึ่งถือเป็นคู่แข่งในตลาดระดับกลาง-ล่าง และคู่แข่งที่ครองตลาดบนอย่างอิตาลี ดังนั้น เพื่อให้ผู้ประกอบการของไทยยังคงมีศักยภาพในการแข่งขัน และผลักดันให้เครื่องประดับเงินของไทยยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดโลก ทั้งในเรื่องของการออกแบบมาตรฐานสินค้า ภาพลักษณ์และคุณภาพ ผู้ประกอบการไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจของตนเองและภาคอุตสาหกรรม

เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันทางด้านราคา จะต้องมุ่งมั่นพัฒนายกระดับคุณภาพสินค้า เนื่องจากเครื่องประดับของไทยไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าในตลาดล่างจากจีนและอินเดียได้ ขณะเดียวกันการสร้างตราสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในตลาดโลกให้ทัดเทียมคู่แข่งอย่างอิตาลีก็ไม่อาจทำได้ในทันที ดังนั้น

ผู้ประกอบการไทยจึงควรมุ่งเน้นการผลิตสินค้าคุณภาพปานกลางถึงสูง อาจเป็นสินค้าเพื่อตลาดเฉพาะส่วน (Niche Market) นอกจากนี้ พยายามยกระดับคุณภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า โดยการสร้างความแตกต่างด้วยงานดีไซน์ที่มีเอกลักษณ์และงดงาม ใช้บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม และควรแนบเอกสารรับรองคุณภาพและมาตรฐานไปกับตัวสินค้า

ซึ่งแนวทางหนึ่งในการสร้างมูลค่าและความแตกต่างให้กับเครื่องประดับคือ การสร้างสรรค์การออกแบบ ซึ่งหลักในการออกแบบที่คือนั้น Ruth Nivola (Ruth Nivola) ได้กล่าวถึงการออกแบบเครื่องประดับไว้ว่า " การออกแบบเครื่องประดับ เป็นการทำให้สวยงามด้วยตนเอง แม้จะทำจากวัสดุที่ไม่มีราคา ยังดีกว่าเพชร ที่ออกแบบอย่างมีรสนิยมต่ำ "

ออกแบบเครื่องประดับอย่างไรจึงจะได้งานที่มีคุณค่า ก่อนอื่นนักออกแบบจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์โดยส่วนร่วม เมื่อมองส่วนรวมทั้งหมด งานจะมีลักษณะเป็นเอกภาพแม้จะใช้วัสดุต่างชนิดกันก็ตาม ไม่รู้สึกแบ่งแยก หรือกระจัดกระจาย มีความกลมกลืนกันระหว่างความงาม และประโยชน์ใช้สอย ก่อนอื่นเมื่อพบสิ่งใดที่มีความประทับใจ ให้ถามตัวเองก่อน ว่าทำไมจึงชอบ อะไรคือจุดดลใจประทับใจให้เกิดความชอบใจในสิ่งที่มองเห็นนั้น เป็นรูปทรง พื้นผิว หรือเส้นรอบนอก หรือความเรียบง่ายในรูปทรง ความหรูหรา สีสน หรือความมีค่าของวัสดุที่ทำให้เวลาสำหรับตัวเองที่จะศึกษาสิ่งที่ชอบนั้น และเริ่มคิดที่จะขีดเขียนสเก็ตซ์ภาพเกี่ยวกับเครื่องประดับ โดยยึดแนวทางที่เคยเห็น และชอบก่อน และค่อยๆ คัดแปลงแก้ไข ไปเรื่อยๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ความงามทางการออกแบบเป็นแนวทางประสบการณ์จากการได้ดูมาก ค้นคว้ามาก จะช่วยให้ เข้าใจง่ายขึ้น อย่าฝืนความรู้สึกเมื่อรู้ตัวว่าเบื่อหน่ายงานที่ทำโดยปราศจากใจรัก ไม่อาจถึงจุดมุ่งหมายที่ดีได้

นักออกแบบที่ดีต้องเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความจับใจทางความคิด และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม รู้จักนำหลัก พื้นฐานความงามทางศิลปะมาช่วยสร้างแบบ รู้จักแก้ไขดัดแปลงผลงาน รักการค้นคว้าทดลองอยู่เสมอ

ความแตกต่างของการออกแบบเครื่องประดับในปัจจุบัน และเครื่องประดับในอดีต จะมีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดในเรื่อง รูปทรง วัสดุที่นำมาใช้ เครื่องประดับในอดีตการออกแบบจะมีความหรูหรา โครงสร้างซับซ้อน วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่ เป็นวัสดุที่มีราคาแพง มีความประณีต และละเอียดอ่อนอย่างชัดเจน เป็นงานที่ต้องใช้ความประณีตอย่างจริงจัง ส่วนงานเครื่องประดับ ในปัจจุบันรูปทรงเรียบง่าย รูปแบบสัมพันธ์กับวัสดุและ โครงสร้างมีความสำคัญมากกว่าลวดลายปลีกย่อย (วรรณรัตน์ อินทร์อ่ำ. 2550: 13)

จากวิวัฒนาการในการพัฒนาการออกแบบศิลปะเครื่องประดับโดยรวม ครั้งเมื่อสังคมดั้งเดิมมีลักษณะความเป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้สังคมมนุษย์มีความแตกต่างกัน ตั้งแต่ทางกายภาพ ทางภูมิอากาศ จนสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม โลกได้แบ่งเป็นลักษณะตะวันตกและตะวันออก มีลักษณะดังกล่าวที่แตกต่างสูง โดยเฉพาะสังคมประเทศไทยและตะวันตกที่มีความแตกต่างกันเริ่มจากที่มีความแตกต่างกันมากจนมาถึงปัจจุบันที่มีความแตกต่างเบาบางลง เริ่มมีความเหมือนบางประการที่สังคมเข้าใจร่วมกัน มี

วิถีชีวิตบางประการใกล้เคียงกัน หรือเรียกกันว่ามีความเป็นสากลที่สามารถเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น รวมทั้งความงามของเครื่องประดับ ที่เข้าใจร่วมกันได้มากขึ้น มีความแตกต่างกันบ้างทางด้านรสนิยม และวัฒนธรรมทางสังคม จึงทำให้รูปแบบเครื่องประดับที่ปรากฏอยู่นั้น มีทั้งรูปแบบไทยและรูปแบบตะวันตก นอกจากนี้ยังมีการกำหนดคุณลักษณะ หรือการกำหนด Trend เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการออกแบบเครื่องประดับให้มีลักษณะในทิศทางเดียวกันทั้งโลกอีกด้วยเช่นกัน (วิทยาลัยช่างทองหลวง. 2553: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ดังนั้นการออกแบบเครื่องประดับจึงมีลักษณะของรูปแบบหลายรูปแบบ สามารถเกิดขึ้นได้ตามความต้องการของสังคมในแต่ละยุคสมัย หนึ่งในรูปแบบที่นิยมนำมาออกแบบคือ รูปแบบที่มีแรงบันดาลใจและแนวทางจากศิลปหัตถกรรมและวัฒนธรรม

สิ่งที่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี และศิลปะประจำท้องถิ่นนั้น ถือเป็นภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่ามหาศาล มีประวัติความเป็นมา มีที่มาที่ไปอันลึกซึ้ง เป็นส่วนสำคัญของประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชน และก่อเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมและประเทศชาติ (โอเคเนชั่น. 2554: ออนไลน์)

ภาคเหนือของประเทศไทย มีชนกลุ่มน้อยตั้งรกรากอยู่หลายเผ่าพันธุ์ ชาวเขาเผ่าเมี่ยนก็เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่มีเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมต่างไปจากคนไทยเจ้าของประเทศ ชนเผ่าเมี่ยนที่เข้ามาในประเทศไทยสันนิษฐานว่าอพยพมาจากประเทศจีน และอพยพลงมาเรื่อย ๆ โดยเข้ามาในลาว ราว พ. ศ. ๒๓๕๓ และพม่าก่อน แล้วจึงอพยพเข้ามาในประเทศไทย ชนเผ่าเข้าที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเรียกตัวเองว่า เมี่ยน หรือ อิวเมี่ยน ซึ่งมีความหมายว่า มนุษย์ หรือ คนเหยา ชุ่น อัน ชนเผ่าเมี่ยนในประเทศไทยอาศัยอยู่หนาแน่นในแถบจังหวัดเชียงราย น่าน พะเยา ลำปาง กำแพงเพชร เชียงใหม่ สุโขทัย ตาก และเพชรบูรณ์ ปัจจุบันมีประชากรชาวเมี่ยน อยู่กว่า 8 หมื่นคน ชาวเมี่ยนที่อยู่ในไทยไม่มีกลุ่มย่อยจึงมีภาษาพูดเพียงภาษาเดียวคำเนียงเดียวกันแต่งกายแบบเดียวกันถือขนบธรรมเนียมเหมือนกัน มีแตกต่างกันก็เพียงเล็กน้อยตามท้องถิ่นเท่านั้นและชาวเขาเผ่าเมี่ยนเป็นเผ่าที่มีภาษาเขียนดั้งเดิมโดยใช้ตัวอักษรจีน (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติยรรยง. 2551: 3)

ชาวเมี่ยนเป็นชาวเขาที่ค่อนข้างมีความร่ำรวยทางวัฒนธรรมมากเผ่าหนึ่ง โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางด้านจิตใจอันหมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดสติปัญญา ศาสนา จรรยา ศิลปะ วรรณคดี และระเบียบประเพณี (เสถียร โกเศศ. 2516: 99) สิ่งเหล่านี้มีการสืบทอดเป็นประเพณีกันมาไม่ขาดตอนเนื่องตลอดระยะเวลาอันยาวนาน บางส่วนได้ผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนด้วยการเพิ่มเติมลดทอน และเปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวะวิถีการดำรงชีวิตที่มีการเคลื่อนย้ายไปตามที่ต่างๆ ของภูมิภาคแผ่นดินใหญ่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนกลายเป็นมรดกทางสังคมที่สำคัญยิ่งต่อความเป็นชาติเมี่ยน การบำรุงรักษาไว้ซึ่งมรดกดังกล่าว ชาวเมี่ยนได้ใช้ทรัพยากรแห่งวัฒนธรรมอันร่ำรวยของตนในรูปแบบหลากหลายวิธีการที่เหมาะสมแก่เนื้อหา สาระนั้น เป็นช่องทางสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษให้ยืนยาวมาจนถึงปัจจุบัน (สมเกียรติ จำลอง. 2532: 7)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา มาพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับเงินให้มีความร่วมสมัย และแสดงออกถึงอัตลักษณ์เผ่าเมี่ยน และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการออกแบบและช่วยเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของท้องถิ่นสืบต่อไป

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนที่ปรากฏในงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาเป็นเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน เพื่อเพิ่มมูลค่า และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า ทัศนศึกษา ทัศนศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่สำหรับการออกแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขา และเพื่อเป็นแนวทางใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีอัตลักษณ์และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและยังคงไว้ซึ่งการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัยไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน ที่ปรากฏในงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน

ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาชนเผ่าเมี่ยน เพื่อเพิ่มมูลค่า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

งานหัตถกรรมของชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน ที่เป็นแสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ประกอบด้วย งานหัตถกรรมปักผ้า และงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

แบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ที่ออกแบบโดยผู้วิจัย ตามหลักการของการออกแบบและแนวทางที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน แล้วทำการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากภาพร่างเสมือนจริงเพื่อหารูปแบบที่จะนำไปสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อเครื่องประดับเงินและผลิตเป็นชิ้นงานต้นแบบเพื่อสรุปผลและอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า ทัศนศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิถีชีวิตอันเป็นอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนและอัตลักษณ์ที่ปรากฏในรูปแบบงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชนเผ่าเมี่ยน จากบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัย ที่มีรูปแบบที่ทันสมัยแฝงไปด้วยอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคและสามารถเพิ่มมูลค่าได้

สมมุติฐานในการวิจัย

งานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินของชาวเขาเผ่าเมี่ยนที่แสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์สามารถนำมาเป็นองค์ความรู้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินในรูปแบบร่วมสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่าได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

การออกแบบ หมายถึง ศาสตร์แห่งการแก้ปัญหา ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และหลักการของศิลปะ นำมาใช้ให้เกิดความสวยงามและมีประโยชน์ใช้สอย

เครื่องประดับ หมายถึง ของใช้ตกแต่งร่างกาย เช่น แหวน ต่างหู สร้อยคอ กำไล เข็มกลัด เป็นต้น

เครื่องประดับเงินร่วมสมัย หมายถึง เครื่องประดับที่มีวัสดุหลักเป็นโลหะเงิน และเป็นเครื่องประดับที่มีรูปแบบที่ใช้ ศิลปะวัฒนธรรมและแนวคิด ทั้งในสมัยก่อนและปัจจุบันมาปรับและพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์ เป็นงานเครื่องประดับที่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน และสามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โดยยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของลักษณะแนวความคิด รูปร่างรูปทรง ขึ้นตอน หรือ วิธีการสร้างงานศิลปะตามยุคสมัยเดิม

ชนเผ่าเมี่ยน หมายถึง ชาวเขาที่อพยพมาจากจีนแล้วมาตั้งรกรากในป่าลึกและภูเขาสูงของประเทศไทย มีการตั้งถิ่นฐานและสร้างบ้านด้วยมือตัวเอง ด้วยเหตุนี้จึงถูก ขนานนามว่า ม่อเข้า ต่อมาเหลือเพียงคำว่า “เข้า” แต่คนเข้าในเมืองไทย มักเรียกตัวเองว่า “เมี่ยน” ซึ่งแปลว่า มนุษย์

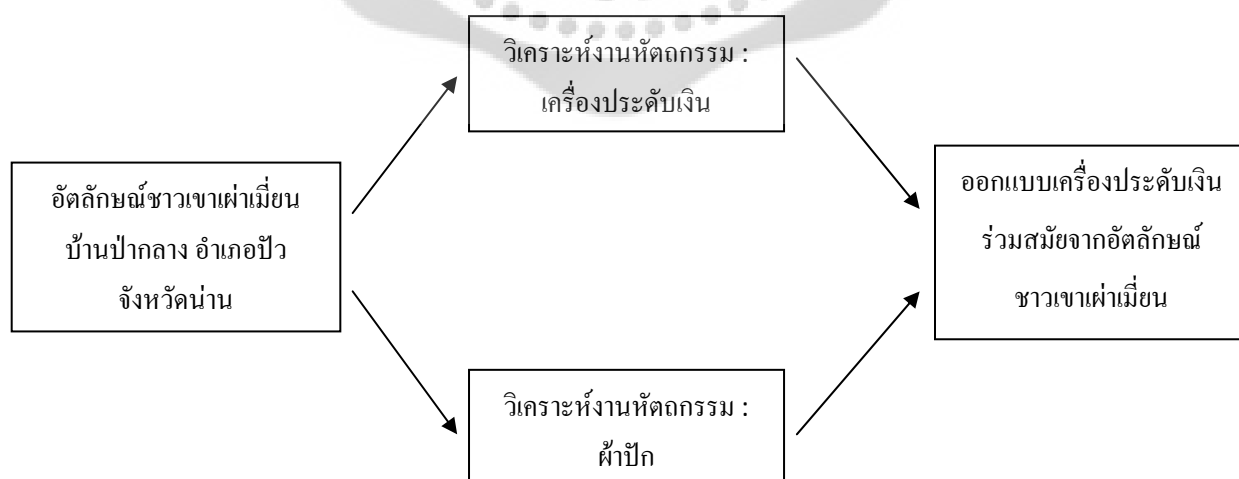
มูลค่าเพิ่ม หมายถึง การพัฒนาผลผลิตหรือผลงานให้มีคุณค่าเพิ่มขึ้น โดยมีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ เพื่อให้ได้ผลผลิตหรือผลงานที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ร่วมสมัย หมายถึง การนำเอาความเป็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ศิลปะในสมัยเก่ากลับมาใช้ใหม่ โดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่องราวหรือลวดลายบางส่วนให้มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ หรือพัฒนาเข้ากับวัสดุ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของลักษณะแนวความคิด รูปร่างรูปทรง ขั้นตอน หรือ วิธีการสร้างงานศิลปะตามยุคสมัยเดิม

อัตลักษณ์ หมายถึง คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตน เป็นผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ เช่น นักร้องกลุ่มนี้มีอัตลักษณ์ทางด้านเสียงที่เด่นมาก ใครได้ยินก็จำได้ทันที สังคมแต่ละสังคมมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

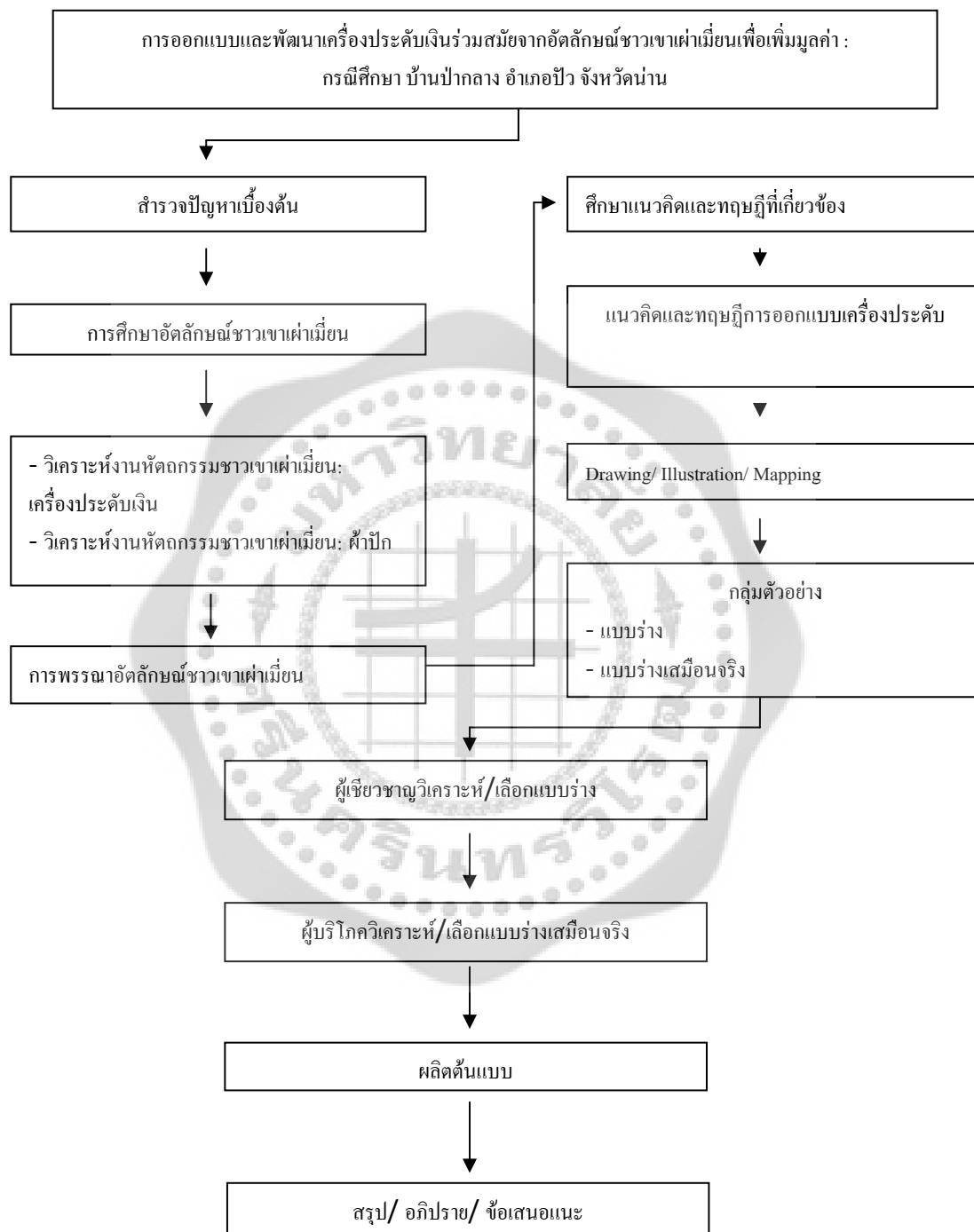
กรอบแนวคิดทางการวิจัย

ในการวิจัยการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน เพื่อเพิ่มมูลค่า ภูมิศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มุ่งเน้นให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ให้เป็นแนวทางและแนวคิดในการพัฒนาสำหรับกลุ่มผู้ผลิตต่อไป โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดทางการวิจัย

แผนผังแสดงทฤษฎีและแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจาก
อัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ แผนผังแสดงทฤษฎีและแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัย
จากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

บทที่ 2

ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ชนเผ่าเมี่ยน
2. งานหัตถกรรมชาวเขาเผ่าเมี่ยน : ผ้าปัก
3. งานหัตถกรรมชาวเขาเผ่าเมี่ยน : เครื่องประดับเงิน
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ชนเผ่าเมี่ยน(เย้า)

เมี่ยน หรือ เย้าเป็นมนุษย์ชาติพันธุ์ที่แบ่งตามตระกูลภาษา จัดเป็นพวกจีน – ทิเบต อยู่ในตระกูลเดียวกับพวกมั่ว นิยมเรียกตนเองว่า “เมี่ยน” แต่ชาวจีนเรียกเพี้ยนเป็น “แมน” และเป็น “แม้ว” ไปในที่สุด พวกแม้ว-เย้า นี้ถิ่นเดิมอยู่ในบริเวณที่เป็นประเทศจีนปัจจุบัน แถบยูนนาน ต่อมาจีนได้แผ่อำนาจมาทางใต้ รุกรานแต่ต่อสู้ขับไล่พวกแม้ว – เย้า ให้ถอยร่นลงมาทางใต้ตลอดเวลา ในสมัยราชวงศ์จิ้นยุคต่างๆ เรียกชนเผ่ากลุ่มนี้หลายชื่อด้วยกัน เช่น ในสมัยราชวงศ์ฮั่น เรียก “น่านแมน” ราชวงศ์ถัง และซ่งเรียก “ตุงแมน แมนเย้า” ราชวงศ์หยวนเรียก “แม้วแมน” และในราชวงศ์หมิงเรียก “แม้ว” เป็นต้น (สมัย สุทธิธรรม. 2530: 10)

ชนเผ่าเมี่ยน เป็น ชาวเขาที่อพยพมาจากจีนแล้วมาตั้งรกรากในป่าลึกและภูเขาสูงของประเทศ ไทย มีการตั้งถิ่นฐานและสร้างบ้านด้วยมือตัวเอง ด้วยเหตุนี้จึงถูก ขนานนามว่า ม่อเย้า ต่อมาเหลือเพียงคำว่า “เย้า” แต่คนเข้าในเมืองไทย มักเรียกตัวเองว่า “เมี่ยน” ซึ่งแปลว่า มนุษย์

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะถือว่าเมี่ยนและเย้าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน และในการวิจัยนี้จะใช้ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า “เมี่ยน”

1.1 ประวัติความเป็นมา

เมี่ยน หรือ เย้า ได้รับการจัดให้อยู่ในเชื้อชาติ มองโกลอยด์ คืออยู่ในตระกูลจีนทิเบต ได้ปรากฏครั้งแรกในเอกสารบันทึกของจีน สมัยราชวงศ์ถัง โดยปรากฏในชื่อ ม่อ เย้า มีความหมายว่าไม่อยู่ใต้อำนาจของผู้ใด เล่ากันว่า เมื่อประมาณ 2000 กว่าปีมาแล้วบรรพชน ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ราบรอบทะเลสาบตงตึง แถบแม่น้ำแยงซี ขอมอ่อนน้อมให้ชนชาติผู้ปกครองรัฐ และไม่ยินยอมอยู่ภายใต้การบังคับกบฏของรัฐ จึงได้ทำการอพยพเข้าไปในป่าลึกบนภูเขาสูง ได้ตั้งถิ่นฐานสร้างบ้านด้วยมือของเขาเอง เพื่อ

ปกป้องเสรีภาพจึงถูกขนานนามว่า ม่อ เชา ซึ่ง เหยา ซี เหลียน ได้บันทึกไว้ในเหยียงชูต่อมาในสมัยราชวงศ์ซ่ง คำเรียกนี้ถูกยกเลิกไปเหลือแต่คำว่า "เข้า" เท่านั้นต่อมากำว่าเข้าเคยปรากฏในเอกสารจีน เมื่อประมาณศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตศักราช ซึ่งมีความหมายว่าป่าเถื่อน หรือคนป่ากล่าวกันว่าในประเทศจีนชนชาติเข้ามีคำเรียกขานชื่อของตนเองแตกต่างกันถึง 28 ชื่อ แต่คนเข้าในประเทศไทย เรียกตัวเองว่าเมี่ยน หรือ อิวเมี่ยน ซึ่งมีความหมายว่า มนุษย์ หรือ คนเหยา ชุ่น อัน กล่าวว่าเป็นชาวเข้าในประเทศไทยแยกออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ เผ่าเปี่ยน เผ่าปู้ญ เผ่าจาชัน และเผ่าผิงตี้ ชาวเข้าเผ่าเปี่ยนมีประชากรมากที่สุดและเป็นกลุ่มที่ย้ายถิ่นฐานตลอดเวลาเป็นระยะทางที่ไกลที่สุด และกระจายกันอยู่ในอาณาบริเวณที่กว้างขวางที่สุดด้วย ภาษาเข้าในปัจจุบัน ผ่านการพัฒนากลายเป็นภาษาถิ่นย่อย 3 ภาษา คือ ภาษาเมี่ยน ภาษาปู้ญ และภาษาลักจา (มูลนิธิกระจกเงา โครงการพิพิธภัณฑสถานชาวจีนออนไลน์. 2553: ออนไลน์)

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2518: 51) กล่าวว่า ถิ่นฐานเดิมของเข้าอยู่ทางตะวันออกของมณฑลไกวเจา มณฑลยูนนาน มณฑลฮุนหน่าและมณฑลกวังสีในประเทศจีน ต่อมาเนื่องจากการทำมาหากินฝืดเคือง ประกอบกับถูกรบกวนจากชนเจ้าของประเทศ จึงพากันอพยพลงทางใต้มาเรื่อย ๆ เข้าสู่เวียดนามเหนือ ตอนเหนือของลาว ทางตะวันออกของพม่าบริเวณรัฐเชียงตุง และภาคเหนือของประเทศไทย สำหรับพวกเข้าที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยนั้นมีได้อพยพมาจากประเทศจีนโดยตรง แต่อพยพมาจากลาวและพม่าในระยะเวลาประมาณ 50 – 60 ปีที่ผ่านมา

ในการอพยพเคลื่อนย้ายของเข้าจากจีนตอนใต้ลงมาสู่เวียดนาม และลาวครั้งแรกนั้นยังมีความเห็นแตกต่างกันไปหลายฝ่าย บ้างก็เชื่อว่าการอพยพครั้งแรกเริ่มเมื่อต้นคริสตวรรษที่ 13 เมื่อจีนแผ่ขยายอำนาจลงมาทางใต้ บางพวกมีความเห็นว่าเข้ากลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาสู่เวียดนามเหนือและลาว อยู่ในระหว่างคริสตวรรษที่ 16 และ 17 ซึ่งอยู่ในตอนนั้นในเวียดนามเหนือและลาว พวกที่พูดภาษาไทยได้ ได้เข้าครอบครองที่ราบหุบเขาไว้หมดแล้ว พวกเข้าจึงตั้งถิ่นฐานบนภูเขา บางคนกล่าวว่าเข้าได้อพยพเข้าสู่จังหวัดทันหัวในเวียดนามเหนือเมื่อ พ.ศ. 2448 นี้เอง (ชอบ กษานันต์. 2513: 1)

สมัย สุทธิธรรม (2530: 10) กล่าวว่า เข้าในเมืองไทยมีเพียงกลุ่มใหญ่เพียงเดียว ไม่มีกลุ่มย่อยเช่นพวกมูเซอ หรือแม้ว แต่ที่จริงแล้วเข้าในเมืองจีน แบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามลักษณะของการทำมาหากินบ้าง การแต่งกายบ้าง การตั้งบ้านเรือนและความเชื่อต่าง ๆ บ้าง ได้แก่ กลุ่มแพนเข้า กลุ่มสูงเข้า ซึ่งแต่งกายมีลักษณะผ้าสีแดงพันรอบศีรษะ กลุ่มพานตึงเข้าซึ่งสวมเสื้อสีน้ำเงิน เป็นต้น

ชาวเข้าที่เข้ามาในประเทศไทย อพยพมาจากภูเขาทางทิศตะวันออกของเมืองสิงห์ เมืองหลวงน้ำทา ในเขตแขวงหัวของประเทศลาว แล้วเข้ามาอยู่บนดอยหลวง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พวกรุ่นหลังทยอยกันเข้ามาเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกที จึงเป็นเหตุให้พื้นที่บนเขาไม่พอทำมาหากิน จึงอพยพแยกไปอยู่บนภูเขาต่าง ๆ ในเขตจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. 2516: 433) เข้าอาศัยอยู่ใน 9 จังหวัด 44 อำเภอ 195 หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือน 9,501 หลังคาเรือน ประชากรรวม 48,357 คน (ทำเนียบชุมชนฯ. 2540: 37)

จากข้อมูลข้างต้นกล่าวได้ว่า ชาวเมี่ยนเป็นชนชาติเชื้อสายจีนเดิม ชนเผ่านี้เรียกตัวเองว่า เมี่ยน ซึ่งแปลว่ามนุษย์ ซึ่งมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เข้า” ถิ่นเดิมของเมี่ยนอยู่ทางตะวันออกของมณฑล ไกวงเจา ยูนนาน หูหนาน และกวางสีในประเทศจีน ต่อมาการทำมาหากินฝืดเคืองและถูกรบกวนจากชาวจีนจึงได้อพยพลงมาทางใต้ เข้าสู่เวียดนามเหนือ ตอนเหนือของลาว และทางตะวันออกของพม่า บริเวณรัฐเชียงตุง และภาคเหนือของไทย (ขจัตถัย บุษย์พัฒน์. 2538: 48) ชาวเมี่ยนที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย อพยพมาจากประเทศลาวและพม่า ปัจจุบันมีชาวเมี่ยนอาศัยอยู่มากในจังหวัดเชียงราย พะเยา และน่าน รวมทั้งในจังหวัดกำแพงเพชร เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ ลำปาง สุโขทัย

1.2 วิธีเขียน

1.2.1 ภาษา ภาษาเมี่ยน หรือ เข้ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาแม่มากกว่าภาษาชาวเขาอื่น ๆ แต่ทั้งสองภาษาก็ยังมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ภาษาเข้าเป็นภาษาที่มีเสียงสูงต่ำ ได้รับอิทธิพลจากจีนเป็นอันมาก เป็นคำเดี่ยวโดดๆ ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง แต่บางคนใช้อักษรจีนเขียนเป็นภาษาเข้า และอ่านออกเสียงเป็นภาษาเข้า ภาษาของเข้าแต่ละท้องถิ่นอาจไม่เหมือนกันซะทีเดียว บางท้องถิ่นนำเอาภาษาจีนฮ่อซึ่งอยู่ใกล้ชิดมาใช้ก็มี หนังสือที่เขียนด้วยตัวอักษรจีนของเข้าบันทึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การอพยพโยกย้าย บทเพลง และคำสวดของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหมอผี ผู้ที่ฝึกหัดเป็นหมอผีต้องท่องจำบทสวดนี้ให้ได้ บางคราวหมอผีต้องการหนังสือสวดก็มี ทุก ๆ คราวเรือนมีการบันทึกชื่อบรรพบุรุษของตนด้วย (ขจัตถัย บุษย์พัฒน์. 2538: 53)

ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 25 จังหวัดน่าน (2554: ออนไลน์) ระบุว่า ภาษาเมี่ยน จัดอยู่ในตระกูล จีน-ทิเบต สาขาแม่-เข้า ส่วนภาษาพูดจะพัฒนามาจากกลุ่มภาษาหนึ่งของชาวหมาน ภาษาเข้าปัจจุบันแบ่งเป็นภาษาถิ่นย่อย 3 ภาษา คือ ภาษาเมี่ยน ภาษาปุ่น และภาษาลักจา ชาวเมี่ยนจะมีแต่ภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน จึงได้นำเอาภาษาเขียนของภาษาอื่นมาใช้

ขจัตถัย บุษย์พัฒน์ (2518: 53-54) กล่าวถึง ภาษาเมี่ยนไว้ว่า

เข้าในท้องถิ่นทางภาคเหนือของจังหวัดเชียงรายเกือบทั้งหมดอพยพมาจากเมืองน้ำทาในประเทศลาว ซึ่งพวกนี้ได้เคยติดต่อกันอย่างใกล้ชิดกับพวกมูเซอคำ เพราะฉะนั้น จึงสามารถพูดภาษามูเซอได้เช่นเดียวกับภาษาจีนฮ่อ และภาษาลาว-ไทย เข้าพวกนี้มีความสามารถทางภาษาเป็นพิเศษ แต่เป็นเรื่องแปลกที่ว่าเข้าที่น่านและเข้าทางตะวันตกของจังหวัดเชียงรายไม่มีสัมพันธ์ภาพทางภาษาอย่างเดียวกัน เข้าที่น่านพูดภาษาลาว-ไทยได้ไม่ค่อยดี เมื่อเปรียบเทียบกับเข้าทางภาคเหนือและเกือบทั้งหมดไม่เข้าใจภาษาจีนยูนนาน มีบางคนสามารถพูดอีกถ้อยและลือชอได้ แลพะที่พูดภาษาได้ก็มีไม่มากนักโดยเฉพาะผู้หญิง

เข้าที่อยู่ในเมืองไทยหรือส่วนใหญ่พูดภาษาไทยเหนือหรือคำเมืองพอรู้เรื่อง บางคนพูดภาษาไทยกลางได้ชัดเจน คนที่มีอายุพูดภาษาจีนกลางและจีนฮ่อได้ บางครั้งการติดต่อกับชาวเผ่าอื่น ๆ ก็จำเป็นต้องใช้ภาษาจีนฮ่อเป็นภาษากลางในการติดต่อกัน มีการสอนภาษาจีนฮ่อและจีนกลางในบางหมู่บ้าน โดยการจ้างครูชาวจีนฮ่อหรือทหารจีนคณะชาติกองพล 93 เข้าบางคนก็สามารถพูดได้หลายภาษา ปัจจุบันพวกเข้ามี

แนวโน้มพจนานุกรมไทยได้มากขึ้นที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนชาวเขาที่ดำเนินการ โดยตำรวจภูธรชายแดน ได้มีส่วนอย่างสำคัญในการช่วยเหลือให้เด็กชาวเขาพูดภาษาไทย นอกจากนี้หน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ของกรมประชาสงเคราะห์ก็ได้มีส่วนช่วยให้ชาวเขาพูดภาษาไทยได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน

ภาพประกอบ 1 การเรียนหนังสือของชนเผ่าเมี่ยน

ที่มา: สมัย สุทธิธรรม. (2541). *สารคดีชีวิตชนกลุ่มน้อยบนดอยสูงเข่า*. หน้า 70.

เข่ามีภาษาพูดของตนเอง มีลักษณะเป็นภาษาที่ใช้เสียงสูงต่ำแสดงความหมาย ซึ่งคล้ายคลึงกับภาษาจีนกลางมาก เป็นเพราะเข่าเคยอยู่ในดินแดนของจีนมานาน จึงถ่ายทอดอิทธิพลมาให้แก่กัน นอกจากนี้บางคำของภาษาเข่ายังคล้ายกับภาษาแม่อีกด้วย เข่าไม่มีตัวอักษรของตนเองใช้ จึงใช้อักษรของภาษาจีนมาเขียนแทน ข้อความที่เข่าใช้เขียน บันทึกรัก มีทั้งตำนาน บทเพลง คาถา และบันทึกประวัติความเป็นมาของเผ่า สิ่งเหล่านี้ล้วนใช้ตัวอักษรจีนบันทึกแต่อ่านออกเสียงเป็นภาษาเข่า เข่าในเมืองไทยบางพวกรู้ภาษาจีนกลาง หรือจีนฮ่อเป็นอย่างดี เพราะมีการจ้างครูมาสอนในหมู่บ้าน แต่เข่าส่วนใหญ่สามารถพูดภาษาไทยเหนือได้พอคิดต่อรู้เรื่อง (สมัย สุทธิธรรม. 2530: 11)

1.2.2 ลักษณะบ้านเรือน ลักษณะบ้านเรือน เมี่ยน จะไม่ตั้งอยู่บนยอดเขาหรือไม่ตั้งอยู่บนที่สูงกว่าต้นน้ำ และจะต้องไม่เป็นหุบเขา การตั้งบ้านเรือนของเมี่ยนมักจะเป็นการรวบรวมกันระหว่างกลุ่มแซ่ ตระกูล และจะตั้งอยู่ในระดับความสูง 1,000 – 1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเล ลักษณะการปลูกบ้านจะปลูกคร่อมดินโดยใช้พื้นดินเป็นพื้นบ้าน ผนังของบ้านเป็นลักษณะของรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านยาวจะเป็นหน้าบ้านและหลังบ้าน หลังคามุงด้วยใบหวาย ภูเขาบางส่วนฝาบ้านจะใช้ไม้เป็นแผ่นหรือไม้ไผ่ทาบปล้อง เมี่ยนไม่นิยมปลูกสิ่งก่อสร้างใด ๆ ไว้หลังบ้าน ส่วนสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ จะมีเช่น ทุ่งข้าว เล้าหมู ซึ่งจะสร้างไว้ด้านหน้า(ด้านประตูใหญ่) (ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 25 จังหวัดน่าน. 2554: ออนไลน์)

ขจัดภัย นุรุษพัฒน์ (2518: 56) กล่าวถึงลักษณะบ้านเรือนของเมี่ยนว่า

พวกเมี่ยน พวกเขานิยมตั้งหมู่บ้านบนไหล่เขา บริเวณต้นน้ำลำธาร สูงประมาณ 3,000 – 3,500 ฟุต ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหมู่บ้านของพวกเขาแล้วและลึซอ หมู่บ้านเขามีนขนาดเล็ก โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 15 หลังคาเรือน มักมีการโยกย้ายหมู่บ้านบ่อย ๆ ในช่วงเวลา 10 – 15 ปี แต่หมู่บ้านบางแห่งก็ได้ตั้งอยู่อย่างถาวรโดยไม่โยกย้ายไปไหน เช่น ที่ภูลังกา อำเภอโป่ง และบนคอยผาแดง อำเภอเชียงคำ เป็นต้น

บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านใกล้กับต้นน้ำลำธารซึ่งไหลแรง หรือเป็นธารน้ำตกจากบนเขาขนาดเล็กๆ เพื่อเอาระบอกไม้ไผ่ผาครึ่งต่อนทำเป็นท่อหรือรางน้ำนำมาใช้ภายในหมู่บ้าน ได้ต่างกับพวกชาวเขาบางพวก เช่น มูเซอ และอีก้อ ซึ่งต้องเสียเวลาเดินลงไปตักน้ำยังลำธารหรือแอ่งน้ำข้างล่าง บางหมู่บ้านก็สร้างรั้วไม้ไผ่ล้อมบริเวณหมู่บ้านไว้ เพื่อไม่ให้สัตว์เลี้ยงออกไปหากินข้างนอก แต่รั้วหมู่บ้านนี้ไม่ไกลจากหมู่บ้านมากนัก และมักสานที่บสูงประมาณ 1.5 เมตร บางหมู่บ้านก็ไม่มีรั้วหมู่บ้านเลย

บ้านเข่าปลูกคร่อมดิน ใช้พื้นดินเป็นพื้นบ้าน ใช้วัสดุในท้องถิ่นสำหรับปลูกสร้าง ไม้บางประเภท โดยเฉพาะไม้ที่ถูกฟ้าผ่า เข่าจะไม่ปลูกบ้าน บ้านมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุงหลังคาด้วยหญ้าคาหรือใบหวาย ฝาบ้านอาจจะเป็นไม้เนื้ออ่อนที่ผ่าด้วยขวานและลิ้ม แล้วตากให้เรียบ การกั้นฝาบ้านเข่าจะกั้นในแนวตั้ง บ้างก็ใช้ไม้ไผ่หรือฟางข้าวผสมดินโคลนก่อเป็นกำแพงเป็นฝาผนังก็มี ภายในบ้านหากมีสมาชิกหลายคนก็จะแบ่งเป็นห้อง ๆ ทางส่วนหลังของตัวบ้านมีประตูทางเข้าด้านข้างทั้งสอง และด้านหน้าบ้านมีประตูหนึ่งประตู เรียกว่าประตูผี ตามปกติประตูนี้จะปิดตาย จะเปิดใช้ก็ต่อเมื่อส่งตัวบุตรสาวออกไปแต่งงาน บ้านผู้ชาย หรือนำลูกสะใภ้เข้าบ้าน และใช้ในเวลากลางคืนออกจากบ้าน ถือว่าผู้ที่ออกไปจากบ้านทางประตูนี้ เป็นผู้ที่ขาดจากการนับถือผีบ้านผีเรือนของบ้านนั้นแล้ว แต่ในปัจจุบันบ้านเข่าในบางพื้นที่เปลี่ยนไปมาก ประตูข้าง ๆ อาจไม่มีเลย ใช้ประตูหน้าทุกโอกาสก็มี ตรงกับประตูหน้าหรือประตูผีเข้าไปที่ฝาห้องกลางบ้าน จะมีหิ้งผีติดข้างฝาอยู่ในระดับความสูงแค่ศีรษะ เข่าเรียกว่า “เมี่ยนปาย” ซึ่งเป็นที่สิงสถิตของผีบรรพบุรุษในเวลาที่เชิญมาในพิธีกรรมต่างๆ บางบ้านมีรูปผีใหญ่ (จู้ซัง เมี่ยน) จะมีหิ้งผีอีกแบบหนึ่ง มีลักษณะเป็นตู้ เรียกว่า “เมี่ยน เตี้ย หลง”

ในบางหมู่บ้าน เข่าที่มีฐานะทางการเงินดีอาจสร้างบ้านแบบยกพื้นได้สูงมุงกระเบื้องไม้หรือสังกะสี กั้นฝาและปูพื้นด้วยไม้กระดานที่จ้างคนไทยพื้นราบขึ้น ไปเลื่อยก็มี บริเวณบ้านค่อนข้างสกปรก เพราะบางหมู่บ้านไม่นิยมขังสุกรไว้ในคอก คงปล่อยให้หากินตามลำพัง ด้านหน้าของบ้านจะสร้างเป็นคอกม้าและเล้าไก่ เพราะนิยมให้ด้านหลังของบ้านสะอาด และไม่นิยมปลูกสิ่งก่อสร้างใดๆ นอกจากรางน้ำ ซึ่งนำน้ำเข้าสู่บ้านเท่านั้น โดยเข่ามีความเชื่อว่าหลังบ้านเป็นที่มาของผีน้ำ หรืออู ซึ่งจะนำความรุ่มเย็นมาให้บ้านเรือน ในบางหมู่บ้านมีการล้อมรั้วบ้านและทำประตูรั้วบ้านทางเข้าคล้าย ๆ บ้านคนจีน เข้าใจว่าคงได้ตัวอย่างมาจากจีน นอกจากนี้ บางแห่งนิยมสร้างขี้วัวโพดเรียงรายไว้ด้านหน้าของบ้านอีกด้วย

ภาพประกอบ 2 บ้านชนเผ่าเมี่ยน

ที่มา: สมัย สุทธิธรรม. (2541). *สารคดีชีวิตชนกลุ่มน้อยบนคอยสูงเข่า*. หน้า16.

1.2.3 ลักษณะทางกายภาพ รูปร่างลักษณะตลอดจนผิวพรรณของพวกเขามีส่วนคล้ายคลึงกับคนจีนมาก ความสูงโดยเฉลี่ยทั้งชายและหญิงก็เท่า ๆ กับคนไทยทั่วไป ผู้หญิงเข่ามีรูปร่างหน้าตาอ่อนช้ำสวยประอบกับมีความสะอาดสะอ้าน จึงทำให้ผู้หญิงเข่าดูมีเสน่ห์กว่าผู้หญิงชาวเขาเผ่าอื่น ๆ (ขจิตกัย บุรุษพันธ์. 2518: 57)

สมัย สุทธิธรรม (2530: 13) กล่าวถึงลักษณะของชนเผ่าเมี่ยนว่า

ชนเผ่าเมี่ยนหรือเข่าเป็นชาวเขาที่ขยัน อดทน รักสงบ ไม่คูร้าย ไม่นิยมการใช้อาวุธ มีจิตใจ โอบอ้อมอารี ถือความซื่อสัตย์ และมีศีลธรรมเป็นเจ้าของบ้านที่ต้อนรับแขกแปลกหน้าที่ดี มีความเป็นมิตรอยู่เสมอทั้งภายในเผ่าและนอกเผ่า

ชาวเขาเข่าส่วนใหญ่เกลียดความสกปรก รักความสะอาดผัดกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ เช่น ด้วยขามก่อนใช้ต้องล้างเสียก่อน อาบน้ำหรือทำความสะอาดร่างกายและซักผ้าอยู่เสมอ จึงเป็นชาวเขาที่สะอาดที่สุด มีวัฒนธรรม การศึกษาดีกว่าชาวเขาทุกเผ่า

อย่างไรก็ตาม แม้เข่าจะเป็นชาวเขาที่สะอาดอนามัยดี แต่สุขภาพโดยทั่วไปก็ไม่สู้ดีนัก เพราะบ้านเรือนของเข่าไม่มีหน้าต่าง ควันไฟจึงลอยอบอยู่ในบ้านทำให้ภายในไม่สะอาด เข่าจึงเป็นโรคติดต่อและโรคระบาด เช่น มาลาเรีย โรคคอกหอยพอก โรคอ่อนเพลียกันมาก

ชาวเมี่ยนเป็นพวกที่ขยันขันแข็ง รักสงบ ทรหด อดทนไม่คูร้าย หากไม่จำเป็นจริง ๆ จะไม่ใช้อาวุธ ตรงกันข้ามเมี่ยนมีนิสัยโอบอ้อมอารี มีใจคอกว้างขวาง มีระเบียบเรียบร้อย รักสวยรักงาม มีความคิดสุขุม บางขณะเข้มแข็งเด็ดขาด มีความซื่อสัตย์เป็นศีลธรรมประจำใจ เป็นเจ้าบ้านและปฏิบัติต่อคนแปลกหน้าด้วยดี และชอบรับแขกที่ไปเยี่ยมเยียน เป็นพวกที่มีความเป็นมิตรอยู่เสมอ จึงทำให้คนต่างถิ่นต่างเผ่า โดยเฉพาะพวกพ่อค้าชอบขึ้นไปติดต่อค้าขายอยู่เป็นประจำ อย่างไรก็ตาม เมี่ยนก็ไม่ค่อยยอมให้คนต่างถิ่น ต่างเผ่า เข้าไปตั้งรกรากอยู่กับพวกตน (สำนักเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ. 2518: 28)

1.2.4 ลักษณะครอบครัว ระบบครอบครัวของชาวเมียนมีทั้งระบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย โดยปกติแล้ว ครอบครัวขยายนั้นจะขยายทางฝ่ายชาย คือ บุตรชายแต่งงานก็จะนำภรรยา มาอยู่บ้าน ส่วนบุตรสาวเมื่อแต่งงานแล้ว ก็ต้อง ไปอยู่บ้านฝ่ายชาย จะมีในกรณีที่บ้านของฝ่ายหญิงมีลูกสาวคนเดียว เมื่อแต่งงานกับฝ่ายชายต้องมาอยู่ที่บ้านภรรยา เมื่อมีลูกก็ต้องใช้ตระกูลและนับถือผีบุรุษของฝ่ายหญิง เนื่องจากฝ่ายหญิงไม่มีผู้สืบทอดตระกูลและเลี้ยงดูพ่อแม่ ในกรณีเช่นนี้ฝ่ายชายไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินสอด และต้องอยู่เลี้ยงดูพ่อแม่ของภรรยาตลอดไป (ศูนย์ประสานงานองค์กรพัฒนาชาวไทยภูเขา, 2551: ออนไลน์)

ในทัศนะของเมียน คำว่า ญาติพี่น้อง นอกจากจะหมายถึงญาติพี่น้องทางสายโลหิตแล้ว ยังรวมถึงชนชาติอื่น ๆ ที่เข้ามารวมอยู่ในชุมชนของชาวเมียน (อาจจะโดยการรับเป็นบุตรบุญธรรม) อีกด้วย ในเรื่องญาติพี่น้องของชาวเมียนนั้น มิได้หมายความถึงความเกี่ยวพันทางสายโลหิตอย่างที่เราเข้าใจกัน แต่เกี่ยวพันกันในทางวิญญาณของบรรพบุรุษ พวกเมียนเชื่อว่าเด็กที่เกิดมานั้นเป็นผลผลิตของความร่วมมือระหว่างวิญญาณหญิง-ชาย ของบรรพบุรุษ โดยได้มอบวิญญาณเด็กให้แก่บิดามารดา ซึ่งเป็นผู้สร้างร่างกายของเด็กและเลี้ยงดูให้เจริญเติบโต บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะยังไม่เป็นชาวเมียนโดยสมบูรณ์จนกว่าเขาจะผ่านพิธีการรับเข้าเป็นสมาชิก นั่นคือการแนะนำตัวต่อวิญญาณบรรพบุรุษ ภายหลังจากที่มีอายุครบ 12 ปีบริบูรณ์ โดยที่พวกเมียนมีความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นพวกนี้จึงไม่คัดค้านในการนำเด็กจากชนชาติอื่น ๆ มาเข้าสู่พิธีรับเป็นสมาชิกชุมชนชาวเมียน (จจัดภัย บุษย์พัฒน์, 2518: 52-53)

1.2.5 การปกครอง เมียนแต่ละหมู่บ้านมีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ปกครองดูแลความเป็นอยู่ โดยทั่วไปเป็นผู้พิจารณาตัดสินคดีข้อพิพาท เป็นประธานในการทำพิธีทางศาสนา และมีหน้าที่ติดต่อกับหน่วยราชการของไทยด้วย

จจัดภัย บุษย์พัฒน์ (2518: 55-56) กล่าวถึงการปกครองของเผ่าเมียนว่า

เมียนไม่มีหัวหน้าเผ่าหรือหัวหน้าใหญ่ที่มีอำนาจปกครองทุกหมู่บ้าน คงมีแต่หัวหน้าที่ได้รับการคัดเลือกมาจากบรรดาผู้อาวุโสของหมู่บ้าน หรือได้รับการแต่งตั้งจากทางการให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือในบางกรณีอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นกำนันเช่นที่ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดเชียงราย ในการเลือกตั้งหัวหน้าหมู่บ้านนั้นไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอน ตามปกติแล้วในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ย่อมประกอบด้วยครัวเรือนของคนจากหลาย ๆ ตระกูล อาจมีตั้งแต่ 2 ถึง 5 ตระกูล ตระกูลใดเป็นตระกูลใหญ่มีสมาชิกมากก็ย่อมได้รับความไว้วางใจให้เป็นหัวหน้า เพราะคนส่วนมากในหมู่บ้านเป็นพี่น้องกัน ย่อมปกครองบัญชากันได้ง่ายและตามปกติการจะตั้งหมู่บ้านใดขึ้นนั้น ย่อมจะมีหัวหน้าของครัวเรือนของตระกูลที่มีสมาชิกมาก ๆ เป็นผู้เลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน ตระกูลอื่น ๆ จะคอยทยอยเข้ามาอยู่ร่วมหมู่บ้านในภายหลัง ผู้ที่เป็นหัวหน้านี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถพอสมควร มีความเฉลียวฉลาดที่สำคัญคือพูดภาษาไทยได้บ้าง เพื่อความสะดวกในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองของไทย หัวหน้าหมู่บ้านนั้นนอกจากจะเป็นผู้ติดต่อกับทางราชการของไทยแล้ว ยังได้รับความไว้วางใจให้ตัดสินข้อพิพาทต่าง ๆ และได้รับเชิญให้ไปในพิธีการแต่งงาน และการเลี้ยงในพิธีต่าง ๆ ด้วย

แม้จะมีอำนาจในการปกครองหมู่บ้านแต่หัวหน้าหมู่บ้านต้องรับฟังความคิดเห็นของคนในหมู่บ้านด้วย ทั้งนี้เพราะหัวหน้าหมู่บ้าน เป็นผู้ที่คนในหมู่บ้านเลือกตั้งเข้ามาปฏิบัติงาน บุคคลสำคัญรองลงมาที่คนในหมู่บ้านนับถือ คือ หมอผี ซึ่งเป็นผู้นำในการทำพิธีกรรมตามความเชื่อถือเป็นผู้ที่รอบรู้ในเรื่องของคาถาอาคมวิเศษ และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงตายของชาวเมียน จึงมีคนเมียนนับถือกันมาก นอกจากนี้เมียนยังมีความเคร่งครัดและนับถือผู้อาวุโส หรือผู้เฒ่าผู้แก่ซึ่งเป็นผู้มีอายุและมีประสบการณ์สามารถอบรมสั่งสอนว่ากล่าว เมียนที่เขาว์วัยกว่าได้ โดยไม่มีผู้ใดกล้าโต้เถียง กลุ่มผู้มีอาวุโสนี้มีอิทธิพลในการเลือกตั้งหัวหน้าหมู่บ้านมากอาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่คัดเลือกหัวหน้าหมู่บ้านเอง (สมัย สุทธิธรรม, 2530: 15)

1.2.6 การทำมาหากิน เมียนเป็นชาวไร่ที่ขยันขันแข็ง มีความสามารถในการหาเลี้ยงชีพสูง รายได้ของพวกเมียนสูงกว่าชาวเผ่าอื่น ๆ ยกเว้นพวกจีนฮ่อซึ่งมีรายได้จากการค้าขาย แต่เดิมได้ชื่อว่าเผ่าที่มีความชำนาญในการปลูกฝิ่นมาก ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีราว เมียนทำการเกษตรแบบไร่เลื่อนลอยเป็นผลให้ป่าไม้ถูกทำลายลงปีหนึ่งๆ เป็นจำนวนมาก (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, 2518: 61)

สมัย สุทธิธรรม (2530: 15) กล่าวถึง อาชีพของเมียนไว้ว่า

ส่วนใหญ่เมียนมีอาชีพทำการเกษตรแบบพอเลี้ยงชีพตัวเอง เหมือนชาวเขาทั่ว ๆ ไป พืชไร่ที่ปลูกหมุนเวียนกันไปเพื่อไว้บริโภคภายในหมู่บ้าน ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันฝรั่ง ถั่ว และงา แต่เขายังเป็นชาวเขาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษในเรื่องการปลูกฝิ่น จึงทำรายได้ดีให้แก่ครอบครัว รวมทั้งยังมีฝีมือในการทำเครื่องเงิน เครื่องประดับ และ เสื้อผ้าที่สวยงามขาย ล้วนทำรายได้ให้แก่เมียนทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่า เมียนส่วนใหญ่ฐานะดี

สัตว์เลี้ยงที่เมียนนิยมเลี้ยง และถือว่าจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ได้แก่ ม้า หมู ไก่ ม้าใช้เป็นพาหนะเดินทางและขนของ หมูและไก่เลี้ยงกันมากเพื่อใช้ในการเช่นไหว้ผี และใช้ทำอาหารเลี้ยงแขกในพิธีแต่งงาน บางแห่งเลี้ยงล่อเพื่อใช้เป็นแรงงานแทนม้าอีกด้วย การเลี้ยงสัตว์ทำกันอย่างง่าย ๆ ไม่มีคอกถาวร ปล่อยให้หาอาหารไปตามหมู่บ้าน หรือในป่าใกล้เคียงเท่านั้นเอง

ชาวเมียนทำมาหากิน โดยการทำไร่เลื่อนลอย พืชหลักที่ปลูกได้แก่ ฝิ่น ข้าว ข้าวโพด มันฝรั่ง พริก ฝ้าย มันเทศ เป็นต้น ไร่ข้าวของเมียนจะไม่มีต้นไม้ใหญ่เหมือนพวกกะเหรี่ยง ไร่ข้าวจะอยู่รอบหมู่บ้านในรัศมีเดินไม่เกินสองชั่วโมง ฤดูปลูกข้าว เริ่มปลูกปลายเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน ข้าวที่เกี่ยวและนวดแล้วจะเก็บไว้ในยุ้งในไร่ ไม่นิยมนำกลับมาบ้าน ชาวเมียนยังเลี้ยงสัตว์ เช่น ม้า หมู และไก่ ม้าใช้สำหรับขับขี่ยานพาหนะหรือค่างของ หมูและไก่เลี้ยงไว้เพื่อเช่นสังเวศในพิธีกรรม ชาวเมียนยังมีฝีมือในการทำเครื่องประดับเครื่องเงิน เข็มปักถักร้อย ทำมิด จอบ ขวาน เกียว เป็นต้น

1.3 ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม

1.3.1 ความเชื่อเรื่องผี เมียนก็เช่นเดียวกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ เชื่อถือมนเรื่องผีและวิญญาณต่าง ๆ เข้าเชื่อว่าผีอยู่ในทุกหนทุกแห่งในธรรมชาติ เช่น ผีฟ้า ผีป่า ผีต้นไม้ เป็นต้น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ตลอดจนความทุกข์และความสุขทั้งหลาย เกิดจากการกระทำของผีทั้งสิ้น ผีเหล่านี้มีทั้งให้คุณและให้โทษ ผีให้คุณอยู่บนฟ้าบนสวรรค์ ส่วนผีที่ให้ร้ายให้โทษอยู่ตามป่าตามเขา จึงต้องมีการเซ่นไหว้อยู่ตลอดเวลา (สมัย สุทธิธรรม. 2530: 16)

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2538: 65) กล่าวถึงการนับถือผีของชาวเผ่าเมียนว่า

เมียนมีการ นับถือผี พวกเขาเชื่อว่าทุกหนทุกแห่งมีผีสิงสถิตอยู่ทั้งนั้น เช่น ผีภูเขา ผีต้นไม้ ผีบ้าน ผีป่า ผีมี 2 พวกคือ ผีดีและผีร้าย ผีดี ได้แก่ ผีบนสวรรค์หรือท้องฟ้า ผีร้ายอาศัยอยู่ ตามต้นไม้ในป่า ตามแอ่งน้ำ ลำธาร นอกจากนั้นเขายังนับถือผีอีกพวกหนึ่งซึ่งมีความสำคัญสูงสุด คือ ผีใหญ่หรือ “จู้ซัง เมียน” มี 18 คนด้วยกัน มีอำนาจลดหลั่นกันเป็นลำดับ ผีที่มี อำนาจสูงสุดมี 3 คนด้วยกัน คือ สามคำหรือฟามซึ่ง หมอผีของชาวเมียน เรียกว่า “ซิมเมียนเมียน” ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ และรักษาโรค ชาว เมียนเชื่อว่าร่างกายคนมีขวัญทั้งหมด 11 ขวัญ ขวัญเหล่านี้ชอบออกไปจากร่างกายเมื่อเจ็บป่วยได้รับอันตรายหรือตกอกตกใจ แล้วผีร้ายจะเข้ามาถึงสู่แทน หมอผีจะเป็นผู้ประกอบ พิธีเรียกขวัญ และเชิญผีครู ผีบรรพบุรุษ และ ผีสามคำว มาช่วยในการเรียกขวัญด้วย

เมียน ได้รับอิทธิพลจากจีน ในเรื่องการนับถือวิญญาณของบรรพบุรุษ หรือผีบรรพบุรุษ ด้วย โดยเฉพาะบรรพบุรุษในสกุลของบิดา ซึ่งได้แก่ ผีทวด ปู่ และบิดามารดา ถือว่าเป็นผีเรือน ซึ่งจะให้ คุณมากกว่าโทษ ผีบรรพบุรุษนี้จะมาเยี่ยมบ้านเป็นครั้งคราว ดังนั้นในบ้านเมียนทุกบ้าน จึงมีหิ้งผีหรือแท่นบูชาบรรพบุรุษพร้อมด้วยเครื่องเซ่นไหว้บูชาซึ่งจะต้องบูชาทุกวัน หรือในโอกาสทำพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ และวันเซ็งเม็ง ซึ่งตรงกับวันของคนจีน เมียนจะทำพิธีอัญเชิญผีบรรพบุรุษมาร่วมงาน ด้วย เมื่อเสร็จงานก็อัญเชิญกลับสู่โลกเดิม (สมัย สุทธิธรรม. 2530: 16)

1.3.2 ความเชื่อเรื่องขวัญ เมียนเชื่อถือว่าคนเรามี “ขวัญ” หรือ “ว่วน” อยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ถึง 11 ขวัญด้วยกัน ขวัญเหล่านี้จากร่างกายได้ เมื่อขวัญจากร่างกายไป ผีร้ายจะเข้ามาอยู่แทนทำให้ร่างกายเจ็บป่วย การรักษาจึงต้องให้หมอผีทำพิธีอัญเชิญผีใหญ่และผีบรรพบุรุษ มาไล่ผีร้ายออกไปเสียก่อนและเรียกขวัญให้กลับคืนมาสู่ร่างกายแล้วจึงรักษาด้วยยากลางบ้าน หรือยาแผนปัจจุบัน (สมัย สุทธิธรรม. 2530: 16-17)

มูลนิธิกระจกเงา (2550: ออนไลน์) กล่าวถึงความเชื่อเรื่องขวัญของเผ่าเมียนว่า

การเรียกขวัญก็เป็นอีกหนึ่งพิธีกรรมที่เมียนให้ความเคารพนับถือมาโดยตลอด ในระยะ 1 ปีของเมียนนั้นแต่ละคนต้องทำการเรียกขวัญอย่างน้อย 1 ครั้ง บางคนนั้นอาจจะเรียกขวัญปีละ 2-3 ครั้งก็มี เนื่องจากคนคนนั้นเกิดอาการป่วยเกิดขึ้น หรือทำเมื่อตกใจเห็นอะไรที่ไม่ดี จะต้องเดินทางไกล จากบ้านไปนาน คนเผ่าเมียนจึงทำการเรียกขวัญ เพื่อทำให้ขวัญกับมาอยู่กับตัว เมียนเชื่อว่าการเรียกขวัญนั้นจะช่วยจัดความทุกข์ทรมานได้ และเมื่อทำแล้ว วิญญาณบรรพบุรุษก็จะมาคุ้มครอง และดูแลผู้เรียกขวัญ เมื่อเรียกขวัญเสร็จก็จะทำให้คนที่สู่วขวัญนั้นสบายใจขึ้น

การเรียกขวัญของเมียนนั้นจะอยู่ช่วงระหว่างเทศกาลปีใหม่ของเมียน เพราะช่วงนั้นพี่น้องในทุก ๆ บ้านก็จะกลับบ้านมาพร้อมหน้าพร้อมตากัน พี่น้องที่อยู่ไกลเมื่อกลับมาถึงบ้าน พ่อแม่ก็จะหามือผีมาช่วยเรียกขวัญ เนื่องจากว่าคนที่อยู่ห่างไกลจากบ้านนั้นจะไม่ค่อยกลับบ้าน จึงไม่ค่อยได้เรียกขวัญเท่าไรนักกว่าจะได้เรียกขวัญทีหนึ่งก็ต้องนานเป็นปี ช่วงเทศกาลปีใหม่นี้จึงเป็นช่วงที่เหมาะสมกับการเรียกขวัญให้กับคนในครอบครัวมากที่สุด

การเรียกขวัญนี้จะใช้เวลาไม่มากนัก และไม่ต้องใช้เครื่องเซ่นไหว้มากมาย ถ้าเรียกขวัญเด็กอายุ 1 - 12 ขวบ จะใช้ไก่ตัวและไข่ไก่ฟอง กระดาษเงินและเหล้า เป็นเครื่องเซ่นไหว้ โดยจัดไว้บนโต๊ะหน้าหิ้งบูชา (ซิมเมียนเมียน) จะทำพิธีท่องคาถา และเผากระดาษเงินให้วิญญาณบรรพบุรุษ เพื่อขอให้ช่วยดูแลรักษา เมื่อยามที่ไม่สบายเกิดขึ้น หรือเวลาที่ออกไกลบ้านไป และคุ้มครองขวัญให้อยู่กับตัวตลอด

การเรียกขวัญของผู้ใหญ่นั้นก็จะทำคล้ายกันกับของเด็ก เพียงแต่แค่เปลี่ยนเครื่องเซ่นไหว้ใช้หมูแทนไก่กับไข่ นอกนั้นก็เหมือนกับเด็กทุกขั้นตอน การเรียกขวัญจะใช้เวลาไม่มากนักประมาณ 2 ชั่วโมงเท่านั้นเอง เมื่อทำพิธีเสร็จก็จะทำอาหารร่วมรับประทานกับอาจารย์ผู้ประกอบพิธี อาจารย์ผู้ประกอบพิธีก็จะบอกว่าขวัญเรากลับมาหรือยัง เพื่อที่จะได้รู้ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ดีหรือไม่ดีตามประเพณี อาจารย์ผู้ประกอบพิธีก็จะบอกเรา ถ้าหากว่าไม่ดีเราก็ต้องทำพิธีตามขั้นตอนไปที่อาจารย์ผู้ประกอบพิธีบอกคนใน ครอบครัวก็จะหามือผีมาช่วยเรียกขวัญให้กับคนคนนั้น

1.3.3 บวช เมียนมีความเชื่อในเรื่องการบวชเพื่อสร้างบุญให้แก่ บรรพบุรุษ บิดา มารดา และตนเองมาก การบวชมี 2 ชนิด คือ การบวชน้อย ซึ่งใช้เวลา 2-3 วัน และบวชใหญ่คือ ไตไซ ซึ่งใช้เวลา 7 วัน เป็นพิธีบวชแบบจีนกว้างตั้ง ผู้ที่ผ่านการบวชแล้วได้รับการยกย่องว่าเป็น “คนสุก” เมื่อตายไปแล้วจะต้องนำไปเผา แต่ถ้าไม่เคยบวชมาก่อนจะเป็น “คนดิบ” ตายแล้วต้องนำไปฝัง

มูลนิธิกระจกเงา (2550: ออนไลน์) กล่าวถึงการบวชของเผ่าเมียนว่า

พิธีกรรมนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีเพียงแต่คำบอกเล่าจากการสันนิษฐานของผู้อาวุโสว่า พิธีกว้างตั้ง นี้มีมานานมากแล้ว คงจะเป็น "ฟามชิงสูง" เป็นผู้บัญญัติให้ชาวเมียนทำพิธีนี้ เมื่อประมาณ 2361 ปีมาแล้ว เพราะ ฟามชิงสูง เป็นผู้สร้างโลกวิญญาณและโลกของคน ฟามชิงสูง จึงบอกให้ทำพิธีกว้างตั้ง เพื่อช่วยเหลือคนดีที่ตายไปแล้วให้ขึ้นสวรรค์ หรือไปอยู่กับบรรพบุรุษของตนเอง จะได้ไม่ตกลงไปในนรกที่ขากลำบาก พิธีนี้เป็นพิธีบวชพิธีแรกซึ่งจะทำให้กับผู้ชาย เมียน โดยไม่จำกัดอายุ ในประเพณีของเมียน โดยเฉพาะผู้ชายถ้าจะเป็นคนที่สมบูรณ์จะต้องผ่านพิธีบวชก่อน

พิธีกัว่าดั่ง หมายถึงพิธีแขวน ตะเกียง 3 ดวง เป็นพิธีที่สำคัญมาก เพราะถือว่าเป็นการสืบทอดตระกูล และเป็นการทำบุญให้บรรพบุรุษด้วย ในการประกอบพิธีกัว่าดั่งนี้ จะต้องนำภาพเทพพระเจ้าทั้งหมดมาแขวน เพื่อเป็นสักขีพยานว่าบุคคลเหล่านี้ว่าได้ทำบุญแล้ว และจะได้ขึ้นสวรรค์เมื่อเสียชีวิตไป จุดสำคัญของพิธีนี้คือ การถ่ายทอดอำนาจบุญบารมีของอาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งในขณะที่ทำพิธีนี้จะมีฐานะเป็นอาจารย์ (ไซเตี้ย) ของผู้เข้าร่วมพิธีอีกฐานะหนึ่ง และผู้ผ่านพิธีนี้จะต้องเรียกผู้ที่ถ่ายทอดบุญบารมีนี้ว่าอาจารย์ตลอดไป ผู้เป็นอาจารย์ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมเสมอไป แต่ต้องผ่านการทำพิธีกัว่าดั่งหรือพิธีบวชขั้นสูงสุด"โต้ว ไช" ก่อน

เมื่อผ่านพิธีนี้แล้ว จะทำให้เขาเป็นผู้ชายที่สมบูรณ์ เขาจะได้รับชื่อใหม่ ชื่อนี้จะปรากฏรวมอยู่รวมกับทำเนียบวิญญาณของบรรพบุรุษของเขา ซึ่งเป็นการสืบทอดตระกูลมิให้หมดไป เมื่อเขาเสียชีวิตเขาสามารถไปอยู่กับบรรพบุรุษที่ (อย่าง เจียว ต่ง) และอาจจะหลงไปอยู่ในที่ต่ำซึ่งเป็นที่ไม่ดีหรือนรกก็ได้

พอเวลาลูกหลานทำบุญส่งไปให้ก็จะไม่ได้รับ เพราะไม่มีชื่อ นอกจากนี้ผู้ผ่านพิธี (กัว่า ดั่ง) ยังจะได้รับตำแหน่งศักดิ์ดิณขั้นต่ำสุดของโลกวิญญาณ จะได้รับบริวารทหารองครักษ์ 36 องค์ และทำให้ภรรยาเพิ่มเป็น 24 องค์ ดังนั้น ผู้ชายเมียนทุกคนต้องทำพิธี (กัว่า ดั่ง) จะใช้เวลาในการทำพิธี 3 วันเป็นพิธีถวายตัวแก่เทพเจ้าเต๋า เพื่อ วิญญาณจะไปอยู่ร่วมกับบรรพชนและมีเทพ (สูง อิน) มาดูแลปกป้องรักษาเมื่อสิ้นชีวิตลง และจะทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว

มีศักดิ์และสิทธิที่จะเข้าร่วมพิธีต่างๆของเผ่าได้ทุกพิธี ช่วงที่ทำพิธีนี้ผู้เข้าร่วมจะต้องกินเจและถือพรหมจรรย์ ตามประเพณีแล้วผู้ชายเมียนทุกคนจะต้องเข้าพิธี (กัว่า ดั่ง) ซึ่งจะไม่จำกัดอายุ จะน้อยหรือมากก็ได้ และจะมีชีวิตหรือ ไม่มีก็ได้ การผ่านพิธี (กัว่า ดั่ง) ยังสามารถทำให้ประกอบพิธีกรรมหลายอย่างได้ด้วยตนเอง รวมทั้งการทำกิจกรรมงานอื่น ๆ ก็จะได้รับเกียรติ

สำหรับชายที่แต่งงานแล้วเวลาทำพิธีบวช ภรรยาจะเข้าร่วมพิธีด้วย โดยจะอยู่ด้านหลังของสามี และการทำพิธีสามารถทำได้พร้อม ๆ กันหลาย ๆ คนก็ได้ แต่คนที่ทำนั้นจะต้องเป็นญาติพี่น้องกัน หรือนับถือบรรพบุรุษเดียวกัน เมียนเรียกว่า(จ้วง เมียน) หลังจากผ่านพิธีนี้แล้ว ผู้ทำพิธีจะได้รับชื่อผู้ใหญ่ และชื่อที่ใช้เวลาทำพิธีด้วยเรียกว่า (ผะ บั่ว)

ในปัจจุบันนี้ เมียนเริ่มหันมานับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์บ้างแล้วและมักนิยมส่งบุตรหลานไปบวชเรียนกันมากขึ้น จึงพูดได้ว่า เมียนเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง รู้จักปรับตัวให้มีการติดต่อกับคนพื้นราบมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการแต่งกาย เมียนเริ่มแต่งกายคล้ายคลึงคนไทยพื้นราบมากขึ้นทุกที ยิ่งเด็กเมียนด้วยแล้ว แต่งกายเหมือนเด็กไทยทีเดียว

ในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อพัฒนาตนเองนั้น เมียนเป็นชาวเขาที่สนใจส่งบุตรหลานของตน เข้าศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนมากทีเดียว โรงเรียนชาวเขามีเด็กเมียนมาเรียนกันมาก ด้วยเหตุที่มีการศึกษาดีนี้เอง เมียน จึงติดต่อกับชายกับคนไทยพื้นราบได้อย่างดี และได้ชื่อว่า เป็นชาวเขาที่ค้าขายเก่งด้วย (สมัย สุทธิธรรม, 2530: 17)

1.3.4 ประเพณีการแต่งงานและเลือกคู่ ระบบการแต่งงานของเมียน ยังถือว่าการมีผัวเดียวเมียเดียว เป็นระบบที่ถูกต้องและปฏิบัติอย่างมากในปัจจุบัน แต่การมีเมียหลายคนของเมียนบางคนก็ยังเป็นที่ยอมรับกันอยู่เช่นกัน เพราะเมียนต้องการคนมาเป็นแรงงานในการทำไร่ เพาะปลูกพืช ครอบคร้ว จึงต้องเสาะหาแรงงานมาใช้ ดังนั้นเมียนจึงนิยมมีลูกมาก เพื่อใช้เป็นแรงงานในการทำมาหากินของครอบคร้ว แต่การมีเมียหลายคน มีปัญหาค่าใช้จ่ายในการแต่งงานและค่าเลี้ยงดูมาก จึงนิยมปฏิบัติกันอยู่ในเฉพาะเมียนผู้มีฐานะดี หรือเป็นหัวหน้าเมียน หรือเมียนที่ไม่มีบุตรจากเมียนคนแรกเท่านั้น (สมัย สุทธิธรรม, 2530: 18)

ชาวเมียนชาว เมียนมี อิศระเสรีในการเลือกคู่ครอง โดยไม่มีการบังคับกัน เมียนมีประเพณีเทียวสาว ซึ่งชาวเมียนได้ยึดถือปฏิบัติมาจนทุกวันนี้ การเทียว สาวนั้นไม่ได้มีเพียงการพุดจาเทียว พาราสิเท่านั้น แต่เมื่อหญิงสาวชาวเมียนพอใจหนุ่มคนใดเป็นพิเศษ ก็อาจจะร่วมหลับนอนกับชายคนนั้นได้ภายในห้องนอนของตนเอง

ภาพประกอบ 3 ชุดแต่งงานเผ่าเมียน

ที่มา: สมัย สุทธิธรรม. (2541). *สารคดีชีวิตชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง*. หน้า 50.

การแต่งงานของ เมียนมี 2 แบบคือ การแต่งงานเล็ก และการแต่งงานใหญ่ การแต่งงานเล็กกระทำที่บ้านผู้หญิง ส่วนการแต่งงานใหญ่จัดที่บ้านผู้ชาย มีการกินเลี้ยง 3 วัน 3 คืน ชาวเมียนไม่นิยมแต่งงานกับคนแซ่เดียวกัน และไม่ห้ามการมีภรรยาหลายคน โดยถือหลักว่า ถ้ามีภรรยาคนเดียวไม่สามารถทำมาหากินเลี้ยงชีพได้เพียงพอ ก็ต้องหาภรรยาน้อยเพื่อมาช่วยทำงาน ครอบคร้วเมียนมักไม่ค่อยมีการหย่าร้าง ถ้าผู้หญิงมีผู้ชายผู้ต้องเสียค่าปรับให้สามีถ้าการมีผู้เป็นเรื่อนำอับอายสำหรับเมียน (หน่วยพัฒนาสังคมเขต 2 กาญจนบุรี, 2554: ออนไลน์)

การแต่งงานครั้งแรกของเข้าเป็นงานพิธีที่ใหญ่โต สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก มีการเชิญแขกกินเลี้ยงทั้งหมู่บ้าน ยิ่งถ้าหากเจ้าบ่าวมีฐานะดีพอที่จะจ่ายค่าตัวเจ้าสาวได้หมด หรือได้จ่ายไปเป็นส่วนใหญ่แล้ว ก่อนการแต่งงานจะต้องมีการสู่ขอกันก่อน เมื่อตกลงกันแล้ว ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะต้องร่วมกันกำหนดเงินค่าตัวเจ้าสาว หรือเงินค่าสินสอดทองหมั้นที่เจ้าบ่าวต้องจ่ายให้แก่บิดาเจ้าสาวนั่นเอง พิธีแต่งงานจัดกัน 3 วัน 3 คืน ที่บ้านเจ้าบ่าว เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ฝ่ายหญิงต้องมาอยู่ในบ้านของฝ่ายชายตลอดไป และบุตรที่เกิดมานับถือบรรพบุรุษและสืบทอดตระกูลฝ่ายบิดา (สมัย สุทธิธรรม. 2530: 19)

1.3.5 ประเพณีขึ้นปีใหม่ พิธีฉลองปีใหม่ของเมียนจะจัดเป็นประจำทุก ๆ ปี หลังจากปีเก่าได้ผ่านพ้นไปแล้ว เช่นเดียวกับชนเผ่ากลุ่มอื่น ๆ ทั่วไป แต่เนื่องจากเผ่าเมียนใช้ชีวิตนับวัน เดือน ปี แบบจีน ดังนั้นวันฉลองปีใหม่จึงเริ่มพร้อมกันกับชาวจีน คือ วันตรุษจีน ภาษาเมียนเรียกว่า เจียงฮยัง ก่อนที่จะถึงพิธี เจียงฮยัง นี้ ชาวบ้านแต่ละครัวเรือน จะต้องเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นทั้งของใช้ส่วนตัว และของใช้ในครัวเรือนให้เรียบร้อยก่อน เพราะเมื่อถึงวันขึ้นปีใหม่แล้ว จะมีกฎข้อห้ามหลายอย่างที่เผ่าเมียนยึดถือและปฏิบัติกันต่อ ๆ กันมา

งานปีใหม่ของเมียนนี้ ตรงกับวันตรุษจีนของชาวจีน มีกำหนด 3 วัน วันแรกเป็นวันตระเตรียมข้าวของเครื่องเช่น ไหว้ผี ได้แก่ การฆ่าหมูหรือไก่ ตำข้าวเหนียวคลุกงา หรือ “ข้าวปุก” ต้มสุราเป็นต้น เมื่อเตรียมข้าวของครบแล้ว ก็ทำพิธีเช่น ไหว้ผีเรือนและผีบรรพบุรุษ พร้อมเผากระดาษเงินกระดาษทอง แล้วนำอาหารไปเช่น ไหว้หลุมฝังศพบรรพบุรุษที่ป่าช้า ในตอนเย็นมีการยิงปืนเป็นการใหญ่ ส่วนในวันที่สองเป็นวันขึ้นต้นปีใหม่ มีการยิงปืนแต่เช้าและบูชาหิ้งผีบรรพบุรุษ เพื่อขอพรให้มั่งคั่งร่ำรวย และให้มีความสุขตลอดปี จากนั้นออกไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องต่างที่ต่าง ๆ ทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน พร้อมกับมีการเลี้ยงอาหารและสุราตลอดวัน มีการเล่นดนตรี ร้องเพลงอวยพร เต้นรำ และพูดจาเกี้ยวพาราสีกัน ในหมู่หนุ่มสาว งานวันปีใหม่ของเมียนนั้นเป็นงานใหญ่โตมาก ทุกคนต่างรอคอยวันนี้กันมาก เมียนทุกคนต่างรอคอยวันนี้กันมาก เมียนทุกคนต่างหยุดทำงานตลอดทั้ง 3 วัน ทั้งผู้ใหญ่และเด็กแต่งกายสวยงามเป็นพิเศษ มีเครื่องประดับแพรวพราวเต็มที (สมัย สุทธิธรรม. 2530: 20)

มูลนิธิกระจกเงา (2550: ออนไลน์) กล่าวถึงประเพณีขึ้นปีใหม่ของเมียนว่า

วันขึ้นปีใหม่นี้ญาติพี่น้องของแต่ละครอบครัว ซึ่งแต่งงานแยกครอบครัวออกไปอยู่ที่อื่น ก็จะพากันกลับมาเยี่ยมพ่อแม่ และญาติพี่น้องของตนเอง ซึ่งเป็นการพบปะสังสรรค์ และทำพิธีบวงสรวงบรรพบุรุษร่วมกัน (เสียงเมียน) พิธีนี้จะเริ่มวันที่ 30 ซึ่งถือว่าเป็นวันส่งท้ายปีเก่า และต้อนรับปีใหม่ และเป็นการแสดงความขอบคุณแก่วิญญาณ บรรพบุรุษที่ได้คุ้มครองดูแลเรา ในรอบปีที่ผ่านมาด้วยดี หรือบางครอบครัวที่มีการขนานเอาไว้ก็จะมา ทำพิธีแก้บน และเช่นไหว้กันในวันนี้

วันที่ 1 (แห่ง เอียด คอม) เป็นวันขึ้นปีใหม่ แต่ละครอบครัวจะตื่นแต่เช้ามีด แล้วเดินไปหลังบ้านไปเก็บก้อนหินเข้าบ้าน เสมือนเรียกขวัญเงินขวัญทองเข้าบ้านด้วย เชื่อว่า เงินจะไหลมาเทมาให้กับครอบครัวให้ครอบครัวมีความสุข พอเก็บก้อนหินเข้ามาในบ้านแล้ว ผู้ใหญ่จะต้มไข่เพื่อข้อมใจแดง ส่วนเด็ก ๆ ขึ้นขึ้นมาก็จุดประทัด หรือยิงปืนเพื่อเป็นสิริมงคล และเฉลิมฉลองปีใหม่ และทำพิธี "ปาย สหยัง" เป็นพิธีไหว้บรรพบุรุษ หรือศาลเจ้า เป็นความหมายว่าปีเก่าได้ผ่านพ้นไปแล้ว สิ่งไม่ดีต่าง ๆ ก็ขอให้หมด หรือผ่านไปเสีย เริ่มปีใหม่แล้วขอให้มีความสุขดี ๆ การดำรงชีวิตสะดวก ราบรื่น ไม่มีปัญหาอุปสรรค และอื่น ๆ พิธีนี้แต่ละครอบครัว แล้วแต่จะทำหรือไม่ บางทีก็ทำหมดทั้งหมู่บ้าน ซึ่งจะมีการเวียนไหว้กันไปจนครบทุกบ้านหรือบางครั้งอาจมีการไหว้เป็นสายตระกูลหรือเครือญาติเท่านั้น

โดยจะไปไหว้หรือทำพิธีที่บ้านเดียว ที่บ้านของเครือญาติอาวุโส ที่เป็นเครือญาติเดียวกัน และเป็นหลักในด้านพิธีกรรม หรือเป็นผู้นำด้านพิธีกรรมของแต่ละตระกูล ซึ่งจะมีหิ้งบูชาบรรพบุรุษแตกต่างกันออกไปจากคนอื่น คือหิ้งบูชาจะมีลักษณะเป็นศาลเจ้า ภาษาเมี่ยนเรียกว่า เมี่ยน เตี้ย หลง ส่วนคนอื่นทั่ว ๆ ไปจะมีหิ้งบูชาธรรมดาที่เรียกกันว่า เมี่ยน ปาย เมื่อทำพิธีไหว้บรรพบุรุษ "ปาย สหยัง" เสร็จแล้ว พ่อแม่ก็จะนำไข่แดงมาแจกให้กับเด็ก ๆ และญาติพี่น้องที่มาร่วมงาน แล้วผูกเชือกให้สวยงาม ต่อจากนั้นก็จะทำอาหารรับประทาน มีการสังสรรค์กันตามประเพณีที่นุ่ง และเพื่อนร่วมงาน ในวันขึ้นปีใหม่นี้ ผู้ใหญ่เมี่ยนมักจะบอกกับเด็ก ๆ ว่า ถ้าเป็นผู้หญิงในวันนี้ตั้งใจปักผ้าแล้วจะเก่งในฝีมือไม่ลายมือ ส่วนผู้ชายจะให้ไปเรียนหนังสือจะได้เก่ง และฉลาดในการเล่าเรียน งานปีใหม่เมี่ยนจะจัดกัน 3 วัน แต่วันที่สำคัญที่สุด คือ วันแรก วันไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ ส่วนวันที่ 2 และ 3 จะเป็นการสังสรรค์กับเหล่ามิตร และอยู่อย่างสงบตามวิถีชีวิตของชาวเมี่ยนผู้รักความสงบ

1.4 เครื่องแต่งกายชนเผ่าเมี่ยน

เครื่องแต่งกายชาวเมี่ยนในอดีต จะทำการผลิตขึ้นมาใช้เองตั้งแต่กระบวนการแรก คือปลูกฝ้าย ปั่นด้าย ทอผ้า และนำมาปักลวดลายก่อนเย็บเป็นเครื่องแต่งกาย ผู้หญิงเมี่ยนทุกคนจะต้องหัดปักผ้าตั้งแต่อายุ 8 ขวบ พอเริ่มเป็นสาวรุ่นอายุ 13-14 ปี ก็จะปักลวดลายสำหรับตัวเอง แต่ละคนจะปักลวดลายอย่างประณีต (ศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชนชาวไทยภูเขา, 2551: ออนไลน์)

1.4.1 เครื่องแต่งกายสตรีชนเผ่าเมี่ยน

หญิงสาวเมี่ยนมักจะแต่งกายให้สวยงามอยู่เสมอ เสื้อที่สวมใส่จะเป็นสีดำ หรือสีน้ำเงินเข้มแบบหลวม ๆ แขนยาวทรงกระบอก มีผ้าแดงขลิบที่ปลายแขนคอเสื้อผ่าหน้า และติดพู่ไหมพรมสีแดงคล้ายผ้าแดงคล้องคอ ขาวลงมากเกือบถึงเอว ด้านหลังเสื้อจะปล่อยยาวลงไปถึงเท้า ส่วนด้านหน้าเก็บพับพับไว้แค่เอว

นุ่งกางเกงขาขาวปักด้วยลวดลายหลากสีสวยงาม เสื้อผ้าของหญิงสาวเมี่ยนนับว่ามีราคาแพงมาก เพราะจะต้องใช้เวลาเย็บปักลวดลายเกือบเดือนกว่าจะเสร็จ

บนศีรษะมีผ้าโพกหัวพันรอบสีดำ ปักลวดลายขลิบตามขอบผ้า สีเส้นสวยงามสะดุดตาประดับด้วยกำไลเงินและห่วงคอเงิน เครื่องประดับของหญิงสาวชาวเมี่ยนจะมีตั้งแต่ปีนปักผม (หลิ่ม)

ตุ้มหู (น่อมฮยุน) กำไลหรือห่วงคอ (จ้าววาน) กำไล (เจ็ยม) แหวน (ปะโคะแยง) กระจุกมเสื่อ (หละเก๋า) ฯลฯ ซึ่งเครื่องประดับเหล่านี้จะมีช่างทำเครื่องเงินทำขึ้นมาใช้เอง (สมัย สุทธิธรรม. 2541: 22-23)

มูลนิธิกระจกเงา (2554: ออนไลน์) กล่าวถึง การแต่งกายของหญิงเผ่าเมี่ยนว่า

ประกอบไปด้วยกางเกงขาก๊วย ซึ่งเต็มไปด้วยลายปักเสื้อคลุมตัวยาวถึงข้อเท้า มีไหมพรมอยู่รอบคอ ผ้าคาดเอวและผ้าโพกศีรษะ การพันศีรษะต้องพันศีรษะด้วยผ้าพื้นเป็นชั้นแรก จากนั้นก็มาพันชั้นนอกทับอีกที การพันชั้นนอกจะใช้ผ้าพันลายปัก ซึ่งมีลักษณะการพันสองแบบคือแบบหัวโต (ก่องจู้) และแบบหัวแหลม (ก่องเปลวผาน) และผ้านี้จะพันไว้ตลอดแม้ในเวลานอน หญิงเมี่ยนนุ่งกางเกงขาก๊วยสีดำด้านหน้า กางเกง เป็นลายปักที่ละเอียด และงดงามมาก ลวดลายนี้ใช้เวลาปัก 1 - 5 ปีขึ้นอยู่กับความละเอียดของลวดลาย และเวลาวางของผู้ปักเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุนี้หญิงเมี่ยนจึงอวดลายปักของตน

ด้วยการรวบรวมปลายเสื้อที่ผ้าด้านข้างทั้งสองมามัดด้านหลัง และใช้ผ้าอีกผืนหนึ่งทำหน้าที่เป็นเข็มขัด ทับเสื้อ และกางเกงอีกรอบหนึ่งโดยทิ้งชายเสื้อซึ่งปักลวดลายไว้ข้างหลังการตัดเย็บตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายพื้นสีดำ ยกเว้นเสื้อคลุมซึ่งอาจใช้ผ้าทอเครื่องในบางกรณี การปักลายของเมี่ยนตามบางท้องถิ่นอาจเหมือนหรือแตกต่างกันบ้างตามความนิยม

การแต่งกายของชาวเมี่ยน ผู้หญิงนุ่งกางเกงด้วยผ้าสีน้ำเงินปนดำ ด้านหน้าจะปักลวดลายไว้เสื้อคลุมสีดำยาวถึงข้อเท้า ผ่าด้านหน้าตลอดติดไหมพรมสีแดงที่อกเสื้อรอบคอกลงมาถึง หน้าที่อง ผ่าด้านข้าง ออกเสื้อกั๊กติดด้วยแผ่นเงินสี่เหลี่ยม ทาถมด้วยขี้ผึ้ง พันด้วยผ้าสีแดง และพันทับด้วย ผ้าสี น้ำเงินปนดำ (หน่วยพัฒนาสังคมเขต2 กาญจนบุรี. 2554. ออนไลน์)

ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 25 จังหวัดน่าน (2554: ออนไลน์) กล่าวถึงเครื่องแต่งกายหญิงชาวเมี่ยนว่าประกอบด้วย

เครื่องแต่งกายของผู้หญิงเมี่ยน ประกอบด้วย

๑. กางเกง (โหว)

กางเกงของผู้หญิงมีลักษณะคล้ายกางเกงขาก๊วย แต่จะปักด้วยลวดลายที่สวยงามมาก วิธีนุ่งก็คล้ายกับนุ่งกางเกงขาก๊วย บางทีก็อาจใช้สายผ้ารัดให้แน่นอีกชั้นก่อนจะพันทับด้วยผ้ามัดเอว

๒. เสื้อ (อลุย)

ตัวเสื้อเป็นสีดำยาวคลุมถึงเท้า ผ่าหน้าตลอด สิบเสื้อด้านในจะปักด้วยลวดลายรอบคอกลงมาถึงเอว และติดด้วยไหมพรมสีแดงรอบคอกจนถึง เอวเช่นกัน ตัวเสื้อชั้นหน้าและชั้นหลังจะแยกกัน โดยด้านข้างจะผ่าตั้งแต่ชายจนถึงเอวทั้งสองข้างและติดพู่สีแดง ส่วนด้านหลังเป็นผ้าฝ้ายขาวคลุมสั้นเท้า แขนยาว รอบปลายแขนจะขลิบด้วยผ้าสีขาว แดง ดำ และเดินด้วยด้ายที่สานขึ้นเองสีขาว - แดง (อาจมีสีอื่นด้วย) กระจุกมเสื่อจะทำด้วยเงินเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมทำที่เกี่ยวด้านใน เสื้อตัวหนึ่งจะใช้กระจุกม ๑๒ อัน ส่วนมากจะติดเฉพาะเสื้อที่ใช้ในงานสำคัญๆ เท่านั้น โดยทั่วไปจะใช้เข็มกั๊ก

๓. ผ้าโพกศีรษะ (หม่องเป้ว)

จะเป็นผ้าสีดำ มีความยาวประมาณ ๔ - ๕ วา กว้างประมาณ ๑ ฟุต ปลายผ้าทั้งสองข้างจะปักด้วย ลวดลายสวยงาม การปักศีรษะของเมียนมี ๒ แบบ คือ แบบหนึ่งจะปักแบบวนรอบๆ ศีรษะ แล้วปล่อยให้ ชายผ้าที่มีลวดลายไหลมาสองข้างชาย- ขวา ส่วนอีกแบบหนึ่งนั้น มีลักษณะคล้ายกากบาท จะไม่ปล่อยให้ชาย ออกมาแต่จะมีการปักลวดลายเมื่อปักศีรษะแล้วลายจะอยู่กลางหน้า ผากพอดี

๔ . ผ้าพันเอว (หละ ซิน)

จะมีลักษณะเช่นเดียวกับผ้าปักศีรษะวิธีการนุ่ง จะสวมกางเกงก่อน แล้วปักศีรษะ จากนั้นสวมเสื้อ แล้วพันด้วยผ้าพันเอว โดยมัดแล้วปล่อยให้ชายทั้งสองข้างไว้ข้างหลัง ส่วนเสื้อสองแผ่นหน้าก็จะม้วนแล้วผูกเอว ไว้เพื่ออวดลวดลายที่สวยงามของกางเกง

เครื่องแต่งกายหญิงเผ่าเมียน กล่าวได้ว่า หญิงสาวนิยมแต่งกายให้สวยงามอยู่เสมอ เสื้อ ผู้หญิงมีสีดำหรือสีน้ำเงินหลวม แขนยาว มีขลิบแดงที่ปลายแขน คอเสื้อผ่าหน้าติดพู่ไหมพรมสีแดง ขนาดใหญ่จนถึงเอว เสื้อด้านหลังปล่อยให้ชายยาวถึงเท้า ส่วนด้านหน้าเก็บพันไว้ที่เอว นุ่งกางเกงขาวปัก ด้วยลวดลายวิจิตรหลากสีสวยงาม เสื้อผ้าผู้หญิงของเมียนจะมีราคาแพง เพราะใช้เวลาในการปักลวดลาย นานมาก สำหรับเครื่องประดับทำด้วยเงินและเหรียญเงินทั้งสิ้น มีผ้าโพกหัวพันรอบศีรษะสีดำ ปัก ลวดลายขลิบขอบผ้า สวมกำไลเงิน และห่วงคอ

1.4.2 เครื่องแต่งกายบุรุษชนเผ่าเมียน

ชาวเมียนผู้ชาย จะสวมเสื้อตัวหลวมๆ คอกลม ขึ้นหน้าห่ออกอ้อมไปติดกระดูกคอกุ้มเงิน 8-10 เม็ด เป็นแถวด้านขวา กางเกงเป็นกางเกงขาก๊วย ตัดเย็บผ้าทอมือย้อมครามสีน้ำเงินหรือสีดำ จะมี ลายปักและกระเป๋าดัดอยู่ด้านหน้า (ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 25 จังหวัดน่าน, 2554: ออนไลน์)

มูลนิธิกระจกเงา (2554: ออนไลน์) กล่าวถึง การแต่งกายของชายเผ่าเมียนว่า

ประกอบไปด้วยเสื้อตัวสั้นหลวม คอกลมขึ้นหน้าห่ออกอ้อมไปติดกระดูกคอกุ้มเงินถึงสิบเม็ด เป็น แถวทางด้านขวาของร่างในบางที่อาจนิยม ปักลายดอกไม้สีผ้าด้วย แล้วสวมกับกางเกงขาก๊วยทั้งเสื้อ และ กางเกงตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายทอมือย้อมครามสีน้ำเงิน หรือย้อมดำคนรุ่นเก่ายังสวมเสื้อกำมะหยี่ในงานพิธี แต่ยิ่ง อายุมากขึ้นเสื้อของชายเมียนก็จะลดสีสันลงทุกทีจนเรียบสนิท ในวัยชราบุรุษเมียนจะใช้ผ้าปักศีรษะในงาน พิธีเท่านั้น เครื่องแต่งกายเด็ก ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะมีการแต่งกายที่คล้ายกับแบบฉบับของการแต่งกาย ผู้ใหญ่ทั้งหญิง และชาย เพียงแต่เครื่องแต่งกาย ของเด็กจะมีสีสันน้อยกว่าบ้าง เช่น เด็กหญิงอาจจะยังไม่ปัก กางเกงให้ เพราะยังไม่สามารถรักษาหรือดูแลให้สะอาดได้ จึงเป็นการสวมกางเกง เด็กธรรมดาทั่วไป ส่วน เด็กชายก็เหมือนผู้ใหญ่ คือ มีเสื้อกับกางเกงและที่ไม่เหมือนคือเด็กชายจะมีหมวกเด็ก ซึ่งทั้งเด็กหญิงและ เด็กชายจะมีการปักก็มีลักษณะคล้ายกัน แต่หมวกเด็กผู้ชายจะเย็บด้วยผ้าดำสลับผ้าแดง เป็นแถบประดับด้วยผ้า ตัดเป็นลวดลายขลิบริมด้วยแถบไหมขาวดิบุยไหมพรมแดงบน กลางศีรษะ หรือมีลายเส้นหนึ่งแถวและลาย ปักหนึ่งแถวสลับกันอย่างละสองแถว สำหรับหมวกเด็กหญิงมีลายปักเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแถว หรือสองแถวและ จะมีผ้าดำปักลวดลายประดับไหมพรมสีแดงสลับกลางศีรษะและข้างหู

สมัย สุทธิธรรม (2530: 21) กล่าวถึงเครื่องแต่งกายชายเผ่าเมี่ยนว่า ผู้ชายเมี่ยน สวมกางเกง ขาวาว แบบจีน เสื้อดำผ่าอก ป้ายไปทางด้านข้าง ขลิบขอบเป็นลวดลาย สวมหมวกกลม ใใส่กำไลเงิน เมื่อเกิดความรักต่อหญิงสาวผู้ใด หนุ่มเมี่ยนมักถอดกำไลมอบให้แก่หญิงคนรัก เพื่อแสดงถึงความรักแท้

สอดคล้องกับศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 25 จังหวัดน่าน (2554: ออนไลน์) กล่าวถึงเครื่องแต่งกายชายชาวเมี่ยนว่าประกอบด้วย

เครื่องแต่งกายของผู้ชายเมี่ยน ประกอบด้วย

๑. การเกง (โหว) กางเกงของผู้ชายมีลักษณะแบบกางเกงจก้วย ไม่ปักลวดลาย ใช้ผ้าสีดำ หรือสีกรม
๒. เสื้อ (อลุย) ตัวเสื้อจะเป็นผ้าทอสีดำหรือสีกรม แขนยาว ปลายแขนกั้นด้วยผ้าสีขาว - แดง- ดำ เช่นเดียวกับชายเสื้อ มีกระเป๋ ๒ ข้างปักด้วยลวดลายตัวเสื้อผ่าคล้ายเสื้อคนจีน ใช้กระดิ่งเงินติดเป็นกระดุม

กล่าวได้ว่า ผู้ชายชาวเมี่ยนมักจะนุ่งกางเกงสีดำขาว ขลิบขอบจากกางเกง ด้วยไหมสีแดง สวมเสื้อดำอกไขว้แบบเสื้อคนจีน ติดกระดุมคอและรักแร้เป็นแนวลงไปถึงเอว เสื้อยาวคลุมเอว มีเครื่องประดับเป็นกำไลเงิน

ภาพประกอบ 4 เครื่องแต่งกายชนเผ่าเมี่ยน

ที่มา: สมัย สุทธิธรรม. (2541). *สารคดีชีวิตชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง*. เข้า. หน้า120.

ภาพประกอบ 5 บรูซ สตรีชนเผ่าเมี่ยน

ที่มา: เครื่อง่ายข้อมูลกาญจนาภิเษกตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2554). *กลุ่มชาติพันธุ์ลำปาง*. (ออนไลน์).

1.5 ชาวเมี่ยนกับศิลปะและความชำนาญ

ในจำนวนชาวเขาด้วยกันแล้ว เมี่ยนนับว่าเป็นเผ่าที่มีฝีมือในด้านการช่างมากที่สุด เป็นช่างเหล็กฝีมือดี ทำเสียม จอบ ขวาน จนกระทั่งสามารถทำปืนแก๊ปใช้เองได้ สามารถทำกระดาดจากต้นข้าวและประดิษฐ์เครื่องประดับต่าง ๆ โดยเฉพาะเครื่องเงินเช่น กำไล สร้อยคอ เครื่องประดับบนเสื้อผ้า ฯลฯ ได้อย่างดีเยี่ยม ด้วยลวดลายที่สวยงามผู้หญิงเมี่ยนทุกคนจะปักลวดลายลงบนผ้าสำหรับสวมใส่ หรือที่เรียกกันว่า “เย็บดอก” การเย็บดอกนี้เปรียบเสมือนงานอดิเรกยามว่างของหญิง ไม่ว่าจะมีความว่างมากน้อยเพียงใด พวกเมี่ยนจะต้องเอาผ้ามาเย็บดอกอยู่ตลอดเวลา ลวดลายที่ปักนี้มีสีสันงดงามแทบจะกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะประจำของเผ่าเมี่ยนจริงๆ ผู้หญิงเมี่ยนทุกคนจะต้องเย็บดอกเป็น และที่แปลกกว่าการฝีมือชนิดอื่น ๆ ก็คือการปักลวดลายนี้แทบจะไม่ต้องมีการฝึกหัดถ่ายทอดกันเลย เหมือนกับคนไทยพื้นราบที่สามารถรู้ศิลปะมวยไทยมาแต่กำเนิดนั่นเอง

ปัจจุบันนี้ความงามของลายปักเมี่ยนนี้เป็นที่สนใจของประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะชาวต่างชาติจะนำลายปักต่าง ๆ นี้ไปเย็บปักเป็นผ้าปูโต๊ะและลวดลายเสื้อผ้า ฯลฯ ซึ่งดูดีและงดงามมาก

นอกจากงานฝีมือ การปักผ้า การทอผ้า และงานประดิษฐ์ งานเครื่องเงินเครื่องประดับแล้ว สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (2518: 28) กล่าวถึงความชำนาญของเผ่าเมียนไว้ว่าศิลปะของเมียนที่ถนัดอีกชนิดหนึ่งก็คือ การร้องเพลง เนื้อเพลงแต่ละบทไพเราะมีความหมายลึกซึ้ง ทั้งเป็นการแสดงถึงวัฒนธรรมอันสูงของชาวเขาเผ่านี้ด้วย

สำหรับการดนตรีก็มีเครื่องดนตรีอย่างชาวจีน คือ พิณแบบจีน ปี่ขวา ฆ้อง ผ่าง ฯลฯ ไม่มีแคนอย่างชาวมูเซอและชาวแม้ว เครื่องดนตรีเหล่านี้ใช้เฉพาะเวลาแจ้งให้ดวงวิญญาณหรือบรรพบุรุษ หรือดวงวิญญาณผู้ตายไปใหม่ ๆ มารับเครื่องเซ่นและมัจฉาพิธีขึ้นปีใหม่ งานแต่งงาน ฯลฯ ส่วนผู้หญิงมีเครื่องเป่าด้วยปากเล็ก ทำด้วยทองแดงขนาดซี่ไม้ขีดไฟ ใช้ปากคาบ ใช้นิ้วข้างหนึ่งค้ำก้งวานอย่างแผ่วเบา เป็นเครื่องดนตรีแห่งความรักคือ ใช้เป็นอาณัติสัญญาณระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาวให้ออกไปพบกันเวลาค่ำคืนเท่านั้น

กล่าวได้ว่าชาวเมียนเป็นชนเผ่าหนึ่งที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศิลปะ มีความประณีต เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ด้วยงานอดิเรกที่เกี่ยวกับศิลปะ จึงทำให้มีการแต่งกายที่มีลักษณะพิเศษเป็นเอกลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นสีสันทันเครื่องแต่งกาย ลวดลายปักบนผืนผ้าเครื่องแต่งกาย และการประดับประดาเครื่องเงิน ซึ่งเหล่านี้ล้วนแสดงออกว่าชาวเมียนเป็นชนชาติที่มีสุนทรียะ

2. งานหัตถกรรมชาวเขาเผ่าเมียน : ผ้าปัก

2.1 การตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

เสื้อผ้าของชาวเมียนมักจะนิยมทอใช้กันเองโดยการย้อมผ้าขาวให้เป็นสีดำ ซึ่งใช้เปลือกไม้ประคู้ ขี้เถ้า และข้าวเหนียวดำ (ข้าวเปลือก)

นำขี้เถ้ามาแช่น้ำ ให้ขี้เถ้าตกตะกอนแล้วเทน้ำใสๆ เก็บใส่ภาชนะ นำไปต้มให้เดือดใส่เปลือกประคู้ลงไป ต้มข้าวเหนียวดำให้ละเอียดใส่ลงในภาชนะที่ต้มเสร็จแล้วก็นำผ้าขาวลงไปก็จะได้สีดำ สีไม่ตกมาใช้เย็บเสื้อผ้า (สมัย สุทธิธรรม, 2541: 23)

ปัจจุบัน มีการติดต่อสื่อสารกับคนนอกเผ่ามากขึ้น โดยเฉพาะคนเมือง ชาวเขาเผ่าเมียนจึงนิยมซื้อผ้าดำมาจากตลาดเองเพื่อนำมาตัดเสื้อผ้าใส่ ดังนั้นการย้อมสีผ้าจึงมักไม่ค่อยเห็นกันในหมู่ชาวเขา

มูลนิธิกระจกเงา (2550: ออนไลน์) กล่าวถึง การตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของเมียนว่า

เสื้อผ้าจากตำนานที่บันทึกไว้ในหนังสือเดินทางข้ามเขตภูเขา [เกีย เซ็น ป็อง] ที่เมียนได้คัดลอกกันต่อ ๆ มาจนถึงทุกวันนี้ ระบุให้ลูกหลานเมียน ปกปิดร่างกายของคันหุ ผู้ให้กำเนิดเมียน โดยใช้เสื้อลายห้าสีคลุมร่าง เข็มขัดรัดเอวผ้าเช็ดหน้าลายดอกไม้ผูกที่หน้าผาก กางเกงลายปิดกัน ผ้าลายสองผืนปิดที่ขา เชื่อกันว่าจากตำนานนี้เองทำให้เมียนใช้เสื้อ ผ้าคาดเอวผ้าโพกศีรษะ และกางเกงที่ปักด้วยห้าสี

สมัยก่อนเมื่ยนการคมนาคมการค้าขายยังไม่ถึงบนคอย ส่วนใหญ่เมื่ยนนิยมใช้สีปักลาย เพียง 5 สีเท่านั้น คือสีแดง สีเหลือง สีน้ำเงินสีเขียวและสีขาวในช่วงสองทศวรรษ ที่ผ่านมานี้เมื่ยนนิยม ปักลายผ้าเพิ่มมากขึ้นและใช้สีต่างๆเพิ่มขึ้นมากอีกด้วยการปักลายและการใช้ สีส้นในการปักลายใน แต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันบ้างตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น การปักลายเสื้อผ้าทุกวัน นี้หญิงเมี่ยน ก็ยังคงแต่งกายตามแบบฉบับที่ระบุไว้ในตำนาน ได้อย่างเคร่งครัด ผ้าที่เมี่ยนนำมา ปักลายเป็นผ้าทอมือ กล่าวกันว่าเมี่ยนเคยทอผ้าใช้เอง แต่เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย แล้วค้นพบว่าผ้าทอมือของ ไทลื้อที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศพม่า และประเทศไทยเหมาะ แก่การปักลายจึงได้ซื้อผ้าทอมือ ของไทลื้อมาซื้อและปักลายจนกลายเป็นความนิยมของเมี่ยนไป

เมี่ยนมีลักษณะการแต่งกาย การใช้สีส้น จะแตกต่างกันบ้างเพียงเล็กน้อย เมื่อแต่งกายตามจารีตประเพณีก็พอจะทราบได้ว่ามีถิ่นฐานอยู่ในท้องถิ่นใด หรืออยู่ในกลุ่มใด แต่มีบ้างที่กลุ่มที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน จะมีการลอกเลียนแบบซึ่งกันและกัน บ้างการปักลายเมี่ยนจะจับผ้า และจับเข็มแตกต่างกับเผ่าอื่น ๆ เมี่ยนจะปักผ้าจากด้านหลังผ้าขึ้นมา

ยังด้านหน้าของผ้าเมี่ยนจึงต้องจับผ้าให้ด้านหน้าคว่ำลง เมื่อปักเสร็จแต่ละแถวแล้วก็จะมีวน และใช้ผ้าห่อไว้อีกชั้นหนึ่งเพื่อป้องกันสิ่งสกปรกต่าง ๆ การปักลายเสื้อผ้าเพื่อใช้ทำเป็นเครื่องแต่งกาย และของใช้ตามจารีตประเพณี เมี่ยนมีวิธีการปักลาย สี แบบคือ การปักลายเส้น [กั้ว กั้ว] การปักลายซัด [โง่ง เกียม] การปักลายแบบกากบาท [โง่ง ทิว] และการปักไขว้ [โง่ง คับ ยับ]

การเรียกชื่อลายปัก ในการปักลายสตรีเมี่ยนจะต้องจดจำชื่อ และวิธีการปักลายไปพร้อม ๆ กัน สำหรับการปักลายซัด [โง่ง เกียม] และลายกากบาท [โง่ง ทิว] ส่วนใหญ่จะเป็นลายเก่าที่ชื่อเรียกเหมือนกัน แต่สำหรับลายไขว้ [โง่ง คับ ยับ] นั้น เมี่ยนอาจนำลักษณะเด่นของแต่ละลายปักเดิมมาปรับปรุง หรือปักเพิ่มเติมให้ลายปักใหม่อีกลายหนึ่ง และให้สีส้นสวยงามตามใจตนเองชอบ โดยอาจตั้งชื่อใหม่ก็ได้ นอกจากนี้สตรีเมี่ยนบางคนที่มีความเฉลียวฉลาดอาจประดิษฐ์ลายปักใหม่ ๆ ขึ้นมาโดยการนำส่วนประกอบของลายต่าง ๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน หรือดัดแปลงเป็นลายปักใหม่แล้วตั้งชื่อเรียกใหม่ แต่โดยทั่วไปแล้วจะเรียกชื่อที่คงลักษณะเด่นของลายเดิม เช่น ลายปักหมวกขององค์ผู้บริสุทธิ์ทั้งสาม [ฟามกุน] เป็นลายที่ปรับปรุงมาจากลายฟามซิง บางครั้งลายปักแบบปักไขว้แต่ละลายนี้มีลายละเอียดแตกต่างกันไป บางหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ แต่ละกลุ่มอาจเรียกชื่อที่แตกต่างกันด้วย และบ่อยครั้งพบว่าเมี่ยนเรียกชื่ออย่างเดียวกัน แต่เป็นลายปักแตกต่างกันก็มี แต่อย่างไรก็ตามชื่อลายปักที่เมี่ยนเรียกกันจะมีความหมายที่สัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ คือ ความเชื่อ วิธีการปักลาย พิษผลทางการเกษตร

ภาพประกอบ 6 การปักผ้าของหญิงชาวเผ่าเมี่ยน

ที่มา: สมัย สุทธิธรรม. (2541). *สารคดีชีวิตชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง เย้า*. หน้า25.

การตัดเย็บการปักลายและการใช้สีในการปักลายเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งในชีวิตประจำวัน และใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีบวช (กว่าคัง) พิธีแต่งงาน เช่น ผ้าคลุมผาเป็นผ้าคลุมวางทับโครงไถบนศีรษะของเจ้าสาวในพิธีแต่งงานแบบใหญ่ ฯลฯ แต่ที่เมี่ยนนิยมปักลายมีผ้าห่อเด็กสะพายหลัง (ซองปู้ย) และถุงใส่เงิน (ย่านบั่ว) และสิ่งที่เมี่ยนนำมาตกแต่งคือ การถักเส้นด้าย คล้ายดินใช้สำหรับติดปลายชายเสื้อผ้าในการใช้ผ้าตัดแปะเป็นวิธีการอันเก่าแก่ของเมี่ยน ที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน ส่วนใหญ่เมี่ยนที่พันหัวแบบหัวแหลม (ก่องเปลวผาน) จะนิยมการตัดปะส่วนการใช้ฟูประดับสตรีเมี่ยนทุกกลุ่มจะติดฟูก่อนกลม สีแดงเป็นแถวยาวและสร้อยลูกปัดติดฟูห้อย อาจจะใช้ไหมพรมสีแดงจำนวนเส้นคู่ตั้งแต่ 2-8 เส้นติดที่ชายเสื้อตรงข้างเอว (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชาวนา, 2554: ออนไลน์)

การตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวเมี่ยน ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของชาวเมี่ยนอย่างแยกไม่ออก โดยเฉพาะสตรีชาวเมี่ยน เวลาว่างส่วนใหญ่จะหมกไปกับการปักเสื้อผ้าของตน เสื้อผ้าของชาวเมี่ยนแต่ละชุดจึงแสดงออกถึงการสร้างสรรค์ความงามทางศิลปะ มีทั้งลวดลายปักเครื่องเงินตกแต่งต่าง ๆ เรียกได้ว่า ชุดของชนเผ่าเมี่ยนเป็นชุดชาวเขาที่มีความสวยงามอย่างยิ่งชุดหนึ่ง

2.2 การปักผ้าของชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ชาวเขาเผ่าเมี่ยน เป็นชาวเขาที่มีความสามารถในการประดับเครื่องแต่งกายด้วยวิธีการปักลายมากที่สุด (สุจิรา ประยูรพิทักษ์. 2520) ทั้งยังมีวิธีการปักที่น่าสนใจ กล่าวคือ ในการปักจะดำเนินการปักทางด้านหลังของผ้าโดยที่ไม่เห็นลายด้านหน้าจนกว่าจะพลิกกลับมาดูลายปักนั้น (พอลและลิเวิน ลูอิส. 2528)

มงคล จันทร์บำรุง (2534: 30) ได้กล่าวถึงวิธีการปักผ้าของเมี่ยนที่แตกต่างจากชาวเมืองโดยทั่วไป ดังนี้

การปักผ้าของเข่าจะไม่ปักขึ้นปักลงเหมือนกับที่คนไทยนิยมปักกัน แต่เมี่ยนจะปักผ้าจากด้านหลังไปยังด้านหน้าของผ้า การปักลายส่วนใหญ่ของเมี่ยนจะใช้เข็มสอดจากด้านบนลอดเส้นฝ้ายทะแยงขึ้นมาด้านบนโดยให้เข็มทำมุมกับผ้าที่แคบที่สุด แล้วจึงดึงเข็มขึ้นเพื่อปักใหม่ ดังนั้น การจับผ้า

ของเมียนจึงต้องใช้ด้านหน้าของผ้าคว่ำลง โดยใช้นิ้วหัวแม่มือจับข้างบน (ด้านหลังของผ้า) แล้วใช้นิ้วทั้ง 4 รองล่างเอาไว้ เมื่อปักเสร็จแล้วแต่ทะเลาะจะพับผ้าห่อไว้ ซึ่งบางคนอาจไม่เคยมองดูด้านหน้าของลายปักเลยตั้งแต่ต้นจนจบ

การปักลายของเมียนมีวิธีการปักอยู่หลายแบบ ซึ่งทำให้เกิดลวดลายที่แตกต่างกันไป แต่จะมีอยู่ 4 วิธีหลักคือ (มงคล จันทรบำรุง. 2534: 31)

1. การปักลายเส้น (กัว กิว) คือ การปักลายโดยฝีเข็มสม่ำเสมอเป็นเส้นตรง
2. การปักลายขัด (โหลง เกียม) คือ การปักลายโดยสอดเข็มขึ้นลงขัดกับเส้นผ้าจะปักได้ทั้งตามแนวนอนและแนวตั้ง
3. การปักลายสอง (โหลง ทิว) คือ การปักผ้าโดยสอดเข็มลอดผ้า 2 เส้น แล้วดึงปลายเข็มขึ้นจากนั้นสอดเข็มลอดผ้าอีก 2 เส้น อย่างสม่ำเสมอไม่ว่าตามแนวนอนหรือแนวตั้ง
4. การปักไขว้ (โหลง ดับ ยับ) คือ การปักลายแบบสอดเข็มขึ้นลงข้ามเส้นผ้าครั้งละสองเส้น โดยให้ฝีเข็มไขว้กันเป็นกากบาท

ลวดลายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการนำวิธีการปักลายทั้ง 4 แบบมาผสมกันอาจใช้เพียงสองหรือสามแบบก็ได้ ลวดลายที่ได้มีชื่อเรียกต่างกันไป แต่จะมีมาตรฐานที่เป็นลายหลักอยู่ ส่วนมากมักเป็นลายเก่าทำกันมานานและส่วนใหญ่มีชื่อเรียกเหมือนกันทุกหมู่บ้าน ส่วนลายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมักตั้งชื่อขึ้นเอง เว้นแต่ลวดลายนั้นยังคงลักษณะเด่นของลายเดิมไว้มากก็ยังคงเรียกชื่อเดิมเข้ามาผสม เช่น ลายปัก “ฟามชิงถูณ” จะเป็นลวดลายที่ปรับปรุงมาจากลาย “ฟามชิง” เป็นต้น การเรียกชื่อลายปักส่วนใหญ่ชาวเมียนนิยมตั้งชื่อที่มีความหมายสัมพันธ์หรือเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เช่น ลาย “จ้างแพงดับยับ” (ลายปักไขว้ลายตะแกรง), ลาย “บ้องเบี้ยวทิว” (ปักลายเมล็ดข้าว) เป็นต้น (มงคล จันทรบำรุง. 2534: 37)

ในเรื่องราวการถ่ายทอดการปักลาย พอลและอีเวน ลูวิส (2528: 138) ได้กล่าวไว้พอสังเขปว่า “มารดาจะเป็นผู้ถ่ายทอดฝีมือ และวิธีการปักให้แก่ลูกของตน เด็กหญิงจะเริ่มหัดปักตั้งแต่อายุประมาณ 5 ปี โดยเริ่มจากลายมาตรฐานทั้ง 5 (โฮจ่าว) ก่อน แล้วจึงแตกแขนงลวดลายออกไปตามความชำนาญ” ดังนั้นการถ่ายทอดการปักผ้าของชาวเมียนจึงเป็นการถ่ายทอดจากมารดาสู่บุตร (Jacqueline Butler-Diaz. 1981)

มงคล จันทรบำรุง (2534: 29-31) ได้อธิบายถึงลายปักว่า เมื่อเด็กอายุได้ 4-5 ปี ก็เริ่มสนใจการปักผ้าโดยเริ่มช่วยเหลือด้วยการหยิบด้าย เข็ม และผ้า อาจคอยถามไถ่บ้าง ผู้เป็นมารดาก็สนับสนุนโดยจัดหาผ้าที่มีเส้นใยขนาดใหญ่มาให้ลองฝึกปักลายก่อน ซึ่งอาจใช้เศษกระสอบข้าวที่ทิ้งแล้ว หรือเศษผ้าเก่าๆ ก็ได้ เมื่อเรียนรู้การจับเข็ม และการจับผ้าได้ถุกวิธีแล้วก็เริ่มหัดปักลาย ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเริ่มหัดปักลายตามลำดับ ดังนี้

1. การปักลายเส้น (กัว กิว)
2. การปักลายขัด (โหลง เกียม)
3. การปักลายสอง (โหลง ทิว)

4. การปักลายไขว้ (โฉ่ง คับ ยัด)

นอกจากนั้น มงคล จันทร์บำรุง ยังได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการถ่ายทอดการปักลายของชาวเขาเผ่าเมี่ยนไว้ว่า “การถ่ายทอดและการเรียนรู้การปักลายของเมี่ยนเป็นการหล่อหลอมทางสังคมมากกว่าการสอนแบบเป็นทางการ”

มงคล จันทร์บำรุง (2535: 3) ได้อธิบายถึงสี และการแต่งกายของเข้าแต่ละกลุ่มว่ามีความนิยมสีที่ใช้ปักบนการเกงของสตรีต่างกัน เช่น “กลุ่มเชียงราย – พะเยา – น่าน” นิยมใช้สีแดงมากกว่าสีอื่น ๆ “กลุ่มเชียงใหม่ – เชียงราย” นิยมใช้สีอื่น ๆ มากกว่าสีแดง ส่วน “กลุ่มอพยพหนีภัยสงคราม” นิยมใช้สีเขียวมากกว่าสีอื่น

แต่โดยทั่วไป การใช้สีในการปักลายยังนิยมใช้กันหลายๆ สีในผ้าผืนหนึ่ง เพียงแต่จะใช้สีเฉดใดเฉดหนึ่งมากกว่าสีเฉดอื่นเท่านั้น ส่วนสีที่นิยมใช้กันแต่เดิม ส่วนใหญ่ นิยมใช้สีเพียง 5 สี เท่านั้นคือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน สีเขียว และสีขาว ยกเว้นการปักลายในส่วนปลายกางเกงมีการใช้สีดำในลายปักด้วย จนกระทั่งในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาเริ่มนิยมใช้สีอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น

ชื่อเรียกสีของเมี่ยนมีชื่อเรียกเพียง 7 สี คือ ซิ(สีแดง), ย่าง(สีเหลือง), บัว(สีน้ำเงิน), แมง(สีเขียว), หลัว(สีม่วง), เจีย(สีดำ) และ เปะ(สีขาว) ส่วนสีใดที่เข้มอ่อนต่างกัน จะใช้คำว่า โก่อ(สีแก่) และ หลุน(สีอ่อน) ต่อท้ายชื่อนั้นๆ (มงคล จันทร์บำรุง. 2534: 40)

ธีรพันธ์ ล. ทองคำ (2535) ยังได้อธิบายถึงทัศนคติต่อสีของชาวเมี่ยนว่า “มีทัศนคติบวกต่อสีสด ถ้าเป็นสีอ่อนหรือสีตุ่นชาวเมี่ยนมีความเห็นว่า น่าเกลียดไม่ชอบ ส่วนสีเข้มและสีอ่อนชาวเมี่ยนชอบสีเข้มมากกว่าสีอ่อน” ดังจะเป็นว่าผ้าปักของชาวเมี่ยนมักใช้สีสดมากกว่าสีที่มีความอ่อนหวานกลมกลืน ซึ่งเป็นรสนิยมความชอบที่ต่างไปจากชาวไทยพื้นราบ ดังนั้นเพื่อเป็นการเอาใจชาวไทยพื้นราบหรือนักท่องเที่ยวที่มาหาซื้อผ้าปัก สตรีเข้าในปัจจุบันจึงหันมาปักโดยใช้สีตามความนิยมของผู้ซื้อมากยิ่งขึ้น การใช้สีจึงเปลี่ยนไปจากเดิมที่ใช้เพียงไม่กี่สีมาเป็นใช้สีได้ทุกสีตามใจผู้ซื้อ เป็นเหตุให้การใช้สีในการปักลายของสตรีเมี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงไป

ความชื่นชอบเรื่องการใช้สีที่ปรากฏว่าปัจจุบันนิยมใช้สีทุกสีในการปัก ส่วนหนึ่งมาจากการที่ชาวเขาติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้นทำให้ รสนิยม ทัศนคติบางอย่างเปลี่ยนไป และส่วนหนึ่งมาจากการปักผ้าเพื่อเอาใจผู้ซื้อ และปัจจุบันจะพบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่บังคับเรื่องการใช้สีของด้ายในการปักปัก แต่ให้ความสำคัญในส่วนของการปักกฎวิธี และลวดลายที่ถูกต้องมากกว่า แต่เมื่อปักลายที่เป็นลายบังคับ เช่น ลายบริเวณปลายขากางเกง(โห้วจ่าว) แล้ว การปักจะต้องใช้ลวดลายที่เป็นไปตามโครงสร้างที่กำหนด และใช้สีที่กำหนดด้วยเช่นกัน โดยที่บริเวณขอบกางเกงหรือที่เมี่ยนเรียกว่า “ทาง” ต้องใช้ด้ายสีแดง ส่วนลายถัดขึ้นมาจะใช้สีดำ และสีขาวสลับกัน อาจใช้สีอื่นปนบ้าง เช่น สีแดง สีน้ำเงิน เป็นต้น (มงคล จันทร์บำรุง. 2534)

ในการถ่ายทอดการปักผ้าผู้สอนจะบอกชื่อลายและความหมายของลายที่สอนแก่ผู้เรียนทราบ แสดงว่าผู้สอนไม่ได้สอนให้ผู้เรียนปักผ้าเป็นแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังถ่ายทอดความหมาย ความสำคัญของลายให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย เนื่องจากการปักผ้าของชาวเมียนไม่มีการเขียนเป็นตำรา ดังนั้นผู้สอนจึงพยายามถ่ายทอดสิ่งที่ตนรู้ทั้งด้านฝีมือ และความเชื่อแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อเป็นการดำรงรักษาการปักผ้าอันเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าให้มีสืบต่อไป ดังนั้นในการหัดปักลายแต่ละลาย ผู้เรียนจะต้องจดจำชื่อลายไปพร้อมกัน ลายปักที่ใช้จะปักแบบลายซัด (โหลงเกียม) และลายสอง(โหลงทิว) ส่วนใหญ่จะมีชื่อเรียกเหมือนกันในทุกหมู่บ้านเพราะเป็นลายปักแบบดั้งเดิม ส่วนลายปักที่ใช้วิธีลายปักไขว้ (โหลงดับยัด) จะมีชื่อเรียกมาก เนื่องจากเป็นวิธีที่สามารถพลิกแพลงและสร้างลายใหม่ๆ ได้ ชื่อลายปักบางลายมีความหมายในตัว โดยมีความหมายที่สัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น ลายฟามซิง (ผีสามดาว) มีความหมายเกี่ยวข้องกับการนับถือภาพผีใหญ่ ซึ่งเป็นภาพวาดเทพยดา และเทพเจ้าต่างๆทั้งหมด 17ภาพ แต่จะมีภาพสำคัญที่สุด 3ภาพ เรียกว่า “ฟามซิง” หรือผีสามดาว, ลายบ่งเบียวทิว (ลายเมล็ดข้าว) มีความหมายเกี่ยวข้องกัพืชผล เป็นต้น (มงคล จันทร์บำรุง, 2534)

ผู้สอนปักผ้าส่วนใหญ่เห็นว่า ลายเส้น (กิว กิว) เป็นลายที่สอนง่ายที่สุด เนื่องจากลาย กิว กิว เป็นเพียงลายเส้นให้ฝีเข็มสม่ำเสมอเป็นลายเส้นตรง ทำโดยการสอดเข็มแล้วปักถอยหลังมา 2เส้นปักเข็มลงสอดทะแยงเส้นฝ้าย 4เส้น แล้วถอยหลังมาอีก 2เส้น ทำเช่นนี้ตลอดไปจนเสร็จในหมู่บ้านอื่นบางหมู่บ้านนิยมปักลาย กิว กิว 2ครั้งซ้อนกันโดยปักย้อนกลับโดยให้ฝีเข็มหนาขึ้น เรียกว่า “ขวางเจียม” (มงคล จันทร์บำรุง, 2534: 32)

3. งานหัตถกรรมชาวเขาเผ่าเมียน: เครื่องประดับเงินชนเผ่าเมียน

พอลและอีเลน ลูวิส (2528: 31) กล่าวว่า ชาวเขาคงไม่เป็นชาวเขาหากไม่มีเครื่องประดับเพราะเครื่องประดับเป็นส่วนสำคัญของการแต่งกายของชาวเขา เพื่อแสดงให้ผู้อื่นได้รับรู้ถึงประสิทธิภาพและความสามารถของผู้นำครอบครัว ความร่ำรวยมั่งคั่งในครอบครัวของตนเอง อีกทั้งเหตุที่เครื่องประดับได้รับความนิยมถึงเพียงนี้ในหมู่ของชาวเขาเพราะโลหะเงินยังเป็นตัวกลางในการซื้อขายอย่างเดียวกับที่ชาวเขามั่นใจและเชื่อถือได้ด้วยเหตุที่ว่าชีวิตของชาวเขาเต็มไปด้วยเหตุการณ์ลี้ภัย ไม่มีถิ่นฐานอันแน่นอน จึงทำให้โลหะมีค่าเช่นเงินเท่านั้นที่ชาวเขาจะนำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยอื่นๆในการดำรงชีวิตได้ไม่ว่าในที่ไหน ชาวเขาจึงต้องหาวิธีการนำเงินติดตัวไปด้วยทุกแห่งหนในทุกรูปแบบ ทั้งเงินแท่ง เงินเหรียญ กล่องยาสูบ กล่องยาเส้นหรือฝิ่น และเครื่องประดับซึ่งมีวิธีนำมาตกแต่งร่างในรูปแบบต่างๆ เช่น ชาวเขาเผ่าลีซอ จะสวมใส่สร้อยและเหรียญระโยงรยางค์สวมทับซ้อนกันจนแทบจะคลุมร่างมิด

เมียนก็เหมือนกับพวกชาวเขาอื่นๆ ในประเทศไทยที่นิยมใช้เครื่องประดับเงิน (Margaret. 1978: 179) แต่สำหรับเมียน เงินได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมานานแล้วจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้ว่าการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่มีการเลี้ยงผีฟ้า และเลี้ยงผีใหญ่ต้องใช้เงินแท่ง เหรียญเงิน หรือ เครื่องประดับที่เป็นเงินอย่างใดอย่างหนึ่งใส่เข้าสารห่อด้วยผ้าขาวซึ่งเรียกว่า “ซีเกียน” มาเป็นเครื่องเช่นไหว้อย่างหนึ่งด้วย ในพิธีแต่งงานก็เช่นกัน เริ่มตั้งแต่การหมั้น ต้องหมั้นด้วยกำไลเงินและแท่งเงินก่อน ค่าสินสอดทองหมั้นก็กำหนดด้วยค่าเงินแท่ง (ฮาง) ในพิธีแต่งงานแบบใหญ่ ทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวต้องติดแผ่นเงินที่เรียกว่า “ย่าน เปียง” (ดอกไม้เงิน) ที่ผ้าโพกศีรษะเจ้าบ่าว และผ้าคลุมหน้าของเจ้าสาวตามลำดับ นอกจากนี้แล้วบิดามารดาใช้นิยมใช้เหรียญเงินหรือกระดุมเงินติดที่หมวกเด็กของทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย ทำเป็นเครื่องราง เพื่อป้องกันผีร้ายมารบกวนเด็ก ในสมัยก่อนที่เข้าติดต่อกับชายกับจีนฮ้อ ยังใช้เงินเป็นสิ่งกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งมีเงินแถบ (เงินรูปของอินเดีย) และเงินหมั้น (เงินฝรั่งอินโดจีน) เงินจึงเป็นสิ่งกำหนดฐานะทางเศรษฐกิจของเมียนด้วย

เมียน เชื่อว่า เงินเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จทั้งในโลกมนุษย์และโลกของวิญญาณ กล่าวคือ ชาวเมียนเชื่อว่าในขณะที่มีชีวิตในโลกมนุษย์ ถ้าหากได้จ่ายเงินเพื่อทำบุญอย่างเพียงพอ แล้ว เมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะได้รับการเคารพนับถือจากดวงวิญญาณทั้งหลาย และอาศัยอยู่ในโลก วิญญาณอย่างมีความสุข ผู้ที่ได้รับการนับถือในสังคม เมียนต้องมี ลักษณะอยู่ 3 ประการ คือ มีฐานะการเงินดี มีความเฉลียวฉลาด และมีความเมตตากรุณา (หน่วยพัฒนาสังคมเขต 2 กาญจนบุรี, 2554: ออนไลน์)

สอดคล้องกับ ขจิตกัย บุรุษพัฒน์ (2518: 68) กล่าวว่า พวกเมียน ถือว่าเงินเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จ ทั้งในโลกมนุษย์และโลกของวิญญาณ ผู้ที่จะได้รับการเคารพนับถือในสังคมของเมียนนั้น ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการคือ มีฐานะการเงินดี มีความเฉลียวฉลาด และมีความเมตตากรุณา ในบรรดาคุณสมบัตินี้ทั้ง 3 ประการนี้ฐานะการเงินเป็นสิ่งสำคัญที่สุด บุคคลที่ร่ำรวยแม้จะขาดความเฉลียวฉลาด และขาดความเมตตากรุณา ก็ยังได้รับการเคารพยกย่องในวงสังคมอยู่ แต่ชาวเมียนมักจะพากันเกรงกลัวบุคคลประเภทนี้ ทั้งนี้เพราะคิดว่าคนมั่งมีสามารถทำอะไรก็ได้ตามที่เขาต้องการ นอกจากนี้พวกเมียนยังมีแนวคิดที่ว่า คุณความดีมีความเกี่ยวพันอยู่กับเงิน (Silver) อีกด้วย เชื่อกันว่าบรรดาผีหรือวิญญาณทั้งหลายมีความพอใจเงินมาก ๆ เท่า ๆ กับไม่พอใจการร่วมเพศ

สอดคล้องกับสันติ อภัยราช (2547: ออนไลน์) ที่กล่าวว่า เครื่องเงินมีบทบาทสำคัญมากที่สุดในวัฒนธรรมของชาวเมียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานแต่งงานในวันสุขขอ ถ้ำแก่จะวางกำไลเงินคู่หนึ่งในตลาด ถ้าเจ้าสาวเก็บกำไลแสดงว่ารับไมตรี เจ้าสาวจะปักเสื้อด้วยตนเอง เป็นความภูมิใจ สินสอดการแต่งงานจะเป็นเงิน 3 ถึง 6 แท่งแล้วแต่ฐานะของผู้ชาย

เมียนเป็นชาวเขาที่มีฝีมือในด้านการช่าง และหัตถกรรมมากที่สุด ในหมู่ชาวเขาด้วยกัน ด้านการช่างเมียน มีความชำนาญการตีเหล็ก ทำเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้อย่างดี เช่น จอบ เสียม ขวาน มีด เป็นต้น ส่วนด้านการประดิษฐ์ข้าวของ และเครื่องประดับทำได้อย่างสวยงามพิเศษ โดยเฉพาะการทำเครื่องเงิน เช่น กำไล สร้อยคอ เครื่องประดับเสื้อผ้า เป็นต้น (สมัย สุทธิธรรม. 2530: 14)

3.1 กระบวนการผลิตเครื่องเงิน

ชาวเมียนมีชื่อเสียงในเรื่องการตีเครื่องเงิน ทั้งนี้เพราะเมียนนิยมใช้เครื่องประดับที่เป็นเงิน เช่นเดียวกับชาวชนเผ่า กลุ่มอื่น ๆ และรูปแบบเครื่องประดับแต่ละชิ้นเป็นงานฝีมือประณีต เมื่อมีงานประเพณีผู้หญิงเมียนจะประดับเครื่องเงินกันอย่างเต็มที่สำหรับเครื่องประดับนั้นจะนิยมสวมเครื่องเงินเป็นกำไลคอและมีสร้อยระย้าห้อย ลงด้านหลังฝีมือการทำเครื่องเงินของชาวเมียนนั้นเป็นที่เลื่องลือในหมู่ชาวเผ่าว่างดงามนัก (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. 2554: ออนไลน์)

นภสร ไชยคำภา (2554: ออนไลน์) กล่าวถึงเครื่องเงินของชาวเมียนว่า มีกระบวนการผลิตดังนี้

เริ่มตั้งแต่การหลอมให้เม็ดเงินละลายด้วยไฟความร้อนสูง ซึ่งเม็ดเงินบริสุทธิ์เหล่านี้จะนำเข้ามาจากประเทศจีนและออสเตรเลีย เหตุที่ต้องนำเข้าก็เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีแร่เงินมากเพียงพอในการผลิต เป็นอุตสาหกรรม และการหลอมเงินเองจะมีราคาสูงกว่า สามารถควบคุมคุณภาพของเงินได้ว่าบริสุทธิ์และไม่มีการเจือปนการเผาเม็ดเงินนั้นจะใช้ระยะเวลาประมาณ 40 นาที จนละลายกลายเป็นของเหลวจึงนำไปเทใส่บล็อกที่มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้ามี อุณหภูมิใกล้เคียงกันเพื่อให้เงินแข็งตัวพร้อมกันทุกส่วน เมื่อเม็ดเงินละลายหมดช่างและก็ไม่รอช้าเทใส่บล็อกที่เตรียมไว้ พริบตาเดียวธาตุเงินที่มีสถานะของเหลวก็กลายเป็นแท่งเงินแข็งทันที ถึงช่วงนี้ช่างจะทิ้งไว้ให้ความร้อนคลายสักระยะแล้วใช้หม้อนุบเพื่อไปสู่กระบวนการนำเข้าสู่เครื่องรีดให้แบนออกมาเป็นแผ่น โดยนำแท่งเงินที่มีความหนาประมาณ 2 เซนติเมตร เข้าเครื่องรีดหลายๆ ครั้งจนเป็นแผ่นเงินบางพอที่จะไปสู่กระบวนการต่อไป

หากต้องการทำให้เป็นกำไรข้อมือก็นำแผ่นเงินไปตัดแล้วเจาะลายตกแต่งได้เลย แต่ถ้าหากต้องการให้เป็นสร้อยคอก็ต้องนำแผ่นเงินที่ตัดแล้วไปเข้าเครื่องรีด เส้น ให้ออกมาเป็นลักษณะเส้นเล็กๆ ตามที่ต้องการบนเครื่องจักร กรรมวิธีนี้ใช้การออกแรงมากที่สุด ทำหลายๆ ครั้งจนได้ขนาดเส้นตามที่ต้องการแล้วก็ไปสู่กระบวนการแต่งเครื่องเงิน ตั้งแต่คัมพู แหวน สร้อยคอ ไปยังเครื่องประดับอื่นๆ ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ความละเอียดในการตกแต่ง เมื่อเสร็จแล้วก็จะนำไปสู่ขั้นตอนของการเผาเครื่องเงินให้มีความมันเงาและมี สีออกดำๆ

3.2 เครื่องประดับของชาวเขาเผ่าเมียนตามประเพณีนิยม

มงคล จันทรบำรุง (2534: 48-49) กล่าวถึงเครื่องประดับตามประเพณีนิยมที่ชนเผ่าเมียนใช้กัน มีดังนี้

สร้อยข้อมือ (บัว หล้ม) ที่ใช้กันส่วนใหญ่เป็นสร้อยถักที่มีขนาดยาวพอที่จะพันรอบข้อมือได้หลายๆ รอบ แต่ในปัจจุบันเริ่มนิยมใช้สร้อยข้อมือแบบคนพื้นราบมากขึ้น

กำไล (เกี่ยม) ส่วนใหญ่ที่นิยมกันมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบแรก ทำเป็นแท่งสี่เหลี่ยมปลายทั้งสองด้านเรียวแบน แต่ของดั้งเดิมนั้นที่ปลายทั้งสองด้านทำเป็นรูปสิงห์หรือรูปสัตว์ชนิดอื่นๆ ด้านบนตัวกำไลและเป็นลวดลายต่างๆ กำไลแบบที่สองทำเป็นแท่งกลมเรียว และปลายสุดทำเป็นรูปคล้ายดอกบัว

ต่างหู (นอม ฮุน) ของเดิมมีหลายแบบด้วยกัน แต่ในปัจจุบันนี้ของเดิมที่ยังนิยมอยู่ใช้กันอยู่ส่วนใหญ่เป็นต่างหู ที่มีลักษณะเป็นห่วงกลมปลายติดรูปหัวศรและบางคนนิยมใช้ต่างหูคนไทยพื้นราบ

กระดุมเงิน (หละ ขาว) ใช้เงินตีเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมขนาดยาวประมาณ 5 เซนติเมตร กว้างประมาณ 3 เซนติเมตร ตีขอบโค้งลงมาข้างล่างด้านบนแกะสลัก เดิมช้านิยมใช้กระดุมจำนวน 10 – 20 เม็ด ติดที่ชายผ้าหน้าอกทั้งสองด้านเข้าด้วยกัน โดยเริ่มจากคอเสื้อเรียงลงมาถึงเอว แต่ในปัจจุบัน ใช้กันเพียง 1- 3 เม็ดเท่านั้น

ห่วงคอ (จะ วาน) เดิมนิยมใช้ห่วงคอ 5 อัน เรียงติดกันเป็นแผง จากห่วงอันใหญ่สุดจนถึงห่วงอันเล็กสุด ห่วงแต่ละอันมีลักษณะเป็นแท่งกลมปลายเรียวและทำเป็นห่วงที่มีขอไว้สำหรับคล้องติดกัน ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะสวมห่วงคอเท่าที่ทำได้เท่านั้น ซึ่งอาจมีเพียงหนึ่งหรือสองอันเท่านั้น

แหวน (บัว โด๊ะ แซง) นิยมใช้แหวนแบบเรียบช่วงหัวแหวนดีเป็นวงรีคล้ายกระดองเต่า หรือดีเป็นรูปเหลี่ยมก็ได้ ด้านบนแกะสลักเป็นลวดลายต่างๆ สำหรับหัวแหวนรูปสี่เหลี่ยม อาจลงยาก็ได้ สีที่นิยมใช้มีสีเขียว สีเหลือง และสีแดง

พู่ไหมสีแดง (ติ ตา หย่วย) ใช้สำหรับห้อยติดตรงกลางด้านหลังเสื้อยาวลงมาถึงเอว นิยมใช้ไหมที่ซื้อมาจากประเทศมาเลเซียเรียงกันให้กว้างประมาณ 10 – 15 เซนติเมตร ด้านบนของพู่ติดลูกตุ้มเงิน และอาจประดับด้วยเงินที่ทำเป็นรูปร่างต่างๆ ในปัจจุบันนี้ไหมดังกล่าวหาซื้อได้ยากจึงไม่เป็นที่นิยมใช้กันมากนักในแต่ละหมู่บ้าน

สร้อยห้อยด้านหน้า (ปู จัน หล้ม) นิยมใช้สร้อยถัก 2 – 3 เส้น ร้อยห่วงอันเดียวกันที่ปลายแต่ละด้านที่มีเงินตีเป็นรูปต่างๆ ห้อยอยู่ และมีขอไว้สำหรับเกี่ยวกับห่วงคอหรือเกี่ยวกับคอเสื้อ เมื่อนิยมใช้สร้อยแต่ละเส้นยาวประมาณ 60 – 80 เซนติเมตร สร้อยนี้ใช้สำหรับห้อยลงมาจากห่วงคอทั้ง 2 ด้าน แต่สำหรับผู้ที่ไม่มียห่วงคออาจใช้ห้อยลงมาจากที่คอเสื้อทั้งสองข้างก็ได้

สร้อยห้อยด้านหลัง (ติ ตาน หล้ม) ประกอบด้วยพู่สร้อยเงิน 2 พู่ โยงติดกันเป็นแผงที่มีขนาดเกือบเท่าด้านหลังยาวจากบ่าลงมาถึงเอว ด้านบนของพู่ทั้งสองมีห่วงสำหรับเกี่ยวกับด้านหลังของเสื้อ สร้อยแต่ละเส้นที่ทำเป็นพู่นี้ประดับและห้อยด้วยเงินทำเป็นรูปต่างๆ เช่น ดอกไม้ ลูกตุ้ม และอาวุธชนิดต่างๆ ของคนจีนโบราณ ในปัจจุบันพบว่าเมื่อนิยมใช้สร้อยนี้ห้อยไว้ด้านหน้า เพื่อที่จะได้มองเห็นสร้อยเวลาก้าวรูป แต่เดิมนั้นห้อยไว้ด้านหลัง

สร้อยพันผ้าโพกศีรษะ (หมุ ก้อง หล้ม) ใช้เฉพาะผู้ที่โพกศีรษะแบบหัวแหลม (ก้องเปว ผิง) เท่านั้น นิยมใช้สร้อยเงินอย่างน้อยสามเส้นเรียงติดกัน หรืออาจใช้สร้อยเงิน 1 เส้นและด้ายถักสีแดงพันด้วยลวดเงินเป็นช่วงๆ (หาง) 1 เส้น สลับกันรวมจำนวนทั้งสิ้น 5 – 7 เส้นก็ได้ แต่สร้อยเส้นที่อยู่ด้านนอกต้องเป็นสร้อยเงินเสมอ สร้อยเงินและเส้นด้ายถักนี้เรียงติดกันโดยที่ปลายแต่ละด้านร้อยห่วงอันเดียวกัน ห่วงด้านหนึ่งมีขอติดไว้สำหรับเกี่ยวกับผ้าโพกศีรษะ ส่วนห่วงอีกด้านหนึ่งติดลูกตุ้มเงิน และติดด้วยปิ่นปักผมยาวประมาณ 10 – 15 เซนติเมตร หรืออาจมีเงินที่ทำเป็นรูปแบบอย่างอื่นอีกก็ได้ สร้อยแต่ละเส้นยาวประมาณ 150 – 180

เซนติเมตร การพันสร้อยนั้นบนผ้าโพกศีรษะโดยพันให้สร้อยไขว้กันตรงหน้าผากด้านหน้า ส่วนด้านหลังใช้ปิ่นปักที่ขอบผ้าโพกศีรษะตรงไหนก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยาวของสร้อย

ผ้าคลุมหลัง (ซอง นุ่ง) นิยมใช้กันเฉพาะในหมู่บ้านขุนบง ผ้าคลุมหลังนี้มีลักษณะคล้ายผ้าห่อเด็ก สะพายหลัง และผ้าปิดหน้าท้องของเจ้าสาวในงานพิธีแต่งงานแบบใหญ่ แต่ผ้าคลุมหลังนี้มีขนาดใหญ่กว่า และมีการตกแต่งให้สวยกว่าผ้าห่อเด็กสะพายหลัง ผ้าคลุมหลังนี้ประกอบด้วย ผ้า 2 ส่วน คือ ผ้าคลุมหลัง และผ้าแถบที่ใช้สำหรับผูกเข้าด้วยกัน ตัวผ้าคลุมหลังใช้ผ้าสีเหลี่ยมผืนผ้าสีดำ ขนาดยาวจากไหล่ลงมาต่ำกว่าเอวเล็กน้อย ด้านบนปกคล้ายเหมือนการปกคล้ายผ้าห่อเด็กสะพายหลัง ตัวผ้าคลุมหลังติดผ้าสีแดงที่ตัดเป็นลายดอกไม้หรือรูปร่างอย่างอื่น (Applique) โดยใช้ด้ายถักสีขาว (ทาง) เย็บทำเป็นกรอบและปกคล้ายแบบผสมทำรูปสี่เหลี่ยมสลับกันไปเป็นจุกๆ ส่วนผ้าแถบใช้สีน้ำเงินอ่อนมีขนาดกว้างประมาณ 20 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2 เซนติเมตร ช่วงกลางของผ้าแถบที่ใช้เย็บติดกับตัวผ้าคลุมหลัง มีผ้าแถบเล็กๆ สีแดงและสีขาว เย็บติดสลับกันไป และประดับด้วยเหรียญเงิน หรืออาจมีเครื่องเงินอย่างอื่นประดับเพิ่มอีกก็ได้ ช่วงปลายทั้งสองด้านตัดให้เรียว และติดด้วยผ้าสีแดงที่ตัดเป็นรูปต่างๆ (Applique) เป็นช่วงๆ ปลายสุดของผ้าแถบทั้งสองด้านติดพู่สีแดงยาวพอประมาณ เวลาใช้ต้องผูกปลายทั้งสองข้างอยู่ตรงกลางหน้าอก

เครื่องประดับชิ้นต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ส่วนใหญ่เมียนจะนำมาใช้เฉพาะในพิธีกรรมที่สำคัญๆ ของเผ่า และใช้เพื่อต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียนที่สำคัญๆ เท่านั้น เครื่องประดับที่นิยมใช้ในชีวิตประจำวันมีเพียงแหวน กำไล สร้อยข้อมือ และต่างหู

เรื่องเงินกับชาวเขาเผ่าเมียนจึงเกี่ยวข้องเป็นจิตวิญญาณของพวกเขาไปตลอดกาลอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีช่างฝีมือทำเครื่องเงินชาติใดที่มีฝีมือประณีต เสมอด้วยชาวเขาเผ่าเมียน ชาวเขาเผ่าเมียนภูมิใจในวัฒนธรรมการทำเครื่องเงินของเขาตลอดไป การผลิตเครื่องเงินจึงเป็นวิถีชีวิต แท้แท้ของเมียน สืบทอดงานฝีมือการทำเครื่องเงินให้เป็นแก่นแท้หรือรากฐานของชาวเมียนที่ไม่รู้ลืมดั่งที่ บรรพบุรุษ สืบทอดและศึกษามานับพันปี นี่คือการทำเครื่องเงิน ประดับเสื้อผ้า สุภาพสตรี ที่งดงามที่สุด

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดและทฤษฎีทางการตลาด

ปีพ.ศ. 2493 นักออกแบบทั้งหลายมีแนวความคิดว่ามีความสามารถทำได้ก็ทำออกมาตามความสามารถหรือทักษะที่อยู่ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของ OTOP ในประเทศไทย ที่ขาดการวิเคราะห์ และกลั่นกรองถึงความต้องการของผู้บริโภคหรือทางการตลาดทำให้ล้มเหลวทางทางธุรกิจต่อมาในปี พ.ศ.2523 ได้มีแนวคิดใหม่ว่า อะไรที่ขายได้จึงจะออกแบบเพื่อตอบสนอง (ถวัล นิชพานิชพัฒนา. ม.ป.ป.; อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 2549: 78)

แนวคิดของ Philip Kotler ปรมาจารย์ด้านการตลาดสมัยใหม่ เป็นแนวคิดที่ท้าทายแนวคิดความแตกต่างๆ ที่ผ่านมาแทนที่จะให้ความสำคัญกับตัวผลิตภัณฑ์ กับเปลี่ยนมาให้ความสำคัญที่ลูกค้า เน้นที่การตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า โดยการสร้างผลิตภัณฑ์ให้เหมาะกับลูกค้า Theodore Levitt แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้เปรียบเทียบระหว่างแนวคิดการขายกับแนวคิดการตลาดดังนี้

แนวคิดการขายมุ่งเน้นที่ความต้องการของผู้ขาย และผู้ขายนำความต้องการนั้นไปผลักดันสินค้าให้ได้เป็นเงินสดขึ้นมา ส่วนแนวคิดการตลาดมุ่งเน้นความต้องการของผู้ซื้อ และสนองความต้องการนั้นด้วยการสร้างสรรค์และส่งมอบให้ผู้ซื้อบริโภค

แนวคิดการตลาดยึดอยู่กับปัจจัยหลัก 4 ประการคือ ตลาดเป้าหมาย (Target Market)

ความต้องการของลูกค้า (Consumer Need) การผสมผสานทางการตลาด (Integrated) และกำไรที่ได้จากความพึงพอใจของลูกค้า (Profitability) แนวคิดการตลาดมุ่งภายนอกสู่ภายใน เริ่มต้นโดยการกำหนดตลาดเป้าหมายที่ชัดเจน ศึกษาความต้องการของลูกค้า ทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อลูกค้าและกำไรจากการสนองความพึงพอใจของลูกค้า (ธนวรรณ แสงสุวรรณ. 2547: 26-27)

ในทางการตลาดถือว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นปัจจัยหนึ่งในกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด ที่มีความสำคัญต่อการขยายตลาดสินค้า เป็นการสนองประโยชน์ใช้สอยใหม่ ความต้องการใหม่ หรือสร้างตลาดกลุ่มเป้าหมายใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. 2548: 82)

จากการศึกษาผู้วิจัย สรุปว่า แนวคิดด้านการตลาดสมัยใหม่มุ่งให้ความสำคัญที่ลูกค้าโดยเน้นที่การตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า ด้วยการสร้างผลิตภัณฑ์ให้เหมาะกับลูกค้า

แนวคิดการตลาดสมัยใหม่นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการคือ ตลาดเป้าหมาย (Target Market) ความต้องการของลูกค้า (Consumer Need) การผสมผสานทางการตลาด (Integrated) และกำไรที่ได้จากการสนองความพึงพอใจของลูกค้า (Profitability) โดยเริ่มกิจกรรมจากการกำหนดตลาดเป้าหมายที่ชัดเจน หลังจากนั้นจึงศึกษาความต้องการของลูกค้า และทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อลูกค้าเพื่อให้ได้กำไรจากการสนองความพึงพอใจของลูกค้า และในทางการตลาดยังถือว่าทางการตลาดออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นปัจจัยหนึ่งในกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญ

4.1.4 แนวคิดการตลาดแบบเฉพาะเจาะจง (Niche Market)

คำว่า “Niche” เป็นภาษาฝรั่งเศสแปลว่า “รัง” คำนี้ถูกใช้ครั้งแรกโดยนักนิเวศวิทยาเพื่อกำหนดคุณลักษณะของตำแหน่งทางพันธุกรรมและการใช้ทรัพยากรในสภาวะแวดล้อมของแต่ละพันธุกรรม แต่เมื่อนำมาใช้ในเชิงธุรกิจจะหมายถึง สถานการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับคนคนหนึ่ง หรือสำหรับบุคลิกลักษณะแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น แนวคิดนี้ได้ขยายขอบเขตจากบุคคลมาเป็นผลิตภัณฑ์ในตลาด ดังนั้น “Niche Market” ตามความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม ๓ ภาษาอังกฤษ (Wikipedia) จึงหมายถึง ส่วนหนึ่งของตลาดที่สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอนได้ ดังนั้น ธุรกิจ

ที่เน้นตลาดแบบนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องผลิตสินค้าและบริการที่แตกต่างจากที่มีอยู่แล้วในตลาดหลัก Niche Market อาจหมายถึงกลุ่มลูกค้าที่มีศักยภาพกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็ได้ ตลาดรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการที่มีศักยภาพของผู้บริโภคส่วนหนึ่งยังไม่ได้การตอบสนอง หรือมีความต้องการเกิดขึ้นใหม่อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในสังคม เทคโนโลยี หรือสภาวะแวดล้อมโดยทั่วไป (พันธุธร พันธุ์อร่าม, 2554: 48)

Niche Market คือการขายสินค้าให้กับคนเฉพาะกลุ่ม ถ้าสินค้าของคุณขายให้กับทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับชั้น อย่างนี้ไม่ถือว่าเป็น Niche Market ถ้าตลาดเป้าหมายตามปกติเปรียบเหมือนเค้กชิ้นหนึ่ง Niche Market ก็เปรียบเหมือนกับเศษเสี้ยวหนึ่งของเค้กชิ้นนั้น เป็นต้นว่าสินค้าประเภทเสื้อผ้าเครื่องประดับอาจมี Target Market เป็นกลุ่มผู้หญิง หรือผู้ชาย แต่ Niche Market จะจับกลุ่มที่เฉพาะเจาะจงลงไปอีก เช่น กลุ่มผู้หญิงที่รูปร่างอ้วนและน้ำหนักเกินมาตรฐาน เป็นต้น (นิตยสาร Marketeer เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548)

คอตเลอร์และเคลเลอร์ (2006) ได้ให้ความหมายของ “Niche” ว่าเป็นการนิยามกลุ่มลูกค้าในลักษณะแคบๆ การค้นหาส่วนผสมของประโยชน์ที่แตกต่าง ปกตินักการตลาดจะพยายามตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche) โดยการแบ่งส่วนของตลาดใหญ่ออกเป็นส่วนย่อยๆ เช่น กลุ่มคนที่ชอบทานฟู้ดภัตตาคาร กลุ่มคนที่ชอบ Kitty กลุ่มลูกค้า ROP ของการบินไทย (दनัย เทียนพุด. 2009: 59)

Niche Market เป็นการดำเนินกิจการทางการตลาดกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมายที่ว่านั้นจะต้องเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง เช่น บริษัท กบค ทำธุรกิจขายเพลงป๊อปของไทย ต้องการขายตลาดโดยเจาะลูกค้าที่ชอบเพลงประเภทนี้และมีพฤติกรรมที่ชอบดาวน์โหลดเพลงบนเน็ต จึงจัดทำเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับเพลงป๊อป และให้ลูกค้าที่เป็นสมาชิกสามารถโหลดเพลงตัวอย่างไปฟังพร้อมข้อเสนอพิเศษต่างๆ เป็นต้น (CRM to Thai, 2551: ออนไลน์)

แนวคิดการหาตลาดเป้าหมายใหม่ โดยเลือกตลาดแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับคู่แข่งรายใหญ่ที่มุ่งสู่ตลาดใหญ่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการทำตลาดที่วัดกันด้วยปริมาณ (Economies of Scale) ทั้งที่ในการผลิต การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาดตั้งนั้นช่องว่างทางการตลาดที่มุ่งสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) ออกจากตลาดใหญ่นั้นยังมีโอกาสอีกมาก (วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร, 2548: 84)

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปว่าแนวคิดการตลาดแบบเฉพาะเจาะจงนั้นหมายถึง การทำการตลาดกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่อยู่ในตลาดที่มีลักษณะเฉพาะที่ผู้ประกอบการธุรกิจ ยังไม่ค่อยนึกถึงซึ่งเป็นลักษณะการทำตลาด เพื่อหลีกเลี่ยงกับการแข่งขันกับตลาดหลัก

กรรมวิธีทางการตลาด

1. ค้นหากลุ่มลูกค้าหลัก (Core Prospects) เป็นการกำหนดขอบเขตของตลาดเพื่อศึกษาว่ามีปริมาณลูกค้าเพียงพอและกำลังซื้อสินค้าหรือบริการที่จะนำเสนอหรือไม่ และอย่างน้อยเพียงใด

2. ค้นหาความต้องการของลูกค้า (Unmet Need) โดยการสำรวจหรือพูดคุยโดยตรงกับตัวแทนของกลุ่มลูกค้า

3. ตอบสนองด้วยผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีใครมีในตลาด (Responsive) ขั้นตอนนี้ใช้ความสามารถทางด้านนวัตกรรมการออกแบบที่จะกำหนดสินค้าหรือบริการให้ตรงตามกับความต้องการของลูกค้าให้มากที่สุด โดยอาจกำหนดทางเลือกและรูปแบบที่หลากหลาย แล้วค่อยๆ เลือกลงสินค้าหรือบริการที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด (พันธุธิ์ พันธุ์ร่วม, 2554: 49)

สอดคล้องกับที่ ชมัยพร วิเศษมงคล (2551: ออนไลน์) ได้แนะนำวิธีการแก้ไขปัญหากับธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ด้วยการให้ความสำคัญกับการเจาะตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) มากขึ้นตามแบบอย่าง การปรับตัวธุรกิจขนาดเล็กในสหรัฐอเมริกา โดยได้นิยามความหมายของตลาดเฉพาะกลุ่มว่า เป็นส่วนหนึ่งของความต้องการในตลาดที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองที่เพียงพอจากธุรกิจที่มีอยู่ ซึ่งความต้องการดังกล่าวเป็นผู้บริโภคกลุ่มหนึ่งที่มีอยู่ดั้งเดิม หรือเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นใหม่อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมเทคโนโลยี หรือสภาวะแวดล้อมโดยทั่วไป สิ่งที่ทำให้ตลาดกลุ่มนี้สามารถทำกำไรให้กับธุรกิจได้ถึงแม้จะมีสัดส่วนของการตลาดเล็กเมื่อเทียบกับตลาดโดยรวม คือ การมีคุณลักษณะที่เฉพาะเจาะจงของสินค้าและบริการ รวมทั้งการที่ธุรกิจสามารถมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการส่วนน้อยนี้ได้เต็มที่ ภายใต้งบประมาณ 3 ประการคือ ประการแรก ต้องเป็นกลุ่มลูกค้าที่สามารถเข้าถึงได้ ประการที่สอง ต้องขยายตัวเร็วพอ มีกำลังซื้อในปริมาณที่ธุรกิจจะอยู่รอดและเติบโตได้ และประการที่สาม ส่วนแบ่งตลาดนี้ต้องไม่ถูกรอบครอบไปแล้วโดยผู้ขายรายใดรายหนึ่ง ธุรกิจประเภทนี้สามารถทำได้ถึงแม้จะที่ทรัพยากรและทุนจำกัด การทำ Niche Market จะช่วยประหยัดแรงงาน แรงเงิน และแรงใจเนื่องจาก สามารถทุ่มเททั้งเวลาในการศึกษาพฤติกรรม และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย คิดวางแผนในการทำตลาด รวมไปถึงสามารถจัดสรรงบประมาณในการทำตลาดได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันความเป็น Niche Market มักจะทำให้มีคู่แข่งในตลาดน้อยหรืออาจจะไม่มีผลเลยเพราะขนาดตลาดเล็กเกินไป ไม่ดึงดูดนักลงทุนรายใหญ่ๆ ให้เข้ามา Niche Business มีอยู่ในแทบทุกวงการเช่น หนายความที่รับทำคัสมรดกเพียงอย่างเดียว หรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคผิคนหนึ่ง เป็นต้น การทำตลาดแบบ Niche Market เกิดขึ้นได้เพราะยังมีความต้องการของลูกค้ากลุ่มหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ถ้าสามารถค้นพบตลาดนี้ได้อย่างรวดเร็ว ก็สามารถก้าวขึ้นเป็นผู้นำตลาดได้ สิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของ Niche Business คือ การสร้างให้มีความแตกต่าง (Differentiation) การทำตลาดแบบ Niche สินค้าและบริการจะต้องมีความโดดเด่นและความแตกต่างที่เห็นได้ชัด ถึงจะทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการต่างจากกลุ่มลูกค้าทั่วไป (ชมัยพร วิเศษมงคล, 2552: ออนไลน์)

จากการศึกษาผู้วิจัย สรุปว่าแนวคิดการตลาดแบบเฉพาะเจาะจง (Niche market) เป็นแนวคิดในการเลือกตลาดเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับตลาดใหญ่ มีวิธีการทางการตลาด โดยการหากลุ่มเป้าหมายทางการตลาดที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองที่เพียงพอจากธุรกิจที่มีอยู่ ซึ่งหากค้นพบตลาดเป้าหมายกลุ่มนี้ค้นหาความต้องการของเขาโดยศึกษาและเรียนรู้ถึงพฤติกรรมทัศนคติการตัดสินใจและวิถีการดำเนินชีวิต (Lifestyle) เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทางการตอบสนองและตอบสนองด้วยผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีใครมีในตลาด ก็จะสามารถประสบความสำเร็จทางธุรกิจได้ โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญทางการตลาดแบบเฉพาะเจาะจง จะช่วยประหยัดงบประมาณ เนื่องจากสามารถทุ่มเททั้งเวลาในการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทิศวางแผนในการตลาด รวมไปถึงสามารถจัดสรรงบประมาณในการทำตลาดได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันความเป็นตลาดแบบเฉพาะเจาะจงมักจะทำให้คู่แข่งในตลาดน้อยหรืออาจไม่มีเลยเพราะตลาดมีขนาดเล็กและสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการตลาดกลุ่มนี้คือ การสร้างความแตกต่าง

4.1.2 ผู้บริโภคและพฤติกรรมผู้บริโภค

ผู้บริโภค (Consumer) คือ บุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริโภค หรือผู้ใช้สินค้าหรือผู้ใช้บริการท้ายสุด (Ultimate Users) ของกระบวนการผลิตและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อาจจะเป็นผู้ที่มิบทบาทครบด้านในเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภค หรือมีบางบทบาท เช่น ผู้ต้องการใช้ ผู้แสวงหา หรือผู้จ่ายเงินซื้อ (สุภาพรณ พลนิกร. 2548)

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้บริโภคทำการค้นหา การซื้อ การใช้ การประเมินผล การใช้สอยผลิตภัณฑ์ และการบริการ ซึ่งคาดว่าจะสนองความต้องการของเขา (ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2539)

การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค ทำให้สามารถสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคและความสามารถในการค้นหาทางแก้ไขพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในสังคมได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของธุรกิจมากขึ้น ที่สำคัญจะช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของคุณให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (นที บุญพราหมณ์. 2546: ออนไลน์)

ประโยชน์ของการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค

1. ช่วยให้นักการตลาดเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค
2. ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถหาหนทางแก้ไขพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าผู้บริโภคในสังคมได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองธุรกิจมากยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้การพัฒนาตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถทำได้ดีขึ้น

4. เพื่อประโยชน์ในการแบ่งส่วนตลาด เพื่อการตอบสนองของผู้บริโภค ให้ตรงกับชนิดของสินค้าที่ต้องการ

5. ช่วยในการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจต่างๆเพื่อความได้เปรียบคู่แข่ง (ศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์, 2008: ออนไลน์)

4.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคทำให้ทราบถึงสิ่งกระตุ้นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งมีประโยชน์สำหรับนักการตลาด เพื่อที่จะจัดส่วนผสมทางการตลาดต่างๆให้สามารถกระตุ้นและสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถแยกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เป็นประเภทต่างๆได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural Factor) เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการกำหนดความต้องการและพฤติกรรมของมนุษย์ วัฒนธรรมหมายถึง รูปแบบหรือวิธีการดำเนินชีวิตที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับ วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น วัฒนธรรมพื้นฐาน วัฒนธรรมย่อย และชั้นของสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 วัฒนธรรมพื้นฐาน (Culture) เป็นลักษณะพื้นฐานของบุคคลในสังคมซึ่งประกอบไปด้วยค่านิยม การแสดงออก การใช้สิ่งของ เช่น คนจีนกินอาหารด้วยตะเกียบ คนพม่านุ่งโสร่ง แทนกางเกง

1.2 วัฒนธรรมย่อย (Subculture) หมายถึงวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน ซึ่งมีอยู่ภายในสังคมที่สลับซับซ้อน ซึ่งเป็นตัวกำหนดการจำแนกลักษณะและกระบวนการทางสังคมเฉพาะอย่างสำหรับสมาชิกในสังคมนั้นๆ เช่น กลุ่มชนชาติ กลุ่มศาสนา กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มภูมิภาค กลุ่มสีผิว กลุ่มอาชีพ กลุ่มย่อยด้านอายุ และกลุ่มย่อยด้านเพศ

1.3 ชั้นทางสังคม (Social Class) เป็นการแบ่งสมาชิกทางสังคมออกเป็นระดับฐานะที่แตกต่างกันโดยสมาชิกทั่วไปถือเกณฑ์รายได้(ฐานะ) ทรัพย์สิน หรืออาชีพ(ตำแหน่งหน้าที่) ในแต่ละชั้นทางสังคมจะมีลักษณะอย่างเดียวกัน และสมาชิกในชั้นทางสังคมที่แตกต่างจะมีลักษณะต่างกัน ซึ่งการแบ่งชั้นทางสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

2. ปัจจัยด้านสังคม (Social Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ ลักษณะทางสังคมประกอบไปด้วยกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว บทบาทและสถานะของผู้ซื้อ

2.1 กลุ่มอ้างอิง (References Group) คือเป็นกลุ่มที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มนี้จะมีอิทธิพลต่อบุคคลในกลุ่มทางด้านการเลือกพฤติกรรมและการดำรงชีวิตรวมทั้งทัศนคติและแนวคิดของบุคคลความคิดเห็น และค่านิยมของบุคคล ในกลุ่มอ้างอิง นักการตลาดใช้กลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่อผู้บริโภค

2.2 ครอบครัว (Family) บุคคลในครอบครัวถือว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยมของบุคคล สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายของครอบครัว

2.3 บทบาทและสถานะ (Roles and Statuses) บุคคลเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง และสถาบันต่างๆบุคคลจะมีบทบาทและสถานะที่แตกต่างกัน ในแต่ละกลุ่ม ซึ่งต้องวิเคราะห์ว่าใครเป็นผู้ริเริ่มผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้ซื้อ และผู้ใช้

3. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) การตัดสินใจของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพล จากลักษณะส่วนบุคคลทางด้านๆประกอบด้วย

3.1 อายุ

3.2 วัฏจักรชีวิตครอบครัว

3.3 อาชีพ

3.4 โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา

3.5 รูปแบบการดำรงชีวิต

4. ปัจจัยทางจิตวิทยา (Psychological Factor) การเลือกซื้อของบุคคลทางด้าน จิตวิทยาถือว่าเป็นปัจจัยภายในผู้บริโภค ที่มีอิทธิพลพฤติกรรมของซื้อและการใช้สินค้า โดยมี รายละเอียด ดังนี้

4.1 แรงจูงใจแรงจูงใจเกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งอาจถูกกระทบจากปัจจัย ภายนอก เช่น วัฒนธรรม หรือสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดใช้เครื่องมือการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดความ ต้องการ นักการตลาดต้องศึกษาแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลซึ่งถือว่าเป็นความต้องการของมนุษย์ อันประกอบไปด้วย ความต้องการทางร่างกายและความต้องการทางจิตวิทยาต่างๆความต้องการเหล่านี้ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะหาสินค้ามาบำบัดความต้องการของตนและบริการ

4.2 การรับรู้ เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลได้รับการเลือกสรร จัดระเบียบและตีความหมายข้อมูล เพื่อสร้างภาพ ที่มีความหมาย

4.3 การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและความโน้มเอียงของพฤติกรรม จากประสบการณ์ในอดีต

4.4 ความเชื่อถือ และทัศนคติ เป็นความคิดเห็นของบุคคลยึดถือเกี่ยวกับสิ่งใด สิ่งหนึ่งเป็นผลจากการประสบการณ์ในอดีต (ชนวรรณ แสงสุวรรณ. 2547)

4.1.4 บทบาทผู้บริโภคเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

นที บุญพรหมณ์ (2546: ออนไลน์) กล่าวถึง ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อ มีบทบาทที่แตกต่างกัน ดังนี้

ผู้ริเริ่ม เป็นผู้เสนอความคิดที่จะซื้อผลิตภัณฑ์เป็นคนแรก

ผู้ที่มีอิทธิพล เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะให้คำแนะนำว่าควรจะซื้อหรือไม่ควรจะซื้อ

ผู้ตัดสินใจซื้อ เป็นผู้ทำการตัดสินใจซื้อขั้นสุดท้ายว่าจะซื้อหรือไม่ซื้อสินค้า

ผู้ซื้อ เป็นผู้ทำการซื้อสินค้า

ผู้ใช้ เป็นผู้บริโภคที่ใช้สินค้าหรือการบริการนั้น

จากการศึกษาผู้วิจัย สรุปว่า ผู้บริโภค คือบุคคลผู้ใช้สินค้าหรือบริการสุดท้าย ของกระบวนการผลิตและแลกเปลี่ยน สินค้าโดยมีพฤติกรรมในการค้นหา การซื้อ การใช้สอยผลิตภัณฑ์ และการบริการ ซึ่งคาดว่าจะสนองความต้องการของเขาได้

การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคทำให้เข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคซึ่งจะช่วยในการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ทำให้ทราบถึงสิ่งกระตุ้น ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งมีประโยชน์สำหรับนักการตลาด เป็นแนวทางในการกระตุ้นและสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถแยกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา

4.2 แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ในการทำธุรกิจต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าจะทำอะไรสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของเราจึงจะโดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่งในตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่มก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการปรับปรุงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์

คำว่า มูลค่าเพิ่ม หมายถึง การสร้างคุณค่าเข้าไปในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เดิมหรือผลิตภัณฑ์พื้นฐานเพื่อขายให้ได้กำไรมากขึ้น (ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกรกุล, 2545: 35)

นิตยาพร เสมอใจ (2547: 51) อธิบายความหมายของการสร้างมูลค่าเพิ่ม ของคอตเลอร์ (Kotler, 1999) ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) คือ การนำเสนอมูลค่าที่สูงกว่า หรือฟังก์ชันประโยชน์เข้าไปเพื่อเอาชนะใจลูกค้าให้ได้ ธุรกิจสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการเสนอผลประโยชน์ต่างๆ ได้มากกว่าหนึ่งอย่างขึ้นไป

มูลค่าเพิ่ม (Value Added) คือ งานที่มูลค่าเพิ่มในการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการผลิต หรือการออกแบบก็ตาม หากตั้งใจให้เกิดผลงานที่ดีมีมูลค่าต่างจากเดิม สร้างความพอใจให้แก่ลูกค้า ทำให้ขายได้ราคาสูงขึ้น คู่แข่งกับทรัพยากรที่ใช้ไป ถือได้ว่าเป็นงานที่มีมูลค่าเพิ่ม ในทางกลับกันหากงานเป็นงานที่ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่สูญเปล่าไม่มีคุณค่ามีคุณค่ามีแต่การเพิ่มต้นทุน ถือได้ว่าเป็นงานที่ไม่มีมูลค่าเพิ่ม

โดยหลักการของมูลค่าเพิ่มคือ การเน้นถึงการสร้างความมั่งคั่งและการแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หากคุณมองบริษัทของคุณว่าเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นแต่ผลกำไร เราและลูกจ้างจะอยู่กันคนละฝ่าย แต่เมื่อเข้าใจคำว่า “มูลค่าเพิ่ม” และใช้มันอย่างถูกวิธีแล้ว มันสามารถช่วยให้เราและลูกจ้างอยู่ในฝ่ายเดียวกันเสมือนกับการเพิ่มแรงดึงเชือก มูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากกระบวนการผลิตหรือบริการจะถูกแบ่งสรรให้แก่ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น พนักงานรัฐบาล สถาบันการเงิน ผู้ถือหุ้น เป็นต้น และที่เหลือจะถูกนำไปใช้ในการลงทุนเพิ่มในด้านที่ทำให้กิจการเจริญเติบโต (จิต ผลิต. 2554: 5)

ชุตินา เอี่ยมโชติชวลิต (2551: 57) กล่าวถึงมิติในการสร้างมูลค่าไว้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มมีมิติต่างๆ ดังนี้

มิติที่หนึ่ง เป็นการสร้างคุณค่าจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เราได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าหรือยังในขณะที่จะหมายถึงการเงิน โครงสร้างองค์กร และความสามารถของพนักงาน ซึ่งตัววัดว่ามีการใช้ทรัพยากรคุ้มค่า หรือไม่ดูจากประสิทธิภาพการผลิต ต้นทุนผลิตภัณฑ์ กำลังการผลิตต่อวัน รวมทั้งคุณภาพของที่ผลิตได้ เป็นต้น นอกจากเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าโดย คิดว่าจะนำเครื่องมือ อุปกรณ์ที่มีอยู่มาผลิตอย่างไรให้ได้เพิ่มมากขึ้น และแรงงานฝีมือที่มีอยู่ ความสามารถเฉพาะทางที่มีอยู่ของพนักงานนั้น ทำอย่างไรจะได้ถูกนำมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าของสินค้า

มิติที่สอง การสร้างมูลค่าเพิ่มจากการกระบวนการ Value Conversation หรือการเพิ่มมูลค่าจากการนำแนวคิดใหม่หรือประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้หรืออบรม ซึ่งเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้มาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ หรือจากการเป็นสมาชิกในสมาคมหรือเครือข่ายต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์เช่น การรวมตัวกันของผู้ประกอบการในการซื้อวัตถุดิบหรือพลังงานให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้น หรือการใช้แนวคิดที่ได้จากการสนทนามาใช้ สร้างนวัตกรรมใหม่หรือสร้างคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยตรงหรือการให้บริการ ตัวอย่างเช่นกระเบื้องที่สามารถทำความสะอาดได้ด้วยตนเองหรือออกแบบสีเคลือบเซรามิกที่ใช้ตั้งโชว์ให้สามารถเปลี่ยนสีตามแสงไฟที่ส่องถึง ซึ่งลักษณะเฉพาะเช่นนี้จะเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าที่ไม่ต้องแข่งขันกันที่ราคาอย่างเดียว การเพิ่มการบริการ เช่น ผู้ผลิตของตกแต่งบ้านอาจมีบริการออกแบบตกแต่งสวนและหาที่วางในบ้านให้ เป็นต้น

มิติที่สาม เป็นการสร้างหรือการเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์โดยการเพิ่มคุณลักษณะ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์นั้นโดดเด่นกว่าที่มีในท้องตลาด ตัวอย่างการเพิ่มของผลิตภัณฑ์เซรามิกที่ง่ายที่สุด คือผลิตภัณฑ์เบญจรงค์ โดยผู้ประกอบการนำผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ทั่วไปในตลาดมาเพิ่มคุณค่า โดยการ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทยผูกโยงกับประวัติศาสตร์ทำให้ลวดลายที่ลงบนผลิตภัณฑ์เบญจรงค์ สามารถทำให้ราคาขายเพิ่มสูงได้มาก หรือการนำกระเบื้องที่มีการผลิตขายอยู่ทั่วไปราคาไม่แพงมากมาประดิษฐ์หรือตกแต่งต่อเติมด้วยดอกไม้เซรามิก หรือผสานกับวัสดุอื่น ๆ เพื่อใช้ตกแต่งบ้านก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะเพิ่มราคาสินค้า

มิติที่สี่ เป็นการเพิ่มคุณค่าจากการรับรู้ Perceived Value ของผู้ใช้โดยตรงหมายถึง คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ขายออกไปในมือลูกค้า ลูกค้าจะต้องรู้สึกได้ว่ามีมูลค่ามากกว่าราคาที่จ่ายออกไป เช่น การเพิ่มมูลค่าจากการสร้างเรื่องราวของสินค้าที่ผลิตขึ้น การสร้างสิ่งที่เป็นที่รับรู้ว่าเป็นของหายาก หรือได้มาจากผู้ที่มิไว้ครอบครองก็จะเกิดความรู้สึกคุ้มค่ามากกว่ากับเงินที่จ่ายเพื่อซื้อสินค้านั้น

มิติที่ห้า เป็นเรื่องราวการเพิ่มคุณค่าของสินค้าจากการสนับสนุนสังคม หรือสิ่งแวดล้อมการเพิ่มคุณค่า โดยวิธีนี้เป็นต้นทุนมากกว่าราคาการสร้างความกำไรในเรื่องของราคาผลิตภัณฑ์ หากแต่ภาพพจน์ของผลิตภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักอนุรักษ์ไทยหรือผู้ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ซึ่งกลยุทธ์นี้มีการใช้มานานแล้วในสินค้าอุปโภคบริโภค แต่สำหรับงานเซรามิกยังคงค่อนข้างน้อย การเพิ่มมูลค่าเซรามิกในมิตินี้อาจเป็นการใช้บรรจุภัณฑ์เซรามิกที่ทำจากกระดาษรีไซเคิล หรือมีกระบวนการผลิตที่ได้รับการรับรองว่ามีกระบวนการหรือเทคโนโลยีสะอาดไม่มีการปลดปล่อยมลพิษมาในชุมชนรอบข้าง เป็นต้น

การสร้างมูลค่าเพิ่มต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องของหลายประการดังนี้

1. กระบวนการผลิตและกระบวนการทางธุรกิจที่เรียกว่า Supply Chain จากต้นน้ำ (Up stream) สู่ปลายน้ำ (Down stream) ว่าสามารถปรับเปลี่ยนให้รวดเร็ว ดีขึ้น มีคุณภาพสูงหรือจะลดต้นทุนได้อย่างไร จึงจะทำลายข้อจำกัดของกระบวนการทางธุรกิจแต่ละขั้นตอนอย่างไร ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การออกแบบ การผลิต การจัดเก็บ การขนส่ง และนำส่งคุณค่า การเก็บรักษา การตลาด การขาย การให้บริการก่อนและหลังการขาย

2. ดู Demand Chain หรือกระบวนการบริโภคของผู้บริโภค เราต้องเริ่มวิเคราะห์และศึกษาตั้งแต่ผู้บริโภคเริ่มมีปัญหาและมีความต้องการผลิตภัณฑ์ โดยดูว่าเราในฐานะผู้ผลิตจะสามารถเข้าไปแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการได้อย่างไร นอกจากนี้เราต้องศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างผู้เสนอขาย พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ การใช้ การคืนเงิน การอุปโภคบริโภค การจ่ายเงิน และการรักษาสภาพหรือการดูแล เพราะสิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างคุณค่าเพิ่มที่แตกต่างในระหว่างห่วงโซ่ของการบริโภคไปตลอดกระบวนการบริโภคเลยทีเดียว หากลูกค้าได้รับความสะดวกมากขึ้น มีประสบการณ์ที่ดี ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น ก็จะทำให้ผู้บริโภคประทับใจในสินค้าเรา นอกจากนี้การติดต่อปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้บริโภคกับเรา ตลอดกระบวนการบริโภคจะทำให้เกิดประสบการณ์ ดังนั้นเราต้องพยายามทำให้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากทุกจุดติดต่อ (Contact Point) ระหว่างเรากับลูกค้าให้เป็นบวกให้ได้

3. มูลค่าเพิ่ม (Value Chain) จะเกิดขึ้นเมื่อ Supply Chain สามารถตอบสนอง Demand Chain ตามที่ลูกค้าต้องการได้ มูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นต้องแตกต่างจากสิ่งที่เคยทำในอดีต และแตกต่างจากคู่แข่งในท้องตลาดด้วย แท้จริงแล้ว Value Chain ก็คือ ยุทธศาสตร์ (Strategy) หรือกลยุทธ์หลักที่กำหนดทิศทางธุรกิจได้ชัดเจนว่าองค์ประกอบของธุรกิจ ทรัพยากร ความเชี่ยวชาญ (Core Competencies) และยุทธปัจจัย (Strategic Resources) จะถูกใช้ไปอย่างไร เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะกิจ เฉพาะตัวของลูกค้า (Customized Demand)

เมื่อ Supply Chain สามารถตอบสนอง Demand Chain ได้ก็จะเกิด Value Chain ที่แตกต่างซึ่งจะกลายเป็นยุทธศาสตร์หรือต้นแบบธุรกิจสมัยใหม่ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการทำธุรกิจเลยทีเดียว แต่ถ้า Supply Chain ตอบสนองไม่ได้ก็ต้องมาคิดว่าเราจะส่งเสริมต่อยอดความถนัดความเชี่ยวชาญใหม่ได้หรือไม่ (Core Competencies) อย่างไร หรือจะหาจากใคร (พันธมิตร คู่ค้า)

การเพิ่มมูลค่าจึงเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญในการทำให้สินค้าของเราเองมีความโดดเด่นแตกต่างจากคู่แข่ง ไม่ว่าจะเป็นในด้านใดก็ตามถือได้ว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าทั้งสิ้น

เครื่องประดับเงินชนเผ่าเมี่ยนก็เช่นกัน หากมีการต่อยอดและพัฒนาให้มีรูปแบบที่สร้างสรรค์ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันได้ ก็จะทำให้ได้เปรียบมากยิ่งขึ้นในการแข่งขันของตลาดธุรกิจ การสร้างคุณค่าหรือมูลค่าให้กับสินค้าสร้างได้ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เพื่อ

ช่วยในการลดต้นทุนสามารถทำกำไรได้มากขึ้น ผู้ผลิตอาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากการรับจ้างผลิตมาเป็นผู้ผลิตที่มีสินค้าแตกต่างจากคนอื่น เป็นการผลิตสินค้าที่มีรูปแบบเป็นของตนเอง มีความเฉพาะตัวของสินค้าที่ลอกเลียนแบบได้ยาก โดยแนวคิดการเพิ่มมูลค่าสามารถทำได้หลายแนวทาง เครื่องประดับเงินชนเผ่าเมี่ยนก็เช่นเดียวกันหากมีการสร้างสรรค์รูปแบบได้แตกต่างและยังคงเอกลักษณ์ของตนเองไว้ได้ โดยสามารถตอบสนองต่อการใช้งานของผู้บริโภคในปัจจุบันได้ ก็จะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้สินค้าได้

4.3 แนวคิดอัตลักษณ์

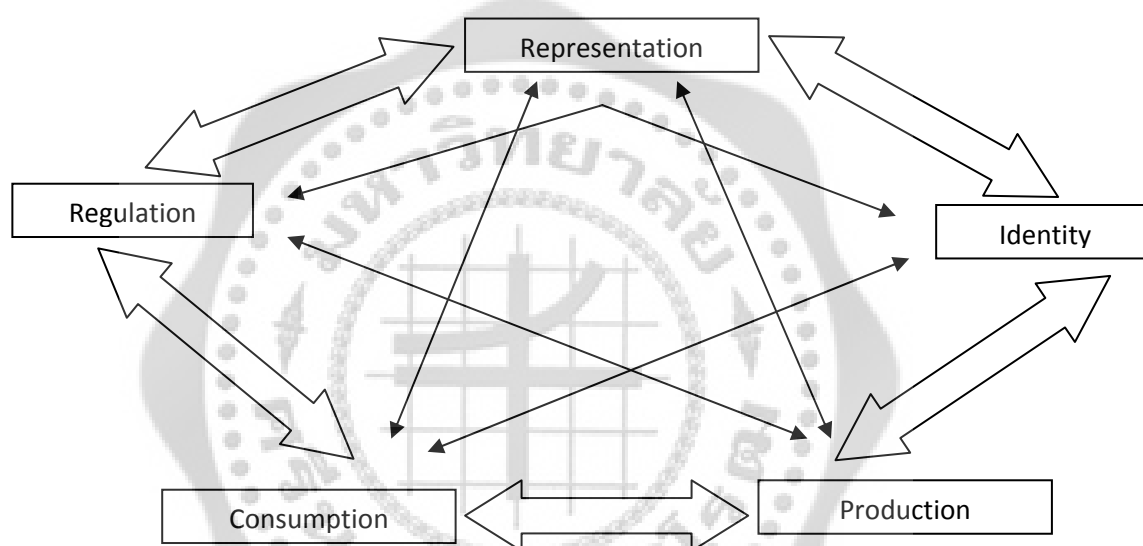
แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ ในกรอบทฤษฎีของ จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead) ได้กล่าวว่า “อัตลักษณ์” เป็นพัฒนาการที่มีความรู้สึกเกี่ยวกับตัวตน ค่อยๆ ก่อกำเนิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ เขาเห็นว่ากลไกสำคัญของการสร้างตัวตนคือการเรียนรู้ที่จะสวมบทบาท (Role-Taking) ของผู้อื่นและหัวใจสำคัญในการเรียนรู้ก็คือภาษา ซึ่งเป็นช่องทางถ่ายทอดระบบสัญลักษณ์และกฎเกณฑ์ร่วมของสังคม ในวัยเด็กการเรียนรู้ดังกล่าวเกิดจากการเรียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่ผ่านการเล่น เช่น เล่นเป็นพ่อแม่หรือเป็นครู ค่านิยมและกฎเกณฑ์ทางสังคมจะซึมซับเข้ามาผ่านบทบาทเหล่านั้นเมื่อโตมาอีกความสามารถในการสวมบทบาทก็จะกินขยายขอบเขตกว้างขึ้น

จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead) เปรียบเทียบการเรียนรู้กับการเล่นเกมเบสบอลความสำเร็จในการเล่นเป็นทีม เขาไม่เพียงสามารถสวมบทบาทของคนอื่นใกล้ตัวแต่ยังสามารถหลอมเอาทัศนคติของบุคคลทั่วไป (Generalized-Other) หรืออีกนัยหนึ่งคือซึมซับกฎเกณฑ์ร่วมของสังคมมาเป็นส่วนหนึ่งของเขาได้ด้วย และครอบงำความรู้สึกเป็นตัวเราทั้งหมด” มีดได้ตระหนักถึงประเด็นนี้และพยายามสวางอิสรภาพบางระดับให้กับปัจเจก เขาเสนอแนวคิดที่ว่าตัวคนมีสองด้านที่ปะทะสังสรรค์กันเองตลอดเวลาด้านหนึ่งคือ (Me) อันเป็นตัวตนที่เกิดจากความเห็นและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและ (I) อันเป็นส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะของเรา อันที่จริงทั้ง (Me) และ (I) ต่างก็สัมพันธ์กับโลกข้างนอกทั้งคู่ เพียงแต่ (Me) เป็นผลมาจากการประเมินและซึมซับทัศนคติผู้อื่นและ (I) เป็นคำตอบและความพยายามที่จะประสาน (Me) ที่หลากหลายเข้าด้วยกัน (I) จึงเป็นศักยภาพของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การให้ที่ทางแก่ (I) นี้จึงเท่ากับการสวางรักษาอิสรภาพในระดับหนึ่งของปัจเจก เป็นการชี้วัดว่าตัวคนมิใช่หุ่นเชิดของสังคม (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2543: 24-30)

อภิญา เพ็องฟูสกุล (2546) กล่าวถึง สไตเกอร์และเบอร์ก (2000) ว่า นิยามของคำว่า อัตลักษณ์ หรือ Identity นั้นเป็นหน่วยเล็ก ๆ ในการศึกษาทางสังคมวิทยา ซึ่งเชื่อมโยงในเรื่องของทัศนคติที่มีต่อตัวตน หรือ เอกลักษณ์ เป็นความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทหน้าที่ และพฤติกรรมอันเกิดจากบทบาทบุคคล นักทฤษฎีอัตลักษณ์ได้ตั้งข้อโต้แย้งกันว่า ตัวตน คือ การรวมตัวกันของอัตลักษณ์ ซึ่งบนพื้นฐานของลักษณะเฉพาะของบทบาท เช่นเดียวกับการที่เราตอบคำถามตัวเองว่าตัวฉันคือใคร แล้วเราก็จะได้คำตอบว่า เราเป็นพ่อ ฉันเป็นแม่ ซึ่งคำตอบเหล่านี้ก็เชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลนั่นเอง

Trait คือ ลักษณะเด่นบางประการในบุคลิกภาพของมนุษย์ที่ถูกดึงออกมาจัดให้เป็นลักษณะเฉพาะตัวที่มีแบบแผน แม้มันจะมีแต่ทุกคนจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างกันออกไปมากมายแต่ก็จะมีลักษณะบางอย่าง ที่อยากจะเปลี่ยนแปลงและเกิดซ้ำๆ Trait เป็นโครงสร้างภายในบุคลิกภาพที่จะสร้างแบบแผนความโน้มเอียงอย่างใดอย่างหนึ่งในการตอบสนองต่อโลกข้างหน้า

ฉลาดชาย รมิตานนท์ อ้างถึง ฮอลล์ (Hall,S. 1997: 1) ว่า อัตลักษณ์ หรือ Identity ไม่ใช่สิ่งที่อยู่ตาม “ธรรมชาติ” หรือ เกิดขึ้นลอยๆ แต่ก่อรูปขึ้นมาภายในวัฒนธรรม ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยที่วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่สร้างทางสังคม (social construct) และไม่ใช่อะไรที่หยุดนิ่งตายตัว หากแต่เป็นวงจรซึ่งมีผู้เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม”

ภาพประกอบ 7 วงจรแห่งวัฒนธรรม (Circuit of culture)

ที่มา: ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2554, กันยายน). *แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity Concept)*. (ออนไลน์).

ดังนั้น อัตลักษณ์ทั้งหลายทั้งปวงจึงถูกผลิต (produced) ขึ้นมา ถูกบริโภค (consumed) และถูกควบคุมจัดการ (regulated) อยู่ในวัฒนธรรม พร้อมกันนั้นก็มีการสร้างความหมายต่าง ๆ (creating meaning) ผ่านทางระบบต่างๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่ผู้ใช้อำนาจนำมาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของตัวเอง

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นนำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ในเรื่องของการแสดงเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรมชนเผ่าเมี่ยนได้ว่า กลุ่มชาวเผ่าเมี่ยนมีลักษณะเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และแตกต่าง ฟ้าปัก และเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเมี่ยนก็เช่นกันมีลักษณะที่แตกต่างจากงานหัตถกรรมทั่วไป ซึ่งส่วนมา

จากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการสั่งสมถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างยาวนาน เส้นโค้งของหัตถกรรมเมียนจึงอยู่ที่คุณค่าของภูมิปัญญาที่นำเสนอออกมา ไม่ว่าจะเป็นลวดลาย รูปแบบ กระบวนการผลิต เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นจุดแข็งสำคัญในการสร้างความแตกต่างให้กับเครื่องประดับเงิน เพื่อพัฒนาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค เพราะเอกลักษณ์พิเศษหรือความโดดเด่นแตกต่างเหล่านี้สามารถช่วยสร้างงานเครื่องประดับเงินให้มีความแตกต่างจากงานเครื่องประดับเงินอื่น ๆ ได้

4.4 แนวคิดร่วมสมัย

พจนานุกรมศัพท์ทางศิลปะอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2541: 81) กล่าวถึงคำว่า ร่วมสมัย (Contemporary) หมายถึง คำที่แสดงว่าอยู่ในยุคสมัยเดียวกันหรือในเวลาเดียวกัน เช่น ปอล โกแง เป็นศิลปินร่วมสมัยกับ ปอล เซซาน, แฟรงก์ ลอยด์ ไรต์ เป็นสถาปนิกร่วมสมัยกับ เลอ กอร์บูซีเย หรือสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเป็นนักปราชญ์ร่วมสมัยกับ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ คำนี้ไม่ได้ระบุว่าร่วมสมัยกับใครหรือสิ่งใด มักหมายถึงศิลปะที่มีกระบวนการหรือแนวคิดของสังคมปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม คำว่า ร่วมสมัย เป็นคำที่มีความหมายกว้างไม่สามารถจำกัดลงไปได้ว่าเป็นช่วงเวลาเท่าใดอาจจะเป็นปี ทศวรรษ ศตวรรษ หรือยุคสมัยก็ได้ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาในเรื่อง แนวความคิดหรือกระบวนการร่วมสมัย

จะเห็นได้ว่า ศิลปะร่วมสมัย เป็นคำที่มีความหมายนัย เช่น ช่วงระยะเวลาเดียวกัน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้เคียงกัน คนอายุรุ่นเดียวกัน คนอยู่ในสมัยเดียวกัน การเกิดขึ้นของผลงานศิลปะในห้วงเวลาเดียวกัน โดยสรุปแล้วเป็นเรื่องของเวลาที่มีระยะไม่ห่างกันนัก ผลงานศิลปะที่ศิลปินเป็นผู้สร้างขึ้นในยุคเวลาเดียวกัน ใกล้เคียงกัน เป็นศิลปะของคนปัจจุบันที่มีชีวิตอยู่ หรือเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม แต่ผลงานยังแสดงแนวคิดร่วมยุคร่วมสมัยกับสังคมในยุคนั้นๆ (อลงกต เพชรศรีสุก. ม.ป.ป.: 62)

คำว่า “ร่วมสมัย” มาจากภาษาแบบตะวันตกมาใช้ คือบัญญัติศัพท์มาจากคำว่า Contemporary บางที่เราเอาคำศัพท์ของเขามา แต่ไม่ได้เอาความหมายของเขามา หรือเอามาแต่เอามาไม่หมด เช่นคำว่า *ประชาธิปไตย* ก็เป็นประชาธิปไตยในความหมาย “แบบไทย-ไทย” มีการยึดอำนาจรัฐประหาร และมีการหวนกลับไปหาคำว่า “รัฐบาลพระราชทาน” เป็นต้น ดังนั้น คำว่า *ศิลปะร่วมสมัย* จึงมีความหมายแบบไทย-ไทยเช่นกัน ซึ่งจะกล่าวต่อไปว่ามีสภาพอย่างไร และอยู่ในโลกยุคไร้พรมแดนแบบไหน (สุชาติ สวัสดิ์ศรี. 2551: ออนไลน์)

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2551: ออนไลน์) กล่าวถึง แนวคิดร่วมสมัยว่า

ตามคติตะวันตก คำว่า *ร่วมสมัย* หมายถึง เวลา, พื้นที่ และ บุคคล ที่อยู่ใน ปัจจุบันขณะ หรือที่เรียกว่า present time คือเป็นเวลา เป็นพื้นที่ และบุคคลที่สะท้อนความเป็นไปในปัจจุบันขณะ และ “ปัจจุบันขณะ” ตามคติตะวันตกนั้น เขาให้เวลาไว้ ๒๐ ปี คือย้อนกลับไปประมาณ ๒ ทศวรรษ หรือ

เท่ากับอายุของชั่วคน ๑ รุ่น หรือ ๑ generation เช่นจากรุ่นพ่อแม่มารุ่นลูก ในชั่วอายุของคน ๑ รุ่นนั้น ฝรั่งเศสบอกว่ามี “ตัวบ่งชี้” บางอย่างที่จะเห็น “ความเป็นปัจจุบันขณะ” ของรุ่นนั้นๆ ว่ามีลักษณะเป็นเช่นใด แม้ว่าจะไม่สามารถขีดเส้นแบ่งได้ชัดเจน แต่ก็เห็น “ความร่วมมือ” บางอย่างปรากฏในรุ่นนั้นๆ ว่ามี Style แบบไหน มี School หรือ “สำนัก” แบบใด มีความเคลื่อนไหวเป็นกลุ่มก้อน คือมี Movement เป็นขบวนการทางศิลปะแบบนั้นๆ หรือไม่ หรือเป็นแค่ปรากฏการณ์แบบปัจเจก

คำว่า *ร่วมสมัย* นี้ ผมเคยให้คำอธิบายแบบไทย-ไทยมาก่อนในหลายที่หลายแห่งว่า อะไรก็ตามที่เรียกว่า *ร่วมสมัย* นั้น น่าจะดูได้จากองค์ประกอบที่เรียกว่า “3 ร่วม” คือ

1. *ร่วมชีวิต* อย่างที่เข้าใจกันคือหมายถึง “คนทำงานศิลปะที่ยังมีชีวิตอยู่” ซึ่งก็จะมีรายละเอียดของมัน เพราะศิลปินบางคนที่ยังมีชีวิตอยู่ บางทีก็อาจจะไม่มีอะไร “ร่วมสมัย” เลยก็ได้ กล่าวคือเคลื่อนไหวตัวเองไปสู่ความ “ล้าสมัย” หรือ “ร่วงสมัย”

2. *ร่วมเหตุการณ์* เช่นอยู่ในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรืออยู่ใน main event ของยุคสมัยเดียวกัน เช่น เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เหตุการณ์ “๑๔ ตุลา ๒๕๑๖” เหตุการณ์ “๖ ตุลา ๒๕๑๙” เหตุการณ์ “๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕” เหตุการณ์ “๑๕ กันยายน ๒๕๔๙” ฯลฯ แต่ละเหตุการณ์แต่ละยุคสมัยก็จะมีข้อปลีกย่อยของมัน ซึ่งอาจมีจุดร่วมบางอย่างทำให้เกิดลักษณะ “ร่วมสมัย” ในยุคนั้นๆ ขึ้นมา

3. *ร่วมความคิด* เช่นความคิดเรื่องประชาธิปไตย สังคมนิยม ชาตินิยม เพศนิยม ความคิดเรื่องต่อต้านเผด็จการ ความคิดเรื่องต่อต้านสงคราม ความคิดเรื่องประชานิยม ฯลฯ ลักษณะของการ “ร่วมความคิด” ที่ว่านี้อาจดูได้จาก Movement ต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีหรือไม่ เช่นในช่วงเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ เกิดกระแสของคำว่า “ศิลปะเพื่อชีวิต” แต่มาในช่วงเหตุการณ์ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๙ เกิดกระแสปัจจุบันที่ศิลปินบางประเภททำงานจำพวก “เฉลิมพระเกียรติ” เป็นต้น

ศิลปะร่วมสมัย หมายถึง การนำแนวคิดของลัทธิศิลปะสมัยเก่ากลับมาใช้ใหม่ โดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่องราวหรือลวดลายบางส่วนให้มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของลักษณะแนวความคิด รูปร่างรูปทรง ขั้นตอน หรือ วิธีการสร้างงานศิลปะตามยุคสมัยหรือลัทธิเดิม ดังเช่น การนำลวดลายหรือรูปทรงจากศิลปะ โรโคโคมาดัดแปลงใช้เป็นลวดลายกระดาดลายฟ้า ฯลฯ การวาดภาพวิวทิวทัศน์กรุงเทพฯ ยามเย็นโดยใช้การแต้มสีเหมือนศิลปะลัทธิอิมเพรสชันนิสม์ เป็นต้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2555: ออนไลน์)

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2551: ออนไลน์) ได้ให้ความเห็นศิลปะร่วมสมัยแบบไทย-ไทยว่า

เป็นส่วนหนึ่งของ “ศิลปะสมัยใหม่” ที่เป็นปรากฏการณ์ของศิลปะอิทธิพลตะวันตก แต่เมื่อใช้คำว่า “ไทย-ไทย” จึงต้องมุ่งประเด็นไปที่การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ “ความเป็นไทย” ในฐานะเอกลักษณ์ประจำชาติ เช่นความเป็นไทยแบบราชสำนัก ความเป็นไทยแบบวัด ความเป็นไทยแบบวัง ความเป็นไทยแบบช่างหลวง ความเป็นไทยแบบช่างชาวบ้าน ว่าไปแล้วคำว่า “ช่าง” ประเภทต่างๆ ในอดีตของเรานั้นสามารถเข้ากันได้กับความเป็นไทยในทุกรูปแบบเนื้อหา เพียงแต่นำหนักและพื้นที่คนละแบบ เช่น ศิลปินข้าราชการในปัจจุบันก็มีลักษณะเป็นแบบไทย-ไทย แตกต่างไปจากศิลปินอิสระทั่วไป กล่าวคือเป็นศิลปินที่มียศ ตำแหน่ง และบำเหน็จบำนาญกิน ดังนั้นจึงมี “สูตรสำเร็จ” ทางความคิดและรสนิยมของตนเองเป็นเหมือน Movement ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของตน เช่น ศิลปะลพบุรี ศิลปะสุโขทัย ศิลปะอยุธยา ศิลปะรัตนโกสินทร์ หรือที่ต่อมาเรียกกันโดยรวมว่าเป็น ศิลปะแบบไทยประเพณี แม้จะมีสังกัดตามยุคสมัย แต่ลักษณะก็จะมีรูปแบบเนื้อหาใกล้เคียงกัน เพราะทำศิลปะขึ้นเพื่อความศรัทธาในพุทธศาสนา หรือ ทำศิลปะเพื่อรับใช้ “เจ้า” รับใช้ “นาย” เป็นต้น

ความเป็นไทยในฐานะเอกลักษณ์ประจำชาติ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และงานศิลปกรรม ว่ากันตั้งแต่มีกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง กรุงเทพฯก็กลายเป็นศูนย์กลางอำนาจ คำว่า “ความเป็นไทย” แม้ว่าจะเชื้อชาติต่างๆ ผสมปนเปกันมาแต่โบราณ จนไม่อาจกำหนดทางเชื้อชาติได้แน่นอนว่าอะไรเป็น “ไทย” อะไร “ไม่ใช่ไทย” กระนั้นเมื่อถูกครอบงำโดย “ศูนย์กลาง” ที่ประกอบไปด้วยราชสำนัก วัด และวังของขุนนางใหญ่ๆ ศิลปินใน “ศูนย์กลาง” เหล่านั้นหรือปัจจุบันอาจจะเรียกว่า “ศิลปินข้าราชการ” ก็กลายเป็นผู้กำหนดรสนิยม โดยเน้นความสำคัญหรือจะเรียกว่า “พบความสำเร็จ” ไปที่ศิลปวัฒนธรรมที่มีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลาง ลักษณะร่วมสมัยของเรื่องนี้ขอให้ดูตัวอย่างจากการสร้าง “ศาลากลางจังหวัด” “โรงเรียนประจำจังหวัด” หรือวัดประจำจังหวัดประเภท “วัดหลวง” ทั้งหลายว่ามีรูปร่างหน้าตาคคล้ายๆ กันไปหมด ครั้นเมื่อมีอิทธิพลจากฝรั่งเข้ามา มีการเรียนการสอนแบบฝรั่ง มีการใช้ชีวิตวิถีแบบฝรั่ง แม้ปากจะอ้างว่าเป็นไทย แต่ใจนั้นเป็นฝรั่งไปเรียบร้อยแล้ว กล่าวคือ “ความเป็นไทย” ได้กลายไปเป็น “ไทยร่วมสมัย” ซึ่งหมายถึง “ไทยแบบฝรั่ง” นั่นเอง ถ้าหากเคยเรียกว่า “ศิลปะแบบไทยประเพณี” ก็จะเรียกเสียใหม่ว่า “ศิลปะแบบไทยประเพณีร่วมสมัย” อะไรทำนองนั้น คือจัดเป็น “ศิลปะสมัยใหม่แบบไทย-ไทย” จะเป็นฝรั่งก็เข้าไม่ถึง “กล่อมดวงใจ” ของเขา จะเป็นไทยก็ห่างไกลจากความเข้าใจในรากเหง้าเดิม พูด่างๆ คือเป็นไทยลูกผสมแบบสุกๆ ดิบๆ

เว็ปตกแต่งบ้าน บาริโอ- อีเซ (2555: ออนไลน์) ได้พูดถึงรูปแบบร่วมสมัยว่า Contemporary Style หมายถึง รูปแบบการตกแต่งแบบร่วมสมัย ซึ่ง ได้แก่การนำเอางานออกแบบที่เป็นที่นิยมในรูปแบบปัจจุบันมาผสมอย่างกลมกลืนกับรูปแบบต่างๆ ในอดีตอีกอย่างน้อยหนึ่งรูปแบบโดยมีจุดประสงค์เพื่อการดึงเอาความรู้สึกหรืออารมณ์ จากรูปแบบในอดีตมาแต่งกลิ่น หรือเพิ่มรสชาติให้กับงานออกแบบนั้นๆ และเป็นการทำให้งานออกแบบนั้นมีลักษณะข้ามกาลเวลา คือให้ความรู้สึกที่สมดุลกัน ทั้งสองยุค อย่างลงตัวและกลมกลืน

โดยปกติแล้ว รูปแบบร่วมสมัยนี้ มักจะมีรูปแบบพื้นฐานเป็นงานออกแบบที่เรียบง่ายไม่มี ลวดลายซับซ้อน จากนั้นจะตกแต่งให้สวยงามขึ้น หรือเพิ่มความรู้สึกหรือแต่งรสด้วยของประดับ ตกแต่ง หรือบัวพื้นและเพดานจากยุคสมัยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ยุค Classic เป็นต้น

การออกแบบร่วมสมัยจุดเริ่มต้นของการสร้างงานศิลปะและการออกแบบร่วมสมัยเกิดขึ้น จากการใช้จินตนาการ ซึ่งจะต้องได้รับการขัดเกลาอย่างเป็นระบบและพัฒนาเป็นความคิดสร้างสรรค์ และเพราะศิลปะเป็นการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ นักศึกษาศิลปะจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของคนรุ่นใหม่ที่มี ศักยภาพ ช่างคิดช่างฝัน รักความก้าวหน้า รักการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังต้องมีทัศนคติทางบวกต่อชีวิต ต่อสังคม และต่อโลกอีกด้วย

งานออกแบบในรูปแบบร่วมสมัย จัดได้ว่าเป็นรูปแบบที่ ทำงานง่าย เนื่องจากแทบไม่มี ข้อจำกัดใดๆ และยังปรับเปลี่ยน ได้ตามประโยชน์ใช้สอยของเจ้าของ แต่การออกแบบรูปแบบ ร่วมสมัย มาใช้ให้ดูดีกลับไม่ใช่ของง่ายเลยเนื่องจากการไว้ ข้อจำกัดของมันทำให้เหมือนกับการล่อยเรือในทะเล หรือ มหาสมุทร หากไม่มีการกำหนดทิศทางหรือจุดมุ่งหมายให้ แน่นนอนแล้ว นักออกแบบแทบจะทำให้ งานออกแบบออกมาดูดีได้ยากและลำบากมาก

ดังนั้น การออกแบบรูปแบบร่วมสมัยจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือทิศทางเสียก่อน ว่าต้องการให้งานออกแบบตอบสนองต่อความต้องการใดจากนั้นจึงต้องมีการกำหนดรูปแบบหลักและ รูปแบบรองที่จะนำมาผสมกันโดยรูปแบบหนึ่ง ในสองรูปแบบนี้ จะต้องสามารถตอบสนองหรือสร้าง ความรู้สึกตามจุดประสงค์หลักที่ได้วางไว้ในข้างต้นได้ เช่น หากต้องการงานออกแบบที่ดูดี และหรูหรา เราอาจจะต้องนำ เองานรูปแบบ Classic มาผสมหรือหากต้องการให้ดูสวยงามอย่างบริสุทธิ์ไร้การเสแสร้ง เราอาจจะ ต้องนำเอารูปแบบ Country เข้ามา แทน เป็นต้น

4.5 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบ

การออกแบบ (Design) คือ การกำหนดความนึกคิดตามความต้องการที่แสดงออกซึ่งเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ รู้จักการปรับปรุงแก้ไขสิ่งเดิมที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย และการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย (วัฒนะ จุฑะวิภาต. 2545: 69)

อ้อยทิพย์ พลศรี (2545: 3-110) ได้กล่าวไว้ว่า การออกแบบ (Design) หมายถึง การ จัดระบบความคิดของมนุษย์ โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ ประสานกับองค์ประกอบของการ ออกแบบแล้วถ่ายทอดออกมาในรูปแบบที่เหมาะสมสวยงามนั่นเอง

สอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526: 20) กล่าวถึงการออกแบบว่า การออกแบบคือการ วางแผนสร้างสรรค์รูปแบบ โดยวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบ ให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้ สอย วัสดุ และการผลิตสิ่งของที่ต้องการออกแบบนั้น โดยเน้นความเหมาะสมของรูปทรง สี เส้น ฯลฯ ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางความงามและคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย

4.5.1 องค์ประกอบของการออกแบบ การศึกษาองค์ประกอบของการออกแบบ จะช่วยเสริมสร้างให้สามารถออกแบบได้เหมาะสม น่าดู น่าฟัง และมีความกลมกลืน จึงจะสามารถถ่ายทอดความคิดให้เป็นการออกแบบและเป็นแบบอย่าง น่าสนใจได้ องค์ประกอบของการออกแบบที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

(Point) จุดเป็นส่วนประกอบของการออกแบบ เป็นพื้นฐานเบื้องต้น มีความสำคัญต่อการออกแบบ ทำให้เกิดความรู้สึก เห็นเป็นเส้น รูปร่าง รูปทรง และลักษณะพื้นผิว จุด มีทั่วไปในธรรมชาติและธรรมชาติได้ออกแบบไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน ความงดงาม จังหวะ ลีลา ความซ้ำกันต่อเนื่องอย่างลงตัว ส่งผลต่ออิทธิพลทางความคิดของมนุษย์

เส้น (Line) เส้นเริ่มต้นจากจุด ๆ เดียว ซึ่งเกิดจากจุดที่ต่อ ๆ กันไป ทำให้เกิด มีเนื้อที่ ขนาด น้ำหนัก จังหวะ เป็นต้น เส้นเกิดจากการลาก การเขียน ด้วยดินสอ ปากกา สี แปรง ขอลึก และวัสดุอื่น ๆ เส้นมีขนาดแตกต่างกัน แทนสื่อความหมายต่างกัน อาจจะเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งต่าง ๆ เส้นชนิดต่าง ๆ กัน เมื่อนำมาประกอบกัน ช่วยทำให้เกิดเป็น รูปร่าง และรูปทรง (Shape and Form) (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. 2520: 108-109) แสดงความรู้สึกต่าง ๆ กัน เช่น

เส้นตรง ให้ความรู้สึก มั่นคง แข็งแรง

เส้นนอน ให้ความรู้สึก ราบเรียบ สุภาพ สงบ ความกว้าง นิ่ง พักผ่อน

เส้นทแยง ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว ไม่อยู่นิ่ง ไม่แน่นอน ไม่แข็งแรงรุนแรง

เส้นขนาน ให้ความรู้สึก ราบเรียบ สงบนิ่ง

เส้นตัดกัน ให้ความรู้สึก แข็งแรง ประสานกลมกลืน ความราบเรียบ

เส้นรูปสามเหลี่ยม ให้ความรู้สึก ในทางไม่ราบเรียบ ไม่นุ่มนวล

เส้นรูปสี่เหลี่ยม ให้ความรู้สึก เป็นขอบเขต สม่่าเสมอ

เส้นโค้ง ให้ความรู้สึก นุ่มนวล อ่อนช้อย อ่อนโยน นุ่มนวล ร่าเริง มีการเคลื่อนไหว

ไปมา

เส้นหยัก ให้ความรู้สึก สับสน ขรุขระ เคลื่อนไหว รุนแรง ไม่แน่นอน

ในการสร้างสรรค์เส้นหรือการนำเส้นมาประกอบกัน ต้องคำนึงถึงระเบียบทิศทาง และความกลมกลืนของเส้นนั้น ๆ ด้วยการประกอบกันของจุดและเส้น

1. การประกอบกันของจุด ควรจะให้จุดมีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อความกลมกลืน และมีทิศทางเดียวกัน มีระยะห่างกัน และมีความซ้ำซ้อนกันอย่างมีจังหวะ

2. การประกอบกันของจุด เมื่อประกอบกันแล้ว จะได้รูปแบบ (Pattern) ซึ่งควรจะให้รูปแบบอันเกิดจากจุดนั้น มีความสมดุลกันด้วย

3. การประกอบกันของจุด ควรให้จุดมีความซ้ำกันพอเหมาะพอดี ไม่ควรซ้ำซ้อนกัน จนเกิดความรู้สึกเบื่อ ควรเว้นช่องไฟหรือระยะบริเวณว่างเพื่อให้เกิดความสมดุล

4. การประกอบกันของเส้น ควรจะประกอบกันในลักษณะซ้ำ และตามไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความสมดุลกัน

5. การประกอบกันของเส้น ควรจะประกอบกันในลักษณะตรงข้าม หรือทิศทางของเส้นตัดกัน เพื่อเน้นความสำคัญของการตัดกัน

การประกอบกันของจุดและเส้น ก่อให้เกิดความรู้สึกกลมกลืนและความรู้สึกตัดกันได้ จากทฤษฎีของความกลมกลืนกล่าวว่า จุดที่มีขนาดใกล้เคียงกัน กลมกลืนกัน ขนาดต่างกัน ตัดกัน เส้นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน กลมกลืนกัน ลักษณะต่างกัน ตัดกัน

รูปร่างและรูปทรง (Shape and Form) วิรุณ ตั้งเจริญ (2523: 16) ได้กล่าวไว้ว่า รูปร่าง (Shape) เกิดจากการนำเส้นมาประกอบกัน เป็นลักษณะ 2 มิติ คือ มีความกว้าง กับ ความยาว ซึ่งสอดคล้องกับวีริตัน พิชญไพบูลย์ (2520: 110) ส่วนรูปทรง (Form) เกิดจากการประกอบกันของเส้น เป็นลักษณะที่มองเห็น 3 มิติ คือ มีความกว้าง ความยาว ความลึกหรือความหนา รูปทรง (Form) ให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน เช่น รูปทรงที่แน่นทึบแสดงถึง ความแข็งแรง (Solid Form) รูปทรงที่แสดงส่วนสำคัญตามธรรมชาติ (Natural and Abstract Form) คำว่า รูปร่างและรูปทรง บางทีก็นำมาใช้สลับกันเพื่อ อธิบายผลงานทางศิลปะหรือ ผลงานออกแบบที่ไม่ละเอียดมากนัก ซึ่งนำมาใช้สลับกันได้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2523: 16) ได้กล่าวไว้ว่า ในการศึกษาทางด้านศิลปะอย่างละเอียด มักจะแยกให้เห็นความแตกต่างกัน เพราะรูปทรงมีลักษณะทึบ ตัน มีน้ำหนัก หรือเรียกว่ามวล (Mass) เป็นคุณสมบัติประกอบด้วยรูปทรงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อประโยชน์ใช้สอยและการตกแต่ง เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวัตถุ

ทั้ง 3 มิติ หมายถึง ขนาด ปริมาตร สัดส่วน เส้นรอบ พื้นราบ ส่งผลต่อคุณค่าของผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สาทร ชลชาติภิญโญ (2547: 148) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการแบ่งแยกลักษณะของรูปทรง เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ เช่น รูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอิสระ รูปทรงจากธรรมชาติ ฯลฯ นำมาสร้างสรรค์ผลงาน บนพื้นฐานของความเชื่อ ความศรัทธา และความประทับใจ ประกอบกับความคิดสร้างสรรค์ ทักษะของผู้สร้างผลงานจึงเกิดความสำเร็จในผลงาน บ่งบอกถึงความงามทางด้านสุนทรียภาพ ความเป็นเอกลักษณ์

ลักษณะพื้นผิว (Texture) โชคก เก่งเขตรกิจ (2528: 110) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นคุณสมบัติภายนอกสุดของวัสดุต่าง ๆ ที่สัมผัสด้วยตา มองเห็น การจับต้อง และความรู้สึกต่าง ๆ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2523: 17) หมายถึง ลักษณะพื้นผิวของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ อ้อยทิพย์ พลศรี (2545: 42) ได้กล่าวไว้ว่า หรือพื้นผิวที่มนุษย์สร้างขึ้น สัมผัสได้ เมื่อเห็นแล้วสามารถบ่งบอกความรู้สึกว่า เนียน อ่อนนุ่ม เรียบ มัน ด้าน หยาบ ละเอียด ขรุขระ ฯลฯ

ลักษณะผิว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ลักษณะผิวที่มองเห็นด้วยตา เป็นลักษณะผิวที่เป็นสองมิติ เกิดความรู้สึกสัมผัสถึงผิวต่างๆ แยกเป็น ลักษณะผิวจากการมองเห็นแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะผิวที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่รูปร่างกับลักษณะผิวเป็นสิ่งเดียวกัน

ลักษณะผิวเกิดจากการใช้เครื่องมือในการตกแต่งสร้างพื้นผิว ให้เกิดลีลาในพื้นที่เหมือนธรรมชาติ หรือการออกแบบสร้างสรรค์ตกแต่งเพิ่มเติมและประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่โดยไม่ให้เหมือนธรรมชาติ จินตนาการสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างอิสระ

ลักษณะผิวตกแต่ง เป็นลักษณะผิวที่ใช้ประกอบการตกแต่ง เพื่อทำให้เกิดสัมพันธภาพในผลงาน หรือลักษณะผิวขัดแย้ง ตัดกัน สร้างสัญลักษณ์ จุดเด่น และเอกลักษณ์ในผลงานได้เช่นเดียวกัน

2. ลักษณะผิวที่สัมผัสได้ด้วยมือ เป็นลักษณะผิวที่เป็นสองมิติ หรือสามมิติ ก็ได้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือลักษณะผิวจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ เปลือกไม้ ก้อนหิน ฯลฯ ลักษณะผิวที่คิดแปลงจากธรรมชาติ เช่น การขูด ขีด ลวดลายลงบนผิวดิน การทำพื้นผิวขรุขระ ฯลฯ และลักษณะผิวที่ถูกลำมาจัดวางระเบียนใหม่ เช่น การเรียงเม็ดหิน การเรียงเม็ดทราย ฯลฯ ความแตกต่างลักษณะผิวอาจเกิดขึ้นจากลักษณะเนื้อดิน หรือลักษณะของเคลือบ การขึ้นรูป และความ จงใจในการสร้างลักษณะผิวบาง ผิวหนา ด้วยการขูด ขีด ริดเส้น บีบ กด ทับ ปะติด ฯลฯ ในขณะที่ดินมีความชื้นสถานะหมาด ๆ เพราะในเนื้อดินสามารถเก็บร่องรอยรายละเอียดได้ หรือในขณะที่ดินแห้งก็สามารถทำได้เช่นกัน ขึ้นอยู่กับทักษะและการออกแบบสร้างสรรค์ ลักษณะผิวมีคุณค่าต่ออารมณ์และความรู้สึก ความแตกต่างหลากหลายของความงามจากลักษณะผิว ยังส่งผลให้เกิด หน้าที่ประโยชน์ใช้สอย เช่น ผิวเรียบ มัน ให้ความรู้สึกน่าจับต้อง ง่ายต่อการทำความสะอาด ผิวหยาบ ให้ความรู้สึกไม่น่าจับต้อง แต่น่าสนใจ ช่วยทำไม่ให้ลื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของผลงานที่จะออกแบบด้วยว่าต้องการใช้กับงานลักษณะใด (เวนิช สุวรรณโมลี. 2546: 29)

น้ำหนักและสี (Value and Color) น้ำหนักและสี หมายถึง ความเข้มของสี ที่สัมผัสได้ด้วยตา (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2523: 17) น้ำหนัก ความอ่อนแก่ประสานกลมกลืนอย่างลงตัว ทำให้เกิดความงามในตัวเองสีเป็นตัวช่วยส่งเสริมให้ลักษณะผิวเกิดความงามได้ ลักษณะของสีที่เป็นเนื้อวัสดุธรรมชาติถือเป็นความงามอย่างหนึ่ง แสงเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้ผลงานดูดีขึ้น เมื่ออยู่ในที่มีแสงสว่างจะเห็นสีและน้ำหนักของสีมากยิ่งขึ้น และคิดว่าในที่ที่มีแสงสว่างน้อย สีอยู่คู่กับมนุษย์มาตลอด ดังนั้นสีจึงมีอิทธิพลโดยตรงต่อมนุษย์ ความรู้สึกตอบสนองต่อสีจึงแตกต่างกัน สีจึงมีความสำคัญกับงานออกแบบ จนเกิดเป็นทฤษฎีสีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการนำสีมาใช้อย่างมีรูปแบบสากล ได้แก่ สีโทนร้อน กับ สีโทนเย็นให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน

สีโทนร้อน (Warm Tone) จะสร้างความรู้สึกรุนแรง กระตือรือร้น เร่งรีบสดใส
กลุ่มของสีโทนร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีส้ม และสีแดง

สีโทนเย็น (Cool Tone) จะสร้างความรู้สึที่สดชื่น เยือกเย็น สงบ อ่อนโยน
กลุ่มของสีโทนเย็น ได้แก่ สีเขียว สีน้ำเงิน และสีม่วง

นอกจากนี้ยังมีสีอีกกลุ่มหนึ่ง เรียกว่า สีกลาง ได้แก่ สีดำ และสีขาว ถ้าหากนำเอาสีดำ กับสีขาวมาผสมกับสีอื่น ๆ สีที่เกิดขึ้นจะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป

ลวดลาย (Patterns) อ้อยทิพย์ พลศรี (2545: 25-30) ได้กล่าวไว้ว่า ต้นกำเนิดของการออกแบบลวดลาย การออกแบบลวดลายจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้นักออกแบบสามารถสร้างสรรค์งานขึ้นได้ตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

ธรรมชาติกับลวดลาย ธรรมชาติได้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้สรรพสิ่งในโลกได้มีคุณภาพในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มนุษย์รู้จักดึงเอาธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ความสังเกตของมนุษย์ที่สร้างสรรค์งานศิลปะโดยอาศัยความงามที่ปรากฏในธรรมชาติ ในแง่ของการออกแบบลวดลายเช่นเดียวกัน มีลวดลายในธรรมชาติมากมายที่เป็นแรงบันดาลใจ ทำให้มนุษย์สร้างสรรค์

รูปแบบของลวดลายในลักษณะต่าง ๆ

รูปทรงเรขาคณิตกับลวดลาย การสังเกตจากธรรมชาติแล้วตัดทอนให้มีลักษณะที่เรียบง่ายด้วยการใช้เครื่องมือช่วยในการสร้างให้มีสัดส่วนที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อนำไปใช้งานด้านต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็ว ซึ่งในส่วนของลวดลายมีฐานกำเนิดจากรูปทรงเรขาคณิต ทั้งวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ฯลฯ

รูปทรงอิสระกับลวดลาย ลักษณะของรูปทรงอิสระเป็นลักษณะที่ไม่มีรูปแบบแน่นอนตายตัว จึงนิยมใช้รูปทรงอิสระมาสร้างสรรค์ลวดลายต่าง ๆ เพราะนอกจากจะมีความคิดเป็นอิสระในการสร้างสรรค์แล้ว ลักษณะของงานก็จะดูแปลกไปอีกหนึ่งแนวหนึ่ง

ในการออกแบบและสิ่งคลใจในการออกแบบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. รูปแบบจากธรรมชาติ
2. รูปแบบจากรูปทรงเรขาคณิต
3. รูปแบบจากลวดลายทางประวัติศาสตร์

1. รูปแบบจากธรรมชาติ สิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ (Form of Nature) มีส่วนสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เช่น พืช สัตว์ ฯลฯ ธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมที่นำมาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ เสาะแสวงหาความจริง ความงามที่ซ่อนเร้นอยู่ในธรรมชาติ ได้ถ่ายทอดความคิดโดยการเลียนแบบจากธรรมชาติ เพื่อสนองทางด้านอารมณ์และจิตใจ

พืช (Plant) ได้แก่ ต้นไม้ เช่น ต้นไม้ทรงเตี้ย ต้นไม้ทรงพุ่ม ต้นไม้ทรงสูง ฯลฯ ใบไม้ เช่น ใบกลม ใบมน ใบแหลม ใบเหลี่ยม ใบกว้าง ใบยาว ใบเล็ก ใบแฉก ฯลฯ

ดอกไม้ เช่นเป็นพุ่ม เป็นช่อ เป็นพวง เป็นเถา ดอกเดี่ยว ดอกช่อ ดอกคู่ ฯลฯ
สัตว์ (Animal) ได้แก่ สัตว์ เช่น ผีเสื้อ แมลงต่าง ๆ ตัวหนอน ฯลฯ
แร่ธาตุ (Mineral) ได้แก่ หินต่าง ๆ น้ำ ดินสี ฯลฯ นำมาตกแต่งในผลงาน

2. รูปแบบจากรูปทรงเรขาคณิต รูปทรงที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ หรือ คิดค้นขึ้นมาใหม่ เป็นรูปทรงที่พบเห็นและคุ้นเคยใกล้ชิด เช่น รูปทรงวงกลม ของดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ สามเหลี่ยมสี่เหลี่ยม รูปทรงเหล่านี้เป็นทั้งสองมิติและสามมิติ รูปทรงเรขาคณิตเกิดจาก จุด (Point) เส้น (Line) รูปทรง (Form) เป็นส่วนประกอบของการออกแบบ

3. รูปแบบจากหลากหลายทางประวัติศาสตร์ การนำเอาศิลปวัฒนธรรมนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกลมกลืนกับแบบแผน อุดมคติ ความงาม ความประณีต ความลงตัวพอเหมาะพอดี ของการออกแบบ (Design) ในการออกแบบหลากหลายเพื่อการตกแต่งและประโยชน์ใช้สอย การศึกษาจากแบบอย่าง

4.5.2 การออกแบบเครื่องประดับ การออกแบบเครื่องประดับนั้นจำเป็นต้องมีทั้งความงามและประโยชน์ใช้สอย การจัดให้งานเครื่องประดับเป็นงานช่างศิลปะหรืองานช่างขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้สร้าง และผลสำเร็จของงานที่แสดงออกมาเป็นสำคัญ ถ้าผู้สร้างหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจก็ต้องศึกษาด้านการตลาดยึดหลักตามความชอบของกลุ่มชนเป็นหลัก ผลงานจึงมีลักษณะคล้าย ๆ กัน ส่วนเครื่องประดับที่มีลักษณะศิลปะมักจะมีรูปทรงที่แปลกใหม่ เน้นความงามผลงานจะไม่ซ้ำใคร และมักเป็นงานชิ้นเดียว สร้างตามอุดมคติความงามของผู้สร้างเป็นหลัก ใส่ความคิดความพอใจความแปลกใหม่ไม่หวังผลด้านการค้าขายโดยตรง งานเครื่องประดับนี้จึงจัดเป็นงานศิลปะ ในการออกแบบนั้นจะขาดเสียไม่ได้ถ้าไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์งานเครื่องประดับจะสมบูรณ์และสวยงามเหมาะสมกับวาระในการใช้เฉพาะบุคคล (วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ. 2536: 17)

การคิดสร้างสรรค์ คือ การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาแล้วแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ ทั้งทางด้านความคิด การกระทำ มีความคิดริเริ่มขึ้น และมีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร มีการเปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงให้มีรูปทรงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม (วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ. 2536: 14)

รุธ นิโวล่า (Ruth Nivola) ได้กล่าวถึงการออกแบบเครื่องประดับไว้ว่า “การออกแบบเครื่องประดับ เป็นการกระทำสิ่งที่สวยงามด้วยตนเอง แม้จะทำจากวัสดุที่ไม่มีราคา ยังดีกว่าเพชรที่ออกแบบอย่างรสนิยมต่ำ” (E learning กศน. 2545: Online)

ความสำคัญของการออกแบบ วัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องประดับของมนุษย์ทุกชาติทุกเผ่าพันธุ์ มีแตกต่างกันมากมายหลายประการ แต่ข้อที่น่าจะใกล้เคียงกันมากที่สุดคือ เพื่อสร้างคุณค่าให้เกิดความสวยงามให้แก่ตนเอง ซึ่งความงามนี้มีอจวัดได้ เพราะเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับการนิยาม บรรทัดฐานของสังคมนั้น การสร้างสรรค์ความงามอย่างลงตัวนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์การใช้สอยด้วย ดังนั้น การออกแบบจึงเข้ามาช่วย เพื่อสื่อให้ชิ้นงานที่ประดิษฐ์ขึ้นมานั้นตอบสนองกับผู้ใช้งานอย่างสมบูรณ์ (วิฒนะ จุฑะวิภาค. 2545: 70)

วัตถุประสงค์ของการออกแบบเครื่องประดับ เกสร ชิตะจารี (2543. 2-3) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการใช้งานเครื่องประดับว่ามีวัตถุประสงค์ในการการใช้งาน ว่ามีอยู่ด้วยกันหลาย ประการดังต่อไปนี้

1. เพื่อความสวยงาม เช่น เครื่องประดับกาย เครื่องประดับศีรษะและเครื่องประดับเสื้อผ้า เช่น กรรระบายสีหน้าและร่างกาย การใช้พวงมาลัยและดอกไม้ประดับคอ เครื่องประดับศีรษะ และ เครื่องประดับเสื้อผ้าเพื่อให้ดูเด่นและสวยงาม เป็นต้น

2. เพื่อแสดงถึงตำแหน่งหน้าที่ ได้แก่ เครื่องหมายต่างๆ อันแสดงถึงยศศักดิ์ เช่น ตำรวจ ทหาร ข้าราชการ นอกจากนี้เครื่องราชที่รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็จัดเป็น เครื่องประดับชั้นสูงที่มีการออกแบบเพื่อเฉพาะสำหรับบุคคลที่ได้รับเกียรติจะได้รับเท่านั้น ในสมัยโบราณ พวกหัวหน้าเผ่าก็จะมีเครื่องประดับเฉพาะที่บ่งบอกถึงฐานะให้ทุกคนรับรู้ เครื่องประดับประเภทนี้จะมี ลักษณะเฉพาะที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นทางการ

3. เพื่อแสดงออกถึงเอกลักษณ์ เช่น เครื่องประดับของแต่ละชาติ เผ่า กลุ่ม หมู่ และคณะที่ได้มีการยอมรับก็จะมีเครื่องประดับเป็นสัญลักษณ์เฉพาะของแต่ละประเทศหรือแต่ละท้องถิ่น

ปัจจุบันเครื่องประดับกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เช่น สร้อยคอ ต่างหู สร้อยข้อมือหรือกำไล แหวน เข็มกลัด เป็นต้น โดยเฉพาะสร้อยคอจะนิยมคล้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อบำรุงขวัญกำลังใจบางคนใส่เพื่อความสวยงามหรือแสดงถึงฐานะอันมีเกียรติ ส่วนเครื่องประดับส่วนอื่นก็เช่นเดียวกัน สำหรับเข็มกลัดก็เพื่อ เสริมความงามของเสื้อผ้าด้วย

สำหรับวัยรุ่นก็จะนิยมเครื่องประดับเพื่อความงาม ความเก๋ตามสมัยนิยม ซึ่งไม่มีราคามากมายและ เปลี่ยนง่าย ซึ่งเครื่องประดับเหล่านี้จะมีขายทั่วไป ราคาก็ย่อมเยา บางคนก็ทำใช้เอง สร้างความภาคภูมิใจ ให้แก่ตนเอง

ประโยชน์ของเครื่องประดับที่มีต่อเครื่องแต่งกาย นอกเหนือจากความสวยงามที่มองเห็นได้ ของเครื่องประดับ ซึ่งเป็นหนึ่งในงานศิลปะจากจินตนาการของมนุษย์แล้ว ในปัจจุบันเครื่องประดับยังมี ประโยชน์ต่อคนเราในฐานะขององค์ประกอบหนึ่งของเครื่องแต่งกายที่ทวีความสำคัญมากขึ้นทุกขณะ เพราะเครื่องประดับเป็นสิ่งที่สามารถช่วยลดจุดด้อยหรือข้อบกพร่องของเครื่องแต่งกายที่อาจดูไม่งามให้ เหมาะสมได้ ช่วยเปลี่ยนความจำเจของเครื่องแต่งกายให้ดูมีชีวิตชีวา และบางครั้งก็ทำหน้าที่สร้าง จุดเด่นหรือเพิ่มความน่าสนใจให้แก่ผู้สวมใส่ รวมไปถึงช่วยสร้างความมั่นใจในตนเอง เสริมสร้าง บุคลิกภาพ บ่งบอกรสนิยมของผู้สวมใส่อีกด้วย (วิฒนะ จุฑะวิภาค. 2545: 138)

4.5.3 ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับ งานออกแบบนับเป็นส่วนหนึ่งในงาน ศิลปะ ซึ่งต้องการรูปแบบและเนื้อหาที่แปลกใหม่ เพื่อกระตุ้นให้ผู้พบเห็นชื่นชมและโน้มน้าวไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น เป้าหมายในการซื้อขาย เป้าหมายทางอารมณ์ความรู้สึก เป้าหมายทางทัศนคติ เป็นคติ ผู้ออกแบบที่ดีจึงจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติซึ่งความคิด สร้างสรรค์ในการออกแบบ จะสร้างเสริมขึ้นได้ด้วยการการประสพการณ์จากงานออกแบบ ศึกษา ค้นคว้าและมีการฝึกปฏิบัติในรูปแบบที่ทำทลายความคิด (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 16)

ความคิดและรูปแบบของงานออกแบบในสังคมปัจจุบันจะไม่อยู่คงที่ เนื่องจากการออกแบบจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและรสนิยมที่เปลี่ยนไป และให้สอดคล้องกับวัสดุอุปกรณ์และกระบวนการผลิตเป็นสำคัญ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 17) การศึกษางานออกแบบในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงของงานออกแบบในสังคมอยู่ตลอดเวลาไม่เช่นนั้นแล้วการออกแบบจะขาดความสัมพันธ์กับความเป็นจริง การศึกษางานออกแบบที่ดี จึงจำเป็นต้องหาความรู้ความเข้าใจในงานออกแบบแต่ละอย่าง โดยเฉพาะก่อนเพื่อนำให้การออกแบบสอดคล้องกับความเป็นจริงโดยให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงบ้างไม่มากก็น้อย ไม่ใช่เป็นการออกแบบที่เลื่อนลอยอยู่เหนือความเป็นจริง หรือไม่สามรถจะนำไปปฏิบัติจริงได้ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 18)

การออกแบบ (Design)

คือการวางแผนสร้างสรรค์รูปแบบ โดยวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบ ให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย วัสดุ และการผลิตสิ่งของที่ต้องการออกแบบนั้น โดยเน้นความเหมาะสมของรูปทรง สี เส้น ฯลฯ ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางความงามและคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 20)

รูปร่างและรูปทรง

สิ่งที่เราเห็นทั้งหมดของวัตถุหรือรูปทรง (Form) ส่วนที่เห็นเป็นเส้นรอบนอกหรือส่วนที่ตัดกับบริเวณว่างมีลักษณะคดโค้ง ผายออก และตัดตรง คือ รูปร่าง (Shape) รูปร่างและรูปทรงมีความสัมพันธ์กันอยู่อย่างแยกไม่ออกรูปร่างและรูปทรงรับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการออกแบบ ทำให้เกิดงานออกแบบ ทำให้เกิดงานออกแบบในลักษณะต่างขึ้น (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 22)

รูปทรงนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับส่วนประกอบของการออกแบบจะเริ่มที่รูปทรงและจึงตามมาด้วยบริเวณว่าง สี น้ำหนัก ลักษณะผิว รูปทรงแบ่งออกเป็น 3 อย่างด้วยกันคือรูปทรงธรรมชาติ (Natural Form) รูปทรงอิสระ (Free Form) และ รูปทรงเลขาคณิต (Geometrical Form)

รูปทรงธรรมชาติ(Natural Form)

ธรรมชาติเป็นสื่อจิตใจที่สำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆธรรมชาติมีสภาพเป็นแหล่งบันดาลใจเริ่มแรกของศิลปะและความงามทั้งหลาย ความคิดคำนึงทางการออกแบบล้วนเป็นผลมาจากความงามในธรรมชาติเกือบทั้งสิ้น เช่น เส้น สี รูปทรง ลักษณะผิว เอกภาพ สัดส่วน และลีลา ไม่เพียงเท่านั้นรูปทรงธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ นก ปลา ฯลฯ ซึ่งเป็นรูปทรงเฉพาะตัวนั้นเป็นสื่อจิตใจในการสร้างสรรค์รูปทรงที่จะนำมาใช้ในการออกแบบหากท่วงานออกแบบรูปทรงธรรมชาติไม่ใช่การเลียนแบบธรรมชาติ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงจากรูปทรงธรรมชาติให้ได้รูปแบบใหม่ที่นำเสนอ

การออกแบบรูปทรงธรรมชาติมี 2 ลักษณะ คือ

การออกแบบให้เรียบง่าย เป็นการออกแบบรูปทรงธรรมชาติโดยการสร้างสรรค์รูปทรงในลักษณะตัดทอน(Decoration) คือ ลดสิ่งที่เห็นว่าเกินความจำเป็นลง ให้เหลือแต่ลักษณะหรือโครงสร้างที่เห็นว่าสำคัญของรูปทรงนั้นๆไว้

การประดิษฐ์ตกแต่ง เป็นการออกแบบรูปทรงธรรมชาติในลักษณะประดิษฐ์ตกแต่ง (Decoration) เป็นการต่อเติมเสริมแต่งลดทอนลงบนรูปทรงธรรมชาติในได้รูปแบบที่แสดงลดทอนมากกว่าโครงสร้างของรูปทรง

รูปทรงอิสระ (Free Form)

การออกแบบรูปทรงอิสระเน้นรูปทรงที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์อิสระของผู้ออกแบบ รูปทรงที่ปรากฏขึ้นจะไม่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับรูปทรงตามธรรมชาติทั่วไป แต่จะมีส่วนคล้ายคลึงกับรูปทรงบางอย่างตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นรูปทรงเปลี่ยนแปลงได้ (Elastic Form) ไม่ใช่รูปแบบที่มีสภาพคงที่หรือรูปจกกันทั่วไป รูปทรงที่เปลี่ยนแปลงได้เช่น หยดน้ำ คราบ หรือ ริวรอยต่างๆ เป็นต้น รูปทรงอิสระผู้ออกแบบจะต้องคิดค้นขึ้นมาเอง โดยต้องคำนึงถึงความกลมกลืน เป็นรูปทรงที่สัมพันธ์กับบริเวณว่าง และลักษณะเด่นที่น่าสนใจซึ่งรูปทรงอิสระนี้เมื่อสามารถสร้างสรรค์ได้อย่างมีคุณภาพแล้ว สามารถนำไปใช้ในงานออกแบบต่างๆไปได้เป็นอย่างดี

รูปทรงเรขาคณิต (Geometrical Form)

รูปทรงเรขาคณิตจะมีรูปแบบเฉพาะตัว เช่นวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม รูปทรงกลม รูปทรงกระบอก ฯลฯ การสร้างรูปทรงเรขาคณิตตามปกติจะใช้เครื่องมือช่วยในการเขียน เพื่อให้ได้รูปทรงที่ตรงตามรูปแบบเฉพาะตัวของรูปทรงแต่ละชนิด เช่น ไม้วงกลมที่กลม ไม้มุม 90 องศา ได้ความยาวที่เท่ากัน ได้เส้นขนานที่ขนานกัน เป็นต้น เครื่องมือที่ช่วยในการเขียนรูปทรงเรขาคณิตเช่น ไม้บรรทัด ไม้โปรแทรกเตอร์ วงเวียน ไม้ทึ่ ฯลฯ ในปัจจุบันนิยมนำรูปทรงเรขาคณิตมาใช้ในงานออกแบบกันมาก เพราะลักษณะรูปทรงเรขาคณิตมีความเรียบง่าย สง่างามสอดคล้องกับลักษณะการออกแบบร่วมสมัย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 43-46)

มวลและปริมาตร

มวล (Mass) คือ เนื้อทั้งหมดของสสารหรือวัตถุต่างๆ เช่น มวลของหินก็คือ เนื้ออันแข็งแน่นของก้อนหิน มวลของฟองน้ำคือ เนื้ออันอ่อนนุ่มและโปร่งของฟองน้ำทั้งก้อน ส่วนปริมาตร (Volume) คือบริเวณที่กั้นระวางเนื้อที่ในอากาศทั้งหมดของวัตถุหนึ่ง เป็นรูปทรงที่แสดงมิติกว้าง ยาว และหนา โดยเนสภาพที่กั้นบริเวณว่างรอบๆ ตัว มวลปริมาตรจึงรวมอยู่ด้วยกัน การออกแบบที่รูปทรงเป็นส่วนประกอบจึงสัมพันธ์กับมวลและปริมาตร (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 22)

ลักษณะผิว

ลักษณะผิวคือส่วนเปลือกนอกจากวัตถุที่มองเห็นได้หรือสัมผัสได้ เช่น เปลือกขนุน ผิวหยาบ กระจาดผิวละเอียด ไม้สักผิวด้าน เครื่องเคลือบดินเผาผิวมัน เป็นต้น ลักษณะผิวเช่นนี้ให้ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับงานออกแบบทั้ง 2 และ 3 มิติ เป็นส่วนประกอบการออกแบบให้ความรู้สึกได้ดี (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 22)

บริเวณว่าง

บริเวณว่างเกิดขึ้นจากการกำหนดขอบเขตของงาน บริเวณว่างที่กว้างขวางจะให้ความรู้สึกที่สบายปลอดโปร่ง แต่บริเวณที่ว่างที่เล็กคับแคบจะให้ความรู้สึกที่แออัด อึดอัด ไม่สบายใจ งานออกแบบมีส่วนเกี่ยวข้องกับบริเวณว่างเป็นอย่างมากเนื่องจาก งานออกแบบต้องกำหนดรูปทรงลงบริเวณว่างที่กำหนดไว้ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 22)

สภาพส่วนประกอบที่ตัดกัน

การออกแบบคือการรวมส่วนประกอบที่ต่างกันเข้าด้วยกัน โดยพยายามจัดรวมให้ส่วนประกอบต่างๆ ผสานกลมกลืน หรือเป็นงานออกแบบที่มีเอกภาพ (Unity) ด้วยเหตุนี้สิ่งที่แตกต่างกันเมื่อนำมารวมกันในงานออกแบบย่อมให้ความรู้สึกตัดกัน (Contrast) ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 นัยคือ ตัดกันด้วยส่วนประกอบที่แตกต่างกัน และ ตัดกันด้วยส่วนประกอบอย่างเดียวกัน

การตัดกันด้วยส่วนประกอบที่แตกต่างกัน คือ ความรู้สึกตัดกันด้วยการนำส่วนประกอบหลายอย่างมารวมกัน เช่น เส้น ให้ความรู้สึกตัดกับรูปทรงปริมาตร ให้ความรู้สึกตัดกับบริเวณว่าง จุด ให้ความรู้สึกตัดกับเส้น เป็นต้น ส่วนการตัดกันด้วยส่วนประกอบอย่างเดียวกัน คือ สภาพที่ให้ความรู้สึกตัดกันด้วยข้อแตกต่างของส่วนประกอบการออกแบบชนิดเดียวกัน เช่น สีแดง ให้ความรู้สึกตัดกับสีน้ำเงิน รูปทรงสี่เหลี่ยม ให้ความรู้สึกตัดกับรูปทรงกลม ลักษณะผิวหยาบ ให้ความรู้สึกตัดกับลักษณะผิวเป็นมัน เป็นต้น (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 30)

สภาพตัดกันนอกจากจะทำให้เกิดความรู้สึกหลากหลาย น่าสนใจขึ้นบนพื้นภาพแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างจุดสนใจ (Point of Interesting) การสร้างลักษณะเด่นลักษณะด้อย (Dominance and Subordination) บนพื้นภาพ และการสร้างภาพที่มีพลังเคลื่อนไหว (Dynamic Image) อีกด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 31)

กระบวนการในการสร้างสรรค์งานออกแบบหลังจากที่ได้มีการระดมความคิดแล้ว สิ่งที่สำคัญต่อมาคือการออกแบบ โดยเริ่มต้นจากการร่างแบบ เพื่อถ่ายทอดมโนภาพ อารมณ์ ความรู้สึกจินตนาการต่างออกมาเป็นทัศนธาตุ ซึ่งได้แก่ จุด, เส้น, รูปร่าง, รูปทรง, มวล โดยประมวลลักษณะของทัศนธาตุ ที่นำมากำหนดใช้ในการออกแบบ คือ ขนาด, ทิศทาง, พื้นที่ว่าง, ปริมาตร, ระยะ-ความลึก, ลักษณะพื้นผิว-ลวดลาย, ความมืด-ความสว่าง, สี, เวลา, การเคลื่อนไหว หรือที่เรียกทั้งหมดนี้ว่าธาตุทางศิลป์ (Element of Art)

ในกระบวนการร่างแบบนี้ จะเริ่มในระดับคร่าวๆก่อน แต่เมื่อมีการใช้องค์ประกอบทางศิลปะ (Composition) คือ คุณภาพทางรูปทรง หรือ มวล (สมมาตร/ความขัดแย้ง), คุณภาพความสมบูรณ์ของวรรณะแห่งสี, คุณภาพทางรายละเอียด และส่วนประกอบอื่นๆลักษณะผิว ลวดลาย ฯลฯ และทฤษฎีทางศิลปะ (Aesthetics & Theory) และ การนำเรื่องราวเนื้อหา แนวความคิด และบริบท (Content/Concept/Context) เข้ามาประกอบและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะทำให้แบบที่ได้ร่างไว้สามารถพัฒนาจาก ภาพร่างคร่าวๆ สู่ออกแบบรายละเอียด และพัฒนาจนถึงระดับสูงสุดจนสามารถสร้างภาพ/งานสำเร็จ 2 มิติ และการสร้างงานสำเร็จ 3 มิติเสมือนได้ใจที่สุด

การวิเคราะห์เพื่อเลือกแบบ

1. จากแบบภาพร่างเครื่องประดับที่ผู้เข้ารับการบ่มเพาะได้ทดลองวาดลายเส้นออกมาจากความคิดจินตนาการนั้น ผู้เชี่ยวชาญจะเน้นถึงความหลากหลายของแนวความคิดเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงพิจารณา วิพากษ์ วิจารย์ ร่วมกัน ถึงแนวความคิดจากภาพวาดลายเส้นดังกล่าว ว่าสื่อถึงอะไร มีความเกี่ยวข้องกับ THEME หลักที่กำหนดไว้

2. แนวทางการวิเคราะห์นั้นคือ ต้องการให้ผู้เข้ารับการบ่มเพาะสามารถอธิบายและสื่อสารความเชื่อมโยงระหว่างลักษณะลายเส้นที่วาด สัญลักษณ์ รูปร่างรูปทรงที่เขียน ตลอดจนวัตถุดิบและวัสดุประกอบที่ใช้ว่าสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ในการผลิต

3. วางกระบวนการในการสร้างแนวความคิด พัฒนาความคิดจากภาพร่างเหล่านั้นและใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ และคัดเลือกแบบ

ขั้นตอนการเขียนแบบ

เมื่อผ่านวิเคราะห์คัดเลือกแนวความคิดด้านแบบแล้วขั้นตอนต่อมา คือ การเขียนแบบเพื่อกำหนดรายละเอียดในส่วนต่างๆเพิ่มขึ้น เพื่อสามารถนำไปสู่การผลิตชิ้นงาน การเขียนแบบนี้ไม่มีรูปแบบตายตัวอาจจะเป็นเพียงภาพร่างลายเส้น หรืออาจจะมีการเขียนข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เช่น วัสดุที่ใช้ ขนาดสัดส่วน โดยประมาณจนถึงการอ้างอิงรายละเอียดในการผลิตกับผลิตภัณฑ์ที่เคยผลิต หรือทำแบบจำลองตามมิติด้วยกระดาษหรือวัสดุต่างๆเพื่อพิจารณาถึงขนาดและสัดส่วนของงานเขียนแบบนี้เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการสร้างความเข้าใจให้กับช่างที่จะผลิตชิ้นงานต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วารางคนางค์ วรรณตุง และคณะ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครื่องประดับเงินจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าลีซอ (ลีซุ) หมู่บ้านศรีดงเย็น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมาและกระบวนการทำเครื่องประดับเงินของชาวเขาเผ่าลีซอ (ลีซุ) เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชีพการทำเครื่องประดับเงินของชาวเขาเผ่าลีซอ หมู่บ้านศรีดงเย็น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าลีซอและนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์

เครื่องประดับเงินในรูปแบบใหม่ โดยใช้การสัมภาษณ์และสังเกตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งศึกษาจากกลุ่มชาวเขาเผ่าลีซอผู้ผลิตเครื่องประดับเงิน โดยนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์และเชื่อมโยงประเด็นต่างๆเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชาวเขา แล้วนำข้อมูลที่ได้อไปออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินในรูปแบบใหม่ ผลการศึกษาทำให้ทราบ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลีซอ หมู่บ้านศรีคงเย็น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ว่าได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2515 โดยมีผู้บุกเบิกและเริ่มสร้างบ้านเรือน ประมาณ 8 หลังคาเรือน หลังจากนั้นอีกประมาณ 4-5 ปี ได้มีชาวเขาเผ่าลีซอ จากจังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอนอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน จนทำให้เกิดการขยายตัวของจำนวนประชากรมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยสภาพแต่เดิมของพื้นที่ชุมชนเป็นป่าเสื่อมโทรม ชาวเขาเผ่าลีซอจึงได้ถางป่าเพื่อจับจองพื้นที่และทำไร่เลื่อนลอย บางส่วนยังคงทำงานด้านหัตถกรรมเครื่องเงิน และงานผ้า โดยการสืบสาน สืบทอด ศิลปะหัตถกรรมแขนงนี้มาจากบรรพบุรุษลีซอ

(ลีซอ) มีความเชื่อว่าเป็นชนเผ่าที่มีการแต่งกายที่มีสีสันสดใส และหลากสีมาก ความกล้าในการตัดสินใจ และความเป็นอิสระชนสะท้อนออกมาให้เห็น จากการใช้ชีวิตกันอย่างรุนแรงในการใช้เครื่องแต่งกาย ชาวลีซอ เป็นกลุ่มชนที่รักอิสระ มีระบบจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่นเป็นนักจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่โดยไม่ผ่านการเลือกสรร และจะไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่แยกแยะ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ชาวลีซอมีศักยภาพในการปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

เสื้อผ้าและเครื่องประดับ ลักษณะการตกแต่งเสื้อผ้า ส่วนใหญ่เน้นประดับด้วยแถบริ้วผ้าสลักสี ผ้าตัดปะและประดับด้วยเม็ดโลหะเงินมีการตกแต่งด้วยลายปักบ้างเล็กน้อย และด้านข้างสายข้อมช่วงต่อกับพู่ที่ห้อยลงมาทั้งสองด้านเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งเพิ่มเติมให้ดูโดดเด่นขึ้นอีกหลายแบบ เช่น ใช้พู่ใหม่พรมหลากสีกระจุกด้วยลูกปัด และเครื่องเงินศิลปะหัตถกรรมของชาวเขาหมู่บ้านศรีคงเย็นถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้กลั่นกรองจากประสบการณ์ตรงในวิถีชีวิตของตนเอง โดยใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับวิถีการใช้ชีวิตร่วมธรรมชาติ เนื้อหาของภูมิปัญญาเป็นเรื่องราวอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตและธรรมชาติหรือเป็นเรื่องราวอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตและธรรมชาติออกมาในรูปแบบของเกณฑ์ที่พึงปฏิบัติ และเป็นข้อห้ามมิให้ชาวบ้านปฏิบัติ เช่น ความเชื่อต่อธรรมชาติต่างๆ ในรูปของ “ผี” ทำให้เกิดภาวะสมดุลของการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับธรรมชาติ อีกทั้งได้มีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ หรือที่เรียกว่า “มรดกทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน” เป็นประสบการณ์และภูมิปัญญาที่คนรุ่นก่อนถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง

กระบวนการในการผลิตเครื่องประดับเงินของชาวเขาเผ่าลีซอการติดต่อสอบถามรายละเอียดของลูกค้า มีการพูดคุยเกี่ยวกับความต้องการของลูกค้า จัดซื้อวัตถุดิบ ผลิตตัวเรือนเครื่องประดับ นำเม็ดเงินบริสุทธิ์มาหลอมในเบ้าหลอมแล้วนำมาเทที่รางเทเพื่อให้โลหะแข็งตัว เป็นก้อนและได้ขนาดตามที่ต้องการ

แนวคิดในการออกแบบเครื่องประดับเงินชาวเขาว่ามาจากประสบการณ์จากการใช้ชีวิต ร่วมกับธรรมชาติโดยมุ่งเน้น ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตและธรรมชาติ จึงทำให้เครื่องประดับชาวเขามี รูปแบบและรูปทรงที่เลียนแบบมาจาก สิ่งต่างๆ รอบตัวที่มีอยู่ในธรรมชาติ โดยได้นำรูปทรงเหล่านั้นมา คัดแปลง ปรับปรุงให้เข้ากันแล้วนำมาประกอบขึ้นเป็นลวดลายตามความคิดที่เห็นว่าสวยงามของช่างแต่ละคน อีกทั้งชาวเขาเผ่าลีซอ ยังได้แสดงความเชี่ยวชาญในการสื่อสารเรื่องวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณี ควบคู่ กับการเครื่องประดับได้เป็นอย่างดีลวดลายเครื่องประดับเงินชาวเขา หมู่บ้านศรีดงเย็น ที่นิยมทำและสืบทอดกันมานานนั้นมีลวดลายพื้นฐานอยู่ 3 ลาย ดังนี้ 1.ลายปลา 2.ลายผีเสื้อ 3.ลาย ดอกไม้ โดยลวดลายเหล่านี้จะมีการตัดทอนหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของรูปทรงและลวดลายในบางส่วน ซึ่ง ล้วนขึ้นอยู่กับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของช่างแต่ละคน

มีพร ปริญญาพล (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง อาชีพการทำเครื่องประดับเงินของชนเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมาและกระบวนการทำ เครื่องประดับเงินของชนเผ่ากะเหรี่ยง และเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชีพการทำเครื่องประดับเงินของ ชนเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำกลุ่มหรือผู้นำหมู่บ้านชาวเขาหมู่บ้านวัด พระบาทห้วยต้ม อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน จำนวน 2 คน ตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่ส่งเสริมการ ประกอบอาชีพการทำเครื่องเงินจำนวน 2 คน และผู้ประกอบการอาชีพการทำเครื่องประดับเงินหมู่บ้าน วัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ที่ประกอบอาชีพมาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน ทำการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบและสมบูรณ์แล้ว นำมาวิเคราะห์และเชื่อมโยงประเด็น ต่าง ๆ เพื่อรวบรวมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชนเผ่ากะเหรี่ยง โดยการ บรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ได้ผลสรุปดังนี้

ความเป็นมาของชนเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน พบว่า หมู่บ้านวัดพระบาทห้วยต้ม ตั้งอยู่ ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน เริ่มตั้งชุมชนครั้งแรกโดยมีชาว กะเหรี่ยงที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนาและครูบาชัยยะวงศาพัฒนาที่ออกเผยแผ่พุทธศาสนาไปยังที่ ต่างๆ ได้ติดตามกับครูบาวงศาพัฒนาเพื่อมาทำบุญและเพื่อนับถือศาสนาพุทธ

กระบวนการทำเครื่องประดับเงินพบว่า วัตถุประสงค์หลักที่ใช้คือ เม็ดเงิน โดยมีพ่อค้าคนกลางจะ เป็นคนนำมาให้ พร้อมกับลวดลาย อุปกรณ์ในการทำเครื่องประดับเงิน จะแบ่งได้เป็นประเภทดังนี้ อุปกรณ์การทุบ ได้แก่ ค้อนขนาดต่างๆ อุปกรณ์การขัด ได้แก่ แปรงทองเหลือง ตะไบ กระดาษทรายน้ำ อุปกรณ์การหลอม ได้แก่ เบ้าหลอม แม่พิมพ์ ที่สุบลม อุปกรณ์การรีด ได้แก่ เครื่องสำหรับรีดแผ่นเงิน เครื่องสำหรับดึงแผ่นเงินให้ตึง อุปกรณ์สำหรับแกะลาย วิธีการหลอมเงินต้องนำเม็ดเงินไปเผาไฟให้ ละลายแล้วเทลงแม่พิมพ์ทิ้งไว้ให้เย็น นำออกจากแม่พิมพ์ นำไปรีดให้เป็นแผ่น แล้วนำไปแกะลายตาม ต้องการ

การออกแบบลวดลายพบว่า ชาวบ้านไม่ได้ออกแบบเอง พ่อค้าคนกลางที่นำเมล็ดเงินมาให้ทำจะออกแบบให้ ชาวบ้านจะเก็บลวดลายเหล่านั้นไว้ เพื่อให้คนที่สนใจลวดลายดังกล่าวสั่งทำ ส่วนลวดลายเดิมของชาวกะเหรี่ยง สำหรับทำโลหะจะเป็นลายเกลียว คຸ່ມหูเป็นลักษณะปลายบาน สร้อยสำหรับห้อยคอเดิมชาวกะเหรี่ยงจะใช้ลูกปัด

โครงการส่งเสริม พบว่า มีเพียงโรงการเดียวเท่านั้น คือ เมื่อ พ.ศ. 2523 โดยการสนับสนุนของศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดลำพูน พัฒนาชุมชน องค์การยูนิเซฟและ โครงการสงเคราะห์เด็กยากจน โดยมีสมาชิกในโครงการจำนวน 18 คน ปัจจุบันไม่มีโครงการส่งเสริม เพราะชาวบ้านจะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อบริหารกันเอง

อรชร มณีสงฆ์ และคณะ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาหัตถกรรมท้องถิ่นและการตลาด ในพื้นที่โครงการหลวง : กรณีศึกษาชาติพันธุ์ลัวะ การศึกษามุ่งเน้นศึกษาในเชิงลึกเฉพาะในส่วนของชาติพันธุ์ลัวะในพื้นที่ บ้านละออบ ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ในการดูแลของโครงการหลวงแม่ลาน้อยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนคติความต้องการของชาติพันธุ์ลัวะ ที่มีต่อการผลิตผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมเฉพาะเครื่องเงิน ในด้านความสามารถในการผลิต ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ตลอดจนวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเชิงวัฒนธรรมสำหรับตลาดระดับบน พร้อมทั้งเสนอแนวทางในการพัฒนาตลาดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเชิงวัฒนธรรม สำหรับตลาดปัจจุบัน และตลาดระดับบน ได้ข้อสรุปว่า ลัวะบ้านละออบ ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ต.ห้วยห้อม ห่างจากอำเภอแม่ลาน้อยประมาณ 32 กิโลเมตร เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน “ยวงละเอ็ก” (บ้านละออบ) ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง

ผลการศึกษาพบว่าในด้านทัศนคติ เห็นว่า การผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและครัวเรือน เป็นสิ่งที่ดี ทำให้มีความรู้เพิ่ม และเป็นการเพิ่มรายได้ หากมีผู้มาส่งเสริมให้ผลิต ลักษณะงานฝีมือ ใช้เวลาในการทำงาน แต่ให้ราคาสูงกว่างานทั่วไป ทางกลุ่มเห็นว่า น่าสนใจ และอยากทำ และหากจะขอให้ไปสอนชาติพันธุ์เดียวกันแต่คนละหมู่บ้านในการผลิต สมาชิกที่ทำเป็นระบุว่ายินดีที่จะถ่ายทอด เพราะอยากเผยแพร่วัฒนธรรม

ด้านศักยภาพในการผลิต จากการสัมภาษณ์พบว่า ทางกลุ่มเครื่องเงินห้วยห้อม มีจำนวนสมาชิก 20 คน แต่ที่ทำประจำจะมีประมาณ 4-15 คน โดยแต่ละเดือนเฉลี่ยแล้วจะซื้อเมล็ดเงินในการผลิตเดือนละเฉลี่ยประมาณ 3 กิโลกรัม หรือประมาณปีละ 36 กิโลกรัม ทั้งนี้กำลังการผลิตของกลุ่มเองยังสามารถเพิ่มได้

ด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มได้ผลิตในปัจจุบัน รูปแบบดั้งเดิมก็ยังทำอยู่บ้าง หากมีผู้มาจ้างให้ผลิต แต่ทำน้อยมาก ส่วนมากงานที่ทำในปัจจุบันจะเป็นงานรูปแบบใหม่มากกว่า เพราะเมื่อผลิตออกมาแล้วขายได้ ผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมที่ทำการผลิตในหมู่บ้านได้แก่ สร้อยละว้า ปิ่นปักผม มีดพกละว้า ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ทำในปัจจุบันได้แก่ แหวน สร้อยคอ กำไล ซึ่งงานเกือบทั้งหมดเป็นงานรูปแบบใหม่ ช่องทางการจัดจำหน่ายเครื่องเงินละว้า มีจำหน่ายที่แหล่งผลิต จำหน่ายที่โครงการศิลปาชีพ แม่ฮ่องสอน ฝากขายกับโครงการหลวง มีการฝากขายที่ป่าสุพิศ บ้านสันติสุข แม่ลาหลวง ส่วนที่จังหวัดเชียงใหม่ มีจำหน่ายที่ร้านหัตถกรรมชาวเขา บางครั้งมีลูกค้ารายย่อยแถวถนนวัวลายสั่งบ้างแต่ไม่มาก จะมีพ่อค้าจากกรุงเทพและชลบุรีมาซื้อบ้างเป็นครั้งคราว

ปัญหาหลักของทางกลุ่มเครื่องเงินละว้า ได้แก่ ปัญหาด้านราคาเม็ดเงิน ซึ่งราคาเม็ดเงินสูงมากในปัจจุบัน

ด้านความคาดหวังของกลุ่ม กลุ่มต้องการได้รับคำสั่งซื้อเพิ่มขึ้น อยากให้มีคนสั่งซื้อประจำ อยากได้รับการช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบธุรกิจ อยากได้คนสอนลายเพิ่ม และอยากให้คนรู้จักวัฒนธรรมของลัวะมากขึ้น

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยได้ทำการระดมสมองร่วมกันและได้ผลสรุปว่า สำหรับเครื่องเงินบ้านละว้า นั้น ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินในเชิงวัฒนธรรมที่น่าจะได้รับการส่งเสริม และนำเข้าสู่ตลาดระดับบนได้ เนื่องจากมีคุณค่าและความหมายในเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ และน่าจะสามารถพัฒนารูปแบบให้เหมาะกับการเป็นสินค้าตกแต่งบ้านได้ ได้แก่ มีดพกแบบโบราณของลัวะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

งานหัตถกรรมของชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่เป็นแสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ซึ่งงานหัตถกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนที่ใช้ในการวิจัยคือ งานหัตถกรรมผ้าปัก และงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

แบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ที่ออกแบบโดยผู้วิจัย ตามหลักการของการออกแบบและแนวทางที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน แล้วทำการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากภาพร่างเสมือนจริงเพื่อหารูปแบบที่จะนำไปสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนและผลิตเป็นชิ้นงานต้นแบบเพื่อสรุปผลและอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. การสังเกต

ผู้ศึกษาใช้กระบวนการสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้การสังเกต การจดบันทึกและการบันทึกภาพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ วิถีชีวิต งานหัตถกรรมผ้าปัก และงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชนเผ่าเมี่ยน ข้อมูลที่เกี่ยวกับการสังเกตจะเป็นข้อมูลที่ใช้ในการประกอบการพิจารณาร่วมกับแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีวิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยการเลือกผู้ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการเขียนพรรณนาความ ซึ่งมีหัวข้อ ดังนี้

1. งานหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน ในประเด็น ด้านรูปแบบและลวดลาย ด้านการเลือกใช้วัสดุวัตถุดิบ และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้านหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

นาง ฟามเสี้ยว แซ่เต๋น อายุ 80 ปี

นาง เหมย แซ่เต๋น อายุ 70 ปี

นาง ไห่ เซาว์ อายุ 55 ปี

2. งานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินในประเด็น ด้านรูปแบบและลวดลาย ด้านการเลือกใช้วัสดุวัตถุดิบ และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้านหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

นาย กมล พงษ์ถิรเมธ อายุ 65 ปี

นาย นำชัย จารุศิลากุล อายุ 45 ปี

นาย สมควร กิตติพาคินันท์ อายุ 37 ปี

3. แบบประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง แบบประเมินรูปแบบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกผู้ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกแบบร่างที่ออกแบบโดยผู้วิจัย เพื่อหาต้นแบบแบบร่างที่จะนำไปสร้างแบบสอบถามของผู้บริโภคต่อไป แบบประเมิน เป็นแบบประเมินแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึงระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย ซึ่งเป็นแบบประเมิน ที่มีข้อความปลายเปิด (Open Ended Form)

ในการประเมินแบบร่างใช้ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแบบร่าง จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

นาย ภาณุตม์ มหาชนก	หัวหน้าแผนกออกแบบและพัฒนา บริษัท Lotus art de vivre
นางสาว ประณีต วรรณวิภูษิต	กรรมการบริษัทชมพูกาชาซิลเวอร์จำกัด
นาย สมัย โตเจริญ	นักออกแบบและเจ้าของสถาบันอักษมนิศิลป์
นาย กมล แซ่เต๋น	ผู้เชี่ยวชาญและเจ้าของบริษัทคอคยคำซิลเวอร์จำกัด
นาย ฉัฐพงษ์ สารพุลทรัพย์	อาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4. การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภค ต่อแบบร่างเสมือนจริง เครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภค ผู้ซื้อสินค้า ต่อแบบร่างเสมือนจริง เครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ต (Likert Scale) ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึงระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่มีข้อความปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมภาคเอกสาร เป็นขั้นตอนของการศึกษารวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จากแหล่งต่าง ๆ ให้มากที่สุด เช่น เอกสารงานวิจัย หนังสือ บทความวารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และจากแหล่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นขั้นตอนการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตวิถีชีวิต และ สภาพแวดล้อม

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในการผลิตและการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน

2.3 การศึกษาอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนที่ปรากฏในรูปแบบงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชนเผ่าเมี่ยน จากบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

2.4 การเก็บข้อมูลจากสอบถาม แบบประเมินแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผลิตเครื่องประดับ แล้วนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เพื่อพัฒนาแบบร่างและสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภค

2.5 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภค ผู้ซื้อสินค้าเครื่องประดับเงินร่วมสมัย ต่อแบบร่างเสมือนจริงเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน แล้วนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เพื่อพัฒนาต้นแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่า

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลภาคสนามและเอกสารที่เกี่ยวข้องมาศึกษาวิเคราะห์ และนำผลการศึกษาวิเคราะห์ที่ได้มาสรุป เรียบเรียงข้อมูล และนำเสนอด้วยการบรรยายพรรณนาเชิงวิเคราะห์เนื้อหา (Descriptive Research) ประกอบภาพเพื่อความชัดเจน

เกณฑ์การวิเคราะห์อัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนที่ปรากฏในงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยนใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ด้านรูปแบบและลวดลาย
2. การวิเคราะห์ด้านการเลือกใช้วัสดุวัตถุดิบ
3. การวิเคราะห์ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

การดำเนินการวิเคราะห์มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคเอกสาร มาจัดทำระบบข้อมูล
2. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์และจัดทำระบบข้อมูล
3. วิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนที่ปรากฏในรูปแบบงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชนเผ่าเมี่ยน จากบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ตามประเด็นและจุดมุ่งหมายของการศึกษา
4. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการออกแบบเครื่องประดับ
5. ปฏิบัติการออกแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่าจากองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้น

6. นำแบบร่างมาให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และคัดเลือกแบบร่าง
7. การเขียนแบบเสมือนจริง
8. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อแบบร่างเสมือนจริงที่คัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ
9. นำไปผลิตเป็นชิ้นงานต้นแบบ
10. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนและนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาออกมาออกแบบและพัฒนาเป็นเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่าและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยวิเคราะห์จากอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต, อัตลักษณ์ด้านงานหัตถกรรมผ้าปักและงานอัตลักษณ์ด้านงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขา ผู้วิจัยเสนอการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนด้านงานหัตถกรรมผ้าปัก
2. วิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนด้านงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน
3. ออกแบบเครื่องประดับที่ได้จากการศึกษา
4. วิเคราะห์แบบประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ
5. วิเคราะห์แบบสอบถามของผู้บริโภคต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริง
6. การผลิตชิ้นงานเครื่องประดับ

1. วิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนด้านงานหัตถกรรมผ้าปัก

1.1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวเขาที่เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมผ้าปัก ในประเด็นตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยนในประเด็นตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านรูปแบบและลวดลาย

ลวดลายต่างๆเกิดจากการนำวิธีการปักพื้นฐาน มาผสมกันอาจมีการใช้วิธีการปักพื้นฐานมากกว่าสองวิธีในหนึ่งลวดลาย ลวดลายที่ได้มีชื่อเรียกต่างกันไป แต่จะเป็นมาตรฐานลายปักอยู่ส่วนมากมักเป็นลายที่จดจำมาและได้รับถ่ายทอดมาจากรุ่นต่อรุ่น แม่หรือย่า ยาย เป็นคนถ่ายทอดให้หญิงชาวเมี่ยนส่วนมากจะปักผ้าเป็นตั้งแต่อายุยังน้อย

การปักผ้าของสตรีชาวเมี่ยนมักจะกระทำกันในเวลาว่าง โดยมีการรวมกลุ่มกันในการปัก เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิด และทัศนคติต่างๆ ไม่จำกัดแต่ความรู้เรื่อง การปักผ้า บทสนทนาบางทีก็เกี่ยวโยง ไปถึงเรื่องครอบครัว ข่าวสารและข้อมูลอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

การปักกลายของเย้ามีวิธีการปักอยู่หลายแบบ ซึ่งทำให้เกิดลวดลายที่แตกต่างกันไป แต่จะมีวิธีหลักๆ อยู่ 4 วิธี คือ (เหมย แซ่เต๋น. 2555: สัมภาษณ์) คล้ายกับ มงคล จันทร์บำรุง (2534: 31) กล่าวว่าการปักกลายของเย้ามีวิธีการปักอยู่หลายแบบ ซึ่งทำให้เกิดลวดลายที่แตกต่างกันไป แต่จะมีอยู่ 4 วิธีหลักคือ

1. การปักกลายเส้น (ก๊ว ก๊ว) คือ การปักกลายโดยฝีเข็มสม่ำเสมอเป็นเส้นตรง
2. การปักกลายขัด (โง่งเกียม) คือ การปักกลายโดยสอดเข็มขึ้นลงขัดกับเส้นผ้าจะปักได้ทั้งตามแนวนอนและแนวตั้ง
3. การปักกลายสอง (โง่ง ทิว) คือ การปักผ้าโดยสอดเข็มลอดผ้า 2 เส้น แล้วดึงปลายเข็มขึ้นจากนั้นสอดเข็มลอดผ้าอีก 2 เส้น อย่างสม่ำเสมอไม่ว่าตามแนวนอนหรือแนวตั้ง
4. การปักไขว้ (โง่ง คับ ยับ) คือ การปักกลายแบบสอดเข็มขึ้นลงข้ามเส้นผ้าครั้งละสองเส้น โดยให้ฝีเข็มไขว้กันเป็นกากบาท

ที่มาและลวดลายส่วนใหญ่มีแนวคิดจากธรรมชาติโดยเฉพาะจากพืช สัตว์และสิ่งรอบตัว จากคติความเชื่อจากลวดลายเรขาคณิต โดยลวดลายเป็นการใช้ลายประกอบ เกิดจากลายขนาดเล็กประกอบกันเป็นลายขนาดใหญ่ การปักลวดลายแต่ละครั้งจะมีการวางแผนตั้งแต่ต้นจนจบว่าจะให้ลายอะไรอยู่ในจุดไหน ปักไล่ไปตั้งแต่ตีนผ้าไปจนเสร็จ โดยมีการปิดทับลายที่ปักเสร็จแล้วด้วยเศษผ้ากันไม่ให้ลายเพื่อนอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจุบันลวดลายต่างๆ ได้หายไปและเหลือที่ยังคงมีการปักไว้ไม่ก็ลวดลายซึ่งพบว่าในปัจจุบันลวดลายที่พบมีอยู่ประมาณ 12 ลวดลาย ที่ยังคงมีการปักอยู่ในกลุ่มของสตรีชาวเย้าบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้านอกจากมีความวิจิตรงดงามแล้วยังสะท้อนถึงสถานะภาพและวัยของผู้ใช้ คือ วัยหนุ่มสาวจะใช้ผ้าที่มีลวดลายใหญ่ สีสดใสในโทนเดียวกัน ไม่ฉูดฉาด ตรงกันข้ามกับผู้สูงอายุ นิยมใช้ผ้าที่มีลวดลายเล็กๆละเอียด สีสนิมดูจืด ผู้หญิงมักใช้ลวดลายมากกว่าผู้ชาย ลวดลายของผู้ชายส่วนใหญ่ปรากฏเพียงตามชายผ้า ชายเสื้อและชายกางเกง

ชาวเย้าบ้านป่ากลางนิยมใช้สีในการปักผ้าเพียง 5 สี ในหนึ่งลวดลาย แต่ไม่จำกัดเรื่องการใช้สีว่าจะใช้สีอะไร อยู่ที่ความชอบของแต่ละบุคคล แต่จะใช้สีในการปักกลายแค่ 5 สีเท่านั้นไม่เกินไป โดยมีสีพื้นเป็นสีเข้ม เพื่อให้ลวดลายดูโดดเด่น

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

พามเสี่ยว แซ่เต๋น (2555: สัมภาษณ์) กล่าวว่า สมัยก่อนต้องทอผ้าพื้นและข้อมสีฟ้าพื้นเอง เริ่มตั้งแต่การปลูกฝ้ายไปจนถึงการข้อมเป็นผืน ส่วนด้ายหรือไหมสีสนิมต่างๆ นั้นจะมีพ่อค้าชาวจีนนำมาขาย มีทั้งด้ายไหมพรม และไหมญี่ปุ่นต่างจากปัจจุบันมากซึ่งมีจำหน่ายทั้งหมด ไม่ต้องมาเสียเวลาทอผ้าอีกแล้ว

ผ้าฝ้ายสีพื้นและด้ายหลายสีเป็นวัตถุดิบหลักในการปักผ้า โดยการปักผ้าจะใช้เพียงเข็มและฝีมือนของผู้ปักเท่านั้น โดยหาซื้อได้ที่ร้านขายผ้าของหมู่บ้าน ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดเป็นของคนไทยพื้นราบที่ชาวเมียนไปหาซื้อมาจำหน่ายอีกทีหนึ่ง

ผ้าที่นิยมนำมาปักคือผ้าฝ้าย จะตาถี่หรือตาห่างแล้วแต่คนปัก ไหมหรือด้ายก็เช่นกัน แต่ที่นิยมมากที่สุดน่าจะเป็นไหมหรือด้ายสำหรับปักครอสติส เนื่องจากมีสีให้เลือกหลายหลายและเส้นไหมหรือด้ายมีความแข็งแรงและไม่ค่อยเป็นขนเวลาซัก ต่างจากไหมพรม

ด้านเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

การปักผ้าของเมียนจะไม่ปักขึ้นปักลงเหมือนกับที่คนไทยนิยมปักกัน แต่เมียนจะปักผ้าจากด้านหลังไปยังด้านหน้าของผ้า การปักผ้าของชาวเมียนจะจับผ้า และจับเข็มแตกต่างกับเผ่าอื่น ๆ เมียนจะปักผ้าจากด้านหลังผ้าขึ้นมา ยังด้านหน้าของผ้า

การปักลายส่วนใหญ่ของเมียนจะใช้เข็มสอดจากด้านบนลอดเส้นฝ้ายทแยงขึ้นมาด้านบน โดยให้เข็มทำมุมกับผ้าที่แคบที่สุด แล้วจึงดึงเข็มขึ้นเพื่อปักใหม่ ดังนั้น การจับผ้าของเมียนจึงต้องใช้ด้านหน้าของผ้าคว่ำลง โดยใช้นิ้วหัวแม่มือจับข้างบน (ด้านหลังของผ้า) แล้วใช้นิ้วทั้ง 4 รองล่างเอาไว้ เมื่อปักเสร็จแล้วแต่ละแถวจะพับผ้าห่อไว้ ซึ่งบางคนอาจไม่เคยมองดูด้านหน้าของลายปักเลยตั้งแต่ต้นจนจบ

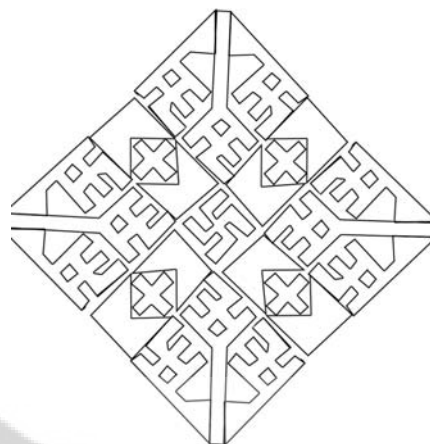
ในการปักจะมีการวางแผนก่อนเสมอว่าจะให้ลายใดอยู่ในตำแหน่งใด หรือจะใช้สีอะไรในลวดลายนั้นๆ จากนั้นจึงเริ่มปักผ้าโดยเริ่มปักจากการทางชายผ้าขึ้นมาจนสุด ซึ่งลวดลายต่างๆจะถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน ชาวเมียนให้ความสำคัญเรื่องการปักที่ถูกวิธีมาก นิยมการปักแบบโค้งดัดยับ ซึ่งไม่ยุ่งยาก แต่สามารถประดิษฐ์ลวดลายใหม่ๆได้

ส่วนใหญ่หญิงชราจะปักลายได้ปราณีตและละเอียดกว่าหญิงสาวเนื่องจากหญิงชรามีความชำนาญและมีทักษะสูงกว่า ส่วนหญิงสาวจะเน้นความรวดเร็วและรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจ

1.2 วิเคราะห์ผลงานหัตถกรรมผ้าปักด้านรูปแบบลวดลาย ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ และด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบผลงานหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาเผ่าเมียนบ้านป่ากลางที่เป็นข้อมูลรูปถ่าย อย่างเจาะจงจำนวน 12 ลวดลาย เป็นลวดลายที่ปรากฏและเป็นลวดลายที่มีความนิยม ซึ่งพบว่ามีการปักกันอย่างแพร่หลายในกลุ่มของสตรีชาวเขาเผ่าเมียนบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยนำมาวิเคราะห์ในประเด็นด้านต่างๆ ดังนี้ คือ ด้านด้านรูปแบบลวดลาย ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบและด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

รูปแบบที่ 1 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 8 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายเมงมูม” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต ประกอบจากลายขนาดเล็ก โดยจัดวางองค์ประกอบในรูปทรงสี่เหลี่ยม

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม มีลักษณะคล้ายการชักใยของเมงมูม หรือลักษณะของรังเมงมูม

รูปแบบที่ 2 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 9 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ฟามซิง(ผีสามดาว)” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต ประกอบจากลายขนาดเล็ก โดยจัดวางองค์ประกอบในรูปทรงสี่เหลี่ยม

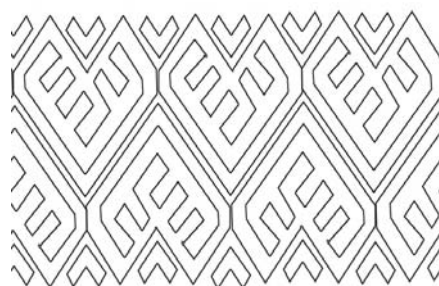
ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีขาวเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม มีลักษณะเลียนแบบมาจากรูปดาว 3 ดวง ทับซ้อนกัน ซึ่งเชื่อว่ามาจากภาพวาดของเทพยดา และเทพเจ้าที่ชาวเมี่ยนนับถือเพราะเชื่อว่าเป็นภาพผีใหญ่

รูปแบบที่ 3 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 10 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “องกว้าง” เป็นลายเก่าแก่ ที่ใช้ปักผ้าและสวมใส่ในพิธีกรรมต่างๆ มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต ประกอบจากลายขนาดเล็ก โดยจัดวางองค์ประกอบในรูปทรงหัวใจสลับไขว้กันแบบฟันปลา

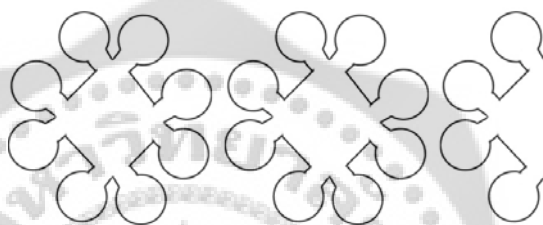
ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี โดยปักเว้นสลับสีเป็นช่วงๆ

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม ใช้แสดงถึงภูมิประเทศของจังหวัด เช่น ต้นไม้ ภูเขา หรือแม่น้ำ

รูปแบบที่ 4 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 11 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายลุ่มเจียว” มีลักษณะเป็นลายเรขาคณิต มีศูนย์กลางเป็นสี่เหลี่ยมและมีแขนพุ่งออกจากมุมทั้งสิ้นจำนวน 8 แขน

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม เป็นลายที่เลียนแบบมาจากรอยเท้าของแมว เป็นลายที่ใช้ปักผ้าเพื่อสวมใส่ในงานพิธีต่างๆ

รูปแบบที่ 5 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 12 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายข้อมทิว” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต ประกอบจากลายขนาดเล็ก โดยจัดวางองค์ประกอบในรูปทรงสี่เหลี่ยม ที่มีการกระจายตัวออกจากจุดศูนย์กลาง

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีขาวเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม เป็นสัญลักษณ์ของดวงใจสวรรค์เป็นดวงใจของวิญญาณของลูกวนที่เป็นผู้ปกป้องช่วยเหลือและมีเมตตา

รูปแบบที่ 6 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 13 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายตุ๊กตาเข้า” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต ประกอบจากลายขนาดเล็ก โดยจัดวางองค์ประกอบกันเกิดเป็นลวดลายขนาดใหญ่

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม เป็นสัญลักษณ์ของห้าส่องสัตว์ หรืออาการข่องคักสัตว์ หรืออาการก้มตัวเตรียมจู่โจมของคนล่าสัตว์

รูปแบบที่ 7 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 14 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายโซ่งขาว (บิด, เบี้ยว)” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิตในกรอบสี่เหลี่ยม คล้ายลายประแจจีนหรือสวัสดิกะ

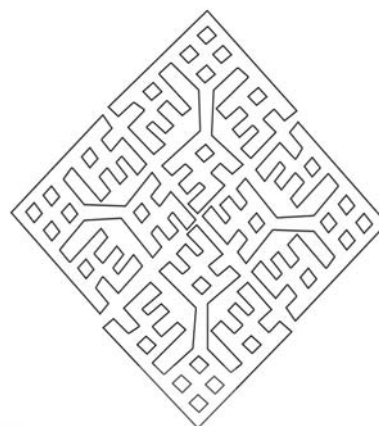
ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี ปักเรียงลวดลายเป็นแถวต่อเนื่องกัน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม เป็นแนวคิดในการตั้งชื่อของเด็ก (โซ่ง) ไรครอบครัวที่เขาารู้สึกว่าเขามีความพอเพียงแล้ว สำหรับการมีลูก

รูปแบบที่ 8 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 15 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายข่อบดับ” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต ประกอบจากลายขนาดเล็ก โดยจัดวางองค์ประกอบในรูปทรงสี่เหลี่ยมจัดวางเป็นลวดลายขนาดใหญ่

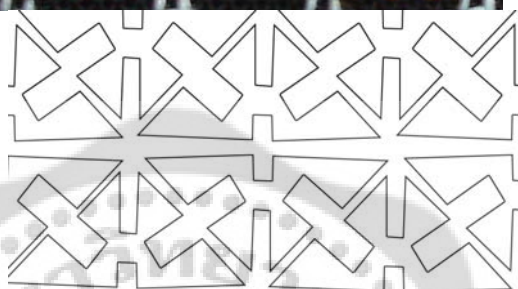
ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม เป็นลายที่เลียนแบบลายข่อบทิว ซึ่งเป็นลายดั้งเดิม โดยการเพิ่มสีเส้นของด้ายให้ดูสดใสขึ้น

รูปแบบที่ 9 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 16 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายมั่งขาว” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต ประกอบจากลายสามเหลี่ยมหน้าจั่วขนาดเล็ก นำมาจัดวางองค์ประกอบเป็นลายขนาดใหญ่

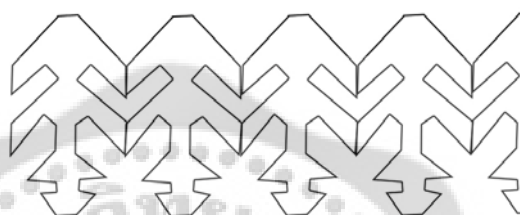
ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม เป็นลายที่เลียนแบบมาจากลายปักของชาวม้ง แต่ใช้วิธีปักสอดของชาวเข่า เชื่อว่ามีแนวคิดจากการส่องแสงของพระอาทิตย์ที่ส่องมายังโลก

รูปแบบที่ 10 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านปากกลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 17 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายซง” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต

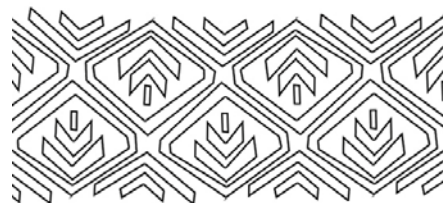
ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสี

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม เป็นลายโบราณ มีแนวคิดมาจากโบเพิร์น

รูปแบบที่ 11 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 18 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลาย โฉงซง” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต โดยจัดวางองค์ประกอบในรูปทรงสี่เหลี่ยมวางสลับพื้นปลา

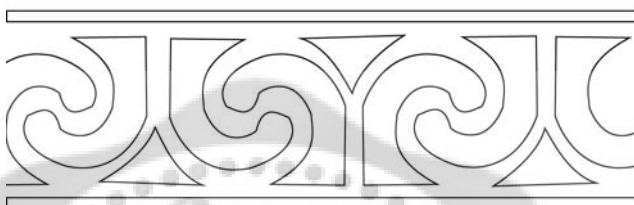
ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสีเว้นเป็นช่วงๆ

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม เป็นลายที่ปรับปรุงมาจากลายซงหรือลายไบเฟิร์น ให้มีความสวยงามและละเอียดมากขึ้น

รูปแบบที่ 12 ผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 19 ลายผ้าปักชาวเขา

ด้านรูปแบบลวดลาย

รูปแบบลวดลายนี้มีชื่อเรียกว่า “ลายโจ่งจาว” มีลักษณะเป็นลายเส้นเรขาคณิต คล้ายลายก้านขด จัดวางลวดลายสลับบนล่างให้ลวดลายเกาะเกี่ยวกัน

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเลือกใช้ผ้าสีดำเป็นพื้นและปักลวดลายด้วยไหมหลากสีให้เกิดความโดดเด่น

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการปักจากด้านหลังให้ลายปรากฏด้านหน้า มีการเน้นสีของเส้นด้าย ทำให้เกิดความสวยงาม มีลายที่มีแนวคิดมาจากยอดพีชที่มีลักษณะม้วนงอ

ผลจากการวิเคราะห์ผลงานหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 12 รูปแบบ ข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้

ลวดลายของงานหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง พบว่าลวดลายส่วนใหญ่ได้จากธรรมชาติโดยเฉพาะพืชและสัตว์ จากสิ่งแวดลอมรอบๆ ตัว จากคติความเชื่อ โดยลวดลายมีลักษณะเป็นลายเรขาคณิตใช้การประกอบลายในการสร้างสรรค์ลาย โดยใช้ลวดลายขนาดเล็ก มาจัดองค์ประกอบเป็นลวดลายขนาดใหญ่ มีลักษณะการจัดวางเป็นแบบแผน โดยมีที่มาของลวดลายมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. กิดจากความเชื่อในด้านศาสนาและประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยลาย

- ลายฟามซิง(ผีสามดาว)
- ลายของกว้าง
- ลายข่อมทิว
- ลายตุ๊กตาเข้า
- ลายโซ่งงาว (บิด, เบี้ยว)
- ลายข่อมดับ

2. เกิดจากอิทธิพลธรรมชาติและสิ่งแวดลอม ประกอบด้วย

- ลายแมงมุม
- ลายลุ่มเจียว
- ลายมั่งขาว
- ลายซง
- ลายโล่งซง
- ลายโล่งงาว

ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัตถุดิบในการปักโดยนิยมใช้ผ้าพื้นสีเข้ม และปักลวดลายด้วยด้ายสีสันต่างๆ ให้เกิดความสวยงาม และมีสีสันสดใสสะอาดตา

ใช้เทคนิคการปักลวดลายจากด้านหลังให้ปรากฏบนด้านหน้า โดยการปักจากชายผ้าไล่ขึ้นไป และการใช้สีสรรค์ในการปักโดยมีสีพื้นเป็นสีดำหรือสีเข้มและใช้สีต่างๆ กันมากกว่า 5 สี ในการปักลวดลายลวดลายที่ได้จึงมีสีสันสะอาดตา

2. วิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนด้านงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน

2.1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวเขาที่เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน ในประเด็นตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านรูปแบบและลวดลาย

เครื่องประดับเงินมีความสำคัญต่อชาวเมี่ยนมาก เหมือนกับพวกชาวเขาอื่นๆ ในประเทศไทยที่นิยมใช้เครื่องประดับเงิน (Margaret. 1978: 179) แต่สำหรับเมี่ยนเงินได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมานานแล้วจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้ว่าการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่มีการเลี้ยงผีฟ้า และเลี้ยงผีใหญ่ต้องใช้เงินแท่ง เหรียญเงิน หรือ เครื่องประดับที่เป็นเงินอย่างใดอย่างหนึ่งใส่ขาสารห่อด้วยผ้าขาวซึ่งเรียกว่า “ซี เกียน” มาเป็นเครื่องเช่นไหวอย่างหนึ่งด้วย ในพิธีแต่งงานก็เช่นกัน เริ่มตั้งแต่การหมั้น ต้องหมั้นด้วยกำไลเงินและแท่งเงินก่อน ค่าสินสอดทองหมั้นก็กำหนดด้วยค่าเงินแท่ง (ฮาง) ในพิธีแต่งงานแบบใหญ่ทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวต้องติดแผ่นเงินที่เรียกว่า “ย่าน เปียง” (ดอกไม้เงิน)

ที่ผ้าโพกศีรษะเจ้าบ่าว และผ้าคลุมหน้าของเจ้าสาวตามลำดับ (มงคล. 2528: ไม่ปรากฏหน้า) นอกจากนี้แล้วบิดามารดาขังนิยมใช้เหรียญเงินหรือกระดุมเงินติดที่หมวกเด็กของทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย ทำเป็นเครื่องราง เพื่อป้องกันผีร้ายมารบกวนเด็ก ในสมัยก่อนที่เข้าติดต่อกับชายกับจีนฮ้อ ยังใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งมีเงินแถบ (เงินรูปของอินเดีย) และเงินหมั้น (เงินฝรั่งอิน โดจีน) เงินจึงเป็นสิ่งที่กำหนดฐานะทางเศรษฐกิจของเมี่ยนด้วย

ลวดลายเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มลวดลายเรขาคณิต เป็นลวดลายของเครื่องประดับแบบชาวเขา
 2. กลุ่มลายพรรณพฤกษา (โดยเฉพาะดอกไม้) และสัตว์ (ผีเสื้อ, ปลา, นก) เป็นลวดลายของเครื่องประดับแบบชาวเขา ที่มีทั้งการใช้ในการตกแต่งเครื่องประดับเงินล้วนและเป็นลวดลายของงานลงยา

3. กลุ่มลายฉลุแบบจีน เป็นรูปแบบที่นิยมของตลาดมักมีลูกค้าสั่งทำ

4. กลุ่มลายหยู้อี้ เป็นลวดลายที่ใช้กับงานลงยาแบบภาคกลางเป็นรูปแบบที่นิยมของตลาดเช่นกัน

5. กลุ่มลายร่วมสมัย เป็นลายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งรอบตัวทั่วไปในปัจจุบัน เช่น ลายโลมา ดอกกุหลาบ ก้างปลา

ด้านวัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุหรือวัตถุดิบในการทำเครื่องประดับเงินชาวเขาจะใช้วัสดุหลักคือ เนื้อเงินบริสุทธิ์ ในการทำเครื่องประดับเงินชาวเขา โลหะเงินที่ใช้จะต้องมีความบริสุทธิ์ของเนื้อเงินไม่น้อยกว่า 92.5% มีโลหะอื่นผสมอยู่

ได้แต่ต้องไม่เกิน 7.5% ส่วนเงินบริสุทธิ์ 100% เดิมนั้นจะใช้ไม่ได้ เพราะเนื้อเงินอ่อนมาก

ด้านเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

เริ่มตั้งแต่การหลอมให้เม็ดเงินละลายด้วยไฟความร้อนสูง ซึ่งเม็ดเงินบริสุทธิ์เหล่านี้จะนำเข้ามาจากประเทศจีนและออสเตรเลีย เหตุที่ต้องนำเข้าก็เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีแร่เงินมากเพียงพอในการผลิต เป็นอุตสาหกรรม และการหลอมเงินเองจะมีราคาสูงกว่า สามารถควบคุมคุณภาพของเงินได้ว่าบริสุทธิ์และไม่มีการเจือปนการเผาเม็ดเงินนั้นจะใช้ระยะเวลาประมาณ 40 นาที จนละลายกลายเป็นของเหลวจึงนำไปเทใส่บล็อกที่มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้ามี อุณหภูมิใกล้เคียงกันเพื่อให้เงินแข็งตัวพร้อมกันทุกส่วน เมื่อเม็ดเงินละลายหมดข้างแค้ก็ไม่รอช้าเทใส่บล็อกที่เตรียมไว้ พริบตาเดียวธาตุเงินที่มีสถานะของเหลวก็กลายเป็นแท่งเงินแข็งทันที ถึงช่วงนี้ช่างจะทิ้งไว้ให้ความร้อนคลายสักพัก แล้วใช้หม้อนุบเพื่อไปสู่กระบวนการนำเข้าสู่เครื่องรีดให้แบนออกมาเป็นแผ่น โดยนำแท่งเงินที่มีความหนาประมาณ 2 เซนติเมตร เข้าสู่เครื่องรีดหลายๆ ครั้งจนเป็นแผ่นเงินบางพอที่จะไปสู่กระบวนการต่อไป

หากต้องการทำให้เป็นกำไรข้อมือก็นำแผ่นเงินไปตัดแล้วเจาะลายตกแต่งได้เลย แต่ถ้าหากต้องการให้เป็นสร้อยคอก็ต้องนำแผ่นเงินที่ตัดแล้วไปเข้าเครื่องรีด เส้น ให้ออกมามีเป็นลักษณะเส้นเล็กๆ ตามที่ต้องการบนเครื่องจักร กรรมวิธีนี้ใช้การออกแรงมากที่สุด ทำหลายๆ ครั้งจนได้ขนาดเส้นตามที่ต้องการแล้วก็ไปสู่กระบวนการแต่งเครื่องเงิน ตั้งแต่คัมพู แหวน สร้อยคอ ไปยังเครื่องประดับอื่นๆ ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ความละเอียดในการตกแต่ง เมื่อเสร็จแล้วก็จะนำไปสู่ขั้นตอนของการเผาเครื่องเงินให้มีความมันเงาและมี สีออกดำๆ

2.2 วิเคราะห์ผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ด้านรูปแบบลวดลาย ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบและด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้เลือกชิ้นงานผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลางที่เป็นข้อมูลรูปถ่าย อย่างเจาะจงจำนวน 12 ชิ้นงาน เป็นชิ้นงานที่ปรากฏและเป็นชิ้นงานที่เป็นเอกลักษณ์ใช้ประดับตกแต่งร่วมกับเครื่องแต่งกายประจำเผ่าของสตรีและบุรุษชาวเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยนำมาวิเคราะห์ในประเด็นด้านต่างๆ ดังนี้ คือ ด้านรูปแบบลวดลาย ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบและด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ชิ้นงานที่ 1 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 20 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นห่วงคอ หรือ ว่องคอ มีลักษณะเป็นห่วงวงรีหัวเรียวท้ายเรียววางทับซ้อนกันห้าห่วง ประกอบกันเป็นห่วงคอ มีการประดับตกแต่งลวดลายเป็นงานสลักลงบนพื้นผิวในส่วนของห่วงด้านหน้าและส่วนของตัวยึดตะขอด้านหลัง ลวดลายเป็นลายเส้นเรขาคณิต ตัดทอนมาจากรูปทรงของใบไม้ดอกไม้

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นท่อแล้วขดเป็นรูปทรงตามที่ต้องการ เชื่อมประกอบด้วยน้ำประสานให้เป็นห่วงคอมีลักษณะห่วงเรียงกันลดหลั่นแบบขั้นบันได ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลมในการสร้างสรรค์ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน

ชิ้นงานที่ 2 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 21 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นสร้อยคอ มีลักษณะเป็นห่วงคอที่มีการประดับด้วยตุ้ดตุ้ดและสร้อยระย้า ประกอบกันเป็นสร้อยคอขนาดใหญ่ มีการประดับตกแต่งด้วยตุ้ดตุ้ดขนาดเล็กเป็นสายยาวและตัวจี้ลวดลายโบราณส่วนตัวห่วงคอเป็นลายฉักเทคนิคแบบเมี่ยนโบราณ ลวดลายที่ประดับตกแต่งเป็นลายเส้นเรขาคณิต ตัดทอนมาจากรูปทรงของดอกไม้ และลายเรขาคณิตอย่างง่ายเช่น วงกลม เส้นตรง สามเหลี่ยม

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นห่วงคอ เชื่อมประกอบกับสร้อยระย้าตุ้ดตุ้ดด้วยห่วงให้เป็นสร้อยคอระย้ามีลักษณะของสายสร้อยระย้าเรียงกันลดหลั่นเต็มแผงอก ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลมในการสร้างสรรค์ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน ทำให้ชิ้นงานมีการเคลื่อนไหวและมีเสียง

ชิ้นงานที่ 3 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 22 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นเครื่องประดับชายผ้า ชายเลื้อย มีลักษณะคล้ายจี้ประดับด้วยตุ้ดั่ง กระจพรวน ลายขดรูปทรงกลม ประกอบกันเป็นจี้ไว้สำหรับเข็บติดชายเสื้อหรือชายผ้า ใช้ประดับตกแต่งเป็นกลุ่มมีลักษณะเป็นจี้ดอกไม้ห้อย ด้วยตุ้ดั่ง กระจพรวน กระจบองขนาดเล็ก ลวดลายที่ประดับตกแต่งเป็นลายเส้นเรขาคณิต ตัวจี้ตัดทอนมาจาก รูปทรงของดอกไม้ ตุ้ดั่งเป็นกระจพรวนและกระจบองติงา ซึ่งเป็นเครื่องใช้ของชาวเมี่ยนโบราณ ห้อยรอยต่อกัน เป็นแถว

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นชิ้นงานเล็กๆ นำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานขนาดใหญ่ ประกอบด้วยจี้ดอกไม้ห้อยติดด้วย ตุ้ดั่ง กระจพรวน ร้อยต่อกัน ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลมในการสร้างสรรค์ ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน ประกอบต่อกันด้วยห่วงขนาดเล็ก ทำให้ชิ้นงานมีการเคลื่อนไหวและมีเสียง

ชิ้นงานที่ 4 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 23 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นสร้อยคอ มีลักษณะสร้อยคอที่มีการประดับด้วยชิ้นงานขนาดใหญ่ที่ประกอบจากจี้และและตุ้ดตุ้ด ประกอบกันเป็นสร้อยคอ ประกอบด้วยจี้ปลา ที่ห้อยด้วยตุ้ดตุ้ดจำพวกกระพรวนและของใช้ขนาดเล็กๆ เช่น ไม้ และหู แหนบ และตุ้ดตุ้ดขนาดเล็ก ที่ประดับตกแต่งเป็นรูปทรงธรรมชาติ และลายเส้นเรขาคณิต

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นชิ้นงานเล็กๆ นำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานขนาดใหญ่ ประกอบด้วยจี้ปลา ห้อยติดด้วย ตุ้ดตุ้ด กระพรวน ของใช้ขนาดเล็ก ร้อยต่อกัน ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลมในการ สร้างสรรค์ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน ประกอบต่อกันด้วยห่วงขนาดเล็กและสร้อยถัก ทำให้ชิ้นงานมีการเคลื่อนไหวและมีเสียง

ชิ้นงานที่ 5 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 24 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นห่วงคอระย้า มีลักษณะห่วงคอที่มีการประดับด้วยจี้และและตุ้งติ้ง ประกอบกันเป็นสร้อยคอ ประกอบด้วยจี้ปลา จี้ผีเสื้อ จี้ลายฉลุ จี้ดอกไม้ ที่ห้อยด้วยตุ้งติ้งจำพวกกระพรวน และพุ่ตุ้งติ้งขนาดเล็ก รูปแบบลวดลายที่ปรากฏเป็นมาจากธรรมชาติ ลวดลายที่ปรากฏมาจากสัตว์พืช และวัฒนธรรม

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นชิ้นงานเล็กๆ นำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานขนาดใหญ่ ประกอบด้วยจี้ปลา จี้ผีเสื้อ จี้ลายฉลุ จี้ดอกไม้ ห้อยติดด้วย พู่ตุ้งติ้ง กระพรวน ร้อยต่อกันเป็นแผงขนาดใหญ่ มีการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการฉลุลาย วิธีการขดลวด การคูล การตอก ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลมในการสร้างสรรค์ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน ประกอบต่อกันด้วยห่วงขนาดเล็กและสร้อยถัก ทำให้ชิ้นงานมีการเคลื่อนไหวและมีเสียง

ชิ้นงานที่ 6 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 25 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นสร้อยระย้า มีลักษณะแผงที่มีการประดับด้วยจี้และและตุ้ตึงเป็นชั้นๆ ประกอบกันเป็นสร้อยระย้า ที่ประกอบด้วยจี้แผ่นยาวที่มีลายคูลแบบจีน ห้อยด้วยจี้ดอกไม้พุ่ตุ้ตึงจำพวกกระพรวน และกระบองตึงาขนาดเล็ก รูปแบบลวดลายที่ปรากฏเป็นมาจากธรรมชาติ และลายเรขาคณิต

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรคผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นชิ้นงานเล็กๆ นำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานขนาดใหญ่ จี้แผ่นยาวที่มีลายคูลแบบจีน ห้อยด้วยจี้ดอกไม้พุ่ตุ้ตึงจำพวกกระพรวน และกระบองตึงาขนาดเล็ก ร้อยต่อกันเป็นแผงขนาดใหญ่ มีการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการขดลวดเป็นดอกไม้ การคูล การตอกลาย ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลมในการสร้างสรรค์ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน ประกอบต่อกันด้วยห่วงขนาดเล็กและสร้อยถัก ทำให้ชิ้นงานมีการเคลื่อนไหวและมีเสียง

ชิ้นงานที่ 7 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 26 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นสร้อยระย้า มีลักษณะแฉงที่มีการประดับด้วยจี้และและตุ้งติ้งเป็นชั้นๆ ประกอบกันเป็นสร้อยระย้า ที่ประกอบด้วยจี้แผ่นยาวที่มีลายคุลแบบจีน ห้อยด้วยจี้ลงยาสีลายขด จี้ดอกไม้พุ่ตุ้งติ้งจำพวกกระพรวน และกระบองตี่งานขนาดเล็ก รูปแบบลวดลายที่ปรากฏเป็นมาจากธรรมชาติ และลายเรขาคณิต

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นชิ้นงานเล็กๆ นำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานขนาดใหญ่ จี้แผ่นยาวที่มีลายคุลแบบจีน ห้อยด้วยจี้ดอกไม้พุ่ตุ้งติ้งจำพวกกระพรวน และกระบองตี่งานขนาดเล็ก ร้อยต่อกันเป็นแฉงขนาดใหญ่ มีการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการขดลวดเป็นดอกไม้ การคุล การตอกลาย และมีการลงยาเพื่อเพิ่มสีสันให้ชิ้นงาน ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลมในการสร้างสรรค์ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน ประกอบต่อกันด้วยห่วงขนาดเล็กและสร้อยถัก ทำให้ชิ้นงานมีการเคลื่อนไหวและมีเสียง

ชิ้นงานที่ 8 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 27 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นสร้อยระย้า มีลักษณะแฉงที่มีการประดับด้วยจี้และและตุ้ดั่งเป็นชั้นๆ ประกอบกันเป็นสร้อยระย้า ที่ประกอบด้วยจี้ลายคุลแบบจีน จี้ดอกไม้ฟูตุ้ดั่งจำพวกกระพรวน อวูชจำลอง เหรียญเงินและกระบองตีงาขนาดเล็ก รูปแบบลวดลายที่ปรากฏเป็นมาจากธรรมชาติ และลายเรขาคณิต

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นชิ้นงานเล็กๆ นำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานขนาดใหญ่ ประกอบด้วยจี้แบบและขนาดต่างๆ เช่นจี้ลายคุลแบบจีน จี้ดอกไม้ฟู และฟูตุ้ดั่งจำพวกกระพรวน อวูชจำลอง เหรียญเงินและกระบองตีงาขนาดเล็ก ร้อยต่อกันเป็นแฉงขนาดใหญ่ มีการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการขดลวดชิ้นงานรูปแบบต่างๆ เช่น ดอกไม้ กระพรวน การคุล การตอกลาย ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลมในการสร้างสรรค์ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน ประกอบต่อกันด้วยห่วงขนาดเล็กและสร้อยถัก ทำให้ชิ้นงานมีการเคลื่อนไหวและมีเสียง

ชิ้นงานที่ 9 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 28 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นสร้อยคอ มีลักษณะสร้อยคอที่มีการประดับด้วยจี้ขนาดใหญ่ที่ห้อยตกแต่งด้วยจี้และพู่ตั้งตั้ง ประกอบกันเป็นสร้อยคอ ประกอบด้วยจี้ลงยารูปผีเสื้อขนาดใหญ่ ที่ห้อยด้วยตุ้ตั้งตั้งจำพวกกระพรวนและของใช้ขนาดเล็กๆ เช่น ไม้จิ้มฟัน แหวน และพู่ตั้งตั้งขนาดเล็ก ที่ประดับตกแต่งเป็นรูปทรงธรรมชาติ และลายเส้นเรขาคณิต

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นชิ้นงานเล็กๆ นำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานขนาดใหญ่ ประกอบด้วยจี้ผีเสื้อลงยาขนาดใหญ่ห้อยติดด้วย ตุ้ตั้งตั้ง กระพรวน ของใช้ขนาดเล็ก ร้อยต่อกัน ใช้อุปกรณ์มีคมหรือเหล็กปลายแหลม ในการสร้างสรรค์ลวดลายประดับลงบนชิ้นงาน ประกอบต่อกันด้วยห่วงขนาดเล็กและสร้อยถัก ทำให้ชิ้นงานมีการเคลื่อนไหวและมีเสียง

ชิ้นงานที่10 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 29 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

เป็นปิ่นปักผม มีลักษณะปิ่นที่มีการประดับด้วยจี้ห้อยขนาดใหญ่และพู่ตุ้งติ้ง ประกอบด้วยจี้ตุ้กลายรูปทรงผีเสื้อขนาดใหญ่ และพู่ตุ้งติ้ง รูปแบบและลวดลายมีแนวคิดมาจากรูปทรงธรรมชาติ และลายเส้นเรขาคณิต

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ใช้เทคนิคการขึ้นรูปเป็นชิ้นงานเล็กๆ นำมาประกอบกันเป็นชิ้นงานขนาดใหญ่ ประกอบด้วยผีเสื้อขนาดใหญ่ปักผีเสื้อคู่เป็นลายพรรณพฤกษา ห้อยติดกับพู่ตุ้งติ้ง กระพรวน ประกอบกันเป็นปิ่นปักผม

ชิ้นงานที่ 11 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 30 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

กำไลข้อมือ มีลักษณะเป็นกำไลวงรี ผ่ากลาง หน้าโค้งมน ภายในกลวง ลวดลายที่ปรากฏเป็นลายเส้นเรขาคณิต มีลักษณะลวดลายเลียนแบบมาจากลวดลายงานสานหรืองานขัด

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

กำไลนี้ใช้เทคนิคการเคาะขึ้นรูปและสลักลวดลายด้วยเหล็กแหลมหรือลิวส์ลักในส่วนของผิวหน้าของชิ้นงาน

ชิ้นงานที่12 เครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน

ภาพประกอบ 31 เครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน

ด้านรูปแบบลวดลาย

ต่างหู มีลักษณะเป็นทรงกลม มีลวดลายคล้ายลูกศรผ่ากลาง ลวดลายที่ปรากฏเป็นลายเส้นเรขาคณิต มีลักษณะลวดลายเลียนแบบมาจากลวดลายงานสานหรืองานขัด ลายเหรียญเงินมัดต่อกัน และลายดอก

ด้านการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ

วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน คือเนื้อเงิน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ต่างหูนี้ใช้เทคนิคการขดเส้นลวด และการเคาะขึ้นรูป สลักลวดลายด้วยเหล็กแหลมหรือสว่านสลักใน ส่วนของต่างๆของชิ้นงาน

ผลจากการวิเคราะห์ผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 12 รูปแบบ ข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้

รูปแบบและลวดลายของเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน พบว่ารูปแบบและลวดลายส่วนใหญ่ได้จากธรรมชาติโดยเฉพาะพืชและสัตว์ จากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว รูปแบบและลวดลายจากพืชที่พบก็คือ ลายดอกไม้ ลายใบไม้ และลายพรรณพฤกษา รูปแบบและลวดลายจากสัตว์ที่พบก็คือ ลายปลา และลายผีเสื้อ อีกทั้งยังพบว่ามีรูปแบบและลวดลายที่มาจากของใช้และเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น แหวน อาวุธ กระบองติงา เป็นต้น ซึ่งมีการตกแต่งด้วยตุ้ดตุ้ดหรือระย้า ลูกประคำหรือกระพรวนและงานลงยารูปดอกไม้ และผีเสื้อ ในการตกแต่งลวดลายพบมีการใช้อยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลายเรขาคณิต เช่น ลายขอ, ลายขด, ลายฟันปลา เป็นต้น และกลุ่มลายพรรณพฤกษา รวมถึงลายฉลุดอกไม้แบบจีน

โดยลวดลายมีลักษณะเป็นลายเรขาคณิตใช้การประกอบลายในการสร้างสรรค์ลาย โดยใช้ลวดลายขนาดเล็ก มาจัดองค์ประกอบเป็นลวดลายขนาดใหญ่ อีกทั้งยังนิยมสร้างสรรค์ลวดลายด้วยกรรมวิธีที่หลากหลาย เช่น การฉลุ การฉลุ การขด เป็นต้น

วัสดุและวัตถุดิบหลักในการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยนก็คือ ใช้น้เงินเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตชิ้นงาน

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์พบว่าส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการแกะขึ้นรูป แต่ใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างสรรค์ลวดลายด้วยกรรมวิธีที่หลากหลาย เช่น การฉลุ การฉลุ การสลักลาย การขดลาย อีกทั้งยังพบว่ามีการใช้ยาสีในการสร้างสรรค์ลวดลายอีกด้วย

ผลจากการวิเคราะห์ผลงานหัตถกรรมผ้าปักและผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ข้างต้นสามารถสรุปความสอดคล้องกันของชิ้นงานหัตถกรรมทั้งสองได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่า ผลงานหัตถกรรมผ้าปักและผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีความสอดคล้องกันในด้านของรูปแบบลวดลาย กล่าวคือรูปแบบลวดลายที่ปรากฏในชิ้นงานหัตถกรรมทั้งสอง คือ รูปแบบลวดลายที่มีแนวคิดมาจากธรรมชาติและสิ่งรอบตัว โดยเฉพาะจากพืช และสัตว์ โดยลวดลายเป็นลักษณะของลายเส้นเรขาคณิตตามแบบลวดลายชนเผ่า กระทำกันในทุกลักษณะของรูปแบบลวดลายและรูปแบบเพิ่มขยาย เพื่อให้เกิดความสวยงาม อีกทั้งยังนิยมสร้างสรรค์ลวดลายในรูปแบบของการจัดวางองค์ประกอบ คือนิยมตกแต่งจากลายขนาดเล็กๆ ให้เป็นลายขนาดใหญ่ในงานหัตถกรรมผ้าปัก หรือจากองค์ประกอบเล็กๆ ให้เป็นองค์ประกอบใหญ่ๆ ในงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน

ชิ้นงานจึงมีรายละเอียดค่อนข้างมาก และยังพบว่ามีการใช้สีสันทันเข้ามาช่วยในการสร้างจุดสนใจให้แก่ชิ้นงานอีกด้วย กล่าวคือ ในงานหัตถกรรมผ้าปักมีการใช้สีสันทันในการปักมากกว่า 5 สี ในแต่ละลวดลายนิยมให้มีพื้นลายสีเข้มและใช้สีสันทันสดใสเป็นตัวลวดลายเพิ่มให้เกิดความโดดเด่น ในงานหัตถกรรมเครื่องประดับก็เช่นกัน มีการใช้สีสันทันเพิ่มเติมลงไปชิ้นงานด้วยเทคนิคการลงยาสีมีการใช้สีสันทันต่างๆ แต่งแต้มลงในตัวลายหรือลงในชิ้นงานบางส่วนเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและจุดเด่น

3. ออกแบบเครื่องประดับที่ได้จากการศึกษา

การออกแบบเครื่องประดับนั้นจำเป็นต้องมีทั้งความงามและประโยชน์ใช้สอย การจัดให้งานเครื่องประดับเป็นงานช่างศิลปะหรืองานช่างขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้สร้าง และผลสำเร็จของงานที่แสดงออกมาเป็นสำคัญ ถ้าผู้สร้างหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจก็ต้องศึกษาด้านการตลาดยึดหลักตามความชอบของกลุ่มชนเป็นหลัก ผลงานจึงมีลักษณะคล้าย ๆ กัน ส่วนเครื่องประดับที่มีลักษณะศิลปะมักจะมีรูปทรงที่แปลกใหม่ เน้นความงามผลงานจะไม่ซ้ำใคร และมักเป็นงานชิ้นเดียว สร้างตามอุดมคติความงามของผู้สร้างเป็นหลัก ใส่ความคิดความพอใจความแปลกใหม่ไม่หวังผลด้านการค้าขายโดยตรง งานเครื่องประดับนี้จึงจัดเป็นงานศิลปะ ในการออกแบบนั้นจะขาดเสียไม่ได้ถ้าไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์งานเครื่องประดับจะสมบูรณ์และสวยงามเหมาะสมกับวาระในการใช้เฉพาะบุคคล (วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ. 2536: 17)

หลักเกณฑ์ในการออกแบบ ในการนำเอาส่วนประกอบหรือโครงสร้างของการออกแบบ เช่น เส้น สี รูปทรง พื้นผิว ฯลฯ มาจัดวางรวมกันต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้แก่ ความสมดุล การตัดกัน การเน้น ขนาด และสัดส่วน จังหวะ และเอกภาพ

รูปทรงสำหรับงานออกแบบเครื่องประดับ การออกแบบรูปทรงสำหรับงานเครื่องประดับนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. รูปทรงธรรมชาติ เป็นการออกแบบโดยใช้รูปทรงธรรมชาติเป็นจุดเริ่มต้นมี 2 ลักษณะ คือ การออกแบบให้เรียบง่าย เป็นการสร้างงานออกแบบจากรูปทรงธรรมชาติโดยการลดทอน (Distortion) สิ่งที่เห็นว่าเกินความจำเป็นลงให้เหลือแต่ลักษณะหรือโครงสร้างที่สำคัญ การประดิษฐ์ตกแต่ง เป็นการออกแบบรูปทรงธรรมชาติโดยมีการแต่งเติมลวดลายบนรูปทรงธรรมชาติ

2. รูปทรงอิสระ เป็นการออกแบบเครื่องประดับโดยใช้รูปทรงที่เกิดจากจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบเอง อาจมีความคล้ายคลึงกับรูปทรงธรรมชาติซึ่งเป็นรูปทรงที่เปลี่ยนแปลงได้ (Elastic Form) ไม่ใช้รูปทรงที่มีโครงสร้างแน่นอน

3. รูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอีกประเภทหนึ่งซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานออกแบบต่อไปอย่างกว้างขวาง คือ รูปทรงเรขาคณิต เช่น วงกลม สามเหลี่ยมหน้าจั่ว สามเหลี่ยมด้านเท่า ฯลฯ ในปัจจุบันลักษณะการ

ออกแบบร่วมสมัยนิยมเครื่องประดับที่มีความเรียบง่าย สง่างาม นักออกแบบจึงนำรูปทรงเรขาคณิตมาใช้ในงานออกแบบมาก (ศูนย์ข้อมูลอัญมณีและเครื่องประดับสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ. 2547)

การออกแบบตามแนวคิดอัตลักษณ์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มชาวเผ่าเมียนมีลักษณะเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และแตกต่าง ผ้าปักและเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเมียนก็เช่นกันมีลักษณะที่แตกต่างจากงานหัตถกรรมทั่วไป ซึ่งล้วนมาจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการสั่งสมถ่ายทอดภูมิปัญญามาอย่างยาวนาน เส้นโค้งหัตถกรรมเมียนจึงอยู่ที่คุณค่าของภูมิปัญญาที่นำเสนอออกมา ไม่ว่าจะเป็นลวดลาย รูปแบบ กระบวนการผลิต เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นจุดแข็งสำคัญในการสร้างความแตกต่างให้กับเครื่องประดับเงิน เพื่อพัฒนาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค เพราะเอกลักษณ์พิเศษหรือความโดดเด่นแตกต่างเหล่านี้สามารถช่วยสร้างงานเครื่องประดับเงินให้มีความแตกต่างจากงานเครื่องประดับเงินอื่น ๆ ได้ สอดคล้องกับอภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546) กล่าวถึง สไตรเกอร์และเบอร์ค (2000) ว่า นิยามของคำว่า อัตลักษณ์ หรือ Identity นั้นเป็นหน่วยเล็ก ๆ ในการศึกษาทางสังคมวิทยา ซึ่งเชื่อมโยงในเรื่องของทัศนคติที่มีต่อตัวตน หรือ เอกลักษณ์ เป็นความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทหน้าที่ และพฤติกรรมอันเกิดจากบทบาทบุคคล นักทฤษฎีอัตลักษณ์ได้ตั้งข้อโต้แย้งกันว่า ตัวตนคือการรวมตัวกันของอัตลักษณ์ ซึ่งบนพื้นฐานของลักษณะเฉพาะของบทบาท เช่นเดียวกับการที่เราตอบคำถามตัวเองว่าตัวฉันคือใคร แล้วเราก็จะได้คำตอบว่า เราเป็นพ่อ ฉันเป็นแม่ ซึ่งคำตอบเหล่านี้ก็เชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลนั่นเอง

การออกแบบศิลปะร่วมสมัย คือ การนำเอางานออกแบบที่เป็นที่นิยมในรูปแบบปัจจุบันมาผสมอย่างกลมกลืนกับรูปแบบต่างๆ ในอดีตอีกอย่างน้อยหนึ่งรูปแบบโดยมีจุดประสงค์เพื่อการดึงเอาความรู้สึกหรืออารมณ์ จากรูปแบบในอดีตมาแต่งกลิ่น หรือเพิ่มรสให้กับงานออกแบบนั้นๆ และเป็นการทำให้งานออกแบบนั้นมีลักษณะข้ามกาลเวลา คือให้ความรู้สึกที่สมดุลกันทั้งสองยุค อย่างลงตัวและกลมกลืน สอดคล้องกับ วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี (2555: ออนไลน์) กล่าวว่า ศิลปะร่วมสมัย หมายถึง การนำแนวคิดของลัทธิศิลปะสมัยเก่ากลับมาใช้ใหม่ โดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่องราวหรือลวดลายบางส่วนให้มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของลักษณะแนวความคิด รูปร่างรูปทรง ขั้นตอน หรือ วิธีการสร้างงานศิลปะตามยุคสมัยหรือลัทธิเดิม ดังเช่น การนำลวดลายหุหุราจากศิลปะโรโคโคมาดัดแปลงใช้เป็นลวดลายกระดาด ลายผ้า ฯลฯ การวาดภาพวิวทิวทัศน์กรุงเทพฯ ยามเย็น โดยใช้การแต้มสีเหมือนศิลปะลัทธิอิมเพรสชันนิสม์ เป็นต้น

จากข้อมูลที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวโน้มด้านรูปแบบเครื่องประดับในปี 2013/14 พบว่า รูปแบบที่ได้รับความนิยมคือรูปแบบที่มาจากชนเผ่า นำเสนอในรูปแบบลวดลายเรขาคณิตอย่างง่าย เพิ่มความทันสมัยด้วยสีสันทันยุค ซึ่งสอดคล้องกับ Wendy Mc Monigle (2012: Online) กล่าวถึงรูปแบบการออกแบบว่า รูปแบบเครื่องประดับเงินที่ได้รับอิทธิพลหรือแรงบันดาลใจมาจากวัฒนธรรมของชนเผ่าเป็น

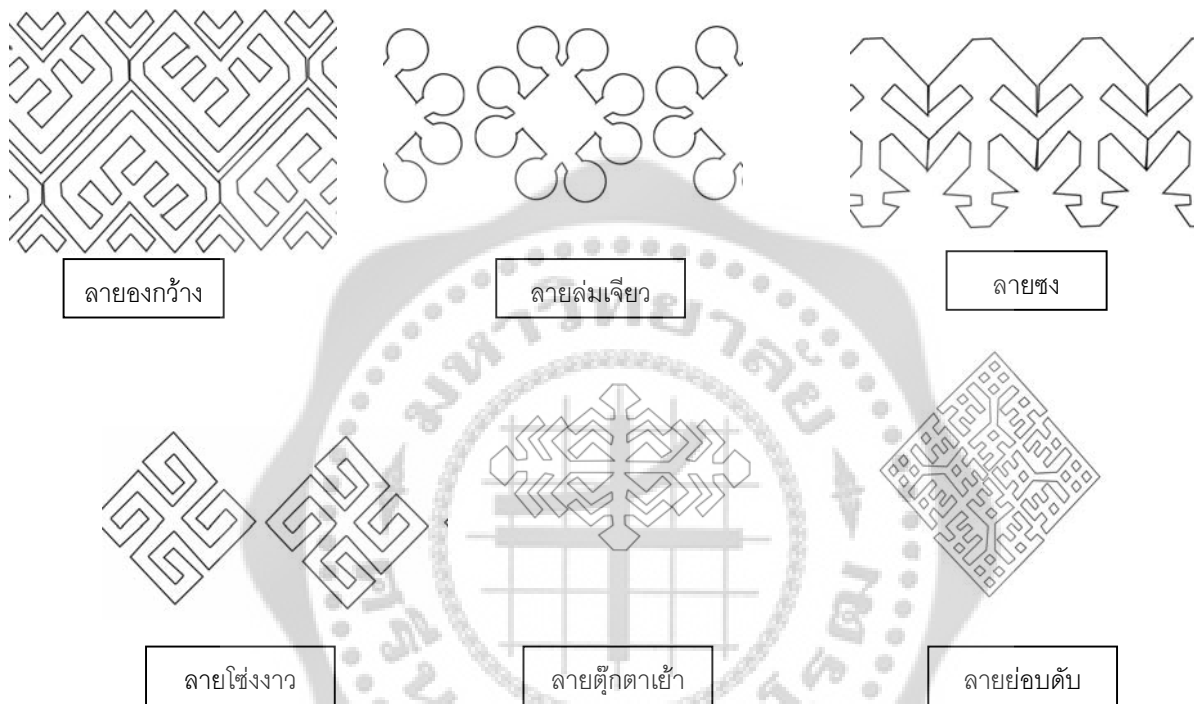
รูปแบบที่ยังคงได้รับความนิยม โดยมีลักษณะการออกแบบที่แสดงออกถึงความเป็นชนเผ่าผสมผสานกับรูปร่างที่ทันสมัย การสร้างความน่าสนใจด้วยลวดลายเรขาคณิตตามแบบลวดลายชนเผ่า มีการใช้สีที่โดดเด่นเพื่อให้ชิ้นงานดูทันสมัย นิยมการขัดเงาหรือรมดำบนพื้นผิว งานแกะสลักแบบชนเผ่าลายปี้มลายูลด ด้านอุปกรณ์ตกแต่ง ลูกปัด หินสี ขนนก ใบไม้และขนสัตว์ ช่วยให้ความรู้สึกแบบชนเผ่า รวมถึงการสร้างพื้นผิวหรือการตกแต่งแบบดิบๆก็ยิ่งส่งเสริมความเป็นชนเผ่ามากยิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 32 แนวโน้มเครื่องประดับปี 2012-2013

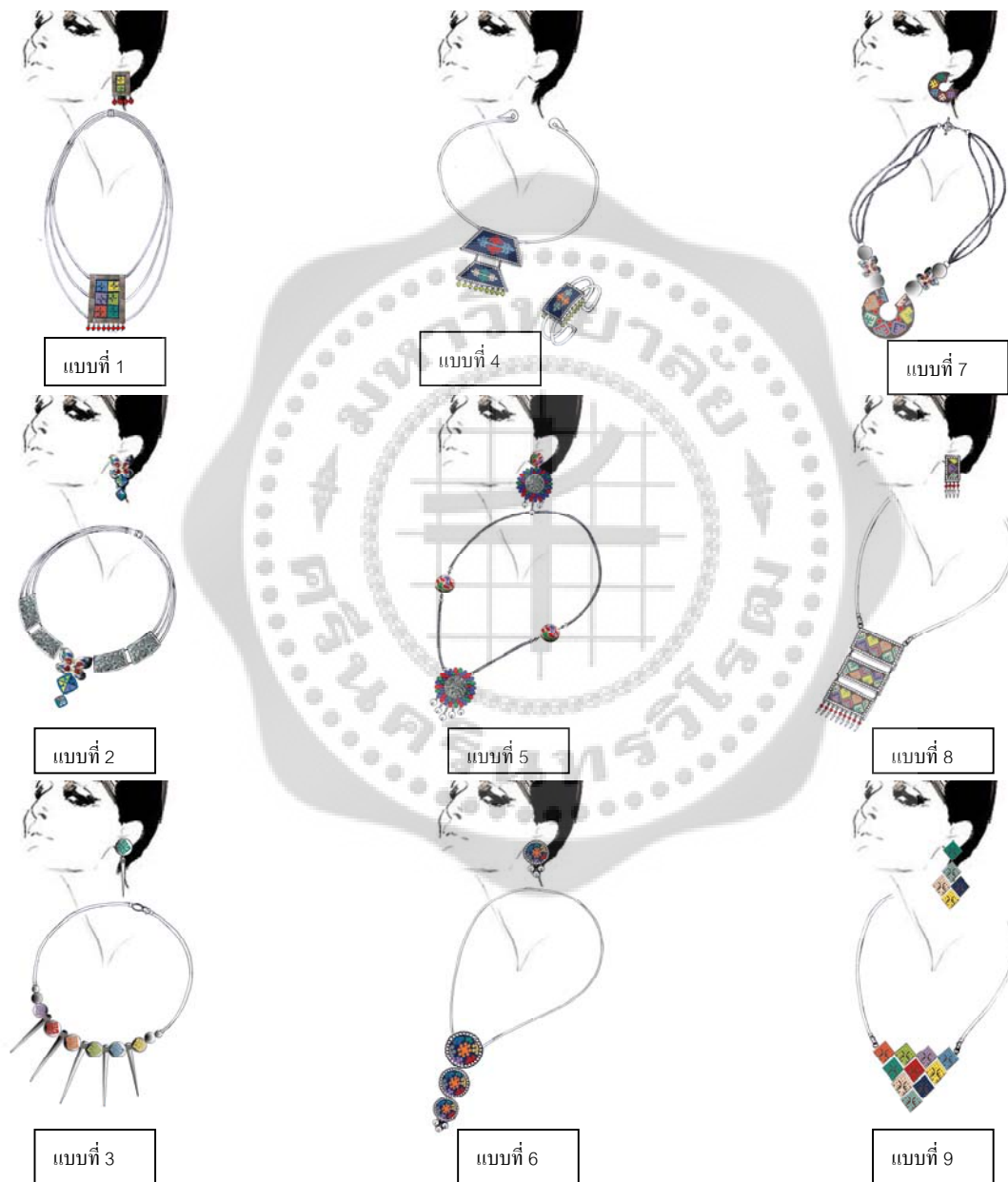
ที่มา: Monigle, Wendy Mc. (2012: Online).

นำแนวโน้มเครื่องประดับมาเป็นแนวทางในการออกแบบผสานกับอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน โดยการใช้อัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน อัตลักษณ์ที่ใช้คือ ลวดลายผ้าปัก การตกแต่งด้วยตุ้งติ้ง การเพิ่มความสนใจด้วยสีสันทันที่หลากหลย รูปทรงเรขาคณิตและลวดลายเรขาคณิตอย่างง่ายและ ลักษณะการประกอบชิ้นงานที่สามารถขยับได้ คัดเลือกลวดลายโดย นางฟามเลี้ยว แซ่เต๋น (2555: สัมภาษณ์) ซึ่งลวดลายที่นำมาออกแบบเป็นลวดลายโบราณหรือเป็นลวดลายที่ชาวเขาเผ่าเมี่ยนนิยมปักลงในชุดเพื่อใช้สวมใส่ในพิธีกรรม ได้ออกมาจำนวน 5 ลวดลาย ดังนี้

ภาพประกอบ 33 ลวดลายสำหรับพัฒนาแบบร่าง

จากการวิเคราะห์และศึกษาข้อมูลนำมาพัฒนาและออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินร่วมสมัย จากอัตลักษณ์ชาวเขาเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยนำเอาหลักการออกแบบเครื่องประดับ แนวคิดอัตลักษณ์ แนวทางการออกแบบร่วมสมัยและทิศทางของเครื่องประดับในปี2013/14 มาเป็นแนวคิดในการออกแบบ ทำให้ได้แบบร่าง จำนวน 15 แบบร่าง ดังนี้

ภาพประกอบ 34 แบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า

แบบที่ 10

แบบที่ 12

แบบที่ 14

แบบที่ 11

แบบที่ 13

แบบที่ 15

ภาพประกอบ 34 (ต่อ)

4. วิเคราะห์แบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

ในการสุ่มตัวอย่างโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า ผู้วิจัยได้ทำแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อสุ่มเลือกตัวอย่างแบบร่าง 3 ตัวอย่าง จากแบบร่าง 15 แบบร่างข้างต้น เพื่อหาต้นแบบแบบร่างที่จะนำไปสร้างแบบสอบถามของผู้บริโภคต่อไป แบบประเมินแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

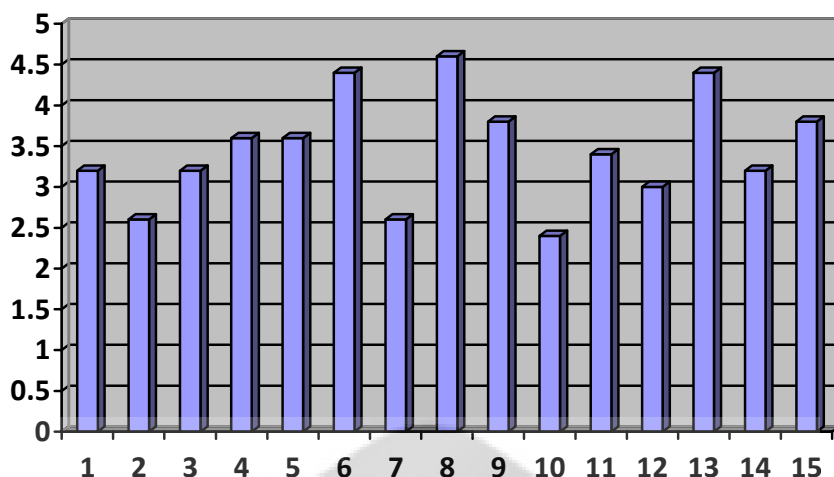
ตอนที่ 1 การประเมินแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์การประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย จากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า

ผลการวิเคราะห์การประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน เพื่อเพิ่มมูลค่า							
แบบที่/คนที่	1	2	3	4	5	ค่าเฉลี่ย	S.D.
แบบที่ 1	3	3	3	3	4	3.2	0.45
แบบที่ 2	3	3	3	2	2	2.6	0.55
แบบที่ 3	2	3	4	3	4	3.2	0.84
แบบที่ 4	3	4	4	3	4	3.6	0.55
แบบที่ 5	3	4	3	4	4	3.6	0.55
แบบที่ 6	4	4	5	5	4	4.4	0.55
แบบที่ 7	2	3	3	3	2	2.6	0.55
แบบที่ 8	5	5	4	4	5	4.6	0.55
แบบที่ 9	4	4	4	3	4	3.8	0.45
แบบที่ 10	2	2	2	3	3	2.4	0.55
แบบที่ 11	3	3	4	3	4	3.4	0.55
แบบที่ 12	3	2	3	3	4	3	0.71
แบบที่ 13	4	4	4	5	5	4.4	0.55
แบบที่ 14	2	3	4	4	3	3.2	0.84
แบบที่ 15	4	3	4	4	4	3.8	0.45
					รวม	3.45	0.58

ในแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า เมื่อให้คะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็น 1 และมากที่สุดเป็น 5 และนำคะแนนมาเฉลี่ยกัน (ตาราง 1) ผลปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า อันดับที่ 1-3 ได้แก่ แบบร่างที่ 8, แบบร่างที่ 6 และแบบร่างที่ 13 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 3) ตามลำดับ โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า แบบที่ 8 (ค่าเฉลี่ย 4.6), แบบที่ 6 (ค่าเฉลี่ย 4.4) และ แบบที่ 13 (ค่าเฉลี่ย 4.4)

ภาพประกอบ 35 การประเมินแบบร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์
ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย ซึ่งเป็นแบบประเมิน ที่มี
ข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended Form)

ตาราง 2 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย

ข้อเสนอแนะ

1. อยากให้มีการคำนึงถึงราคาและน้ำหนักของเนื้อเงิน
2. อยากให้ดูทันสมัย
3. อยากให้มีตัวอย่างงานหัตถกรรมชาวเขามาให้ดูด้วย

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัย
จากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน สรุปได้ว่าแบบร่างที่ได้รับการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ คือ แบบร่างที่ 6 , แบบร่าง
ที่ 8 และแบบร่างที่ 13 โดย ซึ่งแบบร่างทั้ง 3 แบบร่างมีค่าการประเมินอยู่ในอันดับสูงสุด (อันดับ 1-3) ซึ่งผลที่ได้
นี้ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อสร้างเป็นแบบร่างเสมือนจริงสำหรับแบบสอบถามความคิดเห็นของ
ผู้บริโภคและเพื่อนำไปสู่การผลิตชิ้นงานต้นแบบต่อไป

5. วิเคราะห์แบบสอบถามผู้บริหารโรคต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริง

ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรค ที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริง ที่ผ่านการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญและมีการปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จำนวน 3 แบบร่าง จากผู้บริหารโรคจำนวน 100 คน โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตาราง 3 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

	ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)	ร้อยละ (100)
เพศ	หญิง	100	100
อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	5	5
	26 - 35	52	52
	36 - 45	30	30
	46 ปีขึ้นไป	13	13
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13	13
	ปริญญาตรี	60	60
	ปริญญาโท	25	25
	ปริญญาเอก	2	2
อาชีพ	นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	5	5
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	22	22
	พนักงานเอกชน	58	58
	ธุรกิจส่วนตัว	15	15
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	5	5
	10,001 - 20,000 บาท	4	4
	20,001 - 30,000 บาท	54	54
	30,001 - 40,000 บาท	22	22
	40,001 - 50,000 บาท	9	9
	มากกว่า 50,001 บาท	6	6

หมายเหตุ : * ไม่รวม Missing Values

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลผู้บริโภคร (ตาราง 3) ซึ่งมีลักษณะทั่วไป ดังนี้ ผู้บริโภคส่วนทั้งหมดเป็นผู้หญิง (ร้อยละ 100) มีอายุต่ำกว่า 25 ปี (ร้อยละ 5) ระหว่าง 26 – 35 ปี (ร้อยละ 52) ระหว่าง 36 – 45 ปี (ร้อยละ 30) มากกว่า 46 ปี (ร้อยละ 13) ซึ่งจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (ร้อยละ 13) ปริญญาตรี (ร้อยละ 60) ปริญญาโท (ร้อยละ 25) ปริญญาเอก (ร้อยละ 2) ประกอบอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา (ร้อยละ 5) ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 22) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 58) ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 15) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 5) ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท (ร้อยละ 4)) ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท (ร้อยละ 54) ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท (ร้อยละ 22) ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท (ร้อยละ 9) มากกว่า 50,000 บาท (ร้อยละ 6)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริงแบบร่างเสมือนจริงแบบที่ 6

เกณฑ์ในการประเมิน(แบบร่างที่ 1)	ระดับความพึงพอใจ	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา	3.20	0.86
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย	2.93	0.80
แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันสวยงาม	3.60	0.51
แบบร่างเสมือนจริงนี้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน	2.73	0.80
แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้	3.00	0.85
รวม	3.09	0.15

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อแบบร่างเสมือนจริงแบบที่ 6 ระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.09 และสามารถจำแนกตามรายชื่อ ได้ดังนี้ แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.2 แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง โดยค่าเฉลี่ย 2.93 แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันสวยงาม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยค่าเฉลี่ย 3.6 และ แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยค่าเฉลี่ย 3.00

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริง แบบร่างเสมือนจริงแบบที่ 8

เกณฑ์ในการประเมิน(แบบร่างที่ 2)	ระดับความพึงพอใจ	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา	4.43	0.53
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย	4.29	0.49
แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันสวยงาม	3.17	0.49
แบบร่างเสมือนจริงนี้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน	4.14	0.38
แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้	4.29	0.49
รวม	4.17	0.48

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อแบบร่างเสมือนจริงแบบที่ 8 ระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.17 และสามารถจำแนกตามรายชื่อ ได้ดังนี้ แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.43 แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ย 4.29 แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันสวยงาม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยค่าเฉลี่ย 3.17 และ แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ย 4.17

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริง แบบร่างเสมือนจริงแบบที่ 13

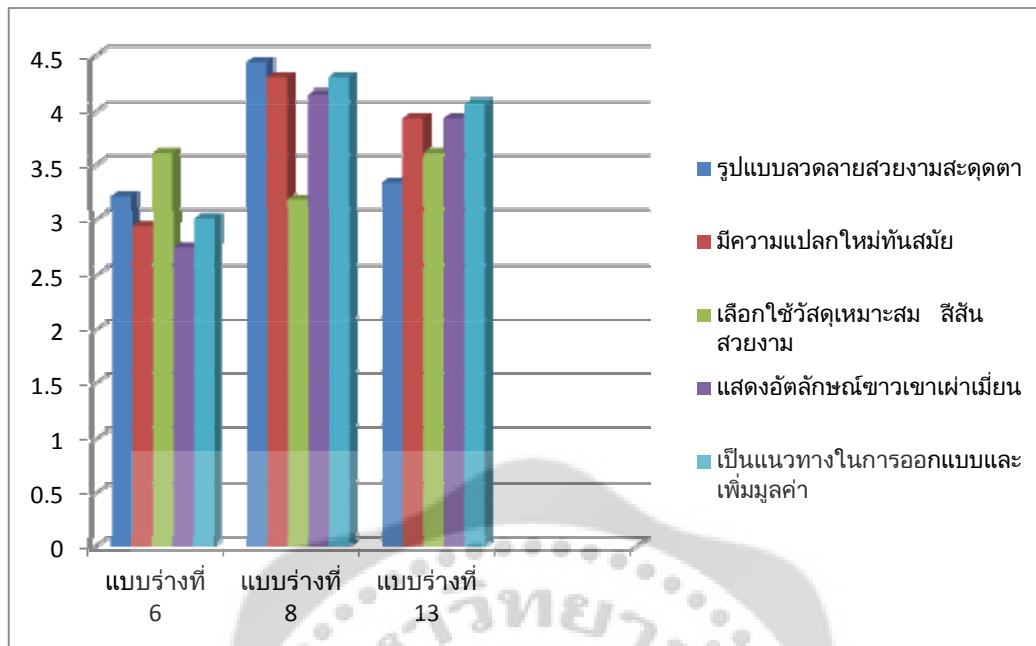
เกณฑ์ในการประเมิน(แบบร่างที่ 3)	ระดับความพึงพอใจ	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา	3.33	0.49
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย	3.93	0.59
แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันทสวยงาม	3.6	0.51
แบบร่างเสมือนจริงนี้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน	3.93	0.8
แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้	4.07	0.59
รวม	3.77	0.12

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อแบบร่างเสมือนจริงแบบที่ 13 ระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.77 และสามารถจำแนกตามรายชื่อ ได้ดังนี้ แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33 แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยค่าเฉลี่ย 3.93 แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันทสวยงาม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยค่าเฉลี่ย 3.93 และ แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ย 4.07

ตาราง 7 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้บริโภคแสดงความคิดเห็นต่อแบบร่างเสมือนจริงเครื่องประดับเงินร่วมสมัย จากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า

ข้อเสนอแนะ

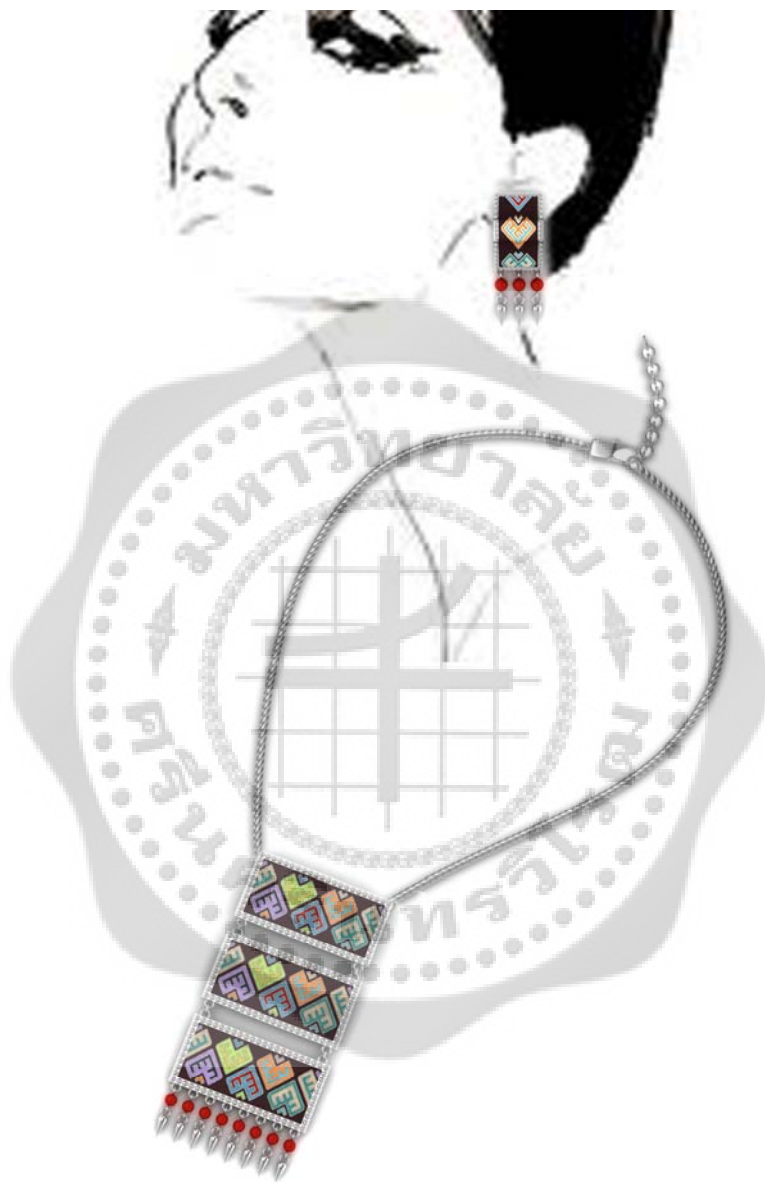
1. อยากรให้มีสีเขียวบ้าง
2. อยากรให้ใส่ได้หลากหลาย
3. อยากรให้มีวัสดุอื่นประกอบ

ภาพประกอบ 36 การประเมินแบบร่าง โดยผู้บริโภคมที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า

จากภาพประกอบ 34 ในแบบร่างเสมือนจริงเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า เมื่อให้คะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็น 1 และมากที่สุดเป็น 5 และนำคะแนนมาเฉลี่ยกัน ผลปรากฏว่าผู้บริโภคมมีความพึงพอใจต่อแบบร่างเสมือนจริงเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า แบบร่างเสมือนจริงแบบที่ 2 โดยที่ผู้บริโภคมมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า

แบบร่างที่ผ่านการคัดเลือกและนำไปผลิตเป็นต้นแบบ

ภาพประกอบ 37 แบบร่างที่ผ่านการคัดเลือกและนำไปผลิตเป็นต้นแบบ

5. การผลิตชิ้นงานเครื่องประดับ

การผลิตเครื่องประดับเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัครลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า สามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรม เนื่องจากแบบสามารถแบ่งเป็นชิ้นส่วนในการสร้างต้นแบบจากขี้ผึ้ง (Wax) ด้วยเครื่องฉีดขี้ผึ้ง (Wax) ระบบคอมพิวเตอร์ แล้วนำมาประกอบเป็นชิ้นงานได้ โดยแบ่งขั้นตอนและกระบวนการได้ดังนี้ (รูปภาคผนวก)

1. วิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาต้นแบบจากการเก็บ ข้อมูลและศึกษาเอกสาร
2. สร้างต้นแบบด้วยขี้ผึ้ง Wax) จากเครื่องฉีดขี้ผึ้ง (Wax) ระบบคอมพิวเตอร์
3. หล่อชิ้นงานต้นแบบ
4. หล่อชิ้นงานทั้งหมด
5. ขัดตกแต่งและลงยาสี
6. ประกอบชิ้นงานประกอบชิ้นงาน
7. ขัดตกแต่งชิ้นงานให้สมบูรณ์
8. ได้ชิ้นงานสมบูรณ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนที่ปรากฏในงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน ในประเด็น รูปแบบและลวดลาย การเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน โดยศึกษารูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าเมี่ยนที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นและยังคงผลิตและสร้างสรรค์ผลงานตามแบบชาวเขาเผ่าเมี่ยน จากงานหัตถกรรมผ้าปัก จำนวน 12 รูปแบบ จากงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน จำนวน 10 รูปแบบ โดยได้เลือกรูปแบบผลงานจากรูปแบบที่ปรากฏและนิยมมากที่สุดและรองลงมาเป็นลำดับ นำองค์ความรู้ที่ได้มาออกแบบและพัฒนาเป็นเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตามแนวคิดทฤษฎีตามหลักในการออกแบบ เพื่อสร้างรูปแบบแนวทางในการพัฒนาเครื่องประดับเพื่อเพิ่มมูลค่าต่อไป

กลุ่มตัวอย่างคือ แบบร่าง (Sketch design) ที่ได้จากการออกแบบและพัฒนาตามหลักการออกแบบและแนวทางในการออกแบบที่มีความร่วมสมัยและแสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญเลือก สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากภาพร่างเพื่อหารูปแบบที่จะนำไปสร้างแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริง แล้วสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริง นำพัฒนาเป็นเครื่องประดับชิ้นงานต้นแบบที่สามารถสวมใส่ได้ สรุปและอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยต่อไป

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนผู้ผลิตผลงานหัตถกรรมผ้าปักและชาวเขาเผ่าเมี่ยนผู้ผลิตผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน บ้านป่ากลางพัฒนาอำเภอปัว จังหวัดน่านในประเด็นตามความมุ่งหมายของงานวิจัย
2. แบบประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินรูปแบบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รูปแบบที่ออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อหารูปแบบที่จะนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบเสมือนจริง

3. แบบสอบถามผู้บริโภครูปแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแบบร่างเสมือนจริง เพื่อนำไปพัฒนาเป็นต้นแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยที่แสดงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน และสรุปอภิปรายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

1. เก็บข้อมูลภาคเอกสาร จากการสืบค้นและเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร จากหนังสือ ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บข้อมูลภาคสนาม จากการลงพื้นที่สำรวจ การสัมภาษณ์ การถ่ายภาพนิ่ง

สรุป

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ งานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยนบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ในประเด็น รูปแบบและลวดลาย การเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน จากงานหัตถกรรมผ้าปักจำนวน 12 รูปแบบ จากงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน จำนวน 10 รูปแบบ โดยได้เลือกรูปแบบผลงานจากรูปแบบที่ปรากฏและนิยมมากที่สุดและรองลงมาเป็นลำดับ พบว่าข้อมูลที่ได้มีความใกล้เคียงและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้ง 3 ด้าน จึงสามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์พบว่า งานหัตถกรรมผ้าปัก พบว่าลวดลายส่วนใหญ่ได้จากธรรมชาติโดยเฉพาะพืชและสัตว์ รองลงมาคือจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว และจากคติความเชื่อตามลำดับ โดยลวดลายมีลักษณะทั้งหมดเป็นลายเรขาคณิต ใช้การประกอบลายในการสร้างสรรค์ลาย โดยใช้ลวดลายขนาดเล็กมาจัดองค์ประกอบเป็นลวดลายขนาดใหญ่ มีลักษณะการจัดวางเป็นแบบแผน ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัตถุดิบในการปักโดยนิยมใช้ผ้าพื้นสีเข้ม และปักลวดลายด้วยด้ายสีสันต่างๆ ให้เกิดความสวยงาม และมีสีสันสดใสสะดุดตา ใช้เทคนิคการปักลวดลายจากด้านหลังให้ปรากฏบนด้านหน้า โดยการปักจากชายผ้าไล่ขึ้นไป และการใช้สีสรรคในการปักโดยมีสีพื้นเป็นสีดำหรือสีเข้มและใช้สีต่างๆ กันมากกว่า 5 สีในการปักลวดลาย ลวดลายที่ได้จึงมีสีสันสะดุดตา

งานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน พบว่ารูปแบบและลวดลายส่วนใหญ่ได้จากธรรมชาติ โดยเฉพาะพืชและสัตว์ รูปแบบและลวดลายจากพืชที่พบก็คือ ลายดอกไม้ ลายใบไม้ และลายพรรณพฤกษา รูปแบบและลวดลายจากสัตว์ที่พบก็คือ ลายปลา และลายผีเสื้อ อีกทั้งยังพบว่ามีรูปแบบและลวดลายที่มาจากของใช้และเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันรองลงมา เช่น แหวน อวูท กระบองติงา เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะการตกแต่งด้วยตุ้ดั่งหรือระย้า ลูกประคำหรือกระพรวนและงานลงยา

รูปดอกไม้ และผีเสื้อ ในการตกแต่งลวดลายพบมีการใช้อยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลายเรขาคณิต เช่น ลายขอ ลายขด ลายฟันปลา และกลุ่มลายพรรณพฤกษา รวมถึงลายจลุดอกไม้แบบจีนวัสดุและวัตถุดิบหลักในการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยนก็คือ ใช้เนื้อเงินเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตชิ้นงานด้านเทคนิคการสร้างสรรค์พบว่าส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการเคาะขึ้นรูป แต่ใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างสรรค์ลวดลายด้วยกรรมวิธีที่หลากหลาย พบมากคือลายขด รองลงมาคือลายจุด และลายจลุดตามลำดับ อีกทั้งยังพบว่ามีการใช้ยาสีในการตกแต่งลวดลายอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่า ผลงานหัตถกรรมผ้าปักและผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีความสอดคล้องกันมากที่สุดในด้านของรูปแบบลวดลาย กล่าวคือรูปแบบลวดลายที่ปรากฏในชิ้นงานหัตถกรรมทั้งสองเป็นลวดลายเรขาคณิต และลายเส้นเรขาคณิต และยังพบว่ามีการใช้สีสันทึบเข้ามาช่วยในการสร้างจุดสนใจให้แก่ชิ้นงานอีกด้วย กล่าวคือ ในงานหัตถกรรมผ้าปักมีการใช้สีสันทึบในการปักมากกว่า 5 สีในแต่ละลวดลาย นิยมให้มีพื้นลายสีเข้มและใช้สีสันทึบเป็นตัวลวดลายเพิ่มให้เกิดความโดดเด่นในงานหัตถกรรมเครื่องประดับก็เช่นกันมีการใช้สีสันทึบเพิ่มเติมลงไปชิ้นงานด้วยเทคนิคการลงยาสี

1. การประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การออกแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน นั้นจะต้องออกแบบโดยยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชาวเขาและในขนาดเดียวกันก็ต้องเป็นไปตามแนวทางการออกแบบ อีกทั้งต้องสามารถสวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งพบว่าการออกแบบโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตและการลดทอนรายละเอียดมีค่าประเมินสูงที่สุด โดยแบบที่ได้รับการคัดเลือก 3 ลำดับคือ รูปแบบที่ 6 รูปแบบที่ 8 และรูปแบบที่ 13 ซึ่งเครื่องประดับทั้ง 3 รูปแบบ มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมิน สูงที่สุดเป็นรูปแบบที่แสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน สอดคล้องกับหลักการออกแบบ และสามารถสวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาต่อไป

2. การตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแบบร่างเสมือนจริงของเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคจำนวน 100 คน ซึ่งจากการประเมิน พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อแบบร่างเสมือนจริงแบบร่างที่ 2 มากที่สุด ซึ่งแบบร่างที่ 2 นั้นพัฒนามาจากแบบร่างที่ 8 ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ สามารถนำไปพัฒนาเป็นเครื่องประดับต้นแบบได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย

การอภิปรายผล

จากการศึกษาอัตลักษณ์ที่ปรากฏในรูปแบบงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชนเผ่าเมี่ยน ในประเด็นด้านรูปแบบและลวดลาย การเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน พบว่า

รูปแบบและลวดลายของงานหัตถกรรมผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง ลวดลายส่วนใหญ่ได้จากธรรมชาติโดยเฉพาะพืชและสัตว์ จากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว จากคติความเชื่อ โดยลวดลายมีลักษณะเป็นลายเรขาคณิตใช้การประกอบลายในการสร้างสรรค์ลาย โดยใช้ลวดลายขนาดเล็ก มาจัดองค์ประกอบเป็นลวดลายขนาดใหญ่ มีลักษณะการจัดวางเป็นแบบแผน โดยมีที่มาของลวดลายมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. เกิดจากความเชื่อในด้านศาสนาและประวัติศาสตร์ เช่น ลายผีสามดาว ลายฟามชิงกุ่ม ฯลฯ
2. เกิดจากอิทธิพลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ลายแมงมุม ลายตุ๊กตาเข้า ลายขง ฯลฯ

ลวดลายต่างๆ เกิดจากการนำวิธีการปักพื้นฐาน มาผสมกันอาจมีการใช้วิธีการปักพื้นฐานมากกว่าสองวิธีในหนึ่งลวดลาย ลวดลายที่ได้มีชื่อเรียกต่างกันไป แต่จะเป็นมาตรฐานลายปักอยู่ส่วนมากมักเป็นลายที่จดจำมาและได้รับถ่ายทอดมารุ่นต่อรุ่น แม่หรือย่า ยาย เป็นคนถ่ายทอดให้หญิงชาวเมี่ยนส่วนมากจะปักผ้าเป็นตั้งแต่อายุยังน้อย ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าของพัชราพรชาญฤทธิ์ (2545)

การเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบ วัสดุและวัตถุดิบที่ใช้คือผ้าและด้ายเท่านั้น ใช้เข็มในการปักลาย โดยวัสดุและวัตถุดิบดังกล่าวหาได้จากร้านขายของในหมู่บ้านและจากร้านขายผ้าในตัวเมือง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสมัย สุทธิธรรม (2541) ที่กล่าวว่า เสื้อผ้าของชาวเมี่ยนมักจะนิยมทอใช้กันเอง โดยการข้อมผ้าขาวให้เป็นสีดำ ซึ่งใช้เปลือกไม้ประคูดู ขี้เถ้า และข้าวเหนียวดำ (ข้าวเปลือก) นำขี้เถ้ามาแช่น้ำ ให้ขี้เถ้าตกตะกอนแล้วเทน้ำใสๆ เก็บใส่ภาชนะ นำไปต้มให้เดือดใส่เปลือกประคูดูลงไป ต้มข้าวเหนียวดำให้ละเอียดใส่ลงในภาชนะที่ต้มเสร็จแล้วก็นำผ้าขาวลงไปก็จะได้สีดำที่ไม่ตกมาใช้เย็บเสื้อผ้า ปัจจุบัน มีการติดต่อสื่อสารกับคนนอกเผ่ามากขึ้น โดยเฉพาะคนเมือง ชาวเขาเผ่าเมี่ยนจึงนิยมซื้อผ้าดำมาจากตลาดเองเพื่อนำมาตัดเสื้อผ้าได้ ดังนั้นการข้อมสีผ้าจึงมักไม่ค่อยเห็นกันในหมู่ชาวเขา

เทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานการปักผ้าของเมี่ยนจะไม่ปักขึ้นปักลงเหมือนกับที่คนไทยนิยมปักกัน แต่เมี่ยนจะปักผ้าจากด้านหลังไปยังด้านหน้าของผ้า การปักลายส่วนใหญ่ของเมี่ยนจะใช้เข็มสอดจากด้านบนลอดเส้นฝ้ายทะแยงขึ้นมาด้านบน โดยให้เข็มทำมุมกับผ้าที่แคบที่สุด แล้วจึงดึงเข็มขึ้นเพื่อปักใหม่ ดังนั้น การจับผ้าของเมี่ยนจึงต้องใช้ด้านหน้าของผ้าคว่ำลง โดยใช้นิ้วหัวแม่มือจับข้างบน (ด้านหลังของผ้า) แล้วใช้นิ้วทั้ง 4 รองล่างเอาไว้ เมื่อปักเสร็จแล้วแต่ทะเลแถวจะพับผ้าห่อไว้ ซึ่งบางคนอาจไม่เคยมองดูด้านหน้าของลายปักเลยตั้งแต่ต้นจนจบ ในการปักจะมีการวางแผนก่อนเสมอว่าจะให้ลายใดอยู่ในตำแหน่งใด หรือจะใช้สีอะไรในลวดลายนั้นๆ จากนั้นจึงเริ่มปักผ้าโดยเริ่มปักจากการทวงชายผ้าขึ้นมาจนสุด ซึ่งลวดลายต่างๆ จะถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน ชาวเมี่ยนให้ความสำคัญเรื่องการปักที่ถูกวิธีมาก นิยมการปักแบบโฉบฉับ ซึ่งไม่ยุ่งยาก แต่สามารถประดิษฐ์ลวดลายใหม่ๆ ได้ ใช้ผ้าและเส้นด้ายเป็นวัตถุดิบในการปักโดยนิยมใช้ผ้าพื้นสีเข้ม และปักลวดลายด้วยด้ายสีสันต่างๆ ให้เกิดความสวยงาม และมีสีสันสดใสสะดุดตา มีการใช้สีสันในการปักโดยมีสีพื้นเป็นสีดำหรือสีเข้มและใช้สีต่างๆ กันมากกว่า 5 สี ในการปักลวดลาย ลวดลายที่ได้จึงมีสีสันสะดุดตา

รูปแบบและลวดลายของเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน พบว่ารูปแบบและลวดลายส่วนใหญ่ได้จากธรรมชาติโดยเฉพาะพืชและสัตว์ จากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว รูปแบบและลวดลายจากพืชที่พบก็คือ ลายดอกไม้ ลายใบไม้ และลายพรรณพฤกษา รูปแบบและลวดลายจากสัตว์ที่พบก็คือ ลายปลา และลายผีเสื้อ อีกทั้งยังพบว่ามีรูปแบบและลวดลายที่มาจากของใช้และเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น แหนบ อารูท กระบองติงา เป็นต้น ซึ่งมีการตกแต่งด้วยคั้งคั้งหรือระย้า ลูกประคำหรือกระพรวน และงานลงยารูปดอกไม้ และผีเสื้อ ในการตกแต่งลวดลายพบมีการใช้อยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลายเรขาคณิต เช่น ลายขอ ลายขด ลายฟันปลา และกลุ่มลายพรรณพฤกษา รวมถึงลายจุดดอกไม้แบบจีน

โดยลวดลายมีลักษณะเป็นลายเรขาคณิตใช้การประกอบลายในการสร้างสรรค์ลาย โดยใช้ลวดลายขนาดเล็ก มาจัดองค์ประกอบเป็นลวดลายขนาดใหญ่ อีกทั้งยังนิยมสร้างสรรค์ลวดลายด้วยกรรมวิธีที่หลากหลายเช่น การคูล การฉลุ การขด เป็นต้น สอดคล้องกับการค้นคว้าของ พิมลพัทธ์ สุภา (2548)

วัสดุและวัตถุดิบหลักในการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยนก็คือ ใช้น้เงินเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตชิ้นงาน สอดคล้องกับนภสร ไชยคำภา. (2554) กล่าวว่า การผลิตเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเมี่ยนได้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นมาหลายยุคหลายสมัย นับเป็นงานหัตถกรรมที่ต้องใช้ฝีมือ ความประณีต และความอดทนสูง ความพิเศษของเครื่องเงินชนเผ่าเมี่ยนเมืองน่าน มีความพิเศษอยู่ที่เปอร์เซ็นต์ของธาตุเงินที่ใช้ในการผลิตเครื่องประดับเงินสูงถึง 98% มากกว่าแหล่งอื่นซึ่งผสมตามเกณฑ์สากลที่ 92.5% เครื่องประดับเงินของที่นี่จึงค่อนข้างอ่อนแต่มีคุณภาพสูง ขณะที่กรรมวิธีในการตีเงินและการออกแบบลวดลายที่มีความเฉพาะตัวตามแบบฉบับของชาวเมี่ยน ที่ผ่านการตกผลึกและสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ

ด้านเทคนิคการสร้างสรรค์พบว่าส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการเคาะขึ้นรูป แต่ใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างสรรค์ลวดลายด้วยกรรมวิธีที่หลากหลาย เช่น การฉลุ การคูลลาย การสลักลาย การขดลาย อีกทั้งยังพบว่ามีการใช้ยาสีในการสร้างสรรค์ลวดลายอีกด้วย สอดคล้องกับนภสร ไชยคำภา (2011) ที่กล่าวถึงเครื่องเงินของเผ่าเมี่ยนว่า มีกระบวนการผลิตดังนี้เริ่มตั้งแต่การหลอมให้เม็ดเงินละลายด้วยความร้อนสูง ซึ่งเม็ดเงินบริสุทธิ์เหล่านี้จะนำเข้ามาจากประเทศจีนและออสเตรีย เหตุที่ต้องนำเข้าก็เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีแร่เงินมากเพียงพอในการผลิต เป็นอุตสาหกรรม และการหลอมเงินเองจะมีราคาสูงกว่า สามารถควบคุมคุณภาพของเงินได้ว่าบริสุทธิ์และไม่มีการเจือปนการเผาเม็ดเงินนั้นจะใช้ระยะเวลาประมาณ 40 นาที จนละลายกลายเป็นของเหลวจึงนำไปเทใส่บล็อกที่มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้ามี อุณหภูมิใกล้เคียงกันเพื่อให้เงินแข็งตัวพร้อมกันทุกส่วน เมื่อเม็ดเงินละลายหมดข้างแค่นี้ก็ไม่รอช้าเทใส่บล็อกที่เตรียมไว้ ปรึบตาเดียวธาตุเงินที่มีสถานะของเหลวก็กลายเป็นแท่งเงินแข็งทันที ถึงช่วงนี้ช่างจะทิ้งไว้ให้ความร้อนคลายตัวพัก แล้วใช้ฆ้อนทุบเพื่อไปสู่กระบวนการนำเข้าสู่เครื่องรีดให้แบนออกมาเป็นแผ่น โดยนำแท่งเงินที่มีความหนาประมาณ 2 เซนติเมตร เข้าเครื่องรีดหลายๆ ครั้ง จนเป็นแผ่นเงินบางพอที่จะไปสู่กระบวนการต่อไป

หากต้องการทำให้เป็นกำไรซื้อมือก็นำแผ่นเงินไปตัดแล้วเจาะลายตกแต่งได้เลย แต่ถ้าหากต้องการให้เป็นสร้อยคอก็ต้องนำแผ่นเงินที่ตัดแล้วไปเข้าเครื่องรีด เส้น ให้ออกมามีเป็นลักษณะเส้นเล็กๆ ตามที่ต้องการบนเครื่องจักร กรรมวิธีนี้ใช้การออกแรงมากที่สุด ทำหลายๆ ครั้งจนได้ขนาดเส้นตามที่ต้องการแล้วก็ไปสู่กระบวนการแต่งเครื่องเงิน ตั้งแต่คัมพู แหวน สร้อยคอ ไปยังเครื่องประดับอื่นๆ ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ความละเอียดในการตกแต่ง เมื่อเสร็จแล้วก็จะนำไปสู่ขั้นตอนของการเผาเครื่องเงิน ให้มีความมันเงาและมีสีออกดำๆ

จากการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่า ผลงานหัตถกรรมผ้าปักและผลงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีความสอดคล้องกันในด้านของรูปแบบลวดลาย กล่าวคือรูปแบบลวดลายที่ปรากฏในชิ้นงานหัตถกรรมทั้งสอง คือ รูปแบบลวดลายที่มีแนวคิดมาจากธรรมชาติและสิ่งรอบตัว โดยเฉพาะจากพืช และสัตว์ โดยลวดลายที่พบเป็นลวดลายเรขาคณิต และลายเส้นเรขาคณิต กระทำกันในทุกลักษณะของรูปแบบลวดลายและรูปแบบเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสวยงาม อีกทั้งยังนิยมสร้างสรรค์ลวดลายในรูปแบบของการจัดวางองค์ประกอบ คือนิยมตกแต่งจากลายขนาดเล็กๆ ให้เป็นลายขนาดใหญ่ในชิ้นงานหัตถกรรมผ้าปัก หรือจากองค์ประกอบเล็กๆ ให้เป็นองค์ประกอบใหญ่ๆ ในงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน

ชิ้นงานจึงมีรายละเอียดค่อนข้างมาก และยังพบว่ามีการใช้สีสันทันเข้ามาช่วยในการสร้างจุดสนใจให้แก่ชิ้นงานอีกด้วย กล่าวคือ ในงานหัตถกรรมผ้าปักมีการใช้สีสันทันในการปักมากกว่า 5 สี ในแต่ละลวดลาย นิยมให้มีพื้นลายสีเข้มและใช้สีสันทันสดใสเป็นตัวลวดลายเพิ่มให้เกิดความโดดเด่นในงานหัตถกรรมเครื่องประดับก็เช่นกัน มีการใช้สีสันทันเพิ่มเติมลงไปในงานด้วยเทคนิคการลงยาสีมีการใช้สีสันทันต่างๆ แต่งแต้มลงในตัวลายหรือลงในชิ้นงานบางส่วนเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และจุดเด่น

การออกแบบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักการออกแบบพบว่า การออกแบบเครื่องประดับในปัจจุบันต่างจากการออกแบบเครื่องประดับในอดีตคือ ด้านรูปทรงและวัสดุที่นำมาใช้ในการออกแบบในปัจจุบันเน้นที่ความเรียบง่ายของรูปทรงมากกว่า ใช้ลวดลายได้มากมีรูปแบบที่สัมพันธ์กับวัสดุ เน้นที่โครงสร้างใช้วัสดุที่แปลกใหม่ มีประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น สาเหตุที่การออกแบบเครื่องประดับในปัจจุบันมีความเรียบง่ายทางด้านรูปแบบ มีปัจจัยอันเนื่องมาจากการผลิตในระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น การใช้เครื่องจักรอัตโนมัติช่วยในการออกแบบและการผลิต อีกทั้งเน้นการผลิตจำนวนมากในระยะเวลาที่รวดเร็วเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น สภาพสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ค่านิยมและรสนิยมของคนในสังคมเปลี่ยน อีกทั้งทำให้เกิดเสรีภาพทางความคิดที่หลากหลาย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วัฒนะ จูฑะวิภาค (2545: 121) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของเครื่องประดับที่ดีมีข้อสังเกตดังนี้

- มีความสัมพันธ์กันระหว่างแบบและวัสดุ
- มีความสวยงาม และนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงสามารถดัดแปลงไปใช้ในกรณีอื่นๆได้ตามความเหมาะสม
- แบบเรียบง่ายไม่รุงรังเกะกะ ไม่เกาะเกี่ยวเสื้อผ้า ใช้สบาย ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้
- ราคาไม่สูงจนเกินไป
- สร้างความสง่าภาคภูมิใจให้กับผู้ใช้เสริมสร้างบุคลิกภาพของผู้ใช้ให้ดีขึ้น
- ทำความสะอาดง่ายวัสดุที่ใช้ทำมีความทนทานต่อดินฟ้าอากาศที่เปลี่ยนแปลงและไม่เปลี่ยนสภาพได้ง่ายเมื่อเปลี่ยนอุณหภูมิ
- มีความสมดุลกันในรูปทรง สี สันกลมกลืน มีจุดเร้าความสนใจที่ดีการเลือกวัสดุมาใช้ทำเครื่องประดับ

จากข้อมูลที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวโน้มด้านรูปแบบเครื่องประดับในปี 2013/14 พบว่า รูปแบบเครื่องประดับเงินที่ได้รับอิทธิพลหรือแรงบันดาลใจมาจากวัฒนธรรมของชนเผ่าเป็นรูปแบบที่ยังคงได้รับความนิยม โดยมีลักษณะการออกแบบที่แสดงออกถึงความเป็นชนเผ่าผสมผสานกับรูปร่างที่ทันสมัย การสร้างความน่าสนใจด้วยลวดลายเรขาคณิตตามแบบลวดลายชนเผ่า มีการใช้สีที่โดดเด่นเพื่อให้ชิ้นงานดูทันสมัย นิยมการขัดเงาหรือรมดำบนพื้นผิว งานแกะสลักแบบชนเผ่าลายป้อมลายจุด ด้านอุปกรณ์ตกแต่ง ลูกปัด หินสี ขนนก ใบไม้และขนสัตว์ ช่วยให้ความรู้สึกลับแบบชนเผ่า รวมถึงการสร้างพื้นผิวหรือการตกแต่งแบบศิลปะก็ยิ่งส่งเสริมความเป็นชนเผ่ามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ จารุพรรณทรัพย์ปรุง (2548: 6) ได้ศึกษาการออกแบบที่เกี่ยวกับแนวคิดทันสมัยนั้น ก็เพราะว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์การออกแบบที่ผู้บริโภคเคยชินเป็นเวลายาวนาน การออกแบบผลผลิตตามแนวคิดที่มีความโดดเด่น สวยงาม ทันสมัย จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจซื้อ แนวคิดแปลกใหม่ที่สร้างสรรค์ขึ้นย่อมส่งผลถึงการต่อยอดและพัฒนาการออกแบบต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ดังนั้นในการออกแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนในครั้งนี้อย่างเหมาะสม รูปแบบของเครื่องประดับที่ได้จากการออกแบบนั้น จะต้องมีการออกแบบรูปทรงและลวดลายให้มีความร่วมสมัย แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน โดยรูปแบบจะต้องคำนึงถึงหลักของการออกแบบด้วย ทั้งการจัดวาง พื้นที่ว่าง ลวดลายกับรูปทรงที่สอดคล้องกัน จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินสุ่มเลือกตัวอย่างรูปแบบ

จากการประเมินพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า อันดับที่ 1-3 ได้แก่ แบบร่างที่ 8, แบบร่างที่ 6 และแบบร่างที่ 13 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 3) ตามลำดับ โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า แบบที่ 8 (ค่าเฉลี่ย 4.6), แบบที่ 6

(ค่าเฉลี่ย 4.4) และ แบบที่ 13 (ค่าเฉลี่ย 4.4) ซึ่งแบบร่างทั้ง 3 แบบร่าง มีรูปแบบและลวดลายสวยงาม แสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน สอดคล้องกับหลักการออกแบบ และสามารถสวมใส่ได้จริง ในชีวิตประจำวัน จากนั้นนำไปสู่การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อแบบร่างเครื่องประดับ เสมือนจริง จำนวน 100 คน โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

เกณฑ์ความพึงพอใจต่อแบบร่างเสมือนจริงเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน

- แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบและลวดลายสวยงามสะดุดตา
- แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย
- แบบร่างเสมือนจริงนี้ใช้วัสดุได้อย่างเหมาะสมและสีสันทสวยงาม
- แบบร่างเสมือนจริงนี้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน
- แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการและเพิ่มมูลค่าได้

จากการประเมินพบว่า การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลผู้บริโภคพบว่า ผู้บริโภคทั้งหมดเป็นผู้หญิง (ร้อยละ 100) มีอายุระหว่าง ระหว่าง 26 – 35 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 52) ซึ่งจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มากที่สุด (ร้อยละ 60) ประกอบอาชีพ พนักงานเอกชน มากที่สุด (ร้อยละ 58) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 54) ชื่นชอบและพึงพอใจแบบร่างเสมือนจริงเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนแบบร่างที่ 8 มากที่สุด ซึ่งมีค่าประเมิน ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.17 และสามารถจำแนกตามรายชื่อ ได้ดังนี้ แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.43 แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ย 4.29 แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันทสวยงาม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยค่าเฉลี่ย 3.17 และแบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ย 4.17

จากต้นแบบที่คัดเลือกโดยผู้บริโภคข้างต้น นำไปวิเคราะห์หาอัตลักษณ์โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาชาวเขาเผ่าเมี่ยน นายกมล แซ่เต็น (2556: สัมภาษณ์) ให้ความเห็นว่า มีรูปแบบสวยงามทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน และยังคงมีลักษณะของความเป็นชาวเขา ในด้านของรูปทรงที่เป็นรูปทรงเรขาคณิตอย่างง่าย ใช้ห่วงในการประกอบชิ้นงานให้มีความเคลื่อนไหว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประดับด้วยตุ้มดิ่ง ซึ่งถือว่าพบมากในงานเครื่องประดับชาวเขา ลวดลายที่ใช้ในการออกแบบเป็นลวดลายที่มาจากลายผ้าปักชาวเมี่ยน ที่เรียกว่าลาย “องกว้าง” ซึ่งเป็นลายโบราณที่ชาวเมี่ยนรู้จักและนิยมปักสืบทอดต่อกันมา เป็นลายที่ใช้ปักลงบนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ถือว่าเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่ง และการลงยาสีก็เหมือนกับการเขียนแบบสีสันท ลวดลายของผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยนได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ในงานผ้าปักชาวเขาเผ่าเมี่ยนจะนิยมปักผ้าให้

มีลวดลายสีสันสะดุดตา โดยรวมถือว่าออกแบบมาได้ดี มีการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน นายกมล ยังกล่าวเสริมอีกว่า การที่จะเข้าใจและรับรู้ในอัตลักษณ์นั้นผู้สวมใส่หรือผู้บริโภคจะต้องรู้จัก หรือเข้าใจว่าอะไรคือสิ่งที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์เสียก่อน ว่าชาวเขาหรือกลุ่มคนนั้นๆ มีอะไรเป็นอัตลักษณ์ อะไรแสดงออกถึงอัตลักษณ์ จึงจะเข้าใจได้ว่างานที่ออกแบบมีอัตลักษณ์มากน้อยเพียงใด

จากกระบวนการทั้งหมดทำให้ได้มาซึ่งต้นแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า สามารถนำไปพัฒนาเป็นเครื่องประดับต้นแบบได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย คือได้ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่สำหรับการออกแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขา และเป็นแนวทางใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีอัตลักษณ์และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและยังคงไว้ซึ่งการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับ พิษณุ จงสถิตวัฒนา (2542: 30) กล่าวถึง การพัฒนาสินค้าที่แตกต่างคือพยายามที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงสินค้าหรือพัฒนาสินค้าใหม่ๆ เมื่อความต้องการของลูกค้าเป้าหมายของเราเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องพัฒนาสินค้าหรือบริการให้มีความแตกต่างกัน เพื่อตอบสนองความต้องการที่ผันแปรไป สอดคล้องกับ เสรี วงมณฑา (2548: 185) กล่าวว่า สินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าที่เป็นเครื่องประดับ การสร้างความแตกต่างและการออกแบบที่ดีจะทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อเร็วขึ้น

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ในครั้งนี้เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ที่ปรากฏในรูปแบบงานหัตถกรรมผ้าปักและงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินชนเผ่าเมี่ยน จากชาวเขาเผ่าเมี่ยนบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัย ที่มีรูปแบบที่ทันสมัยและแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคและสามารถเพิ่มมูลค่า ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในด้านอื่นๆ ได้ ดังนี้

1. สามารถนำผลในการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ต้องการสื่อถึงอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาวัสดุหรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ ด้วย เนื่องจากวัสดุ หรือผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดนั้นมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน และความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน

2. ในการออกแบบการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่านั้น ควรมีการผสมผสานวัสดุพื้นถิ่นอื่นๆ ที่เป็นวัสดุที่สื่อถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน เพราะนอกจากจะสร้างความแปลกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์แล้ว ยังสามารถช่วย ในการสร้างรูปแบบใหม่ๆ และช่วยเพิ่มทางเลือกให้กับนักออกแบบได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาของการวิจัยว่าเกิดจากความต้องการรูปแบบเครื่องประดับที่หลากหลายของผู้บริโภคในปัจจุบันทำให้เกิดความต้องการองค์ความรู้ใหม่ด้านการออกแบบเครื่องประดับ การศึกษาอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยน จึงเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับเงินให้มีความร่วมสมัย และแสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และช่วยเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าสืบต่อไป ผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานวิจัยโดยภาพรวม บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และสามารถตอบคำถามหลักของการวิจัยได้ชัดเจน จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในการออกแบบการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่านั้น จำเป็นต้องศึกษาถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่และวัฒนธรรมต่างๆ เข้ามามีส่วนช่วยให้เกิดอิทธิพลในการออกแบบเพื่อให้เข้าใจถึงอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมี่ยนมากยิ่งขึ้น

2. ควรคำนึงถึงการผลิตในรูปแบบเชิงอุตสาหกรรมควบคู่ไปด้วย เพราะปัจจุบันความต้องการของผู้บริโภคที่มีจำนวนมากทำให้การผลิตในรูปแบบเชิงอุตสาหกรรมช่วยให้ผลิตได้รวดเร็วและง่ายมากขึ้น ส่งผลต่อมูลค่าและผลตอบแทนที่มากขึ้น

3. ในกระบวนการผลิต จากการดำเนินงานในขั้นตอนกระบวนการผลิต ผู้ศึกษาควรหมั่นตรวจสอบและควบคุมการผลิตด้วยตนเองทุกขั้นตอน เพื่อให้ชิ้นงานออกมาสมบูรณ์และถูกต้องตามแบบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยช่างฝีมือที่มีความชำนาญในแต่ละกระบวนการผลิต เพราะถ้าเครื่องประดับที่ผลิตออกมามีความผิดเพี้ยนจากเดิมถือว่าชิ้นงานนั้นผิดแบบ จะมีก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมาย และการการผลิตชิ้นงานควรทราบถึงข้อจำกัดและคุณสมบัติของวัสดุที่นำมาผลิตว่ามีข้อจำกัดอะไรบ้างและควรมีการวางแผนการทำงานไว้ก่อนล่วงหน้า รวมถึงคำนวณระยะเวลาในการผลิตแต่ละขั้นตอน เพื่อช่วยลดต้นทุนและระยะเวลาในการผลิต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล แซ่เต๋น. (2556, 1 เมษายน). สัมภาษณ์โดย ธนกฤต ใจสุดา ที่โรงแรมชุมพุกคาร์ิสอร์ท 382 หมู่ 8 ถนนน่าน-ทุ่งช้าง ตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน 55120.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2554). *คู่มือพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจด้านอัญมณีและเครื่องประดับไทยเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องเงิน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เกสร ชิตะจारी. (2543). *การออกแบบเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้ง.
- ขจัตถัย บุรุษพัฒน์. (2518). *ชาวเขา*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- จันจิรา คำพวง. (2554). *เอกสารการบริหารงานและคุณภาพและเพิ่มผลผลิต*. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2554, จาก <http://www.lpn.nfe.go.th/Mangement/index.html>.
- จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง. (2548). *เอกสารคำสอนรายวิชา หลักการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- จิต ผลิต. (2554, กันยายน-ตุลาคม). การเพิ่มมูลค่า & การเพิ่มประสิทธิภาพกลยุทธ์ผู้ช่วยชนะของ SMEs. *อุตสาหกรรมสาร*. 54: 5 – 7.
- ชมัยพร วิเศษมงคล. (2552). *สู่ภาวะเศรษฐกิจด้วย Niche Market*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2554, จาก http://www.bussinessthai.co.th/bt/cotent.php?data=414180_Smart%2520SMEs
- ชุตินา เอี่ยมโชติชวลิต. (2554, มกราคม-เมษายน). แนวคิดการสร้าง Value Creation สำหรับเซรามิก. *วารสารเซรามิกส์*. หน้า 56-58.
- ชูศักดิ์ เกรียงไกรเดชกุล; และคณะ. (2545). *การตลาด1ตำบลผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชอบ คชอนันต์. (2513). *คำบรรยายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าเย้า. เชียงใหม่: กองสงเคราะห์ชาวเขา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- दनัย เทียนพุ่ม. (2552). *Niche market ที่โดนตลาด*. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2554, จาก <http://onthailand.blogspot.com/2009/05/niche-market.html>.
- ถวัลย์ นิยมพานิชพัฒนา. (2549). *การออกแบบและพัฒนาบ้านพักอาศัยราคาถูกในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(กรณีศึกษาโครงการบ้านเอื้ออาทร)*. วิทยานิพนธ์: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นที บุญพรหมณ์. (2546). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (งานสัมมนา 6 พฤศจิกายน 2546)*. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2554. จาก http://www.rilp.ac.th/webpage_tea/sunisa/download/ebook/doc นิตยสาร Marketeer. เดือนสิงหาคม 2548.
- ชนวรรณ แสงสุวรรณ. (2547). *การจัดการตลาด Marketing Management*. กรุงเทพฯ: เพียร์สันเอดิคูเคชั่น

- ธีรพันธ์ ล.ทองคำ. (2535). *คำเรียกสีในภาษาเย้า (เมี่ยน)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวนน้อย บุญวงศ์. (2542). *หลักการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เน่งน้อย ปัญจพรรค. (2534). *เครื่องเงินในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: เจริญชัย.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2506). *ชาวเขาในไทย*. พระนคร: อมรการพิมพ์.
- พันฤทธิ พันธุ์ร่วม. (2554). *ฉลาดคิด ฉลาดรวย สร้างงาน สร้างเงิน ด้วยตัวคุณเอง*. กรุงเทพฯ: บุ๊คส์มาสเตอร์.
- พามเสี้ยว แซ่เต๋น. (2555, 17 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย ธนกฤต ใจสุดา ที่ บ้านห้วยสะนาว หมู่ที่ 2 ตำบลป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน 55120.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่. (2551). *วัฒนธรรมและการแต่งกายชนเผ่ากะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน อาข่า*. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2554, จาก <http://www.openbase.in.th/node/5576>.
- พิมลพัศตร์ สุภา. (2548). *ป่ากลาง วัลลาย สองเสน่ห์เครื่องประดับเงิน*. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- พิษณุ จงสถิตย์วัฒนา. (2542). *การบริหารการตลาด การวิเคราะห์ กลยุทธ์ และการตัดสินใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พอลและอีเวน ลูวิส. (2528). *หกเผ่าชาวคอย*. เชียงใหม่: หัตถกรรมชาวเขา.
- มงคล จันทร์บำรุง. (2534). *เข้าไทย-เข้ากวางสี เสื้อผ้าและเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2534). *เรื่องของชาวเขา (เผ่าเย้า)*. เอกสารทางวิชาการประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการพิเศษ, สถาบันวิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2543). *งานเครื่องเงิน*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2554, จาก <http://www.swu.ac.th/royal/rodetail.html>.
- มีพร ปริญญาพล. (2544). *อาชีพการทำเครื่องประดับเงินของชนเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- มูลนิธิกระเจกเงา. (2554). *เมี่ยน: การแต่งกาย*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2554, จาก <http://www.hilltribe.org/thai/mien/mien-dress.php>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2541). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). *หลักการและแนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: แอ๊ปเปิ้ลพรีนติ้งกรุ๊ป.

- วรรณรงค์ วรรณตุง; และคณะ. (2553). *การพัฒนารูปแบบเครื่องประดับเงินจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าลีซอ (ลีซู) หมู่บ้านศรีคงเย็น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์. (ศิลปะและการออกแบบ). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ. (2539). *ศิลปะเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- (2547). *โครงการบูรณาการคอมพิวเตอร์กราฟิกส์สำหรับการออกแบบเครื่องประดับ กระบวนการผลิตรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- วรรณรัตน์ อินทร์อำ. (2536). *ศิลปะเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วัฒนะ จูทะวิภาค. (2545). *การออกแบบเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2555). *ศิลปะร่วมสมัย*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2554, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/ศิลปะร่วมสมัย>.
- วิทยาลัยช่างทองหลวง. (2553). *วิวัฒนาการของประวัติศาสตร์ศิลป์และการออกแบบศิลปะเครื่องประดับ ตะวันตก*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2554, จาก http://academic.goldsmith.ac.th/external_links.php?language=Th&usid=&links=598
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2539). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: วิสิทธ์พัฒนา.
- ศูนย์ข้อมูลการคำนวณลงทุนจังหวัดเชียงใหม่. (2554). *Tis-C : Demand side ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินและเครื่องประดับ*. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2554, จาก http://tisc.feu.ac.th/content.aspx?file_upload_id=1811
- ศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชนชาวไทยภูเขา (ศอช.). (2551). *ชนเผ่าในประเทศไทย ชนเผ่า อิวเมี่ยน (Iu Mien)*. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2554, จาก <http://www.openbess.in.th/nodel/3450>.
- ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 25 จังหวัดน่าน. (2554). *ชนเผ่าเมี่ยน (Mien)*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2554, จาก <http://www.nansdc.go.th/nansdc/mien.htm>.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2554, เมษายน). *เครื่องประดับเงิน...สินค้าตอบโจทก์ผู้บริโภคในปัจจุบัน*. *วารสาร Business Brief*. 17(3075): ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- สมัย สุทธิธรรม. (2530). *คนบนดอยเรื่องเล่า*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- (2541). *สารคดีชีวิตของชนกลุ่มน้อยบนดอยสูงเขา*. กรุงเทพฯ: 2020 เวิลด์ มีเดีย.
- สันติ อภัยราช. (2547). *การนำเครื่องเงินมาเป็นเครื่องประดับชาวเขาเผ่าเย้า*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2554, จาก Santi-appirach.com/04/04P.htm.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2551). *ศิลปะร่วมสมัยในความคำนึง*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2554, จาก www.oknation.net/blog/print.php?id=306348.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไอเท็กซ์.

- สมเกียรติ จำลอง. (2545). *ชนชาติเย้า: เย้าเมี่ยนและเย้ามมในจีน เวียดนาม ลาว และไทย*. กรุงเทพฯ: ริเวอร์บุ๊กส์.
- สำนักเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ. (2518). *ชาวเขาเผ่าเย้า*. กรุงเทพฯ: กรมแผนที่ทหาร.
- หน่วยพัฒนาสังคมเขต 2 กาญจนบุรี. (2544). *เมี่ยน (เย้า) Mien (Yao)*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2554, จาก <http://www.kan-sdc2.go.th/kansdc2/index.php/1/44>.
- อลงกรต เพชรศรีสุก. (2545). ศิลปะสมัยใหม่และศิลปะร่วมสมัย(Modern Art and Contemporary Art). *ว.มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 7(2) เดือนตุลาคม 2554-พฤษภาคม 2544. หน้า 61-63.
- อภิญา เพ็องฟูสกุล. (2543). *อัตลักษณ์ Identity การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อรชร มณีสงฆ์; และคณะ. (2550). การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาหัตถกรรมท้องถิ่นและการตลาด ในพื้นที่โครงการหลวง: กรณีศึกษาเครื่องเงินชาติพันธุ์ลัวะ. งานวิจัยคณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (2552). *งามแต่ “เครื่องเงินเมืองน่าน”*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2554, จาก <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?New SID = 9520000111600>.
- Bareo-isyss. (2555). Contemporary Style. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2554, จาก www.bareo-isyss.com/did_u_contem.htm.
- CRM to Thai. (2551). *E-Marketing การตลาดอิเล็กทรอนิกส์*. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2554, จาก http://www.crmthailand.com/index.php?option=com_context&task=view&id=227&Itemid=83
- E learning กศน. (2545). *อัญมณี/เครื่องประดับ*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2554, จาก http://www.dei.ac.th/index/library_jewelry.html.
- Oknation. (2550). *วัฒนธรรมและประเพณีไทย(ฉบับเต็ม)*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2554, จาก www.oknation.net/blog/print.php?id=74736.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์งานหัตถกรรมผ้าปักของชาวเขาเผ่าเมี่ยน
เรื่อง

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า :
กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับงานหัตถกรรมผ้าปักของชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน เพื่อใช้ในการวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ของ นายชนกฤต ใจสุดา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูล ใน 3 ประเด็น ตามความมุ่งหมายของงานวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบลวดลายและความเชื่อที่ปรากฏ

.....

.....

.....

วัสดุและวัตถุดิบ

.....

.....

.....

กรรมวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงาน

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์งานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินของชาวเขาเผ่าเมี่ยน
เรื่อง

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า :
กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงินของชาวเขาเผ่าเมี่ยน บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน เพื่อใช้ในการวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ของ นายชนกฤต ใจสุดา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิศวกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูล ใน 3 ประเด็น ตามความมุ่งหมายของงานวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบตลาดและความเชื่อที่ปรากฏ

.....
.....
.....

วัสดุและวัตถุดิบ

.....
.....
.....

กรรมวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงาน

.....
.....
.....

แบบประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า
โดยผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือของการวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนา เครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า กรณีศึกษาบ้านปากกลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน ของนาย ธนกฤต ใจสุตา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้วิจัยขอความกรุณาผู้เชี่ยวชาญผู้มั่งเลือกตัวอย่างแบบร่างเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มีรูปแบบร่วมสมัยแสดงออกถึงอัตลักษณ์ ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และสามารถผลิตได้ในเชิงอุตสาหกรรม อันจะนำไปสู่องค์ความรู้ในการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงินร่วมสมัยต่อไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาประเมินแบบร่างตามแบบประเมินนี้

คำชี้แจง แบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การประเมินแบบร่าง ขอความกรุณาผู้เชี่ยวชาญโปรดพิจารณาเลือกรูปแบบที่ท่านเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุดจากรูปแบบต่อไปนี้ โดยใส่ค่าระดับคะแนนความคิดเห็นของท่าน ในช่องด้านหลัง รูปแบบร่าง ดังนี้

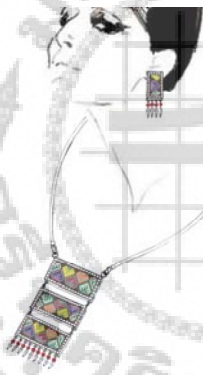

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

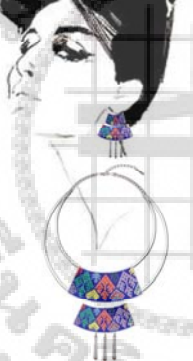

ตอนที่ 2 แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 การประเมินแบบร่าง

แบบร่างที่	รูปแบบร่าง	ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1						
2						
3						

แบบร่างที่	รูปแบบร่าง	ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
4						
5						
6						

แบบร่างที่	รูปแบบร่าง	ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
7						
8						
9						

แบบร่างที่	รูปแบบร่าง	ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
10						
11						
12						

แบบร่างที่	รูปแบบร่าง	ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
13						
14						
15						

ตอนที่ 2 แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อแบบร่างเสมือนจริงเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์
ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือของการวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนา เครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า ภาควิชาออกแบบและพัฒนาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบัณฑิตศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้วิจัยขอความกรุณาผู้ตอบแบบสอบถามช่วยให้ข้อมูลตามข้อคำถามในแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน โปรดอ่านและตอบแบบสอบถามนี้ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งคำตอบที่ได้จากความคิดเห็นของท่านมีคุณค่ายิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ การตอบแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์กับงานวิจัยนี้เท่านั้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้

นาย ธนกฤต ใจสุดา

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบัณฑิตศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง แบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อแบบร่างเครื่องประดับเสมือนจริงจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน โดยมีเกณฑ์การประเมินแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อแบบร่างเสมือนจริงเครื่องประดับเงินร่วมสมัย
จากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หรือกรอกข้อมูลลงในช่อง.....

1.1. เพศ

- ชาย หญิง

1.2. ช่วงอายุ

1. ต่ำกว่า 25 ปี 2. 26 - 35 ปี
 3. 36 - 45 ปี 4. มากกว่า 46 ปี

1.3. ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา
 ปริญญาตรี ปริญญาโท
 ปริญญาเอก อื่น ๆ (โปรดระบุ)

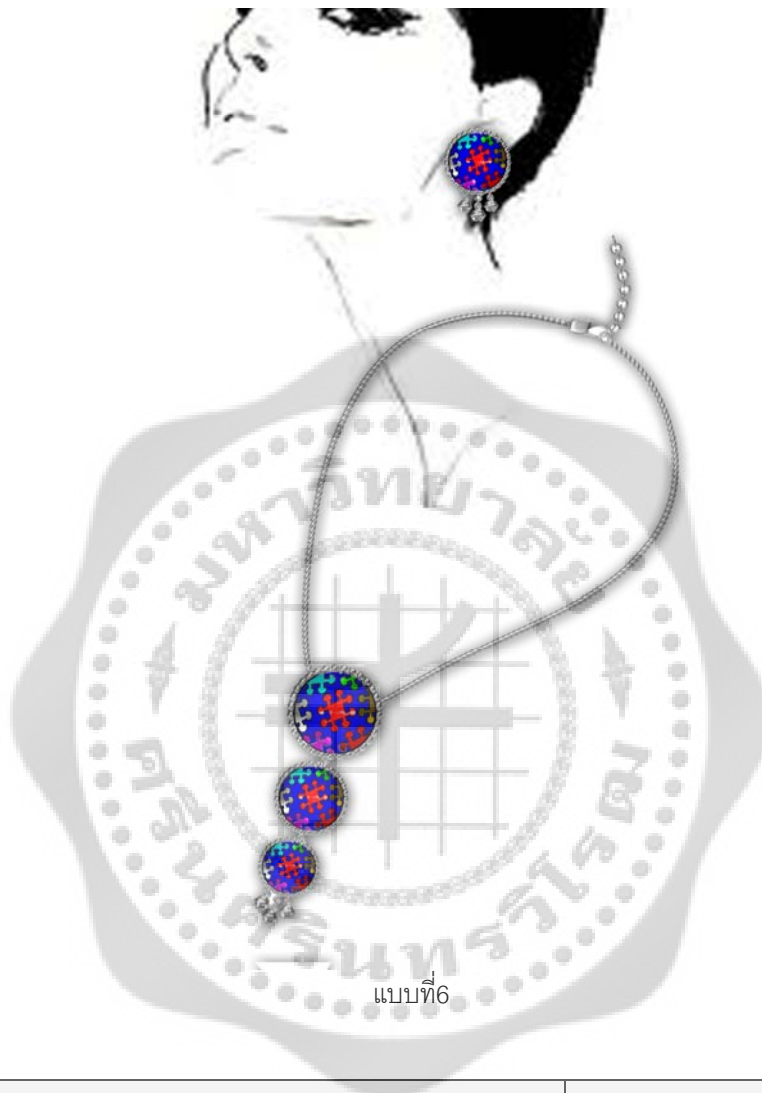
1.4. อาชีพ

1. นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา 2. ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ
 3. พนักงานเอกชน 4. ธุรกิจส่วนตัว
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

1.5. รายได้ต่อเดือน

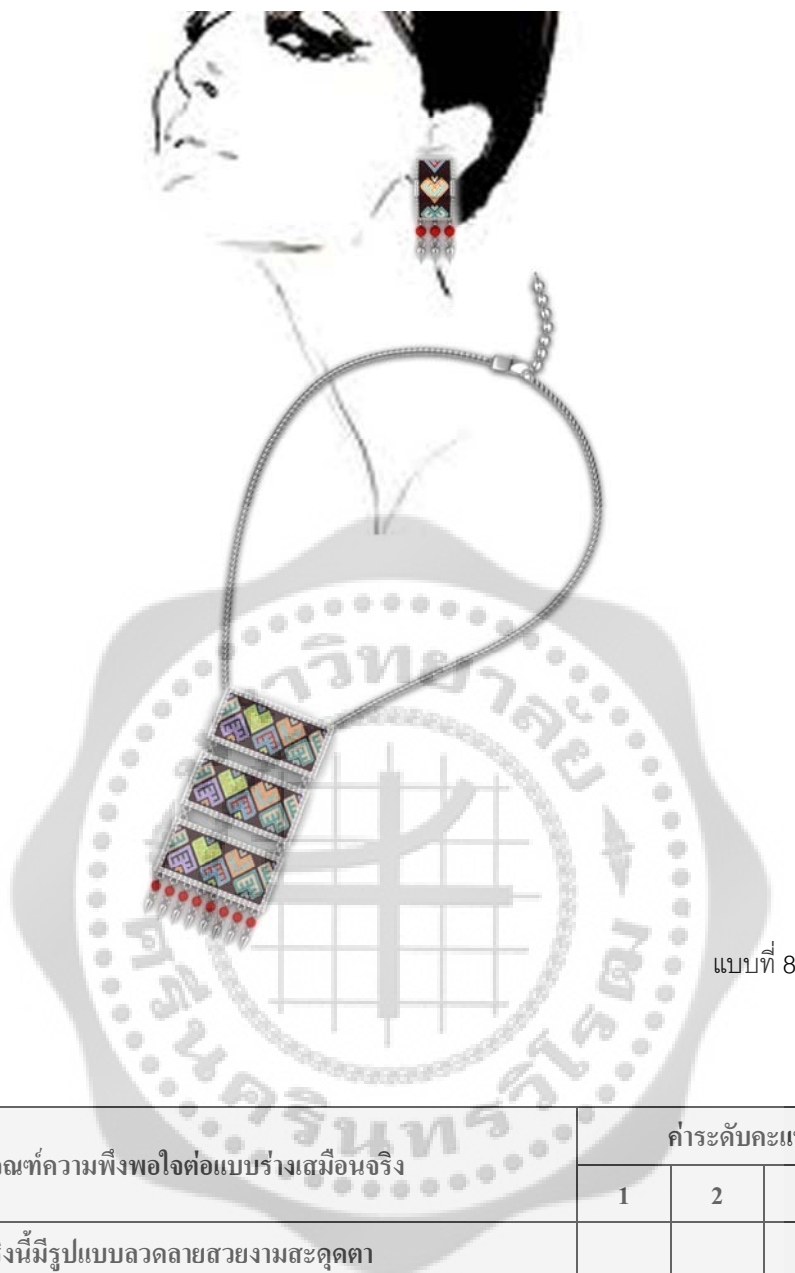
1. ไม่เกิน 10,000 บาท 2. 10,001 – 20,000 บาท
 3. 20,001 – 30,000 บาท 4. 30,001 – 40,000 บาท
 5. 40,001 – 50,000 บาท 6. 50,001 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อแบบร่างเสมือนจริง
โปรดพิจารณาภาพประกอบและตอบแบบสอบถาม

แบบที่ 6

เกณฑ์ความพึงพอใจต่อแบบร่างเสมือนจริง	ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา					
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย					
แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันทันสวยงาม					
แบบร่างเสมือนจริงนี้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน					
แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้					

แบบที่ 8

เกณฑ์ความพึงพอใจต่อแบบร่างเสมือนจริง	ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา					
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย					
แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันทสวยงาม					
แบบร่างเสมือนจริงนี้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน					
แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้					

แบบที่ 13

เกณฑ์ความพึงพอใจต่อแบบร่างเสมือนจริง	ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีรูปแบบลวดลายสวยงามสะดุดตา					
แบบร่างเสมือนจริงนี้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย					
แบบร่างเสมือนจริงนี้เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและมีสีสันสวยงาม					
แบบร่างเสมือนจริงนี้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน					
แบบร่างเสมือนจริงนี้สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าได้					

ตอนที่ 3 แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

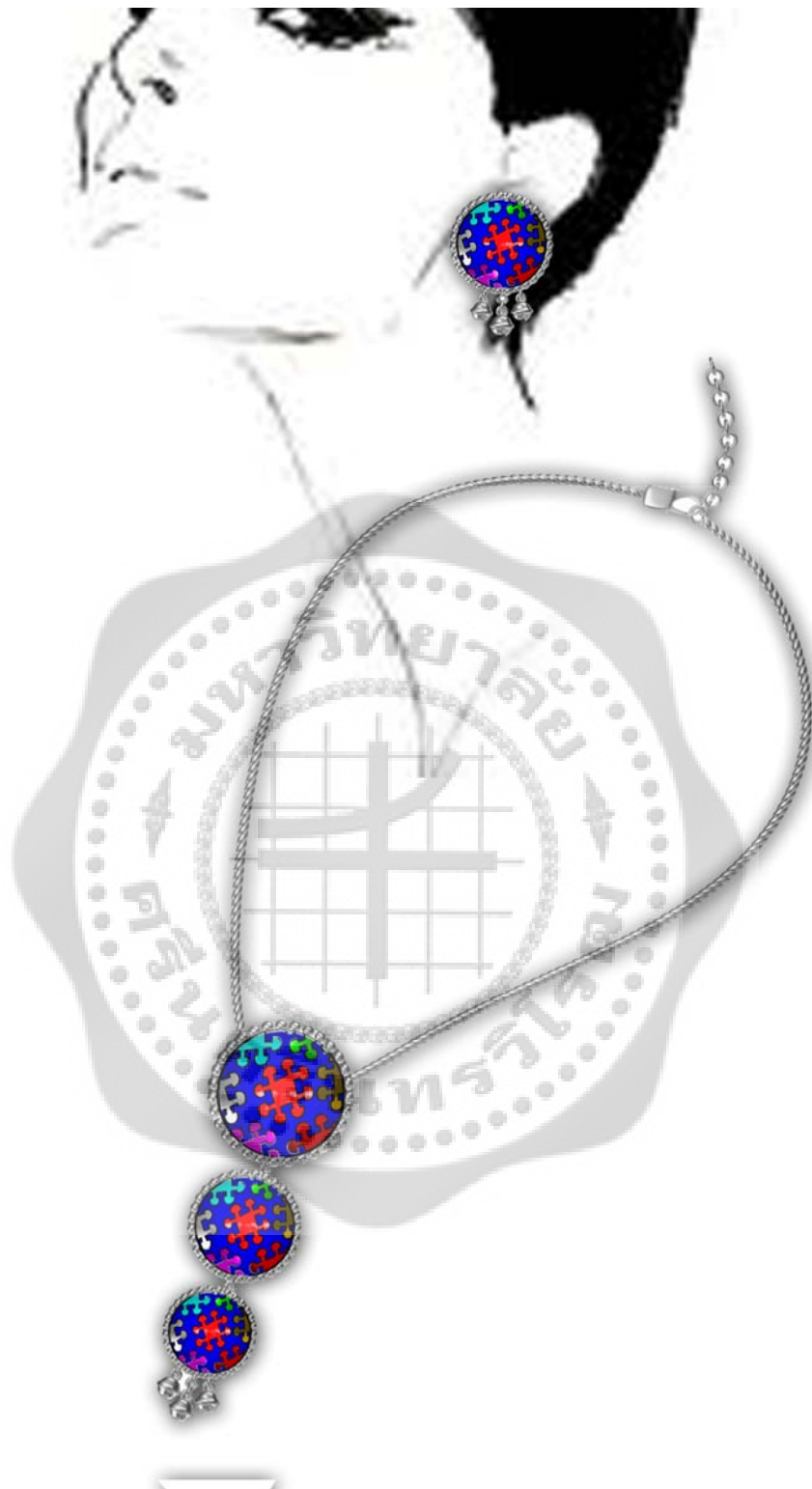
.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

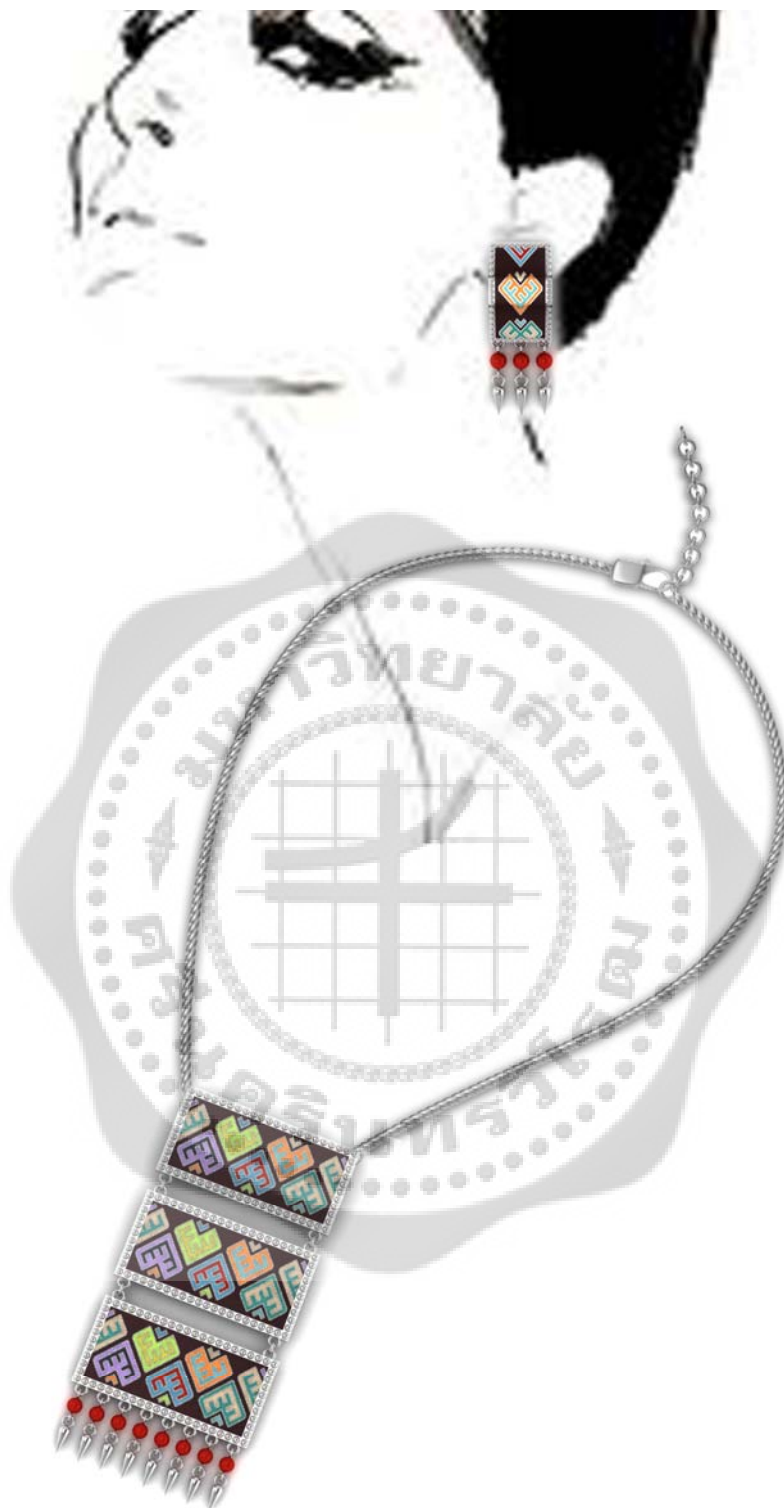

ภาคผนวก ข
ภาพแบบร่างเสมือนจริง

แบบที่ 6

แบบที่ 8

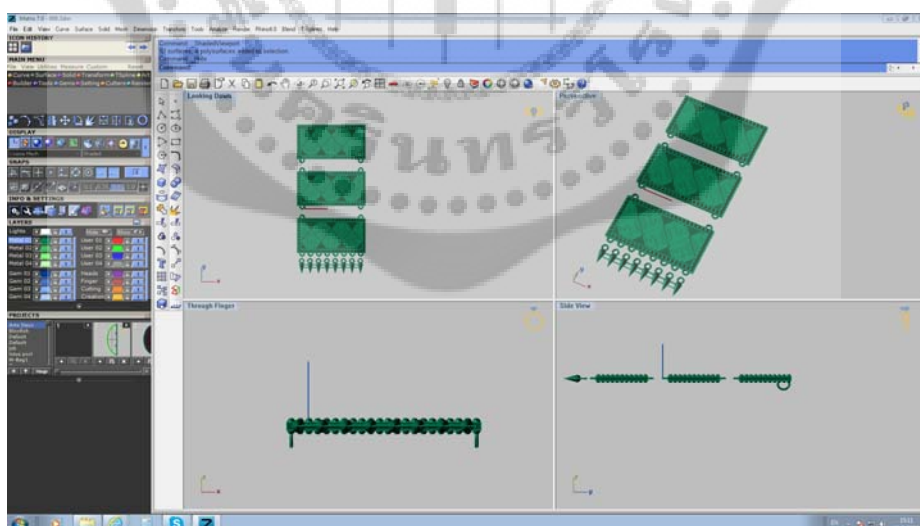
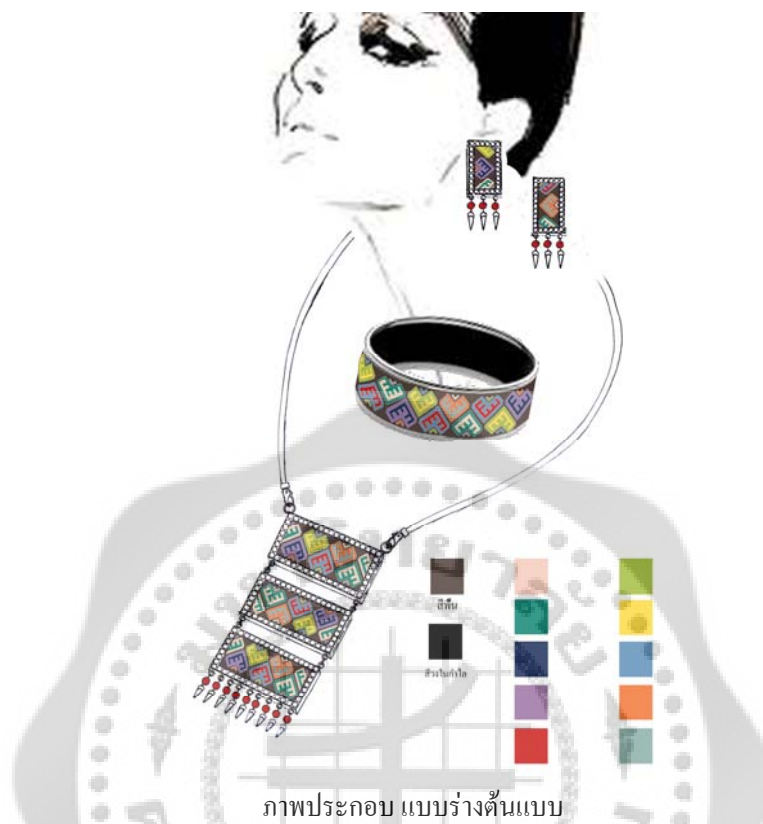

แบบที่ 13

ภาคผนวก ค
ภาพขั้นตอนการผลิต

ขั้นตอนการผลิต : การออกแบบ

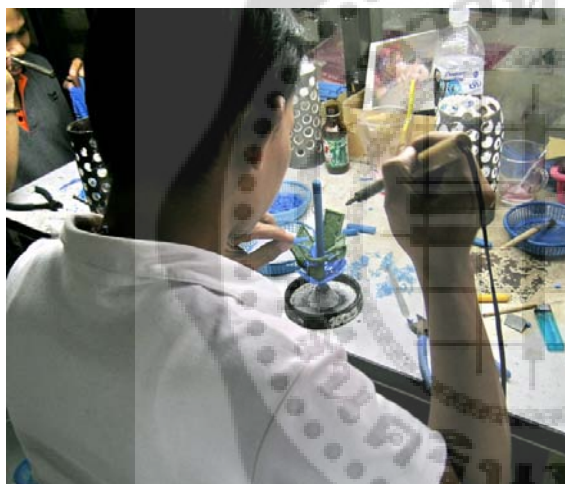

ภาพประกอบ โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการผลิตต้นแบบ

ภาพประกอบ ต้นแบบที่ผลิตโดยเครื่องฉีด Wax ระบบคอมพิวเตอร์และเครื่องฉีด Wax

ขั้นตอนการผลิต : การหล่อ

ภาพประกอบ การติดต้นเทียน และต้นเทียน

ภาพประกอบ เครื่องหล่อและเป่าหล่อ

ขั้นตอนการผลิต : การประกอบ

ภาพประกอบ การประกอบสร้อย

ขั้นตอนการผลิต : การขัดแต่ง

ภาพประกอบ การขัดแต่ง ชิ้นงาน

ขั้นตอนการผลิต : การลงยาสี

ชิ้นงานสำเร็จ

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการทำวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/4546

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 กันยายน 2555

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ใหญ่บ้านบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

เนื่องด้วย นายธนภุต ใจสุดา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวนวัฒนกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การออกแบบ และพัฒนา เครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน” โดยมี อาจารย์ ดร.ก่ากลด คำสุข และ อาจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาโท ในการนี้ นิสิตขออนุญาตสัมภาษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ของบ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน เกี่ยวกับเรื่อง วิถีชีวิตและงานหัตถกรรมผ้าปัก และงานหัตถกรรมเครื่องประดับเงิน เพื่อเป็น ข้อมูลในการทำวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ นายธนภุต ใจสุดา ได้เข้าสัมภาษณ์และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-205-8092

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/1170 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์กมล แซ่เติน

เนื่องด้วย นายธนกฤต ใจสุดา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การออกแบบและพัฒนา เครื่องประดับเงิน ร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ มุสิกะปาน และ อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายธนกฤต ใจสุดา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน บัณฑิตวิทยาลัย

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 081-442-2889

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/1171

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ณัฐพงศ์ สารพูนทรัพย์

เนื่องด้วย นายธนกฤต ใจสุดา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "การออกแบบและพัฒนา เครื่องประดับเงิน ร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกปาน และ อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรง แบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายธนกฤต ใจสุดา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน บัณฑิตวิทยาลัย

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-442-2889

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/1173 วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์สมัย โดเจริญ

เนื่องด้วย นายธนกฤต ใจสุตา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงิน ร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลางอำเภอป่า จังหัดน่าน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ มุสิกะปาน และ อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายธนกฤต ใจสุตา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน บัณฑิตวิทยาลัย

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-442-2889

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/1172 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ประณีต วรรณวิภูษิต

เนื่องด้วย นายธนกฤต ใจสุตา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การออกแบบและพัฒนา เครื่องประดับเงิน ร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหัดน่าน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน และ อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายธนกฤต ใจสุตา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน บัณฑิตวิทยาลัย

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 081-442-2889

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/ 117 4 วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ภาณุวัฒน์ มหาชนก

เนื่องด้วย นายธนกฤต ใจสุดา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับเงิน ร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าเมี่ยนเพื่อเพิ่มมูลค่า : กรณีศึกษา บ้านป่ากลางอำเภอปัว จังหวัดน่าน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน และ อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายธนกฤต ใจสุดา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน บัณฑิตวิทยาลัย

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-442-2889

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ชนกฤต ใจสุตา
วันเดือนปีเกิด	4 พฤษภาคม 2528
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	33/76 หมู่บ้านเคอะคอนเนค อ่อนนุช ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 ซอย 87 ประเวศ กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท LOTUS ART DE VIVRE
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่
พ.ศ. 2549	ปริญญาตรี (ศบ.) สาขาวิชาออกแบบเครื่องประดับ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2556	ปริญญาโท (ศป.ม.) สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการออกแบบ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ